348

D

Oficiāls izdevums.

Latvija. Senāts.

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1932. g. spriedumi.

J. Osītis.

V4904

B-
L-1

1936.
Izdevusi Valsts tipografija Rīgā, pilī.

Latv. PSR Valsts bibliotēka
63— 21.685

Valsts tipografija Rīgā, pili 902 3 35

1932.

1. 1932. g. 29. janvārī. Prasītāju Sīmona Fainberga un Īzāka Plinera lūgums atcelt Tiesu palātas 1926. g. 19. maija spriedumu Sīmona Fainberga un Īzāka Plinera prasībā pret Centrālo savienību „Konzums". (L. № 4.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību aiz tā iemesla, ka „Konzumam" kā kooperātīvu savienībai pēc statūtu 1. §, 2. § 6. pk. vispār neesot bijusi tiesība vairumā apgādāt privātus tirgotājus ar precēm, kas nav no kooperātīvu biedriem ražotas un ka tāpēc „Konzumam" neesot bijusi tiesība uz šādām viņam nepiekrītošām operācijām pilnvarot savu nodaļas vadītāju (Kr. tirdzn. nolik. 34. p.), kādēļ šim pēdējam nav bijusi tiesība runā esošās preces pārdot vairumā prasītājiem kā privātiem tirgotājiem.

Tiesu palāta prasību atraidījusi vienīgi uz tā pamata, ka „Konzuma" Daugavpils nodaļas vadītājam neesot bijusi tiesība minētās preces, kā nebijušas Daugavpils nodaļā (un pat Rīgas centrālē), pārdot vairumā bez speciālas pilnvaras vai centrālā akcepta. Tā tad, Tiesu palāta, principā noliedz nodaļas vadītājam tiesību pārdot vairumā tādas preces, kas pašā nodaļā neatrodas. Šāds uzskats nav atzīstams par pareizu. Nodaļa ir atsevišķs tirdzniecības uzņēmums, kas patstāvīgi izdara tirdzniecības operācijas un proti netikvien mazumā, bet arī vairumā, ja vien nodaļas vadītājam izdota vispārēja neaprobežota pilnvara pēc Kr. tirdzn. nolik. 37., 38. p., kādas pilnvaras izdošanu šajā lietā nenoliedz arī Tiesu palāta. Nodaļas patstāvība uzskatāma par nodibinātu jau ar to vien, ka nodaļas vadītājam piešķirta tiesība uzstāties nevien kā starpniekam, bet arī kā pilnvarniekam, kas pilnvarots slēgt pirkšanas-pārdošanas darījumus sava saimnieka vārdā citā aplokā (vietā). Ar to nodaļas atšķiras no vienkāršām pārdošanas vietām vai noliktavām, kur to pārzinis rīkojas tikai pēc katrreizējiem saimnieka norādījumiem un tikai par viņu rīcībā sevišķi nodotām precēm (sk. Staubs, kommentārs pie vācu Hgb. 13. §, 3—4. piez.; Pisko, Das kaufmännische Unternehmen, Ērenberga Handbucha 2. sēj. 37. §). Pie tā paša uzskata par nodaļas patstāvīgo stāvokli pieturas arī Latvijas likumi un noteikumi. Tā, piem., 1922. g. 29. novembra noteikumi par ārzemju akciju u. t. t. sabiedrību darbību Latvijā („Vald. Vēstn." 271.) sīki nosaka nodaļas juridisko raksturu (5.—7. p.); tāpat arī Nodokļu nolikums uzskata nodaļas par atsevišķi ar nodokli apliekamiem uzņēmumiem (193., 198. p.), pretēji noliktavām, kuras taisni netiek raksturotas kā pastāvīgas telpas, kuras tirgojas ar precēm, bet tikai kā telpas, kuras noder vienīgi preču glabāšanai u. t. (208. p.), pie kam par noliktavām jāizņem nevis tirdzniecības zīme, bet gan tikai bezmaksas noliktavas zīme (193. p. 2. teik.). Kas attiecas sevišķi uz kooperātīvu un to savienību nodaļām, tad tās tikai tad neskaitās par atsevišķiem uzņēmumiem, ja tās atvērtas kopīgi iepirkto preču izdalīšanai (193. p. piez.). Tiesu palāta nav nodibinājusi, ka runā esošā nodaļa piederētu pie šādas nodaļu katēgorijas. Tiesu palāta gan atsaucas uz „Konzuma" statūtu 1. un 2. §, un arī atzīmē, ka nodaļas vadītājs pārdevis preces „nebiedriem", tomēr par to nekādus

atzinumus netaisa un katrā ziņā to nemin kā patstāvīgu motīvu prasības atraidīšanai, bet pamatojas vienīgi uz nodaļas vadītāja pilnvarojuma trūkumu. Ja uzņēmums atveŗ nodaļu citā pilsētā un izdod nodaļas pārzinim vispārēju, neaprobežotu tirdzniecības pilnvaru, tad publikai tiesība rēķināties ar to, ka darījumi, kuŗos nodaļas pārzinis pārdod viņai preces, ir saistoši centrālei; publikai nav jārēķinājas ar instrukcijām, kuŗas centrāle it kā dod nodaļas pārzinim ārpus pilnvaras (CL. 4402. p.). Neatzīt šādu principu, nozīmētu maldināt publiku, izlietojot par ļaunu publikas uzticību.

Atrodot aiz aprādītiem iemesliem, ka Tiesu palāta nepareizi saprot nodaļas juridisko raksturu un nozīmi, un sakarā ar to nākusi pie nepareiza atzinuma par nodaļas vadītāja juridisko nozīmi, nenodibinādama pie tam, vai runā esošā gadījumā nodaļas darbība būtu tikusi ierobežota Nod. nolik. 193. p. 1. piez. nozīmē, ar ko Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 339., 711. p., kādēļ viņas spriedums aiz šā iemesla atceļams. Senāts, neielaižoties pārējo prasītāju minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1926. g. 19. maija spriedumu CPN. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

2. 1932. g. 29. janvārī. Atbildētājas Vilhelmīnes Šteinbergs lūgums atcelt Tiesu palātas 1925. g. 28. septembŗa spriedumu Georga Puškeviča prasībā pret Vilhelmīni-Lizeti Šteinbergs. (L. № 8.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: atbildētāja paskaidro, ka runā esošais 1921. g. 13. augusta līgums, kas noslēgts vācu markās, esot uzskatāms par spēkā neesošu un viņai nesaistošu pēc 1921. g. 14. jūnija likuma (Lkr. 116). Tiesu palāta šajā ziņā pareizi atraidījusi atbildētājas iebildumu. Ar minēto likumu pārgrozīti 1920. g. 18. marta likuma 2. un 3. p. Jau 1920. g. 18. marta likums noteica, ka visi darījumi slēdzami vienīgi Latvijas valūtā (2. p. 1. d.). To pašu nosaka arī 1921. g. 14. jūnija likums (2. p. 1. d. 1. teik.), pie kam pat izlaists vārds „vienīgi". 1920. g. 18. marta likuma 3. p. nav grozīts pēc satura, bet gan papildināts ar naudas soda sankciju uz to gadījumu, kad darījums noslēgts ārzemju valūtā, vai kad kāds atteicas pieņemt maksājumu Latvijas valūtā. Tomēr arī pēc 1921. g. 14. jūnija likuma, palicis negrozīts 1920. g. 18. marta likuma 3. p. noteikums, kas, uzturot spēkā arī ārzemes valūtā noslēgtu darījumu, nosaka tikai, ka ārzemes valūtā slēgtos darījumos neviens nav spiests maksāt citā kā Latvijas valūtā pēc darījuma slēgšanas dienas kursa. Likums tomēr nemaz nenosaka, ka darījums nebūtu saistošs kontrahentiem. Par nesaistošiem darījumiem minētais likums min tikai 4. p. 3. d., pie kādiem darījumiem runā esošais līgums nepieder. Tāpat arī 1921. g. 14. jūnija likums neparedz, ka ārzemju valūtā noslēgti darījumi nebūtu saistoši viņu kontrahentiem. Tas apstāklis vien, ka likums nosaka administrātīvu sodu par ārzemju valūtā slēgtiem darījumiem, pats par sevi vēl nepadara darījumu par ipso jure nederīgu, jo arī zīmogsods nepadara darījumu nederīgu, kā uz to pareizi aizrāda prasītājs savā paskaidrojumā uz apellācijas sūdzību. Tāpēc Tiesu palāta, atzīstot līgumu par saistošu atbildētājai, nav kasācijas sūdzības 1. pktā minētos likumus pārkāpusi.

Nav izšķiŗošas nozīmes arī atbildētājas aizrādījumam, ka pirmā, pie prasības raksta pieliktā, projektā vācu marku (22.000) pretekvivalents tika uzdots ar 60.000 L. rubļiem, saskaņā ar Tieslietu ministrijas apliecību, bet vēlākā (uz Tiesu palātas pieprasījumu iesniegtā) projektā ar 102.300 L. rubļiem. Tiesu palāta šajā ziņā konstatē, ka faktiski pirkšanas cena tikusi pilnā mērā samaksāta ar 22.000 vācu markām. Tāpēc, attiecības starp kontrahentiem, nav no svara kādā pretekvivalentā formālā līgumā būtu pārrēķināta pārdošanas cena, par kuŗu kontrahenti jau galīgi bija izrēķinājušies. Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, tas apstāklis, ka vācu markas būtu bijis pareizāki izrēķināt nevis par 60.000 L. rubļ., bet par 102.300 L. rubļ., varēja dot iemeslu

tikai piedzīt augstāku nodokli. Tāpat, pretēji atbildētājas domām, jaunas pārrēķināšanas normas ievešana otrā projektā nav atzīstama par prasības grozīšanu jau tāpēc, vien, ka prasītājs jau savā prasības rakstā paredzēja projekta grozīšanu atkarībā no atbildētājas sagaidāmiem aizrādījumiem un iebildumiem. Bez tā, pirmā projektā grozījumos ieraugāms nevis prasības paaugstinājums, bet drīzāki tās pazeminājums, ievērojot pašas atbildētājas aizrādījumus un negrozot pēc būtības prasību. Tagadējās lietas apstākļi nav identiski ar atbildētājas minēto Ukšes-Aronšteina lietu, kādēļ Senāta tajā lietā dotais spriedums nav attiecināms uz tagadējo lietu. Ar to atkrīt atbildētājas paskaidrojumi kasācijas sūdzības 2. punktā. Nepelna ievērību atbildētājas aizrādījums arī viņas kasācijas sūdzības 3. punktā, ka Tiesu palātai neesot bijusi tiesība neievērot atbildētājas iebildumu par to, ka projektā nav ievesti daži papildu noteikumi atbildētājai par labu attiecībā uz augļu kokiem u. t. t. Prasītājs apgabaltiesas 1923. g. 13. septembra sēdē (I, 15.) gan izteicis gatavību projektu papildināt „saskaņā ar līgumu, kā tas patiesi noticis un tas noskaidrotos". Tomēr ar to prasītājs nav uzņēmies uz sevi sevišķu saistību un kā apgabaltiesa, tā arī Tiesu palāta varēja sagaidīt taisni no atbildētājas minēto datu „noskaidrošanu". Apgabaltiesa un līdz ar to arī Tiesu palāta, varēja šajā ziņā atsaukties uz to, ka liecinieks Lodiņš, pie kura nopratināšanas bija klāt pati atbildētāja, par minētiem sīkumiem nekā nav zinājis (I, 30). Neatkarīgi no tā, atbildētāja pret otro projektu (II, 21), kurā tāpat par minētiem sīkumiem netika runāts, šajā ziņā nekādus iebildumus nav cēlusi nākošā pēc projekta iesniegšanas, t. i. pēdējā Tiesu palātas (1925. g. 28. septembra) sēdē (II, 24). Tāpēc Tiesu palātai vispār nebija iemesla apstāties pie jautājuma par minētiem sīkumiem un arī Senātam nav jāielaižas to apspriešanā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu, nav likumus pārkāpusi, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senāts nolemj: Vilhelmines Šteinbergs kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

3. 1932. g. 17. martā. Atbildētāju Indriķa Stukuļa un mir. Jāņa Kauke-Dauges mant. masas pilnvarnieka zv. adv. P. Kleista lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 6. septembra spriedumu Zemkopības ministrijas prasībā pret Jāni Kauke-Dauge un Indriķi Stukuli. (L. № 9.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: „I Latviešu kuģu būvētāju sabiedrība", kā konstatē Tiesu palāta sprieduma vēsturiskā daļā, lūgusi pieprasīto summu piespriest no „J. Kauke, J. Stukuļa un biedru kungiem" un prasības petitumā lūgusi piespriest summu no „atbildētājiem". Minētā sabiedrība bijusi pēc būtības atklāta tirdzniecības sabiedrība, t. i. nevis juridiska persona (Senāta spried. 25./160.), bet gan fizisku personu apvienība, kuras ir atklātas tirdzn. sabiedrības mantas, tiesību un pienākumu vienīgās nesējas, kamēr minētā sabiedrība nav par patstāvīgu subjektu uzskatāma; ja arī atklātai sabiedrībai ir procesa spēja (Senāta spried. 28./799; 30.505), tad tomēr tā neliedz viņu atvietot pa procesa laiku ar tās materiāli-tiesiskiem subjektiem, t. i. viņas biedriem, no kuriem tā sastādās. Atbildētāji nenoliedz, ka minētā atklātā tirdzn. sabiedrība nav reģistrēta, tā tad attiecībā pret trešām personām juridiski neeksistē; tāpēc, pretēji atbildētāju domām, ar to vien, ka prasītāja lūgusi (I, 21) minētās sabiedrības vietā kā atbildētājus atzīt sabiedrības biedrus Kauki un Stukuli, prasītāja nav pēc būtības grozījusi prasības pamatu. Uz vispārēja pamata, atklātās sabiedrības biedri atbild par viņas saistībām solidāri un neaprobežoti; tā tad pietiek, kad prasītāja vērš savu prasību kaut arī pret vienu vai dažiem (ne pret visiem) biedriem; par prasības grozīšanu nevar runāt vēl tāpēc, ka prasītāja lūgusi pieprasīto summu piespriest no atbildētājiem J. Kauke, J. Stukuļa un biedru kungiem, tā tad pat ne no sabiedrības. Pašā pamatdokumentā, Mežu departamenta 1920. g. 17. marta 2162. rakstā (I, 5), par koku sa-

ņēmējiem apzīmēta J. Kauke un J. Stukuļa koku apstrādāšanas fabrika, tā tad nevis kāda atklāta tirdzniecības sabiedrība, bet gan noteiktām fiziskām personām piederošā fabrika kā tiesību objekts. Tiesu palāta nemaz neiziet no tā, it kā prasība būtu apmierināma uz 1920. g. 12. decembŗa likuma (Lik. kr. 237) vai 1921. g. 14. septembŗa instrukcijas („Vald. Vēstn." 207. num.) pamata, bet izspriedusi lietu uz pilnīgi citiem pamatiem. Tiesu palāta atrod, ka runā esošais līgums, kā noslēgts ar (rezolūtīvā) nosacījumu, ka atbildētājiem jābūvē liellaivas, esot uzskatāms par neesošu, jo atbildētāji šo nosacījumu neesot izpildījuši; gan Tiesu palāta šajā ziņā nepareizi atsaucas uz CL. 3856. p., kas nosaka vienīgi kas notiek, kad nebūtu iespējams ar kādu līgumā nozīmētu notikumu vai ar trešās personas atzinumu nodibināt pirkšanas cenu; turpretim tagadējā lietā jautājums grozās ap to, ka prasītāja pārmet atbildētājiem, ka tie neesot izpildījuši līgumā ieejošo norunu par būves darbību. Tiesu palāta šajā ziņā konstatējusi, ka atbildētāji nav pierādījuši, ka viņi būtu būvējuši 3 liellaivas un 8 mazākas laivas; šāds Tiesu palātas atzinums attiecas uz lietas faktisko pusi un tāpēc nav pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to noraidāmi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, kuŗos tie apstrīd Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības. Jautājumā par minētā „nosacījuma" juridisko raksturu, jāiziet no tā, ka CL. nepiemēro „uzlikuma" (modus, Auflage, Zweckbestimmung) jēdzienu onerozīem (entgeltliche) darījumiem, bet gan tikai lukratīviem darījumiem (dāvinājumiem, testāmentiem, legātiem: CL. 2404. turpm., 4495. turpm., 3711. p.; Erdmans System, 46. § 245. lpp. pie 6. piez.); tāpēc šajā lietā nav arī piemērojama condictio ob causam datorum (3705.; 3711. p.), jo tā paredz, ka prasītājs nav bijis piespiests izdarīt to izpildījumu, kuŗa atpakaļdošanu viņš prasa ar minēto kondikciju. Tāpēc nosacījums, pēc kuŗa tagadējais līgums ticis noslēgts starp partiem, raksturojams vienīgi kā negatīvs potestatīvs rezolūtīvs nosacījums, kuŗa iestāšanās padara līgumu par nenotikušu un spēku zaudējušu ar atpakaļēju spēku un uzliek abiem partiem par pienākumu atdot otram visu to, ko no viņa saņēmis (3156., 3175. p.). Tāpēc, kā pareizi gala atzinuma ziņā atzinusi Tiesu palāta, tagadējā prasība vērsta uz atlīdzību par zaudējumiem, kuŗus atbildētāji nodarījuši prasītājai, neizpildot to potestatīvo nosacījumu, ar kuŗu līgums noslēgts, proti, norunu (kā pirkšanas līguma blakus līgumu) par to, ka atbildētājiem bijis jābūvē liellaivas, izlietojot tām viņiem pārdoto koku materiālus. Zaudējumu priekšmets uz vispārēja pamata ir interese (t. i. pozitīvu zaudējumu un atkritušu peļņu kopība: 3437. p. 2. teik.), kuŗa aptveŗ parasto prasības priekšmeta vērtību (586., 3455. p.); Tiesu palāta šādu vērtību, sekojot ekspertu atzinumam, noteikusi par 6 rub. kubikpēdā; šāds Tiesu palātas atzinums par koku vērtību attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to noraidāmi visi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, ar kuŗiem tie apstrīd šāda Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības. Atrodot, ka Tiesu palāta, apmierinot spriedumu aprādītā daļā, nav atbildētāju minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senāts nolemj: Indriķa Stukuļa un mir. Jāņa Kauke-Dauges mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. Kleista kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

4. 1932. g. 29. janvārī/24. februārī. Kristīnes Gertsons pilnvarnieka zv. adv. V. Holcmaņa un Karlīnes Skudrītis, dzim. Gertsons, pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 23. augusta/6. septembŗa spriedumu mir. Anša Gertsona mantojuma dalīšanas lietā. (L. № 12.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta, sadalot mir. Anša Gertsona mantojumu, sastāvošu no Aiķu mājām ar zemes grām. 1659. reģ. num., piešķīrusi „Aiķu" mājas dabā mir. Krista Gertsona mantojuma masai ar naudas izmaksām pārējiem mantiniekiem, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka ierosinot tiesā mantojuma dalīšanas

lietu un pieprasot „Aiķu" mājas sev, mir. Krists Gertsons bija izlietojis viņam, kā vienīgam vīriešu kārtas mantiniekam, ar likumu piešķirtās personīgas dabas priekšrocības uz māju paturēšanu dabā; b) ka pēc Krista Gertsona nāves viņa vietā stājas viņa mantojuma masa ar visām tām tiesībām un priekšrocībām, kādas bija pašam Kristam Gertsonam. Pretēji kasācijas sūdzību iesniedzēju domām, no Kurz. zemn. lik. 122. p. nebūt neizriet, ka tiesai būtu jākonstatē pašā mantojuma sadalīšanā, vai no pretendentiem ir palicis dzīvs kāds vīriešu kārtas mantinieks, un tādam neesot, būtu jāatmet Kurz. zemn. lik. 122. p. piemērošana; no šā panta īstā satura un nozīmes izriet, ka šajā pantā paredzēto vīriešu kārtas mantinieku priekšrocību iegūšana notiek taisni mantošanas un nevis mantojuma sadalīšanas momentā. Kurz. zemn. lik. 122. p. iztulkošanā jāievēro tas, ka šā panta iesākumā krievu tulkojumā nepareizi lietots izteiciens „при разделе", kurpretim jābūt „при наследовании", kā tas izriet no oriģinālteksta vācu valodā (sal. Bašmakov, Kurzemes zemnieku tiesības, piezīme pie 192. p.), kas norāda uz to, ka mantinieku savstarpējas attiecības un tiesības ir apspriežamas pēc mantojuma pieņemšanas momenta. Tā tad jau ar mantošanas momentu mir. Krists Gertsons ieguva no mir. Anša Gertsona mantojuma priekšrocības tiesības uz zemes paturēšanu dabā un ēku paturēšanu bez atlīdzības, kādu tiesību nebija viņa līdzmantiniecēm, un kādas tiesības, kā katra cita manta, ietilpa Krista Gertsona mantas sastāvā un, pēc viņa nāves, savukārt pāriet uz viņa mantiniekiem, bet, līdz šādai pārejai, ietilpst viņa mantojuma masā. Tādēļ, gala atzinuma ziņā, Tiesu palāta pareizi konstatējusi, ka mir. Krista Gertsona mantojuma masa bauda Kurz. zemn. lik. 122. p. paredzētās priekšrocības, un pareizi piešķīrusi strīdā esošās mājas nedalītā veidā mir. Krista Gertsona mantojuma masai, piešķirot līdzmantiniecēm naudas izmaksas pēc lietpratēju novērtējuma. Ar to noraidāmi visi Kristīnes Gertsons un Karlīnes Skudrītis kasācijas sūdzībās minētie apcerējumi, kuros sūdzētāji iziet uz to, it kā mir. Krista Gertsona mantojuma masai nepiekristu tās tiesības, kādas pēc Kurz. zemn. lik. 122. p. piederēja pašam Kristam Gertsonam, un ka strīdā esošās mājas bija sadalāmas arī starp sūdzētājām. Savu aizrādījumu par to, ka mir. Krista Gertsona mantojuma masas aizgādnim nav bāriņu tiesas iestāžu atļaujas nekustama īpašuma iegūšanai, Karlīnes Skudrītis pilnvarnieks taisa pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šis jautājums Senātā nav apspriežams, bez tam šāds aizrādījums arī pēc būtības nav pareizs, jo mantojuma sadalīšana tiesā nestāv atkarībā no bāriņu tiesas atļaujas. Tā tad, gala atzinuma ziņā Tiesu palātas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Tādēļ Senāts nolemj: Kristīnes Gertsons pilnvarnieka zv. adv. V. Holcmaņa un Karlīnes Skudrītis, dzim. Gertsons, pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa kasācijas sūdzības, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

5. 1932. g. 15. aprīlī. Prasītāja Jēkaba Rudzīša pilnvarnieka zv. adv. Fr. Gailīša lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 27. septembŗa spriedumu Jēkaba Rudzīša prasībā pret mir. Dāva Berķa mant. masu un atbildētāju Jāņa Berķa, Annas Dzelzes, nepilng. Milijas Berķis aizgādņa Jāņa Jansona u. c. pilnv. zv. adv. J. Kalniņa paskaidrojums. (L. № 24.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Senāta CKD. jau savā 1922. g. spriedumā № 4 Ābols lietā paskaidrojis, ka Vidz. zemn. lik. 1024. p. nav uzskatāms par atceltu, bet ir spēkā; ka tas tā, pilnīgi skaidri izriet arī no 1924. g. 22. marta likuma par dažos likumos minēto summu pārrēķināšanu latos (Lkr. 52), kas, starp citu, arī Vidz. zemn. lik. 1024. p. minēto summu noteicis latos, rēķinot 1 krievu rubli par 1 latu, un tā tad neapšaubāmi iziet no šā likuma pastāvēšanas fakta. Ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 2. pktā, kuŗā viņš aizstāv pretējo viedokli un, tiešā pretrunā ar minēto likumu, aizrāda, ka neesot mērauklas pēc kuŗas 1024. p. minēto valūtu (15 sudr. rub.) varētu piemērot mūsu naudas sistēmai. Jāpiezīmē, ka runā esošais dāvināšanas līgums

noslēgts 1924. g. pavasarī, t. i. taisni minētā likuma izdošanas laikā, kad krievu valūtas pārrēķināšanas kurss jau bija pilnīgi noskaidrots. Sen. CKD. spr. 1927. g. № 494 Ārgaļa lietā, uz kuru prasītājs atsaucas, nav piemērojams, jo tajā spriedumā Senāts tikai atzinis, ka zināmos apstākļos arī neattiecīgā formā (CL. 832. p.) noslēgtais līgums var būt par iesēdējuma titulus putativus CL. 835. panta nozīmē; par to konkrētā lietā nav runas un minētais Senāta spriedums arī nemaz neapstiprina prasītāja uzskatu, it kā pretēji Vidz. zemn. lik. 1024. p. noslēgtais dāvināšanas līgums nebūtu atzīstams par ipso jure nederīgu; pretēji prasītāja izteiktām domām, Senāts jau ir paskaidrojis (1929. g. spr. № 130), ka dāvināšanas līgums, kas noslēgts, neievērojot Vidz. zemn. lik. 1024. p. paredzēto formu, atzīstams par ipso jure nederīgu (spēkā neesošu) un tādēļ nevar būt nozīmes arī tam apstāklim, ka mantojuma masas aizgādnis prasību pirmā instancē atzinis; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 4. un 5. punkts. Prasītājs nekad nav apgalvojis, ka dāvināšanas līguma objekta („Vēķu" māju ideālā puse) vērtība nesasniegtu Vidz. zemn. lik. 1024. pantā minēto summu, t. i. 15 kr. sudr. rub. jeb Ls 15; tādēļ Tiesu palāta varēja iziet no tā, ka konkrētā gadījumā bijusi ievērojama 1024. pantā aprādītā forma un viņai, pretēji prasītāja kasācijas sūdzības 1. pktā izteiktām domām, nebija vajadzības prasīt vēl kādus sevišķus pierādījumus par to, cik dāvināšanas objekts dāvināšanas momentā bijis vērts. Beidzot, Tiesu palāta, saskaņā ar jau sen nodibināto tiesu praksi (sk. Kr. Sen. Civ. kas. dep. spr. 1893. g. № 111 Sokolovas lietā), pareizi atzinusi, ka mantojuma devēja prezumptīviem mantiniekiem arī pirms viņu apstiprināšaans mantošanas tiesībās, ir tiesība iestāties kā trešām personām (CPN. 663. p.) pret mantojuma masu celtā prāvā; tādēļ atkrīt arī kasācijas sūdzības 3. pkts. Atrodot, tādā kārtā, ka prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Jēkaba Rudzīša pilnvarnieka zv. adv. Gailiša kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

6. 1932. g. 28. septembrī. Atbildētājas Tieslietu ministrijas juriskonsulta Aleksandra Lavrentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 22. oktobra spriedumu Rīgas komercbankas prasībā pret Zeligu Opeškinu un Latvijas valsti Tieslietu un Finanču ministriju personās. (L. № 41.).

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas aprādīto dokumentu un liecinieka izteicienu pamata konstatē: 1) ka starp prasītāju un atbildētāju Opeškinu 1926. g. 4. janvārī noslēgts kreditatklāšanas līgums ar nodrošinājumu precēs (Giro à dèpot von Waren); 2) ka Opeškins 1926. g. 11. oktobrī iesniedzis prasītājai to preču sarakstu (Specification zum Giro à dèpot Gesuche: I, 5), kuram jābūt par kreditatklāšanas līguma nodrošinājumu rokas ķīlas veidā un līdz ar to nodevis minētās preces (1000 mucas siļķu) vienīgi prasītājas uzdevumā un rīcībā spedicijas akc. sab. „Rigaza" noliktavā; 3) ka vēlāki, pēc akc. sab. „Rigaza" bankrotēšanas, firma A. Stanke & Ko. kā prasītājas uzticības persona (Treuhänderin) pieņēmusi atlikušās 460 mucas un glabājusi tās prasītājas uzdevumā brīvā un rīcībā (I, 6, 7) preču nomuitošanai.

Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un tāpēc nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Ar to noraidāmi kasācijas sūdzības iesniedzējas paskaidrojumi, kuros tā apstrīd Tiesu palātas konstatējumu pareizību pēc būtības. No šādiem saviem konstatējumiem Tiesu palāta varēja atzīt, ka faktiski notikusi preču nodošana no Opeškina prasītājai un ka ar to pašu nodibinājušās rokas ķīlas attiecības prasītājai par labu caur viņas vietnieci saskaņā ar CL. 641. p. 4. pk., 630., 645., 668., 672. un 1470. p.

Tā tad, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, lietā taisni noskaidrots, ka pats prasītājas parādnieks, Opeškins, ieķīlātās preces nodevis prasītājai tās vietnieces akc. sab. „Rigaza" personā, ka no šās pēdējās tās pašas preces pārgājušas otrās prasītājas vietnieces, firmas A. Stanke & Ko. detencijā un pie tam prasītājas brīvā rīcībā un ka ar to preces atrodas prasītājas, kā ķīlu ņēmējas, juridiskā valdīšanā,

kādu valdīšanu faktiski uztur prasītājas vietniece un uzticama persona, minētā firma A. Stanke & Ko. Tiesu palāta par ķīlas tiesību nodibināšanu atsaucas netikvien uz lieciniekа Šlutera liecību, bet, bez tā, arī uz viņas minētiem dokumentiem. Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, tas apstāklis vien, ka preces atrodas zem muitas iestādes zīmoga un atslēgas, nemaz neaizskar prasītājai par labu attiecībā pret Opeškinu un *tā kreditoriem likumīgi nodibināto ķīlu tiesību spēku, tāpat kā ar preču atrašanos muitas* iestādē netiek atņemtas īpašuma tiesības preču īstajam parādniekam. Ar to, ka preces pagaidām atrodas zem muitas iestādes zīmoga un atslēgas, prasītājai gan nebūtu iespējams pašlaik faktiski disponēt par precēm, t. i. tās izņemt vai likt izņemt no muitas noliktavām, tomēr juridiskā rīkošanās par precēm nav ar to ierobežota (sk. CL. 1488. p.). Rokas ķīlas neizbeidzas pat ar ieķīlātās mantas pārķīlāšanu (1489. p.); tāpēc, ja arī muitas valdei būtu kādi prasījumi (par nodokli u. c.) un viņai būtu tiesība uz šā pamata preces aizturēt, tomēr ar to jau reiz prasītājai par labu nodibinātās ķīlu tiesības neizbeidzas, bet gan faktiski pagaidām tiek it kā ierobežotas. Tāpēc trešām personām, parādnieka kreditoriem, ar to vēl neizceļas tiesības ar rokas ķīlu apgrūtinātās preces aprakstīt sev par labu un no tām apmierināt savus prasījumus, ignorējot līdz tam jau nodibināto rokas ķīlu. Tā tad, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, juridiski ir pilnīgi iespējams, ka viena un tā pati manta atrodas divu atšķirto personu valdīšanā gan uz diviem dažādiem atšķirtiem pamatiem.

Tā tad atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas iesniedzējas minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Tieslietu ministrijas juriskonsulta Lavrentjeva kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

7. 1932. g. 13. aprīlī. *Atbildētājas Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. J. Ķuzes* lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 14. maija spriedumu Heinricha Frobena un Kārļa Lesera prasībā pret Rīgas pilsētu nu prasītāju Heinricha Frobena un Kārļa Lēsera *pilnvarnieka zv. adv. A. Krastkalna paskaidrojums.* (L. № 43.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: *Tiesu palāta konstatējusi, un starp partiem nav strīda* par to, ka: a) Rīgas pilsēta jau sen pirms kara nodevusi Pulvera torni ar īres līgumu prasītājiem lietošanai studentu korporācijas „Rubonia" vajadzībām līdz 1925. g. 1. oktobrim; b) ka ar Rīgas pilsētas galvas piekrišanu (I, 18) 1919. g. 9. jūlijā Pulvera tornis nodots kara resoram; c) ka Rīgas pilsētas galva izteicies 1920. g. 20. augustā, ka pilsētas valde nekādus iebildumus Pulvera torņa remonta lietā necelšot un nākšot pretim ar visiem pieietamiem līdzekļiem, lai tur ierīkotu kara mūzeju; d) ka, bez tā, pilsētas galva tajā pašā dienā izteicies kara resora pārstāvim, ka, ja ar Pulvera torņa īrniekiem (tagadējiem prasītājiem) nepanāktu vienošanos, tad pilsētas valde pret tiem uzsākšot līguma laušanas procesu tiesas ceļā; e) ka Rīgas pilsētas valde ar savu 1920. g. 19. oktobra rakstu (I, 31) pilsētas juriskonsultiem, aizrādot, ka studentu korporācijas „Rubonia" *nepastāvēšanas dēļ īres līgums neesot spēkā, uzdevusi viņiem ievadīt lietu* tiesā līguma atcelšanai, kāda lieta tomēr nav ievadīta; f) ka Ministru kabinets, atsaucoties uz 1921. g. 5. augusta rīkojumu par valdības tiesību ņemt pagaidu lietošanā privātu īpašumu (Lkr. 153), *nolēmis pārņemt valdības rīcībā uz 3 gadiem Rīgas pilsētas* Pulvera torni Rīgā (I, 22). Uz prasītāju iesniegto 2 kvīšu (II, 9, 11) pamata Tiesu palāta konstatējusi: a) ka prasītāji par korporācijas „Rubonia" tagad ieņemtām citām telpām samaksājusi no 1920. g. 16. novembra līdz 1926. g. 1. janvārim īri netto L. rub. 374.708,30, b) ka atbildētāja nav pierādījusi, ka korporācija „Rubonia" būtu izbeigusies no Latvijas valsts dibināšanas dienas, un ka, turpretim, Tiesu palātai notoriski zināms, ka minētā korporācija „Rubonia" pastāv līdz šim laikam un ir tā pati „Rubonia", kura pastāvējusi arī priekš kara. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā; ar to atkrīt

visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, ar kuŗiem tā apstrīd minēto konstatējumu pareizību pēc būtības. No minētiem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, vispirms par to, ka atbildētāja labprātīgi, bet ne piespiedu kārtā, Pulveŗa torni nodevusi kaŗa resoram. Ministru kabineta 1922. g. 28. februāŗa lēmumā (I, 22) Ministru kabinets gan atsaucas uz 1921. g. 5. augusta rīkojumu (Lkr. 153), tomēr atbildētāja pat nav mēģinājusi pierādīt, ka patiesi izpildīti visi darbi un tās formālitātes, un ka bijuši tie faktiskie priekšnoteikumi, kuŗi konkrētā gadījumā būtu prasāmi un attaisnotu minētā rīkojuma piemērošanu. Šajā ziņā Tiesu palāta pareizi aizrāda, ka konkrētais gadījums nav bijis tāds, kuŗu paredz minētais rīkojums, jo Pulveŗa torņa atņemšana prasītājiem un līdz ar to arī pašai studentu korporācijai un tā nodošana kaŗa resoram uz 3 gadiem pagaidu lietošanai, nemaz nebija nepieciešama „valsts vai sabiedrības publiskās interesēs". Ministru kabineta lēmumā pat nav aizrādījuma uz šādām vajadzībām; ja patiesi kaŗa resoram Pulveŗa tornis būtu bijis vajadzīgs kaŗa mūzeja ierīkošanai, tad Pulveŗa torņa pārņemšanai būtu bijis jānotiek nevis tikai „pagaidu lietošanā" uz 3 gadiem, bet gan galīgi, jo mūzeju, kuŗam, kā kaŗa mūzejam, ir liela vēsturiska un nacionāla nozīme, nevar nodibināt tikai īsu laiku, uz 3 gadiem. Tādēļ, ja Pulveŗa torņa pārņemšana šajā gadījumā notikusi ārpus 1921. g. 5. augusta rīkojumā paredzētiem faktiskiem un formāliem priekš noteikumiem, tad, kā pareizi atzinusi Tiesu palāta savā gala atzinumā, Pulveŗa torņa nodošana kaŗa resoram notikusi nevis uz minētā rīkojuma pamata, bet gan vienīgi sakarā un saskaņā ar Rīgas pilsētas izteikto labprātīgo piekrišanu un vēlēšanos. Tāpēc Rīgas pilsēta, nododot Pulveŗa torni kaŗa resoram, neskatoties uz pastāvošo ar prasītājiem īres līgumu, pie tam nevis piespiedu kārtā, bet gan labprātīgi, pārkāpusi minēto īres līgumu. Tāpēc Tiesu palāta savos apsvērumos varēja iziet no tā, ka, pēc lietas apstākļiem, taisni kaŗa resors ierosinājis Ministŗu kabineta lēmumu, savukārt vadoties no pilsētas izteiktās gatavības minēto objektu nodot brīvu no īres līguma ar prasītājiem, kā tas ir redzams no Tiesu palātas minētā dokumenta (I, 36). Tādēļ atbildētājai jāatlīdzina prasītājiem, saskaņā ar CL. 4053., 4054., 4056. p., visi zaudējumi, kādi, kā konstatē Tiesu palāta, radušies ar to, ka prasītāji bija piespiesti noīrēt telpas citā namā, pie kam zaudējumu apmēru Tiesu palāta varēja noteikt tajā īres summā, kuŗu prasītāji samaksājuši par savām jaunajām telpām (sk. 4057. p.) un pie tam, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, netikvien līdz 1922. g. 28. februārim, kad noticis Ministru kabineta lēmums, bet līdz pat īres līguma beigām (1925. g. 1. oktobrim). Pretēji atbildētājas domām, Tiesu palāta savu atzinumu par korporācijas „Rubonia" identitāti ar pirms kaŗa pastāvošo varēja nodibināt uz šā fakta notorietāti, t. i. uz to, ka Tiesu palātai par to ir notoriski zināms; ar to Tiesu palāta nemaz nav pārkāpusi CPN. noteikumus par to, ka tiesa nesavāc pierādījumus (Senāta spried. kr. 22./47; 23./11.). Bez tā, jāievēro, ka 1919. g. 9. jūlijā, kad notikusi Pulveŗa torņa pirmā pārņemšana kaŗa resoram, Latvijas universitāte vēl netika nodibināta; īstenībā Latvijas universitāte uzskatāma par nodibinātu tikai 1919. g. 12. septembrī („Vald. Vēstn." 36. num.); pirmā Latvijas universitātes satversme, kuŗa paredzēja, ka studentu biedrības darbojas uz universitātes padomes apstiprinātu noteikumu pamata (91., 92. p.), izdota tikai 1922. g. 23. augustā (Lkr. 176), tā tad pēc Ministru kabineta 1922. g. 28. februāŗa lēmuma. Pirms kaŗa studentu korporācijām vispār nebija biedrību, kā juridisku personu, raksturs; kā konstatē Tiesu palāta, nav lietā pierādījumu, ka minētā korporācija būtu izbeigusi savu eksistenci taisni ar Latvijas valsts nodibināšanu. Tiesu palātai bija pietiekošs pamats piešķirt lietā esošām kvītīm pierādīšanas spēku; kaut arī minētām kvītīm ir tikai trešās personas izdotu privātu aktu nozīme, tomēr no tiesas atkarājās, aiz viņas aprādītiem iemesliem, atzīt tām vismaz ārpus tiesas dotās liecības spēku, kuŗas pierādījuma spēku tiesa var nosacīt pēc sava ieskata, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms; bez tā, ja atbildētāja apšauba prasītāju iesniegto kvīšu saturu, tad, kā uz to prasītāji bija aizrādījuši jau Tiesu palātas sēdē (II, 16. o. p.),

no atbildētājas būtu atkarājies lūgt Tiesu palātu nopratināt kvīšu izdevēju kā liecinieku par kvītīs aprādītiem apstākļiem; ja atbildētāja aprādīto lūgumu nav pieteikusi, tad Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls kvīts saturu un nozīmi apsvērt pēc sava ieskata sakarā ar viņas noskaidrotiem lietas apstākļiem. Piešķirot nozīmi minētām kvītīm, kā zaudējumu apmēra pierādījumam, Tiesu palāta varēja atstāt bez apmierinājuma atbildētājas eventuālo lūgumu izdarīt jaunu ekspertīzi telpu novērtēšanai jo vairāk tāpēc, ka atbildētāja pat neaizrāda, par kādām īsti telpām viņa domā: vai *par Pulvera torņa telpām (par kurām notikušas abas iepriekšējās ekspertīzes)*, vai par Melnbārda nama telpām (uz kurām attiecas kvītis). Pretēji Tiesu palātas domām, 1921. g. 5. augusta rīkojumam gan nav konfiskācijas, bet gan tikai lietošanas ekspropriācijas raksturs (tā tad ekspropriācija nevis quoad dominium, bet quoad usum tantum: Senāta spried. kr. 20./1.; 21./2.); bet šādam nepareizam Tiesu palātas aizrādījumam nav izšķirošas nozīmes, jo tas nav iespaidojis Tiesu palātas gala atzinuma pareizību. Atrodot, ka Tiesu palāta atbildētājas minētos likumus nav pārkāpusi, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. Ķuzes kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

8. 1932. g. 23. novembrī. Prasītāju Jēkaba Borka u. c. pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 24. oktobra/7. novembra spriedumu Jēkaba-Augusta Borka, Annas Ligzdiņš un Annas-Emilijas Purvis prasībā pret Zemkopības ministriju un Katrīni Grosbards un atbildētājas Katrīnes Grosbards pilnvarnieka zv. adv. M. Antona paskaidrojums. (L. № 44.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, kuras sprieduma motīviem gala atzinuma ziņā pievienojusies Tiesu palāta, pareizi formulējusi strīda jautājumu un proti, vai 1925. g. 18. aprīļa likums (Lkr. 71) attiecina 1869. g. 10. marta likumu uz visām mežsargu mājām Vidzemē, vai tikai uz 1925. g. 18. aprīļa likuma 1. p. aprādītām mežsargu mājām. Šajā ziņā Tiesu palāta pareizi aizrāda, ka, pēc 1925. g. 18. aprīļa *likuma 1. p. burtiskā teksta, 1869. g. 10. marta likums attiecināts vienīgi uz tām Vidzemes* bij. mežsarga mājām, kuras bez pārtraukuma lieto 1869. g. 10. marta lietotāji vai viņu likumīgie tiesību ņēmēji. Tas nozīmē, ka Vidzemē mežsargu mājām jāpaliek tām personām, kas mežsargu mājas 1925. g. 18. aprīļa, likuma spēkā nākšanas laikā nepārtraukti lieto: 1) vai nu personīgi, vai 2) kā šo personu likumīgie pēcnācēji. Tā tad 1925. g. 18. aprīļa likums neattiecas uz personām, kas mežsargu mājas nedz personīgi, nedz kā personīgo lietotāju likumīgie pēcnācēji nav lietojuši no 1869. g. 10. marta. Ka 1925. g. likums taisni domā par tagadējiem lietotājiem, tieši minēts šā likuma 2. p. Tā tad Tiesu palāta pareizi paceļ jautājumu par to, vai prasītāji pierādījuši, ka viņu priekšteči vai viņi paši patiesi ir nepārtraukti lietojuši mežsargu mājas no 1869. g. 10. marta. Par to, ka partu kopējie priekšteči, proti Jānis Putniņš-Borks, Jānis Baumanis un viņa sieva Anna Baumanis, savā laikā nepārtraukti lietojuši minētās mājas pēc rindas kopš 1869. g. 10. marta, Tiesu palāta nešaubas. Bet Tiesu palāta tomēr atrod, ka prasītāji nav pierādījuši, ka viņi paši pēc tā, kad 1910. g. 14. decembrī par mežsargu ticis iecelts Ernests Grosbards (I, 10) un Annas Baumanis lietošana izbeigusies, patiešām būtu nepārtraukti lietojuši mežsargu mājas līdz 1925. g. 18. aprīlim. Šādu savu atzinumu Tiesu palāta pamatojusi uz pašu prasītāju uzdotā liecinieka Aleksandra Žagara liecību (II, 24. o. p.). Prasītāji šajā ziņā gan pārmet Tiesu palātai liecības satura sagrozīšanu. Tomēr paši prasītāji, minot savā kasācijas sūdzībā liecinieka it kā īsto liecību, paši izlaiž liecības svarīgākās un nozīmīgākās daļas. Proti, liecinieks iesāk savu liecību ar vārdiem: „Avotu mājas apsaimniekoja un tur dzīvoja Katrīna Grosbārds. Mājas piederēja Baumanim. Kādā laikā viņa (t. i. Katrīna Grosbard) tur saimniekoja, nevaru atcerēties..." Tālāk lieci-

nieks apliecina, ka „Borki, Purviņi saimniecībā dalību neņēma". Taisni nupat aprādītos teikumus prasītāji savā kasācijas sūdzībā nemin. Šādos apstākļos prasītājiem nav tiesības apstrīdēt Tiesu palātas atzinuma pareizību par to, ka prasītāji savas lietošanas faktu aprādītā laikā nav pierādījuši. Pretēji prasītāju domām, Tiesu palātai bija pietiekošs pamats Zemkopības ministrijas departamenta 1925. g. 12. decembŗa lēmumu (I, 11) atzīt par spēku zaudējušu ar to, ka pats zemkopības ministrs ar savu 1926. g. 16. augusta lēmumu atcēlis šo lēmumu saskaņā ar 1925. g. 18. aprīļa likumu (II, 43). Prasītāja savā kasācijas sūdzībā apgalvo, ka pirmo lēmumu esot taisījis tāpat ministrs, un ka ministram neesot tiesības savus lēmumus pašam atcelt. Tomēr paši prasītāji Tiesu palātas 1928. g. 24. oktobŗa sēdē paskaidro, ka pirmo lēmumu taisījis departaments, bet pēdējo ministrs. Bet ka ministram tiesība atcelt departamenta lēmumu, to noteikti atzinis Senāta Administrātīvais departaments pašu prasītāju sūdzības lietā par zemkopības ministra lēmumu (I, 32). Jautājumā par to, vai administrātīva iestāde, taisot rīkojumu vai lēmumu, palikusi savu kompetenču robežās. Senāta Adminitrātīvā departamenta lēmumi ir saistoši civiltiesai. Tiesu palāta nepareizi apšauba Senāta Administrātīvā departamenta lēmuma spēku arī tagadējā prasības lietā, tomēr, pēc būtības, pareizi piešķirusi izšķiŗošo nozīmi paša ministra lēmumam. Noskaidrojot, ka prasītāji nav pierādījuši, ka viņi mežsargu mājas būtu lietojuši nepārtraukti vismaz no tā laika, kad par mežsargu iecelts atbildētājas vīrs, Ernests Grosbards (1910. g. 14. decembŗa), un ka zemkopības ministram bijusi tiesība atcelt iepriekšējo departamenta lēmumu par izpirkšanas akta izdošanu kopā visiem partiem, un šā lēmuma vietā rīkoties par tāda izsniegšanu atbildētājai vien. Tiesu palātai bija aiz šā iemesla vien tiesība atzīt prasību par nepamatotu un atraidāmu. Tiesu palātas apcerējumiem par prasības noilgumu atzīstama tikai blakus motīva nozīme, kuŗš nevar iespaidot sprieduma pareizību pēc būtības. Tāpat nekrīt svarā arī Tiesu palātas aizrādījumi jautājumā par tā apstākļa nozīmi, ka prasītāji nav minētās mājas uzdevuši kā Annas Baumanis mantojumu, jo arī šādiem Tiesu palātas apcerējumiem ir tikai blakus motīvu raksturs. Par to, ka departamenta 1925. g. 12. decembŗa lēmumam esot it kā civiltiesiskas ofertes vai darījuma rakturs, kas ar tā akceptāciju kļūstot saistošs kā prasītājiem tā arī Zemkopības ministrijai, prasītāji pirmo reizi runā tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šādi viņu paskaidrojumi Senātā nav ievērojami. Beidzot nav arī nozīmes prasītāju vispārējai atsauksmei uz to, ka apgabaltiesa un Tiesu palāta neesot ievērojušas prasītāju paskaidrojumus viņu prasības rakstā un apellācijas sūdzībā. Šādi vispārējā rakstura aizrādījumi Senātā nav jāpārbauda.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu Palāta nav prasītāju minētos likumus pārkāpusi, Senāts nolemj: Jēkaba Borka, Annas Ligzdiņ un Annas-Emīlijas Purvis pilnvarnieka zv. adv. Bērziņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

9. 1932. g. 26. oktobrī. Atbildētāja Mārtiņa Štālberga pilnvarnieka zv. adv. A. Zēberga lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 7./21. novembŗa spriedumu Rīgas pilsētas Diskonto bankas prasībā pret tvaikoņa „Maiga" kapteini Mārtiņu Štālbergu un prasītājas Rīgas pilsētas Diskonto bankas pilnvarnieka zv adv. A. Krastkalna paskaidrojums. (L. № 47.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: atbildētājs apstrīd Tiesu palātas motīva pareizību par to, ka atbildētāja vaina pastāvot viņa rīcībā, nododot runā esošo preci kā transitpreci. Šajā ziņā atbildētājs aizrāda, ka preci par transitpreci esot deklarējis nevis atbildētājs, bet akc. sab. W. Larka Stokholmā, kā tas esot pierādīts ar Stokholmas muitas valdes 2 apliecībām (II, 12—14.). Tomēr, Tiesu palāta nav izgājusi no tā, ka atbildētājs „deklarējis" preci kā transitpreci, bet gan no tā, ka atbildētājs preci „nodevis" muitas glabāšanā kā transitpreci. Akc. sab. „W. Larka", kā paskaidro atbildētājs

savā kasācijas sūdzībā, „ir tvaikoņa „Maiga" aģents-komisionārs", t. i. taisni tā paša tvaikoņa aģents, ar kuru preces pārvadātas uz Stokholmu un no turienes atvestas atpakaļ uz Rīgu, un kura kapteinis bijis atbildētājs. Tā tad preču „deklarācija" vai „nodošana" izgājusi no vienas un tās pašas puses, t. i. no tvaikoņa „Maiga" puses. Kas faktiski bija „deklarējis" muitas valdei preci par transitpreci, tam izšķirošas nozīmes nav; katrā ziņā preču „nodošana" muitas valdei varēja notikt tikai no kapteiņa un šādas „nodošanas" tuvākus nosacījumus varēja noteikt tikai kapteinis, jo vienīgi tikai viņam pieder faktiskā rīcība un atbildība par precēm, kamēr preces vēl atrodas uz klāja un nav nodotas muitas valdei. Tā tad preču „deklarācija" par transitpreci varēja notikt tikai ar kapteiņa zināšanu un piekrišanu, nododot tās muitas valdes glabāšanā. Tikai šajā ziņā jāsaprot Tiesu palātas aizrādījums, ka atbildētājs kā tvaikoņa „Maiga" kapteinis, „nodevis" kravu kā transitpreci. „Transits" nozīmē to, ka prece, kura ienākusi muitas valdē transitostā, var nenomuitota atkal no muitas rajona iziet tālāk nogādāšanai uz destinācijas vietu sk. lik. 13. p. par konvenciju un statūtiem par transita brīvību (Lkr. 1922. g. 219); Muitas likuma 138. p. un tā pielik. 1. pk., 1924. g. 22. marta likuma red.: Lkr. 50; instrukcijas par ārzemju transitu 1., 14., 29. p. („V. V." 1921. g. 295. num.). Runā esošā gadījumā svarīgi bija nevis tas, ka prece nav nomuitota un ka nomuitota tā ar to pašu tvaikoni „Maiga" atvesta atpakaļ uz Rīgu, bet gan tas, ka vispār prece atvesta atpakaļ uz Rīgu, nenogaidot konosamentu uzrādīšanu un bez tā, ka preču rīkotājs, t. i. konosamentu turētājs, būtu tam devis savu piekrišanu, vai vispār būtu varējis dot kaut kādu rīkojumu. Pievienojoties apgabaltiesas spriedumam, Tiesu palāta konstatē un atbildētājs nemaz nenoliedz, ka atbildētājs nogādājis preci uz Stokholmu saskaņā ar viņa parakstītiem 2 konosamentiem, un bez prasītājas kā konosamenta turētājas rīkojuma un zināšanas preces pārvedis atpakaļ uz Rīgu, kur tās tāpat bez prasītājas zināšanas izdotas nevis tai personai, kurai preces bijušas jāizdod pēc konosamentiem, bet tam pašam Gabriēlsonam, no kura prasītāja bija ieguvusi minētos 2 konosamentus, un pie tam bez tā, ka prasītāja būtu saņēmusi atpakaļ pēdējam pret 2 konosamentiem izmaksāto naudu. Izejot no šādiem saviem konstatējumiem, Tiesu palātai bija pietiekošs pamats atzit, ka atbildētājs ar savu rīcību nodarījis zaudējumus prasītājai, par kuriem viņš tā tad ir atbildīgs prasītājai. Vai preču atpakaļ pārvešana uz Rīgu un izdošana tam pašam Gabriēlsonam, kuram prasītāja bija izmaksājusi strīda summu pret minētiem 2 konosamentiem, notikusi tāpēc, ka atbildētājs preci „nodevis kā transitpreci", vai ar kādām citām „machinācijām", tas nav svarīgi. Pretēji atbildētāja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzībā, prasītāja pārmet viņam netikvien to, ka viņš pēc atgriešanās Rīgā licis preces izdot Gabriēlsonam kā ar jauniem, Stokholmā izdotiem, konosamentiem formāli leģitimētai personai,bet galvenā kārtā arī to, ka atbildētājs par precēm patvaļīgi rīkojies neizdodot preci leģitimētai ar konosamentu personai un, nenogaidot konosamentu uzrādīšanu viņam, to no jauna pārņēmis atpakaļ pārvešanai uz Rīgu no kādas trešās personas, akc. sab. „Larka", kura nebija leģitimēta tās pašas preces iepriekš saņemt uz to konosamentu pamata, kurus atbildētājs bija izdevis 1922. g. 22. maijā un 19. septembrī un pēc kuriem atbildētājs preci bija pieņēmis pārvešanai no Rīgas uz Stokholmu. Gan ostā ienākušo preču izsniegšana notiek caur muitas valdi, bet tikai pēc iekraušanas dokumentiem, to starpā arī pēc tā konosamenta eksemplāra, kas atrodas kapteinim un tikai uz kuģa kantora izdošanas ordra pamata, kuru kantoris izsniedz pret kantorī iesniegto konosamentu eksemplāru, ar kuru leģitimējas preču saņēmējs; muitas valde savukārt izdod preci uz kuģa kantora izsniegtā izdošanas ordra pamata. Tā tad pilnīgi neiespējams, ka muitas valde varētu par ienākušu preci rīkoties bez viņai no kapteiņa iedotiem iekraušanas dokumentiem un bez minētā izdošanas ordra. Tāpat pilnīgi neiespējams, ka kāda trešā persona, akc. sab. „W. Larka", būtu varējusi tās pašas preces — normalā ceļā — nodot kapteinim pārvešanai no jauna uz Rīgu bez tā, ka kapteinis nebūtu iepriekš kārtīgi nodevis preces ar veciem konosamentiem leģitimētai personai. Kādējādi un ar kādām jaunprātīgām „machinācijām" tas faktiski notīcis un

sevišķi kādējādi minētās preces pieņēmušas „transitpreču" raksturu, tas gan lietā nav noskaidrots. Bet bez kapteiņa līdzdalības un zināšanas tas notikt nevarēja un sekas no tā jānes atbildētājam, bet ne prasītājai. Fakts katrā ziņā tas, ka atbildētājam nepareizi rīkojoties, prasītājai cēlušies zaudējumi, kuŗi, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, izpaužas iekš tā, ka prasītāja kā konosamentu turētāja, nav — pati vai caur savu mandātāru, komisionāru, — saņēmusi to naudu, kuŗu prasītāja izmaksājusi Gabriēlsonam pret minētiem 2 konosamentiem. Tā tad prasītājas zaudējumi aptveŗ nevien preces efektīvo vērtību, kuŗu pārvest un izdot pēc piederības bija uzņēmies atbildētājs, kādu saistību atbildētājs nav izpildījis. Taisni šādas domas Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem izteikusi arī jautājumā par prasības apmēru, uzsveŗot, ka aizrādīt uz kravas mazvērtību, t. i. iztrūkumu, atbildētājs būtu varējis tikai konosamenta faktiskam uzrādītājam (t. i. kravas saņēmējam, bet ne prasītājai kā personai, kuŗa preci nav saņēmusi un kuŗa tagadējo prasību cēlusi nevis kravas neattiecīgā stāvokļa dēļ, bet par zaudējumiem, kas celušies sakarā ar Gabriēlsonam izmaksātās naudas nesaņemšanu aiz atbildētāja vainas. Tādēļ Tiesu Palāta varēja neapmierināt atbildētāja lūgumu izdarīt ekspertīzi kravas patiesās vērtības noteikšanai.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu nav pielaidusi atbildētāja minēto likumu pārkāpumu, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Mārtiņa Štālberga pilnvarnieka zv. advokāta A. Zēberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793). p. pamata, atstāt bez ievērības.

10. 1932. g. 27. oktobrī. Rīgas Amatnieku krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 4. oktobŗa lēmumu Ernesta Raistera nekustama īpašuma pārdošanas lietā. (L. № 53.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta noraidījusi sūdzētājas lūgumu par vecākuma tiesību piešķiršanu sūdzētājas obligācijai ar № 2467 aiz tā iemesla, ka Rīgas Tirg. savstarpīgās kreditbiedrības obligācija ar № 2468 esot ingrosēta tajā pašā dienā, kad sūdzētājas obligācija ar № 2467, un tāpēc baudot vienlīdzīgas tiesības. Šāds Tiesu palātas uzskats ir atzīstams par pareizu aiz šādiem iemesliem: CL. 1351. p. norāda, ka obligāciju vecākumu nosaka to ievešanas (внесение) laiks zemes grāmatās, pie kam ar vārdu „ievešana" nav saprotamas tieši tas laiks, ko izlieto, lai ierakstītu zemes grāmatu nodalījumā attiecīgo pantu, bet ir saprotama tā procedūra, ko paredz not. nol. 336.—370. p., jo pretējā gadījumā būtu lietots nevis vārds ievešana (внесение), bet vārds „ierakstīšana" (запись); Šāda obligācijas ievešana zemes grāmatās sākas ar lūguma iesniegšanu, pie kam not. nol. 349. p. (pag. not. 48. p.) tieši nosaka, ka vienā dienā ienākušie lūgumi un prasījumi ir uzskatāmi par vienā laikā ienākušiem un līdz ar to bauda vienādas priekšrocības. Arī Hasmans un Nolkens savos kommentāros (II izd. 349.—350. lpp.), minot šā likuma izdošanas motīvus, aizrāda, ka daudzos gadījumos privātpersonu intereses atkarājoties no iesnieguma vecākuma, un tāpēc šis pants (not. nol. 349. p., pēc novellas 48. p.), lai izvairītos no varbūtējām jaunprātībām, tieši nosakot, ka vienā dienā ienākušie iesniegumi (lūgumi) uzskatāmi par vienā laikā ienākušiem un ka tie līdz ar to bauda arī vienādas priekšrocības (старшинство) (sal. arī Hasmans un Nolkenss ib. 401. lpp.). Ja arī Hasmans un Nolkens savos kommentāros pie not. nol. 327. p. (pēc novellas 26. p.) paskaidro, ka numerācijas kārtība daudzos gadījumos arī norādot (bet nenodibinot, kā to savā kasācijas sūdzībā aizrādījis Rīgas Amatnieku krājaizd. s-bas pilnvarnieks) uz obligācijas vecākumu, tad tas uz šo gadījumu, kad lūgumi par obligāciju ingrosēšanu ienākuši vienā dienā, neattiecas, jo šo gadījumu paredz tieši not. nol. 349. p. Tādā kārtā, piešķiŗot vienlīdzīgas tiesības sūdzētājas obligācijai ar № 2467 un Rīgas Tirg. savstr. kreditbiedrības obligācijai ar № 2468, Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā aprādītos likuma noteikumus,

kādēļ iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Tādēļ Senāts nolemj: Rīgas Amatnieku krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

11. 1932. g. 26. oktobrī. Prasītājas Lienes Jemss pilnvarnieka zv. adv. M. Antona lūgums atcelt Tiesu palātas 1926. g. 28. aprīļa spriedumu Lienes Jemss prasībā pret Anzelmīni-Otiliju Viesis. (L. № 60.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu un pievienojoties tā motīviem, atraidījusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka mir. Ermaņa Jemsis pēcnāves rīkojums pēc tā juridiskās kvalifikācijas ir uzskatāms par dāvinājumu nāves gadījumam, kādēļ tas no formālās puses nav apstrīdams; bet ja tas būtu uzskatāms par mantošanas līgumu, arī tad tas nebūtu apstrīdams it kā korroborācijas trūkuma dēļ pēc CL. 2487. p., jo pats līgums ir spēkā arī neatkarīgi no tā ierakstīšanas zemes grāmatās; b) ka prasītājas pienākuma daļa pēc Vidz. zemn. lik. 1006. p. ir ievērota ar atbildētājai uzlikto pienākumu dot prasītājai uzturu un apkopšanu, kādas vērtības, kapitālizējot tās pēc CL. 2315. p. uz Ls 1680, izsmeļ visu pienākuma daļu, jo Ls 1680 pārsniedz ceturto daļu no mantošanas objekta — vidējās jaunsaimniecības — vērtības, kuŗa noteicama uz Ls 5000 saskaņā ar CPN. 809. (706[1].) p., sevišķi vēl tādēļ, ka pati prasītāja neapgalvo, ka jaunsaimniecības vērtība būtu bijusi augstāka par Ls 5000. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, ir arī apsvērusi mir. Ermaņa Jemsis pēcnāves rīkojuma juridisko spēku un nozīmi taisni no tā viedokļa, kādu prasītāja visu laiku lietā ir uzturējusi, proti, ir apsvērusi prasībā uzstādītos iebildumus pret pēcnāves rīkojumu kā mantošanas līgumu, atrodot, ka iebildumi formas ziņā — it kā korroborācijas trūkuma dēļ — nevar novest pie pēcnāves rīkojuma akta atzīšanas par neesošu arī tādā gadījumā, ja tas būtu atzīstams par mantošanas līgumu. Tiesas uzskats šajā ziņā ir atzīstams par pareizu: CL. 2487. pantam ir tikai tā nozīme, ka nekorroborēts mantošanas līgums neiegūst spēku attiecībā pret trešām personām, kuŗas nepieder pie mantu devēja intestātmantiniekiem, ja pats mantu devējs par mantošanas līgumā minēto immobili būtu citādi rīkojies, p. piem., būtu to pārdevis kādai trešai personai; tādā gadījumā ar mantošanas līgumu ieceltam mantiniekam nebūtu tiesības viņam ar šo līgumu novēlēto immobili atņemt labticīgai trešai personai, bet attiecībā pret mantu devēja mantiniekiem mantošanas līgums katrā ziņā ir spēkā, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai līgums ir korroborēts vai nē (Sen. CKD. spried. 468/29. g.). Prasītāja taisni iziet no savām, kā intestātmantinieces, tiesībām uz mantojumu, un tiesa pareizi noraidījusi viņas tiesību apstrīdēt mantošanas līgumu it kā nenotikušas korroborācijas dēļ; tā tad izejot no pašas prasītājas uzsvērta viedokļa, ka tiesai jāturas to prasības pamatu robežās, uz kuŗiem prasību pamato pati prasītāja, prasītājai nav tiesības pārmest tiesai, it kā tā būtu prasību izspriedusi ne uz prasītājas aprādītā pamata, jo prasītāja taisni ir dabūjusi atbildi — kaut arī noraidošu — uz viņas prasību par mantošanas līguma atzīšanu par nederīgu korroborācijas trūkuma — t. i. vienīgā prasībā aprādītā akta nederīguma pamata — dēļ. Ja sava noraidošā atzinuma pamatojumā, bez tam, tiesa ir ielaidusies apcerējumos par pēcnāves rīkojuma tādu juridisku kvalifikāciju, uz kuŗu paši parti neatsaucas, tad tam konkrētā lietā nav izšķirošas nozīmes, jo izšķirošais lietā ir tas, ka izejot no tā paša pamata, uz kāda prasītāja domājusi pēcnāves rīkojumu apgāzt, un izejot no tās pašas kvalifikācijas, kādu aktam piedod prasītāja, tiesa ir atzinusi prasītājas iebildumu pret aktu no likuma viedokļa par nepietiekošiem un tādēļ noraidījusi viņas mēģinājumu apgāzt aktu; tādos apstākļos prasītājai nav tiesības pārmest savā kasācijas sūdzībā, it kā noraidot prasību par akta nederīgumu, tiesa būtu izgājusi no sagrozītiem vai subjektīviem prasības pamatiem. Tomēr, pēc kasācijas sūdzības iesniedzējas pareiza aizrādījuma, tiesa nevarēja uzskatīt, ka prasītājas pienākuma daļa pēc Vidz. zemn. lik. 1006. p. ir ievērota

ar atbildētājai uzlikto pienākumu dot prasītājai uzturu un apkopšanu, nepiešķirot prasītājai daļu no paša mantojuma substances; gan privātlikums nepazīst obligātoriskos mantiniekus (Noterben), bet tikai neapejamos mantiniekus (Pflichtteilserben), kādiem neapejamiem mantiniekiem pieder tikai obligātoriska prasība par neapejamās daļas vērtības izsniegšanu (Sen. CKD. spried. 12/25. g.), bet zemnieku likumi taisni iziet no obligātorisko mantinieku jēdziena, kuriem viņu pienākuma daļa ir aizbruņota kā kvotatīva daļa no visa mantojuma, par kuru, tā tad, zemnieks aizbruņotās daļās nevar brīvi disponēt nedz testāmentā, nedz mantošanas līgumā (Sen. CKD. spried. 105/30. g.). Tādēļ nepietiek, ja mantu devējs atstāj Vidz. zemn. lik. 1006. p. paredzētam mantiniekam tikai skaidru naudu vai citas vērtības, pat ja tās pēc sava apmēra sasniegtu konkrētas mantošanas daļas vērtību, bet nepieciešami jāatstāj neaizskarta attiecīga mantojuma daļa (sal. Sen. CKD. spr. 105/30. g., 1267/31. g., 225/23. g.); konstatējot, ka Vidz. zemn. lik. 1006. pantā minētos mantiniekus apiet nevar, tomēr atrodot, ka prasītāja kā 1006. pantā minētā mantiniece, nav apieta tādēļ, ka tai no mantojuma piešķirta vērtība, kuras kapitālizētā summa pārsniedz viņas pienākuma daļu, tiesa ir pārpratusi Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. p. nozīmi un, šo pantu piemērošanā prasītājas tiesībām, ir pielaidusi spriedumā motīvēšanas nepareizību; tā tad tiesa ir pārkāpusi savā spriedumā kā Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. p., tā arī CPN. 816. (711.). p. Šo pārkāpumu dēļ Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1926. g. 28. aprīļa spriedumu atcelt Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

12. 1932. g. 1. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 19. marta lēmumu mir. Friderikas-Karolīnas Hammer, dzim. Lībek, mantošanas lietā. (L. № 83.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Nodokļu departaments nenoliedz, ka starp mirušo atraitni, Friderīku Hammer, un viņas bērniem, pēc viņas vīra Džona Hammer nāves, uz bij. Rīgas pilsētas bāriņu tiesas 1881. g. 14. jūlija lēmuma (I, 10) pamata, nodibinājusies turpināta mantu kopība; pēc CL. 1822. p. parens superstes ieņem to vietu, kuru ieņēmis vīrs laulībai pastāvot; pēc 80., 83. p. mantu kopībā ieiet arī tie immobili, kuri būtu zemes grāmatās apstiprināti uz kāda laulāta vārda (Senāta 23./177; 27./417.; 28./458. spr.). Tie paši noteikumi analoģiski piemērojami arī turpinātā mantu kopībā; tāpēc turpinātā mantu kopībā ieiet arī tie immobili, kuri apstiprināti uz parens superstes vārda, pie kam nav svarīgi, vai šādi immobili tiktu iegūti jau pirms laulības izbeigšanās, t. i. pēc mirušā laulātā nāves, vai immobili tiktu iegūti un apstiprināti uz parens superstes vārda tikai mantu kopībai turpinājoties, jo pēc CL. 1827. p. viss ieguvums nāk mantu kopībai par labu. Tāpēc arī immobils, kādu turpinoties mantu kopībai ieguvis parens superstes un kāds tiktu apstiprināts uz viņa vārda, ieiet turpinātā mantu kopībā (Erdmann's, Das Güterrecht der Ehegatten nach dem Provincialrecht Liv- Est- u. Kurlands, 223. lpp. pie 331. piez. Cvingmaņa spriedumu krāj. III, 324. lpp.; Gürgens, Die Lehre von der ehelichen Gütergemeinschaft nach livl. Stadtrecht, 41. § 136. lpp.). Tā tad uz bērniem mantošanas ceļā pārgājusi tikai tā daļa immobilos, kuŗa piederējusi pašai mantu devējai, proti, saskaņā ar CL. 1829. p. tikai $^1/_3$ daļa. Tāpēc Tiesu palāta, attiecinot runā esošos immobilus uz turpināto mantu kopību un uz šā pamata atzīstot mantu devējas bērnus par turpinātās mantu kopības dalībniekiem, un neapliekot bērnu daļas minētos immobilos ar mantojuma nodokli, rīkojusies pilnā saskaņā ar CL. noteikumiem par turpinātās mantu kopības raksturu. Atrodot, ka tādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

13. 1932. g. 1. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 12. novembŗa lēmumu mir. Jāņa Valenta iebildumā par Nodokļu departamenta aprēķināto papildu dāvināšanas nodokli. (L. № 87.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Nod. nolik. 231. p. (1903. g. izd.) ar 1914. g. 4. oktobŗa ķeizara apstiprināto kr. ministru padomes nolikuma nodal. A sadal. VI 1. pielik. 2. p. pārgrozīts tādējādi, ka novērtējot nekustamu īpašumu, kas pāriet mantošanas ceļā, jāievēro, starp citu, taksācija, kuŗu izdara nevis vairs kuŗa katra kreditiestāde, kādā immobils ieķīlāts, bet gan tikai taksācija, kuŗu izdara ilgtermiņa kreditiestāde, pieņemot immobilu ieķīlāšanā; pretēji Nodokļu departamenta domām, no tā, ka 1914. g. 4. oktobŗa noteikumi tieši nemin par 231. p. pārgrozījumu, nemaz neizriet, ka šis pants tomēr nebūtu uzskatāms par pārgrozītu; minētie noteikumi jau savā ievadā (nodal. A) nosaka, ka tie izdoti pārgrozot, papildinot un atceļot attiecīgos likumu nosacījumus. Pēc bij. Krievijas kodifikācijas prakses mēdz neminēt expressis verbis par katru pantu, kas ar jauno likumu skaitāms par pārgrozītu; Jāievēro vispārējais princips, ka jauns likums atceļ veco, kas vairs nav savienojams ar jaunā likuma nosacījumiem. Tāpēc Tiesu palātai bija pietiekošs pamats nerēķināties ar immobila novērtējumu, kuŗu izdara Liepājas savstarpējā kreditbiedrība, kuŗā gan immobils bija ieķīlāts, bet kuŗa nepieder pie ilgtermiņu kreditiestādēm. Tādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība šajā daļā nepelna ievērību. Turpretim, jautājumā par summām, kas atvelkamas no mantojuma kopvērtības, Tiesu palāta atrod par iespējamu atvilkt immobilu pēc zemes grāmatām apgrūtinošās obligācijas, neskatoties uz to, ka pati hipotēkāre, minētā kreditbiedrība, apliecinājusi, ka „aizdevumi pret minētā nekustamā īpašuma ieķīlāšanu no kreditbiedrības nav izsniegti"; Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesai, pamatojas vienīgi uz to, ka „obligācijas var cedēt" un ka tāpēc parāds tomēr varot pastāvēt kaut arī ne minētai kreditbiedrībai par labu. Šāds Tiesu palātas atzinums pamatojas tikai uz lietā nepārbaudītām varbūtībām un tāpēc nevar noderēt kā sprieduma motīvs. Tiesu palāta šajā ziņā nav ievērojusi paša atdāvinātāja paskaidrojumu, ka viņš pielaižot, ka nodoklis būtu ņemams neatvelkot runā esošās hipotēkas, ja pierādītu, ka pašas obligācijas palikušas namīpašnieka rokās, un ka viņš atrod par nepareizu tikai to, ka Nodokļu departaments uzliktu viņam par pienākumu pierādīt, ka obligācijas bijušas kreditoru rokās. Īstenībā, ja persona, kuŗai par labu hipotēkas ierakstītas zemes grāmatās, apliecina, ka viņa pret tām nav naudu izsniegusi, tad taisni atdāvinātājam būtu jāpierāda, ka tomēr pastāv tas parāds, kas būtu ar hipotēkām nodrošināts. Tiesu palāta nav ielaidusies šā vienīgi izšķiŗošā jautājuma apspriešanā un tāpēc arī nevarēja nākt pie pareiza atzinuma par to, kādas īsti summas būtu atvelkamas no immobila vērtības. Tādēļ Tiesu palāta šajā sprieduma daļā pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību un nepareizību un Tiesu palātas lēmums šajā daļā atceļams, kādēļ Senāts nolemj: Tiesu palātas 1928. g. 12. novembŗa lēmumu daļā attiecībā uz Otrai Liepājas savstarp. kreditbiedrībai par labu 3 ingrosēto hipotēku summu atvilkšanu Nod. nolik. 226. p. un CPN. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību pārējā daļā, uz CPN. 711. p. pamata, atstāt bez ievērības.

14. 1932. g. 25. novembrī/16. decembrī. Prasītājas pilnas s-bas „Aģentūras un komisijas kantoris J. Kaplan un dēli", kuŗu īpašnieki ir Aleksandrs, Joselis un Filips Kalpani pilnvarnieka zv. adv. V. Dāva lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 24. septembŗa/8. oktobŗa spriedumu pilnas s-bas „Aģentūras un komisijas kantoris J. Kaplan un dēli" prasībā pret firmu Helsingborg Gummifabriks Actiebolag, Helsingborg, un pretprasībā, un atbildētājas Helsingborgs Gummifabriks akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. E. Pandera paskaidrojums. (L. № 93.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Rīgas apgabaltiesai iesniegtā prasības sūdzībā prasītāji paskaidrojuši, ka 1926. g. 18. jūnijā prasītāji noslēguši ar atbildētāju norakstā pievienoto līgumu, kas gan noslēgts kā komisijas līgums, bet kuŗā slēpjoties pirkšanas-pārdošanas darījums, ko izpildīt bijis līguma slēdzēju nopietns nodoms. Līguma slēdzēju nodoma slēpšana citā darījuma veidā izrietot pat no līguma satura, it sevišķi no līguma 6. § b, d un c punkta un 7. § satura, un to varot apstiprināt arī ar liecinieku liecībām. Šobrīd atbildētāja cenšoties izlietot līguma ārējo formu, lai piesavinātos viņai nepiederošas tiesības, kādēļ prasītāji esot spiesti griezties pie tiesas. Ievērojot izteikto, prasītāji lūguši atzīt, ka līgums, kas noslēgts prāvnieku starpā, nav komisijas, bet pirkšanas-pārdošanas līgums ar visām likumīgām sekām.

Atbildētāja, neatzīstot pirmprasību un apgalvojot, ka prasītāji esot pārkāpuši noslēgto līgumu, lūgusi pretprasībā līgumu atcelt un atzīt atbildētājas īpašuma tiesibas uz prasītājiem, saskaņā ar līgumu, piegādātām precēm, uzliekot prasītājiem par pienākumu visu viņa rīcībā vēl esošo preci izdot atbildētājai.

Rīgas apgabaltiesa ar 1927. g. 9. decembŗa spriedumu apmierinājusi pretprasību, bet pirmprasību atraidījusi. Tiesu palāta ar 1928. g. 24. septembŗa/8. oktobŗa spriedumu apgabaltiesas spriedumu apstiprinājusi. Prasītāju kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

Apgabaltiesa, iztirzājot prāvnieku starpā noslēgtā līguma juridisko dabu, to no vienas puses atzinusi (saskaņā ar pašā līgumā lietoto terminoloģiju) par konsignācijas līgumu, līdz ar to tomēr atrodot tajā arī contractus aestimatorius (CL. 4419. u. turpm. p.) pazīmes. Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem un tā tad arī minētai līguma kvalifikācijai, sprieduma citā vietā tomēr prāvnieku līgumu atzīst par komisijas līgumu. Tā tad zemākās instances it kā indentificē visus minētos līgumu tipus. Šāds uzskats no juridiskā viedokļa nav atzīstams par precīzu, lai gan tirdzniecības dzīve tiešām minētos līgumu veidus bieži sajauc. Kas vispirms attiecas uz konsignācijas līgumu, tad tam vispār nav pilnīgi noteikts raksturs, jo ar šo nosaukumu tirdzniecības dzīvē sastopami dažādi līgumu tipi, kas pēc sava satura nesakrīt. Par konsignācijas līgumu bieži saprot tikai eksportkomisiju, bet plašākā nozīmē šo nosaukumu attiecina vispār uz katru pārdošanas komisijas līgumu, pie kuŗa komisionārs iegūst pārdodamās mantas valdīšanu; nereti par konsignāciju ir runa pat tajā gadījumā, kad tirgotavas aģentam vai citai personai, kuŗiem mandanta vārdā prece jāpārdod, nosūta šo preci, vai arī tad, ja preces nodotas ne komisijā, bet gan kondicijā (uz contractus aestimatorius pamata) (sk. Schmidt-Rimpler, Das Kommisionsgeschäft, Ehrenberg'a Handbuch'a 5. sēj. 2. nod., 535., 539., 569., 579. lpp.). Tā tad šis termins pats par sevi vēl nenoskaidro līguma juridisko dabu un nav arī pareizi identicēt šo jēdzienu — kā to darījusi Tiesu palāta — ar komisijas līguma jēdzienu vispārējā nozīmē. Ceļas jautājums vai prāvnieku noslēgto līgumu var kvalificēt kā komisijas līgumu saskaņā ar tirdzn. lik. 54[1]. u. turpm. pantos izteiktām pazīmēm. Ar tirdzniecības komisijas līgumu viena puse (komisionārs) uzņemas tirdzniecisku darījumu noslēgšanu savā vārdā, uz otras puses (komitenta) rēķina (54[1]. p.). Komisionāram jāizpilda komitenta dotais uzdevums uz visizdevīgākiem priekš komitenta nosacījumiem (54[4]. p.) un ja šie nosacījumi pēdējam ir labvēlīgāki kā tika norunāts, tad visa peļņa nākas komitentam (54[5]. p.). Konkrētā gadījumā, turpretim, Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, konstatējusi, ka pēc prāvnieku līguma prasītāji saņem pārdošanai preci no atbildētājas par cietām cenām (līguma 6. §, pēc kuŗa preci faktūrē pēc atbildētājas cenu rādītājiem ar 30% rabata), bet pārdošanas cenas noteic paši prasītāji, kuŗi tā tad kā savu peļņu iegūst starpību starp minētām cenām un pārdošanas cenām. Šis noteikums vien neatļauj uzskatīt prāvnieku līgumu par tīru komisijas līgumu, pēc kuŗa, saskaņā ar minētiem likuma noteikumiem, komitentam būtu tiesība uz trešās personas saņemto pirkšanas summu, kamēr komisionāram pienāktos tikai norunātā vai parastā provīzija (tirdzn. lik. 54[16]. p.). Īstenībā, spriežot pēc minētām Tiesu

palātas konstatētām darījuma pazīmēm, tas būtu atzīstams par tirdzniecībā t. s. kondicijas līgumu, kas atbilst CL. 4419. un turpm. p. paredzētam contractus aestimatorius (Tiesl. ministrijas sevišķas komisijas izdevumā šis līgums nepareizi pārtulkots kā komisijas līgums). Par kondicijas līgumu taisni saprot līgumu, pēc kuŗa personai, kam uzdota mantas pārdošana, paliek viss tas, ko viņa pie pārdošanas ieguvusi virs iepriekš noteiktās cenas (sk. Müller-Erzbach, Deutsches Handelsrecht, 2. un 3. izdev., 163. lpp.; Staub's Kommentar zum HGB, 12. un 13. izdev., 4. sēj. 671., 672. lpp.; Schmidt-Rimpler, 1. c. 532. turpm. lpp.). Kondicijas līgums (kuŗa pazīmes konkrētā gadījumā, starp citu, atradusi arī Tiesu palāta) nav komisijas līgums, jo tam trūkst šā pēdējā līguma raksturīgā pazīme — līguma slēgšana ar trešo personu uz mandanta rēķina. Tā tad kasācijas sūdzības iesniedzēju domām jāpiekrīt tik tālu, ka šajā gadījumā tiešām nav konstatējama komisijas (bet gan kondicijas) līguma noslēgšana prāvnieku starpā. Bet no šā konstatējuma vēl neizriet, ka pirmprasība būtu apmierināma, bet pretprasība atraidāma. Prasītāju petituma smaguma punkts acīmredzot nav tā negatīvā, bet gan pozitīvā daļa, kuŗā izteikts lūgums atzīt prāvnieku līgumu par pirkšanas-pārdošanas līgumu; pie tam no prasītāju paskaidrojumiem viņu kasācijas sūdzībā redzams, ka viņi atrod par pierādītu kreditpirkuma esamību konkrētā gadījumā. Tomēr prasītāju kasācijas sūdzībā minētie apcerējumi nedod pamata atkāpties no augšā minētās līguma kā kondicijas līguma kvalifikācijas un atzīt, ka patiesībā prāvnieku starpā būtu noticis kreditpirkums. (Jāpiezīmē gan, ka kondicijas līgumā ietilpst arī pirkuma elementi (sk. par to tuvāk Šmidt-Rimpler, 1. c., 534. un turpm. p.; attiecībā uz contractus aestimatorius — Sintenis, Das pract. gem. Civilrecht, II 650. un turpm. lpp.) tomēr tas nav kreditpirkums, bet līgums sui generis.

Neprasa apspriešanu Senātā visi tie kasācijas sūdzības iesniedzēju paskaidrojumi, kuŗos viņi aizstāv viedokli, ka konkrētā gadījumā nav noslēgts konsignācijas, t. i. komisijas līgums, jo šis jautājums jau izbeigts ar augšā minētiem apsvērumiem. Tā tad Senātam jāapspriež — jautājumā par līguma kvalifikāciju — tikai tie prasītāju apcerējumi, kuŗos viņi cenšas pierādīt, ka lieta grozās ap īsto pirkšanas-pārdošanas līgumu — (kreditpirkumu). Šajā ziņā vispirms jāaizrāda, ka kasācijas sūdzības iesniedzēji nepareizi atsaucas uz to, it kā apgabaltiesa, kuŗas motīviem Tiesu palāta pievienojusies, būtu atzinusi, ka līguma noteikumi vairāk norādot uz pirkšanas līgumu. Tas apgabaltiesas spriedumā nav izteikts, bet gan apgabaltiesa, atzīstot, ka paša līguma noteikumi varētu rādīt uz pirkšanas līgumu, taisni nākusi pie gala atzinuma, ka šie noteikumi vēl nepierādot fikciju, t. i. ka prāvnieku līgumā slēptos pirkuma līgums, jo apgabaltiesas minētie līguma noteikumi esot pilnīgi savienojami ar contractus aestimatorius, t. i. konsignācijas līgumu. Šo apgabaltiesas motīvējumu kasācijas sūdzības iesniedzēji apstrīd tikai tajā ziņā, ka viņi atrod, ka prasītāju tiesība noteikt preču cenas pierādot taisni pirkuma līguma esamību konkrētā gadījumā. Šā uzskata nepareizība izriet jau no augšā sacītā, jo šāds noteikums sastopams taisni arī kondicijas līgumā. Tālāk kasācijas sūdzības iesniedzēji sava uzskata pastiprināšanai atsaucas uz līguma 6. § e pktu, kuŗā noteikts: „Über den Betrag, welcher nicht vor oder gleichzeitig mit Einsendung der Lageraufstellung bezahlt ist oder wird, hat die Firma (t. i. prasītāji) ihr Akzept, fällig nicht später als 6 Monate von Ultimo des Ausgangsmonats an die Fabrik (t. i. atbildētāji) zu übergeben". No šā līguma noteikuma kasācijas sūdzības iesniedzēji secina, it kā tas pierādot, ka prasītājiem jāmaksā pat tad, ja piegādātās preces nepārdod. Pēc pareiza atbildētājas aizrādījuma viņas paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, šis prasītāju atzinums nemaz nesaskan ar līguma satura, jo minētais līguma 6. § e pkts attiecas uz gadījumu, paredzēto līguma 6. § b pktā, kad prasītāji izņēmuma veidā preci pārdevuši ne pret pircēju akceptiem, bet uz atklātu, t. i. nenodrošinātu kreditu („ausnahmeweise kann die Firma auch offene Kredite gewähren"), kādā gadījumā tad firmas rokās nav seguma pircēju vekseļu veidā un tikai par šo jau pārdoto, bet vēl nesamaksāto preci firmai jādod savs vekselis. Tāpat, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēju domām, līguma 7. § nemaz nepierāda, ka konkrētā gadījumā būtu domāts taisni pirkuma

līgums. Šis līguma paragrafs paredz prasītāju pašiestāšanos, noteicot, ka uz atbildētājas pieprasījumu pašiem prasītājiem jānopērk prece, kas pasūtīta, bet līdz 1927. g. 1. maijam nav pārdota. Šis noteikums prasītāju uzskatam runā taisni pretim, jo ja visa prece būtu uzskatāma no paša sākuma par pārdotu prasītājiem, tad šis noteikums nebūtu saprotams, jo tad iznāktu, ka apspriežamā gadījumā prasītājiem būtu (otrreiz) jāpērk *viņiem jau pārdota prece. Turpretim šis līguma paragrafs pilnīgi savienojams ar kondicijas* līgumu, kuŗā bieži sastopama šāda preces noņēmēja pašiestāšanās (sk. Schmidt-Rimpler, 1. c., 532. lpp.) Še jāpiezīmē, ka prasītāji maldas, atrodot par pārkāptu principu „ne eat judex ultra petita partium", ja tiesa līgumu kvalificē nesaskaņā ar pašu partu uzskatu par līguma dabu. Šajā jautājumā tiesa ar partu norādījumiem nemaz nav saistīta, jo līguma juridiska kvalifikācija atkarājas tikai no tiesas. Konkrētā gadījumā Tiesu palātai nav radušās šaubas par to, ka prāvnieku līgums nav iztulkojams kā pirkuma līgums, kādēļ viņai, pretēji prasītāju domām, līguma interpretācijā nemaz nebija jāvadās no CL. 3103., 3274., 3275. p. (sk. arī piez. „d" pie CL. 3103. p. Bukovska izdev.). *Nepārliecina arī prasītāju atsaukšanās uz viņu iesniegtām vēstulēm no 1926. g.* 5. jūn. 6. un 22. sept., 9. nov., no kuŗām, pēc prasītāju aizrādījuma, redzams, ka prāvnieku korespondencē lietoti vārdi „pirkts" un „pārdots". Vispirms prasītāji pat nemēģina atspēkot tiesas konstatējumu, ka citās vēstulēs ir runa taisni par „konsignācijas" preci; bez tam korespondencē lietotiem izteicieniem vispār nav izšķiŗošas nozīmes, jo tirdzniecības apgrozībā lietotai terminoloģijai nav precīzs, noteikts raksturs, kādēļ korespondencē lietotie vārdi „pirkšana, pārdošana, piegādāšana" vien vēl nepierāda pirkuma *līgumu un nenosaka komisijas, t. i. kondicijas, līguma pastāvēšanu prāvnieku starpā* (sk. Staub, 1. c., 612., 613. lpp.; Schmidt-Rimpler, 1. c. 513. lpp.). Tiesu palātas atzinums, ka atbildētājas vēstulei no 1926. g. 29. marta par līguma uzteikšanu „pro forma", nav lietā izšķiŗošas nozīmes un ka 1927. g. 3. janv. vēstule pierāda, ka prāvnieki gribējuši pieturēties pie konsignācijas, bet ne pie (agrāk viņu starpā pastāvošā) pirkuma līguma, attiecas uz šo dokumentu iztulkošanu pēc būtības un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā, ar ko noraidāmi visi prasītāju pret šo atzinumu vērstie paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā.

Nepamatots arī prasītāju aizrādījums uz to, ka atbildētājas pilnvarnieks zv. adv. *Alksnis, ceļot kriminālsūdzību pret prasītājiem, šajā sūdzībā esot atzinis, ka prāvnieku* starpā pastāvot pirkuma līguma attiecības un ka šis atzinums esot saistošs arī atbildētājai uz CPN. 567., 568. (479., 480.) panta pamata. CPN. paredz tikai atzīšanu zināmos faktos un apstākļos, kā arī pašas prasības atzīšanu (Sen. Civ. kas. dep. spr. 1927. g. № 154); tādēļ prāvnieku līguma juridiskas nozīmes novērtējumam no zv. adv. Alkšņa puses nav lietā izšķiŗošas nozīmes un tas nevar iespaidot tiesas atzinumu par šā akta īsto nozīmi un saturu (Kr. Sen. Civ. kas. dep. spr. 90./42., 93./4. u. c.). Gan zemākās instances pielaidušas nepareizību tajā ziņā, ka viņas, *iztirzājot jautājumu par noslēgtā* līguma dabu un nozīmi, atzinušas, ka tas nav fiktīvi noslēgts, lai gan no iesūdzības *raksta redzams, ka prasītāji līgumu uzskata ne par fiktīvu, bet gan par simulētu,* apgalvojot, ka noslēgtais (it kā komisijas) līgums paslēpjot patiesībā domātu pirkuma līgumu (CL. 2952. p.; Sen. Civ. kas. dep. spr. 1922. g. № 156); jāaizrāda, ka to pašu kļūdu vēlāk pielaiduši arī paši prasītāji tālākā procesa gaitā runājot par fiktīvi noslēgto līgumu (sk. I sēj. 79. lpp. o. p., 80., 139. o. p., 141. u. t. t.). Šai kļūdai tomēr nav nozīmes lietā, jo patiesībā zemākās instances strīdā esošo jautājumu apskātījušas taisni no CL. 2952. panta viedokļa, atzīstot, ka prāvnieku starpā nopietni domātais darījums *nemaznav apslēpts ar citu darījumu, bet ir noslēgts tikai viens darījums, kas izteikts* lietā iesniegtā līgumā. Šajā sakarībā, t. i. jautājumā par to, vai prāvnieku līgums uzskatāms par pirkuma līgumu, kā apgalvo prasītāji, jāaizrāda vēl uz sekošo: saskaņā ar CL. 3831. pantu pirkums ir līgums, ar kuŗu viena puse apsola otrai par norunātās naudas summas samaksu nodot tās mantā zināmu lietu vai zināmu tiesību. Pirkuma līgumā pircējs norunā ar pārdevēju nopirkt no viņa zināmo preci un kontrahentu nolūks ir no paša sākuma nodibināt savā starpā pircēja un pārdevēja pienākumus; pirkuma līgumam

pastāvot, preces atsavinātāja galvenais pienākums ir, saskaņā ar darījuma mērķi, nodot un pārvest preci pircēja īpašumā. Komisijas (vai arī kondicijas) līgumam pastāvot, preces noņēmējs turpretim saņem no sava kontrahenta uzdevumu preci pārdot tālāk un darījuma pamatmērķis nemaz nav pārvest uz noņēmēju īpašuma tiesības uz preci. Apgalvojot pirkuma līguma esamību konkrētā gadījumā, pircēji tomēr nemaz nav mēģinājuši apskatīt līguma noteikumus no šā viedokļa un sevišķi nemaz nav mēģinājuši apgaismot jautājumu par to, kā ar viņu apgalvoto līguma raksturu būtu savienojami līguma noteikumi par to, ka atbildētāja uzdod („überträgt") prasītājiem viņas preču pārdošanu Latvijā, Igaunijā un Lietuvā (1. §) un ka viņiem nav tiesība šīs preces pārdot ārpus minēto valšķu robežām, kādi noteikumi runā nevis par labu prasītāju aizstāvētam viedoklim, bet gan par to, ka prasītāji preci saņēmuši no atbildētājas minētā uzdevuma reālizēšanai.

Ievērojot visu sacīto, Senāts atrod, ka Tiesu palāta, atraidot pirmprasību, nav gala atzinumā likumu pārkāpusi. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēju domām, Tiesu palāta varēja atzīt par neievērojamiem prasītāju lūgumu par liecinieka Avenelli nopratināšanu, jo prasītāji aizrādījuši tikai, ka šis liecinieks bijis klāt pie prāvnieku sarunām, bet nav uzdevuši konkrētus lietai svarīgus apstākļus, kuŗi šim lieciniekam būtu jāapliecina.

Pēc kondicijas līguma noslēgšanas īpašuma tiesības uz preci nepāriet uz preces noņēmēju, bet tās paliek viņa kontrahentam, preces nodevējam (CL. 4420. p.; Schmidt-Rimpler, 1. c., 536. lpp.); tas izteikts arī pašā prāvnieku līgumā (4. §), kuŗā noteikti aizrādīts, ka preces paliek atbildētājas īpašumā līdz to pārdošanai un nodošanai pircējiem. Tādos apstākļos Tiesu palāta pilnīgi pareizi apmierinājusi pretprasību, kuŗā atbildētāja, lūdzot atcelt līgumu, līdz ar to lūdz atzīt viņas īpašuma tiesības uz preci, kas vēl atrodas prasītāju rīcībā. Jāaizrāda, ka, ievērojot minēto līguma noteikumu, kas, pēc Tiesu palātas konstatējuma, izteic prāvnieku nopietnu gribu, pretprasība būtu apmierināma arī no prasītāju aizstāvētā viedokļa, ka konkrētā gadījumā ir darīšana ar pirkuma līgumu; gan arī šajā gadījumā nevarētu būt runas par kreditpirkumu, bet par pirkumu, kas analogs CL. 3942. pantā aprādītam pirkuma veidam. Par to, ka atbildētāja neesot pierādījusi preču identitāti, ka ar pretprasību tiekot aizskartas trešo personu intereses un ka atbildētājai neesot tiesība lūgt atcelt līgumu uz CL. 3210., 3209., 3211. panta pamata, prasītāji runā pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā, kādēļ šie aizrādījumi Senātā nemaz nav apspriežami.

Atrodot tādēļ, ka prasītāju kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: pilnas s-bas „Aģentūras un komisijas kantoris J. Kaplan un dēli", kuŗu īpašnieki ir Aleksandrs, Joselis un Filips Kaplani, pilnvarnieka zv. adv. V. Dāvis kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības.

15. 1932. g. 1. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 15./22. novembŗa/6. decembŗa lēmumu lietā par zīmogsoda piedzīšanu no akc. sab. Oto Erbe, un „Viļu un darba rīku akc. sab. Oto Erbe" pilnv. zv. adv. V. Kīna paskaidrojums. (L. № 103.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: saskaņā ar Nodokļu departamenta iesniegto kasācijas sūdzību, Senātam jāizšķiŗ jautājums par to, vai pie jaunizgatavoto akciju saņemšanas, mortificēto akciju vietā, ir jāapmaksā ar zīmognodevu jaunizgatavotās kuponu loksnes. Nodokļu departaments nenoliedz, ka pašas jaunizgatavotās — mortificēto vietā — akcijas nav jāapmaksā ar zīmognodevu un atrod, ka tomēr ar zīmognodevu esot jāapmaksā jaunizdotās kuponu loksnes pie minētām akcijām; Nodokļu departaments šajā ziņā atsaucas uz rīkoj. par zīmognod. 15. p. 11. pk., kas ar zīmognodevu apliek atjaunojamās kuponu loksnes, kā arī uz to, ka 1919. g. 25. augusta likuma

par vērtspapīru mortifikāciju 9. p. 2. piez. esot uzskatāma par atceltu ar minēto rīk. par zīmognod. 15. p. 11. pk. Nodokļu departamenta izteiktais uzskats atzīstams par maldīgu; pretēji Nodokļu departamenta domām, 1919. g. likums par vērtspapīru mortifikāciju savukārt taisni atstājis iespaidu uz likumdošanu par zīmognodevu un proti: vēl 1921. g. 17. septembŗa rīkojums par zīmognodokli (Lkr. 165) ar savu 41. p. bija papildinājis Kr. nolikuma par zīmognod. 56. p., attiecinot to arī uz jaunizdotiem — mortificēto vietā — vērtspapīriem, par kādiem Kr. nolikums, saprotams, vēl nevarēja runāt, jo tajā laikā nebija vēl vispārēja likuma par uzrādāmo vērtspapīru mortifikāciju; minētais 41. p. tad palika negrozīts līdz pat tagadējam laikam. Īstenībā, arī likuma par vērtspapīru mortifikāciju 9. p. 2. piezīme nerunā tieši par jaunizdodamo kuponu lokšņu atsvabināšanu no zīmognodevas un taisni tā pati 9. p. 2. piez. paredzētā norma iegājusi arī jau 1921. g. rīkoj. par zīmognod. 41. p.; ja nu Nodokļu departaments nenoliedz, ka minētā 9. p. 2. piez. attiecināma arī uz kuponu loksnēm, tad jau tāpēc vien Nodokļu departamentam būtu jāatzīst par atsvabināmām no zīmognodevas arī kuponu loksnes uz rīkoj. 41. p. pamata. Šādos apstākļos nevar pat runāt par to, vai rīk. par zīmognod. būtu atcēlis likumu par mortifikāciju, jo — taisni otrādi — šis pēdējais tieši pārgrozījis līdz tam spēkā bijušo (krievu) nolik. par zīmognod. 56. p., ievedot savā, šim 56. pantam atbilstošā 41. p., vēl minēto aizrādījumu uz mortificētos vērtspapīros atvietojošo jaunizsniedzamo vērtspapīru atsvabināšanu no zīmognodevas; ar to tā tad noraidāma tā vienīgā argumentācija, uz kuŗas pamata Nodokļu departaments apstrīd Tiesu palātas lēmumu pareizību. Īstenībā, rīk. par zīmognod. 15. p. 11. pk. paredz vienīgi to gadījumu, kad jaunu kuponu loksni izdod sakarā ar to, ka iepriekšējā kuponu loksne izsmelta termiņu notecēšanas dēļ; šis noteikums, kā fiskāls, nav iztulkojams paplašināti un nav tāpēc attiecināms uz to gadījumu, kad kuponu loksni izdod kopā un līdz ar pašu vērtspapīru „mēteli" vai nu pie papīra pirmatnējās izlaišanas, vai atjaunojot papīru sakarā ar notikušu mortifikāciju (39. p. 7. pk., 41. p.). Kuponu loksne sastāda vērtspapīra piederumu (sk. Kr. Senāta spr. 08./98; 13./106.), bet uz vispārējā pamata (CL. 549. p.) piederums, kā blakus lieta, padots galvenās lietas juridiskam liktenim; tāpēc, ja pie rīkoj. par zīmognod. 41. p. aprādītiem apstākļiem no zīmognodevas atsvabināms pats jaunizdodamais vērtspapīrs, tad pats par sevi saprotams, ka kuponu loksne, kas izsniedzama kopā un līdz ar papīra mēteli (pamatpapīru), nav sevišķi apliekama ar zīmognodevu. Ievērojot, ka Tiesu palāta, nākot pie tā paša atzinuma, nav Nodokļu departamenta minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

16. 1932. g. 1. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1929. g. 28. janvāŗa lēmumu mir. Valdemāra Rauskas mantošanas lietā. (L. № 131.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, aprēķinot mantojuma nodokli no mantojuma, proti 5 immobilu, kopvērtības Ls 115,500, atskaitījusi visus immobilus apgrūtinošās hipotēkas, kopsummā Ls 96300, un tā tad visu 5 immobilu netto vērtību noteikusi par Ls 19.200, bet apliekamo ar mantojuma nodokli mantojuma vērtību noteikusi par Ls 12.800. Šo apgabaltiesas lēmumu Nodokļu departaments pārsūdzējis uz tā pamata, ka hipotēku parādu summa esot, saskaņā ar Nodokļu nolik. 213. p. 4. pk., atvelkama vienīgi no katra atsevišķa, ar attiecīgo hipotēku apgrūtinātā immobila vērtības, bet nevis no visa mantojuma sastāva kopvērtības un ka, bez tā, sevišķi immobilu № 2288 apgrūtinošā Latvijas bankas hipotēkas prasījuma vērtība mantu devēja nāves dienā bijusi nevis vairs Ls 11.000, bet tikai Ls 7001. Tiesu palāta atstājusi sūdzību bez ievērības uz tā pamata, ka uz mantošanas masu gulstoši parādi novelkami ne no atsevišķām mantojuma daļām, ar kuŗām parāds nodro-

šināts, bet gan no visa mantojuma sastāva un ka obligācijas Latvijas bankai par labu par Ls 11.000 esot aprēķināmas pēc to summas, bet ne pēc bankas prasījuma. Pēc Nodokļu nolik. 213. p. 4. pk. no mantojuma vērtības atskaitāmi, starp citu: parādi, kuŗi nodrošināti ar ķīlu, pie kam, kā tieši uzsvērts minētā punktā, šādi parādi atvelkami „vienīgi no to mantu vērtības, ar kuŗām parādi nodrošināti". Tomēr minētie noteikumi nav burtiski piemērojami Latvijā, izņemot Latgali; pēc CL. 1456., 1597. p. ar hipotēkas dzēšanu personīgais ķīlu devēja parāds pats par sevi vēl neizbeidzas, bet izbeidzas vienīgi hipotēka; pretējo stāvokli ieņem Kr. civīllik., ar kuŗu arī rēķinājies minētais 213. p. 4. pk., jo pēc Kr. proc. lik. (закон судопроизв. гражд.) 626. p. un noteik. par civ. piedzinumiem (полож. о взыск. гражд.) 315. p., immobila ieķīlātājs personīgi par obligācijas (закладные) parādu neatbild (piem., kad immobils tiktu pārdots izsolē: Kr. Senāta spried. 1908. g. 34; Šeršenevičs, Учебник Русск. гражд. права 1912. g. izd. 401. lpp.). Turpretim, pēc CL. noteikumiem immobila *ieķīlātājs neatbild personīgi par obligācijas parādu tikai tad, ja viņš pašā obligācijas* tekstā būtu sevišķi ierobežojis savu atbildību taisni tikai ar ieķīlāto immobilu; tāpēc Nodokļu departamentam, ja tas apgalvo, ka minētās obligācijās netiktu paredzēta nupat aprādītā klauzula par parādnieka atbildības aprobežošanu ar ieķīlāto immobilu vien, būtu jāpierāda šādas klauzulas esamība minētās obligācijās. Tomēr Nodokļu departaments nav uz klauzulas esamību aizrādījis šajā lietā; tādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība šajā daļā, kā nepamatota atraidāma. Turpretim, kas attiecas uz Latvijas bankas obligāciju, Tiesu palātai nebija pamata neņemt vērā, ka pēc Latvijas bankas apliecības viņas prasījums patiesi mantu devēja nāves dienā bijis tikai Ls 7001, t. i. ka obligācijas patiesā vērtība tajā laikā bijusi tikai Ls 7001; šādos apstākļos, pretēji Tiesu palātas domām, nav svarīgi, ka hipotēka vēl formāli pēc zemes grāmatām skaitās par immobilu apgrūtinošu summā Ls 11.000. Tāpēc Tiesu palātas lēmums šajā daļā, aiz Nodokļu nolik. 213. p. 4. pk., CPN. 711. p. pārkāpumiem, atceļams, kadēļ Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 28. janvāŗa lēmumu daļā par Latvijas bankas hipotēkas atskaitīšanu pilnā summā Ls 11.000 Nodokļu nolik. 213. p. 4. pk. un CPN. 711.p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību pārējās daļās, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

17. 1932. g. 14. decembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1928. g. 12. novembŗa lēmumu lietā par papildu atsavināšanas nodevas aprēķināšanu no pirkšanas-pārdošanas līguma starp akc. sab. „Gerhards un Heijs" un Latvijas spedicijas akc. sab. „Gerhards un Heijs", un Latvijas spedicijas akciju sabiedrības „Gerhards un Heijs" pilnvarnieka zv. adv. P. Nikanorova paskaidrojums. (L. № 149.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji Nodokļu departamenta domām, Nodevu nolik. 254. p., runājot par immobila „īsto cenu", saprot taisni pārdošanas cenu, vai arī citu cenu, par kuŗu immobils pāriet pret atlīdzību (pretēji mantas „vērtībai", par kuŗu runā 208. p., kur krievu tekstā gan lietots vārds „цена" bet kur īstenībā domāta nevis „cena", bet „vērtība", kā pareizi vārds „цена", pārtulkots Tiesl. min. sev. komisijas 1932. g. izdevumā). Aprēķinot atsavināšanas nodokli, tā tad jāievēro šī „cena" vai tā summa, kāda atsavināšanas aktā tiktu vēl aprādīta, proti, ārpus „cenas", par kuŗu immobils atsavināts (253. p.). Lai nodrošinātu valsts fiskālās intereses, likums nosaka, ka atsavināšanas nodoklis aprēķināms katrā ziņā ne mazāk kā no sevišķa objektīva novērtējuma summām, kādas likums šajā nolūkā noteic 256.—258. pantā. Likums šajā ziņā, bez šaubām, rēķinās un var rēķināties tikai ar tādiem objektīviem novērtējumiem, kuŗi pastāv līguma noslēgšanas momentā. Neatkarīgi no minēto objektīvo novērtējumu uzstādīšanas, likums arī uzliek pašiem kontrahentiem par pienākumu

pašā atsavināšanas aktā (līgumā) pēc sirdsapziņas uzdot „īsto cenu", t. i. starp kontrahentiem patiesi norunāto cenu. Ja izrādītos, ka kontrahenti īsto, starp viņiem norunāto cenu, paslēptu, viņiem par šādu paslēpšanu jāmaksā dubultais nodoklis no paslēptās summas (254. p.). Tā tad, lai noskaidrotu, vai kontrahenti patiesi savā kontraktā uzdevuši īsto cenu, t. i. patiesi starp viņiem norunāto cenu, neko neapslēpjot, Nodokļu departamentam tiesība caur nodokļu inspektoru izzināt likumā paredzētos objektīvos (līdz atsavināšanai pastāvējušos) novērtējumus, un tos salīdzināt ar kontrahentu notāram jau iesniegtiem novērtējumiem un arī ar kontrahentu uzdoto atsavināšanas „īsto" cenu. Ja nu noskaidrots, ka kontrahenti būtu šādu „īsto cenu" paslēpuši, tad viņiem uzliek sodu saskaņā ar 254. p. Runā esošā gadījumā Nodokļu departaments kontrahentiem nekādu sodu pēc 254. p. nav uzlicis, bet pamatojies vienīgi uz to, ka jau pēc līguma noslēgšanas pircējs apdrošinājuma summu licis paaugstināt. Šim faktam būtu nozīme vienīgi tad, ja Nodokļu departaments to izlietotu kā pierādījumu tam, ka kontrahenti paslēpuši „īsto cenu". Bet, ka Nodokļu departaments minēto faktu (apdrošinājuma summas paaugstināšanu) nav izlietojis, lai konstatētu īstās cenas paslēpšanu, ir skaidrs arī no tā, ka Nodokļu departaments taisni nav piemērojis 254. p. paredzēto sankciju un uz tādu nemaz neatsaucas. Tāpēc jau pēc atsavināšanas līguma notikušā apdrošinājuma summas paaugstināšana nevar būt par iemeslu prasīt nodokli par tagad it kā izrādījušos starpību starp pirkšanas cenu un jauno novērtējuma summu (sk. Sen. spried. 1932. g. 84).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav Nodokļu departamenta minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kāsācijas sūdzību uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

18. 1932. g. 28. oktobrī. Atbildētājas Latvijas valsts, Zemkopības ministrijas personā, pilnv. zv. adv. Fr. Gailīša lūgums atcelt Tiesu palātas 1929. g. 4. februāŗa spriedumu Jāņa Mangaļa prasībā pret Latvijas valsti, Zemkopības ministrijas personā, un prasītāja Jāņa Mangaļa paskaidrojums. (L. № 169.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: saskaņā ar 1929. g. 24. maija agr. ref. likuma papildinājumu (Lkr. 117) visi strīdi par to, vai attiecīgie īpašumi uz šā likuma pamata atsavināti un likumīgi ieskaitīti valsts zemes fondā, piekrīt vienīgi Senāta Administrātīvam departamentam, bet ne civiltiesu izšķiršanai; pretēji šim noteikumam civiltiesām uzsāktās lietas izbeidzamas un civiltiesu šajās lietās taisītie spriedumi, ciktāl tie nav izpildīti, atzīstami par neesošiem.

Konkrētā lietā ir strīds par to, vai Blūmentāla noliktavas Smiltenē likumīgi ieskaitītas valsts zemes fondā, ko noliedz prasītājs, prasot īpašuma tiesības atzīšanu uz šim noliktavām. Saskaņā ar minēto likumu (in fine) jautājums par to, vai Tiesu palātas prasību apmierinošais spriedums, kas šajā lietā kritis 1929. g. 4. februārī, atzīstams par spēkā esošu, tā tad stāv atkarībā no tā, vai Tiesu palātas spriedums minētā likuma spēkā stāšanās laikā bija jau izpildīts; ja tas vēl izpildīts nebija, tad tas bija uzskatāms par neesošu un lieta Tiesu palātai bija jāizbeidz, nemaz nevirzot uz Senātu par Tiesu palātas spriedumu iesniegto Zemkopības ministrijas kasācijas sūdzību. No lietas gan redzams, ka Tiesu palātas sprieduma izpildīšana ar viņas 1929. g. 11. februāŗa lēmumu tikusi apturēta (II sēj. 24. lpp.), bet neskatoties uz to, prasītājam 1929. g. 30. jūlijā tomēr ir izdots izpildu raksts (sk. apgabaltiesas akti beigās). Šādos lietas apstākļos Senāts nevarēja izšķirt jautājumu par to, vai tagadējā lietas stāvoklī Zemkopības ministrijas iesniegtā kasācijas sūdzība vispār skatāma cauri, jo šis jautājums stāv atkarībā no tā, vai Tiesu palātas spriedums vēl atzīstams par spēkā esošu, kas atkal atkarājas no tā faktiskā jautājuma izšķiršanas, vai Tiesu palātas spriedums bija

izpildīts vai nebija izpildīts minētam spriedumam stājoties spēkā; šā jautājuma noskaidrošana piekrīt Tiesu palātai.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: lietu nodot Tiesu palātas attiecīgai rīcībai, saskaņā ar 1929. g. 24. maija agrārās reformas likuma papildinājumu.

19. 1932. g. 2. jūnijā. Konstantīna un Roberta Juchneviča lūgums atcelt Tiesu palātas 1929. g. 19. septembŗa lēmumu par nodokļu aprēķināšanu Juchneviču dāvinājuma līguma lietā. (L. № 288.).

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: sūdzētāji neapstrīd Tiesu palātas izteiktā uzskata pareizību par to, ka bezatlīdzības nodoklis ņemams nevis pie dāvināšanas līguma korroborācijas, bet gan jau pie līguma apliecināšanas un proti caur notāru, kā tas noticis arī runā esošā gadījumā. Pēc Nod. nolik. 226. p. tiešā noteikuma no atdāvinātā immobila vērtības atvelkami tikai atdāvinātāja parādi, kuŗi nodrošināti ar atdāvināto immobilu; immobils uzskatāms par parāda nodrošinājumu vienīgi tad, ja parāds apstiprināts hipotēkas veidā zemes grāmatās uz minētā immobila, un proti pirms dāvināšanas līguma apliecināšanas pie notāra. Paši sūdzētāji savā dāvināšanas līgumā iziet no tā, ka apdāvinātā uzņemtie parādi ir „hipotēkas", t. i. ka parādi jau apgrūtina immobilu un proti taisni hipotēku veidā, jo sūdzētāji tieši nosauc minētos parādus par „hipotēkām". Principā, pārņemamiem parādiem jābūt ingrosētiem uz atdāvinātā immobila jau tajā laikā, kad notārs apliecina līgumuun pie tam var pārbaudīt, vai līgumā minētie, atdāvinātā uzņemtie, parādi pat jau apgrūtina šo immobilu;kā vienīgu izņēmumu šajā ziņā varētu pielaist gadījumu, kad dāvinājuma līguma noslēgšanas dienā immobils nebūtu vēl korroborēts uz paša atdāvinātāja vārda, un kad tā tad nebūtu faktiski iespējams parādu (obligācijas) ingrosēt uz atdāvināto immobilu, jo obligācijas tajā gadījumā izrādītos kā izdotas no personas (parādnieka), kuŗa pēc zemes grāmatām vispār vēl neskaitītos par immobilu īpašnieku (sk. Senāta spried. 31./69., 70). Tagadējā lietā tomēr, kā nenoliedz sūdzētāji, immobils sen jau korroborēts uz atdāvinātāja vārda; tāpēc runā esošais gadījums neattaisnotu nupat minētā izņēmuma piemērošanu. Tiesu palātas aizrādījumam uz atsavināšanas ekvivalenta paslēpšanu piešķiŗams tikai blakus motīva raksturs, kuŗam nav izšķiŗošas nozīmes lietā. Tādā kārtā Tiesu palāta, atzīstot par dāvinājuma tīro vērtību summu Ls 60.386,67, nav sūdzētāju minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Teikto vērā ņemot Senāts nolemj: Konstantīna un Roberta Juchneviča kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

20. 1932. g. 28. septembrī. Atbildētājas Tieslietu ministrijas juriskonsulta A. Lavrentjeva lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 4. aprīļa spriedumu Oto Baumaņa prasībā pret Latvijas valsti — Tieslietu ministrijas personā, un prasītāja Oto Baumaņa pilnvarnieka zv. adv. G. Rūbinšteina paskaidrojums. (L. № 365.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, apstiprinot miertiesneša spriedumu un pievienojoties tā motīviem, ir apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka tiesu izpildītāja piedzītā nauda izņemta no privātpersonu rīcības un atrodas valsts varas pārstāvja pārziņā, kādēļ par piedzītām vērtībām nodibinās starp privātpersonu un valsti tiešas saistību attiecības; b) ka tādēļ valstij jāatbild par tiesu izpildītāja pārziņā esošām piedzītām un pazudušām vērtībām; c) ka atbildētājas aizrādījumi it kā tiesu izpildītāji darbotos uz privātpersonu pilnvarojuma pamata par zināmu atlīdzību, ir nepareizs. Konkrētās lietas apstākļi gan nav pielīdzināmi tiem lietas apstākļiem, pie kādiem bij. Krievijas Senāta Civ. kas. departaments devis savu spriedumu № 68/1914. gadā, jo tajā lietā Senāts taisni nav atzinis valsts atbildību,

noraidot prasītāju pie vainīgām amatpersonām; bet ar savu atsaukšanos uz minēto spriedumu apgabaltiesa īstenībā ir domājusi uzsvērt tās principiālās tezes jautājumā par valsts atbildību, kuŗas šis spriedums uzstāda, ņemot tās savukārt no bij. Krievijas Senāta I un Kas. dep. sprieduma № 52./92. g., kuŗš konstatē, ka „tāds stāvoklis, pie kuŗa privātpersonu manta neatkarīgi no pēdējo gribas nonāk valsts varas pārziņā, pie kam privātpersonām neatliek nekas cits, ka vienīgi padoties amatpersonu rīkojumiem, nevar neradīt ciešu pārliecību par to, ka manta aizsargāta no jebkādām nejaušībām, kādēļ taisni valstij, kuŗa šādu stāvokli nodibina, ir pienākums atbildēt par amatpersonu rīcību ar mantu". Taisni saskaņā ar bij. Krievijas Senāta I un Kas. dep. spriedumā № 52./92. g. minētiem principiāla rakstura apcerējumiem par valsts atbildību arī Latvijas Senāta Apvienotā sapulce devusi vadošu norādījumu jautājumā par to, vai valsts atbild par summām, kuŗas tiesu izpildītājs piedzinis no parādnieka un piesavinājies, t. i. izšķērdējis, atrodot, ka privātpersonas ir spiestas uz likuma pamata nodot un uzticēt tiesu izpildītājam vai nu savu vai svešu mantu, un ja valsts bez šaubām atbild par mantu, kuŗu tā saņem uz līguma pamata, kuŗus labprātīgi pēc savas vēlēšanās ar valsti tās leģitimēto pārstāvju personā slēdz privātpersonas, tad vēl vairāk valstij jāatbild par tādas mantas drošību vai neaizskaramību (Unversehrtheit, сохранность), kuŗa valsts organa vai amatpersonas rīcībā un pārzināšanā pārgājusi bez un pat pretēji privātpersonas gribai un kuŗa gājusi zudumā valsts organa vai amatpersonas vainas dēļ, t. i. *sakarā ar viņu nelikumīgu rīcību, darbību vai darbiem* (L. Senāta Apv. sapulces spried. № 2/32. g.). Tādēļ, gala atzinuma ziņā, apgabaltiesas ieņemtais stāvoklis jautājumā par valsts atbildību par saviem darbiniekiem ir pareizs, un ar to atkrīt aizrādījums kasācijas sūdzībā, it kā konkrētā gadījumā apgabaltiesa būtu nepareizi izšķīrusi jautājumu par valsts atbildību par tiesu izpildītāja piesavināto mantu. Likums gan nodibina tiesu izpildītāja materiālu atbildību par nolaidībām sprieduma izpildīšanā (CPN. 1086. [953.] p.), kā arī vispār par jebkādiem nodarītiem zaudējumiem, kuŗus rada viņa nepareiza vai pretlikumīga rīcība, pie kam atlīdzība izmaksājama no tiesu izpildītāja drošības naudas, bet ja izrādītos, ka tās nepietiek, tad no pārējās tiesu izpildītāja mantas (Tiesu iek. lik. 254. [332.] p.), tāpat likumā paredzētā drošības nauda (Tiesu iek. lik. 227., 228. p.) taisni domāta, lai novērstu to summu izšķērdēšanu, t. i. piesavināšanu, kuŗas var atrasties tiesu izpildītāju rokās tiesas spriedumus izpildot (likumdošanas motīvi pie Tiesu iek. lik. 228. [302.] p.), un iespēja segt zaudējumus no drošības naudas radīta taisni privātpersonu interesēs (bij. Krievijas Senāta Civ. kas. dep. spried. № 893./72. g.; № 104./75. g.). Tomēr šādi noteikumi par tiesu izpildītāja atbildību neizšķiŗ jautājumu par valsts atbildību par tiesu izpildītāja izšķērdētām, t. i. piesavinātām summām, kāda atbildība priekš valsts, aiz augšā aprādītiem apsvērumiem, rodas uz patstāvīga pamata, neatkarīgi no minētiem civīlprocesa un tiesu iekārtas likuma noteikumiem (sal. L. Senāta Apvien. sapulces spried. № 2./32. g.); ar to noraidāmi visi pārējie aizrādījumi atbildētājas kasācijas sūdzībā. Atrodot tā tad, ka apgabaltiesa savā spriedumā nav pielaidusi atbildētājas aprādīto likumu pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Tieslietu ministrijas juriskonsulta A. Lavrentjeva kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

21. 1932. g. 1. maijā/2. jūnijā. Prasītājas akc. sab. „Gaardzenes gāzes iestāde" pilnvarnieka zv. adv. N. Malkina lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 16. janvāŗa spriedumu Vācijas akc. sab. „Gaardzenes gāzes iestāde" prasībā pret Liepājas pilsētas sabiedrību, pilsētas valdes personā. (L. № 370.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta atzinusi prasību par nepamatotu vispirms aiz tā iemesla, ka viņa piekritot atbildētājas viedoklim par līguma 37. § izteikto kontrahentu gribu jautājumā par prasītājas atsvabināšanu no nodevām un nodokļiem, kas „ņemti par labu

pilsētas kasei"; pie tam Tiesu palāta aprobežojusies ar vienkāršu atsauksmi uz sprieduma vēsturiskā daļā aprādīto atbildētājas paskaidrojuma saturu, neminot taisni tos apcerējumus, kuriem Tiesu palāta piešķir sprieduma motīvu nozīmi. Šajā ziņā prasītāja pareizi aizrāda, ka atbildētāja savā paskaidrojumā atsaucas uz 37. § terminoloģijas kļūdu, uz kādu cirkulāru u. t. t.; pie šādas Tiesu palātas pielaistas motīvu nenoteiktības un nepilnības Senātam nav iespējams pārbaudīt sprieduma pareizību un saskaņu ar lietas apstākļiem, un minētā 37. § iztulkošanai Tiesu palātas piemērotās interpretācijas veida pareizību. Tiesai gan atļauts atsaukties uz pirmās instances sprieduma motīviem, neatkārtojot tos savā spriedumā, tomēr tāda sprieduma motīvu izteikšanas kārtība nav pielaižama par partu paskaidrojumiem, kuros minēti vesela rinda apcerējumu, kādus tiesa savukārt savā spriedumā neapsveŗ un uz kuriem arī zemākā instance nepamatojas; šajā ziņā Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 711. p. Tiesu palāta, nenoliedzot, ka 37. § būtu attiecināms netikvien uz nodokli vai nodevām, kas pastāvēja līguma slēgšanas dienā, atrod, ka tas paredzot no vienas puses nodokli, kuru „ņem valsts uz valsts likuma pamata un nodokli un nodevas un maksājumus, kurus *ņem pilsēta.... uz viņas izdodamo noteikumu pamata*". *Jau šajā ziņā Tiesu palāta* sagroza 37. § tekstu, jo tajā nodokļi un nodevas nav šķiroti pēc tā, uz kādu noteikumu pamata tie būtu ņemami, bet gan pēc tā, kādai iestādei par labu tādus ņem; Tiesu palāta nav ievērojusi, ka 37. § noteikti šķiro: 1) nodokļus, kurus ņem valdība no līdzīgiem uzņēmumiem un ietaisēm (kā no immobiļiem, tā arī no paša ražojumiem), un 2) nodevas un nodokļus, kurus ņem pilsētas kasei par labu. Tiesu palāta nenoliedz, ka pēc 37. § prasītāja atsvabināta no nodevām un nodokļiem, kurus ņem pilsētai par labu, tā tad, taisni no šā viedokļa svarīgi vienīgi tas, kādi īsti nodokļi un nodevas pēc likuma nāk pilsētai par labu, bet nav svarīgi, kas, t. i. kāda iestāde un pēc kādiem noteikumiem faktiski ņem, t. i. nosaka un noteic to apmēru un piedzīšanas kārtību; tāpat nav svarīgi vai prasītāja būtu grozījusi savus ražojumus un ražojumu kārtību. Tiesu palāta šajā ziņā pat nepaskaidro, kādēļ kārtības pārmaiņa varētu prasītāju atbrīvot no tām nodevām, kuras ņemamas taisni valstij par labu; atbildētāja piekrīt tam, ka prāvnieku attiecības apspriežamas pēc likumiem, kuri spēkā līguma noslēgšanas laikā; atbildētāja tomēr tos likumus nemin, proti: līguma noslēgšanas laikā bija spēkā 1870. g. 16. jūnija pilsētu likums, kas ar 1877. gada 26. marta likumu ievests arī Balt. provincēs; pēc minētā likuma atļauts ņemt pilsētai par labu, starp citu, arī nodokli par tirdzniecības zīmēm (1928. p. 2. pk.). Šā nodokļa summa ņemama procentos no kroņa nodokļa (132. p. 2. teik.). Saskaņā ar 1870. g. 28. oktobŗa likumu (piln. lik. kr. № 48857) par nodokļa no tirdzn. un rūpniecības zīmju maksimālo apmēru (1. p.) minētais nodoklis ņemams: par 1. un 2. tirdzniecības zīmju katēgorijām 25% un par pēdējām zīmēm un biļetēm 10% apmērā no kroņa nodokļa (kā „centime additionel"). Tāpat arī pēc tagad spēkā esošā 1921. g. 14. *janvāŗa noteikumu par pilsētu ienākumiem u. c. (Lkr. 2) 3. p. pie pilsētu ienākumiem* (t. i. pilsētai par labu ņemamiem nodokļiem un nodevām) pieskaitāmi netikvien noteikumu 2. p. paredzētie nodokļi un nodevas, bet arī „papildu nodokļi pie valsts nodokļiem". 1921. g. 14. janvāŗa lik. 3. p. noteikti attiecina uz pilsētai par labu ienākošiem nodokļiem arī papildu nodokļus; 1. p. 2. pk., runājot par nodokļiem vispār, lieto to pašu frazi: „nodokļi..... pilsētai par labu"; tā tad jēdziens „centime additionel" pastāv jau kopš 1870. g., t. i. 1877. g.; bet 1921. g. likums nekādu lūzumu nodokļu sistemā nav ievedis (pretēji atbildētāja paskaidrojumam uz apellācijas sūdzību). Pretēji Tiesu palātas domām, šāds t. s. centime additionel pēc būtības nemaz nav uzskatāms par valsts nodokli, jo tas ņemams nevis valstij, bet gan pilsētai par labu, kā tas noteikti paredzēts minētā 3. p.; piedzīšana uzticēta valsts organiem; netikvien 1921. g. lik. 3. p., bet arī 2. p. runā par „nodokļiem"; ka 2. p. bez nodokļiem min arī par „nodevām", nav nozīmes, jo arī 4.—84. p. un 91.—94. p. runā par „nodokļiem" un 85.—89. p. runā par nodevām, un nav paskaidrota izšķirība pēc būtības. Pats līgums (37. §) tāpat runā par nodokļiem un nodevām. Tiesu palāta min likumus, kas pastāvēja līguma slēgšanas laikā un iziet tikai no tā, it kā „centime additionel" būtu ievests tikai ar

1921. g. likumu. Atstājot atklātu jautājumu par to, vai pilsētai būtu tiesība jau iepriekš atteikties no šāda centime additionel tādējādi, ka par to netiktu minēts nodokļa maksātājam izsniedzamā nodokļu listē, katrā ziņā jāatzīst, ka faktiski minētais „papildu nodoklis" budžeta kārtībā ievietojams pilsētas ienākuma budžetā (sk. pielik. pie 1921. g. 14. janvāra noteikumiem: budžeta parauga § 1. p. 3.). Ja arī atzītu, ka papildu nodoklis ņemams reizē ar valsts nodokli, samērā ar kuru papildu nodoklis ir aprēķināms, tad tomēr pilsētas pienākums būtu izpildīt koncesijas līguma 37. §, t. i. faktiski viņas kasē ienākušo papildu nodokli izmaksāt kontrahentam; paredzēt šādu izrēķināšanas kārtību pašā līgumā nebija sevišķas vajadzības, jo tā izriet no līguma satura. Taisni saskaņā ar Tiesu palātas minēto CL. 3275. p. būtu jāatzīst, ka, ja pilsēta domājusi neatsvabināt prasītāju no kādiem sevišķiem nodokļiem, piem., no papildu rūpn. zīmēm (pēc Kr. 1870. g. 28. oktobra lik. Kr. lik. kop. 48857), tad taisni pilsētai būtu bijis pienākums uz to aizrādīt 37. §; bez tā, līguma redaktoram, šajā gadījumā pilsētai, bija skaidrāki un noteiktāki jāizteicas par tiem nodokļiem, no kuriem viņa nav domājusi atsvabināt prasītāju. Tiesu palāta nepaskaidro, kādēļ prasītājas uzņēmuma paplašināšana izslēgtu pilsētas atsvabināšanu no minētā centime additionel; īstenībā, ja prasītājas uzņēmums ticis paplašināts, tad, saskaņā ar 37. § 1. teik., nodokli valstij par labu var ņemt, saprotams, samērā ar paplašināto ražojumu apmēru un veidu; tomēr, ar to nav teikts, ka, pēc 37. p. 2. teik., uzņēmuma paplašināšana izslēgtu tai paredzēto prasītājas atsvabināšanu no nodokļiem „pilsētai par labu". Tā tad Tiesu palāta pārkāpusi 1921. g. 14. janvāra noteikumu 3. p., pielikumu pie tā un CPN. 711. p. Atrodot, ka Tiesu palātas spriedums minēto pārkāpumu dēļ atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 16. janvāra spriedumu 1921. g. 14. janvāra noteikumu par pilsētu ienākumiem (Lkr. 2) un CPN. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

22. 1932. g. 26. februārī/18. martā. Atbildētāja Jāņa Šūlmaņa pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka lūgums atcelt Tiesu palātas 1929. g. 14./28. oktobra spriedumu Kroņa-Vircavas krājaizdevu kases prasībā pret Jāni Šūlmani un prasītājas Kroņa-Vircavas krājaizdevu kases pilnvarnieka zv. adv. A. Krastkalna paskaidrojums. (L. № 400.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: 1925. g. 5. septembrī Jelgavas apgabaltiesai iesniegtā prasībā prasītāja paskaidrojusi, ka 1911. gadā viņa savā pilnā sapulcē nolēmusi iegūt kases vajadzībām nekustamu īpašumu un šo lēmumu reālizēt uzdevusi atbildētājam ar noteikumu, ka kasei iegūstamais nekustamais īpašums Jelgavā, Katoļu ielā 20 ar hip. 131. num. ievedams uz atbildētāja vārda tādēļ, ka kases statūtos nebijis minēts par tiesībām iegūt nekustamus īpašumus uz kases vārda, bet tiklīdz kases statūti būšot papildināti ar noteikumu, ka kasei ir tiesība iegūt nekustamus īpašumus, nopirktais immobils nekavējoties pārvedams uz prasītājas vārda. Uz šā uzdevuma un vienošanās pamata atbildētājs minēto immobilu bijis ieguvis ar kases līdzekļiem no Kārļa Bulle par 50.500 c. r. un ar 1911. gada 20. decembrī noslēgto līgumu to korroborējis uz sava vārda. Prasītāja pilnā sapulcē par nama pārzini ievēlējusi Jāni Spertali, kas kases vārdā īpašumu pārvaldījis līdz 1923. g., kad atbildētājs atstūmis pārvaldnieku un paziņojis kasei, ka viņš namu uzskatot par savu īpašumu. Ievērojot to, ka Kroņa-Vircavas krājaizdevu kases statūti esot no jauna papildināti 1922. g. 6. novembrī, no kura laika viņai esot tiesība iegūt nekustamus īpašumus uz sava vārda, prasītāja lūgusi apgabaltiesu atzīt minēto nekustamu īpašumu, kura ierakstītais īpašnieks esot atbildētājs, par piederošu prasītājai uz īpašumu tiesībām, piešķirot tiesības to ievest zemes grāmatās uz prasītājas vārda.

Jelgavas apgabaltiesa prasību atraidījusi, bet Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas spriedumu, ar savu 1929. g. 14./18. oktobra spriedumu prasību apmierinājusi.

Atbildētāja kasācijas sūdzība nepelna ievērības.

Tiesu palāta, atzīstot par pierādītu, ka iesūdzības rakstā aprādītais darījums patiesībā starp prāvniekiem noslēgts, pareizi atzinusi, ka starp prasītāju un atbildētāju pastāv juridiskas attiecības, kuras pamatojas uz t. s. fiduciāro darījumu; šādu partu juridisko attiecību kvalifikāciju uzstādījusi arī prasītāja Tiesu palātas 1929. g. 18. marta sēdē, pie kam, pretēji atbildētāja domām, nav izšķirošas nozīmes tam apstāklim, ka prasītāja procesa gaitā šo prasību kvalificējusi kā vindikācijas prasību, izejot no savām jau it kā pastāvošām īpašuma tiesībām uz immobilu. Vispārīgi no partiem izejošo faktu vai izteicienu juridiskā kvalifikācija nav tiesai saistoša, jo tiesai patstāvīgi jāraksturo un jākvalificē apspriežamās faktiskās partu attiecības (Sen. CKD. spr. 1923. g. № 228); tādēļ pilnīgi neatkarīgi no partu paskaidrojumiem un, pat ja prasītāja arī nebūtu atsaukusies uz prāvnieku attiecību fiduciāro raksturu, Tiesu palāta pati no sevis būtu varējusi atzīt, ka šīs attiecības pamatojas taisni uz fiduciāro darījumu, nebūt ar to nepielaižot prasības pamata grozīšanu, kā maldīgi domā kasācijas sūdzības iesniedzējs. Prasītājas aizrādījums, ka atbildētājs namu ieguvis uz pilnvaro uma (mandāta) līguma pamata, augšā minētai partu attiecību kvalifikācijai nerunā pretim, jo fiduciāro darījumu slēgšanas nolūks var būt dažāds un sakarā ar to pēc lietas apstākļiem fiducianta un fiduciāra attiecībām var tikt piemēroti, piemēram, darba, glabājuma vai arī pilnvarojuma līguma noteikumi (sk. Ennevcerus, Kipp un Wolff, Lehrb. des bürgerl. Rechts I sēj. 1. nodal., § 139. II, 4.; Sen. CKD. spr. 1928. g. № 697). Ar sacīto atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1. punktā.

Tiesu palāta atzinusi, ka iesūdzības raksta petitumā prasītāja lūdz grozīt pastāvošo stāvokli saskaņā ar zemes grāmatām, atzīstot, ka par īsto īpašnieku — pretēji formālam iegrāmatojumam — ir atzīstama prasītāja un ka viņai nākas un ir piespriežamas īpašuma tiesības uz to. Šis Tiesu palātas atzinums par prasītājas prasījuma nozīmi un saturu kasācijas kārtībā nav pārbaudāms (Kr. Sen. CKD. spr. 1895. g. № 10. u. c.). Konstatējot šādu prasītājas petituma saturu, Tiesu palāta, pretēji atbildētāja domām, pareizi atzinusi, ka prasītāja konkrētā gadījumā cēlusi taisni tādu prasību par prāvnieku starpā noslēgtā fiduciārā darījuma izpildīšanu, kāda viņai konkrētos lietas apstākļos bija jāceļ, jo, saskaņā ar prāvnieku norunu atbildētājam, kas skaitās par immobila formālo īpašnieku, tas jānodod prasītājas īpašumā, kuŗa savas tiesības var reālizēt tikai šajā prasībā paredzētā kārtībā. Nepamatoti atbildētājs atsaucas uz Sen. CKD. spried. Māleru-Tēbeļa lietā (1923. g. spr. № 175.), pēc kuŗa it kā fiduciantam neesot tiesības celt prasību par īpašumu tiesību atzīšanu uz strīdīgo nekustamo īpašumu un šo tiesību ievešanu zemes grāmatās, bet esot jāceļ prasība par līguma ietērpšanu rakstiskā formā un šā līguma korroborāciju. Pretēji atbildētāja aizrādījumam, Senāts minētā lietā šādu vispārēju tezi nav uzstādījis, bet gan tikai sakarā ar tās lietas konkrētiem apstākļiem, kuŗas apstākļi nav pilnīgi analogi šai lietai, atzinis, ka fiduciantam bijis jāceļ prasība, lai fiduciārs pārvestu uz fiduciantu līgumā ar pārdevēju iegūto immobilu un ka šī prasība bijusi ceļama arī pret pārdevēju tādēļ, ka pēdējais atsavināšanas līgumu slēdzis, zinādams, ka patiešām pircējam jābūt nevis fiduciāram, bet gan fiduciantam (kādi apstākļi nav konstatējami konkrētā lietā, kur atbildētājs pat neapgalvo, ka nama atsavinātājam kaut kas būtu bijis zināms par prāvnieku attiecībām, kādēļ konkrētā gadījumā arī pilnīgi neiespējama prasības celšana pret atbildētāju un pārdevēju par līguma noslēgšanu un tā korroborāciju). Tā tad nav ievērojami arī atbildētāja paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības 2. pantā.

Augšā minētais Tiesu palātas atzinums, ka iesūdzības rakstā aprādītais darījums patiesībā starp prāvniekiem noslēgts, attiecas uz lietas apstākļu iztirzāšanu pēc būtības un tādēļ kasācijas kārtībā nav pārbaudāms. Pretēji atbildētāja aizrādījumam, Tiesu palāta nebija spiesta sevišķi apspriest iesniegto biedra grāmatiņu par dividendes izmaksu, kā arī tos apstākļus, ka pilnvara nama pārvaldniekam bijusi no atbildētāja, bet ne no prasītājas, un ka šis pārvaldnieks nodevis atbildētāja norēķinus uz tās pašas pilnvaras

pamata netikai par strīdā esošo īpašumu, bet arī par otro atbildētāja namu; aizrādot uz šiem apstākļiem, atbildētājs tomēr nedz zemākās instancēs, nedz kasācijas sūdzībā nav aizrādījis, kādēļ šie apstākļi, pēc atbildētāja domām, varētu apgāzt minēto Tiesu palātas atzinumu. Uz to apstākļu nozīmi, ka prasītāja neesot pienesusi nevienu oficiālu norēķinu uz viņas vārda, ka visi uzglabātie norēķini esot uz atbildētāja vārda un ka atbildētājs namu nebūtu varējis saņemt pret prasītājas gribu, ja viņa to būtu nodevusi Spertala pārvaldīšanā, atbildētājs zemākās instancēs nemaz nav aizrādījis, kādēļ Tiesu palāta nebija spiesta šos apstākļus sevišķi apspriest. To apstākli, ka jau pie paša nama atsavināšanas līguma slēgšanas 1911. g. izdarīti iemaksājumi no kases līdzekļiem, Tiesu palāta atzinusi par pierādītu ar liecinieku Spertaļa, Kāna un citu liecinieku liecībām; atrodot šo jautājumu par pietiekoši noskaidrotu, Tiesu palātai nebija jāievēro atbildētāja lūgums par liecinieku Spertaļa pārpratināšanu, ar ko atbildētājs domājis pierādīt pretējo, t. i. ka no grāmatām būšot redzams, ka prasītāja par namu nekādu naudu neesot maksājusi (CPN. 366[1]. p.). Tiesu palātas aizrādījumam, ka konkrētā lietā nebūtu nozīmes, ja arī atbildētājs no sevis būtu izdarījis visus maksājumus savam fiduciantam, ir tikai blakus motīva nozīme, kas nevarēja iespaidot Tiesu palātas gala atzinumu pareizību. Tā tad noraidāms arī kasācijas sūdzības 3. punkts. Šīs prasības nativitāte varēja iestāties tikai 1922. gadā, kad pēc atbildētāja neapstrīdētā sūdzētājas apgalvojuma, papildināti prasītājas statūti un piešķirta tiesība iegūt nekustamus īpašumus uz sava vārda. Tādēļ šī 1925. gadā celtā prasība nav atzīstama par noilgušu un šī atbildētāja ieruna bija atraidāma jau aiz šā iemesla (neatkarīgi no Tiesu palātas spriedumā minēto motīvu pareizības vai nepareizības). Tā tad noraidāms arī atbildētāja kasācijas sūdzības 4. pk.

Atrodot, ka aiz aprādītiem iemesliem atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Jāņa Šūlmaņa pilnvarnieka zv. adv. Pauļuka kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. panta pamata, atstāt bez ievērības.

23. 1932. g. 28. septembrī. Annas Beikmans pilnvarnieku zv. adv. A. Krastkalna un Ž. Freidenfelda lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 24. februāra spriedumu Alvīnes Beikmans lūguma lietā sadalīt mir. Kristapa Beikmaņa mantojumu. (L. № 402.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu, atstājusi spēkā apgabaltiesas izdarīto mantojuma sadalīšanu, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka mantojuma sadalīšanas laikā nebija nekāda vīriešu kārtas mantinieka, kādēļ par vienas vai otras mantinieces priekšrocībām, pēc Kurzemes zemn. likuma 122. p., nevar būt runa, jo šis pants attiecas tikai uz mantu devēja cilts asinsradiniekiem, bet nav attiecināms uz mirušo pārdzīvojušo laulāto draugu; b) ka konkrētā gadījumā tiesa vadījusies no lietderības, sadalot mājas dabā divās dzīves spējīgās daļās un kompensējot Annu Beikmans par lielāko mantojuma daļu vēl īpaši naudā, kādu tiesas rīcību attaisno CL. 941. pants. Gan nav pareizs Tiesu palātas uzskats, it kā mantiniecēm šajā gadījumā nebūtu nekādu priekšrocību pēc Kurz. zemn. lik. 122. p., kādas tām konstatējusi apgabaltiesa, ievērojot šīs priekšrocības mantojuma sadalīšanā; Kurz. zemn. lik. 122. p., pēc šā panta īstā satura un nozīmes (sal. Bašmakov, Kurz. zemnieku tiesības, piezīme pie 122. p.), runā par šajā pantā paredzēto vīriešu kārtas mantinieku priekšrocību iegūšanu taisni mantošanas un nevis mantojuma sadalīšanas momentā. Tā tad jau ar mantošanas momentu mir. Johans Beikmans ieguva no mir. Kristapa Beikmaņa mantojuma priekšrocības tiesības uz zemes paturēšanu dabā un ēku paturēšanu bez atlīdzības, kādas tiesības nepiekrita viņa līdzmantiniecei, viņa mātei Annai Beikmans, no mir. Kristapa Beikmaņa mantojuma un kādas tiesības, kā katra cita manta, ietilpa Johana Beikmaņa mantas sastāvā, un pēc viņa nāves, savukārt pārgāja uz viņa mantiniekiem: māti Annu Beikmans un sievu Alvini Beikmans līdzīgās daļās. Tādēļ

apgabaltiesa pareizi sadalījusi tiesības uz zemes paturēšanu dabā un ēku paturēšanu bez atlīdzības, kā nākušas taisni no mir. Johana Beikmaņa, starp abām mantiniecēm līdzīgās daļās, piešķirot bez tam vēl Annai Beikmans par to mantojuma daļu, kas viņai nāk tieši no mir. Kristapa Beikmaņa un kuŗa nesatur nekādas priekšrocības Kurz. zemn. lik. 122. p. nozīmē, vel īpašu atlīdzību naudā. Ja Tiesu palāta arī nav piekritusi šādam apgabaltiesas pareizam uzskatam, tad tomēr, nākot pie tiem pašiem rezultātiem, kaut arī principiāli aiz citiem motīviem, viņa gala atzinumā, pareizi izspriedusi lietu; ar to atkrīt visi aizrādījumi kasācijas sūdzībā, it kā Kurzemes zemn. lik. 122. pantā paredzētās priekšrocības šajā gadījumā nekristu svarā. Nedz apellācijas sūdzībā, nedz Tiesu palātas sēdē Annas Beikmans pilnvarnieks nav apstrīdējis sadalījumu par mantinieču daļu izmaksām naudā, un vispār uz naudas nepareizu sadalīšanu aizrāda pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā, kādēļ vien šāds aizrādījums nav apsveŗams Senātā; ar to noraidāmi visi apcerējumi kasācijas sūdzībā, kuŗos sūdzētāja, izejot no sava aprēķina, apstrīd tiesas naudas sadalījuma pareizību. Atrodot tādēļ, ka gala atzinumā Tiesu palātas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus, un iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Annas Beikmans pilnvarnieku zv. adv. A. Krastkalna un Ž. Freidenfelda kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

24. 1932. g. 25. februārī. Atbildētāju Anatolija Žemčugova un c. pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 5. marta spriedumu Daugavpils pilsētas pašvaldības prasībā pret Anatoliju un Klaudiju Žemčugoviem un Aleksandru Kirilovu. (L. № 422.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc prasītājas paskaidrojuma viņas prasība pamatojas uz 1863. g. 22. augusta līguma, ar kuŗu pilsēta runā esošo zemi iznomājusi atbildētāju priekštecim mūža lietošanā ar nosacījumu, ka pēc 24 gadu notecējuma pilsētai būtu tiesība nomas naudu paaugstināt. 1911. g. pilsētas dome nolēmusi nomas naudu noteikt 10 rbļ. par desetinu ar tiesību paaugstināt to ikkatros 10 gados par 10% un termiņā neiemaksāto naudu piedzīt tiesas ceļā. Pamatojoties uz to, ka atbildētāji, uz kuŗiem zeme bija pārgājusi no iepriekšējā nomnieka, noteikto nomas naudu nav samaksājuši, pilsēta cēlusi tagadējo prasību Ls 2995,76 ar procentiem, kādā summā pilsēta, uz 1922. g. 3. maija likuma (Lkr. 91) pamata, Kr. rubļos noteikto parādu aprēķinājusi par Ls 2995,76. Likuma 3. punktā paredzēto paziņojumu pilsēta izdarījusi izliekot attiecīgo sludinājumu uz ielām. Apgabaltiesa apmierinājusi prasību un Tiesu palāta apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumu, atzīstot minēto paziņošanas veidu par pietiekošu. Tiesu palātas spriedums nav uzskatāms par pareizu. Starp pilsētu un atbildētājiem, uz minētā līguma pamata nodibinājušās privāttiesiskas, bet ne publiskitiesiskas attiecības. To netieši atzinusi arī pilsēta, netikvien nolemjot 1911. g. nomas parādu piedzīt tiesas ceļā, bet arī ceļot savu tagadējo, uz minēto likumu pamatoto prasību apgabalatiesā, t. i. civīltiesā. Likuma 3. p. nosaka, ka jaunas normas paziņojamas nomniekiem līdz 1922. g. 23. oktobrim. Ja nu starp partiem bija nodibinājušās nevis publiskas, bet gan privāttiesiskas attiecības, tad paziņojums, kuŗu paredz minētais likums, bija izdarāms vienīgi tādējādi, lai tas būtu saistošs pilsētas privāttiesiskam kontrahentam, t. i. vienīgi adresējot paziņojumu tieši un atsevišķi katram atsevišķam nomniekam, kaut arī apkārtraksta veidā. Bet ka pilsēta, kā privāttiesisks kontrahents, varētu paziņojumus par privāttiesisku līguma nosacījumu grozīšanu izdarīt, izliekot paziņojumu vienkārši uz ielām, tas nav likumos paredzēts. Pats 1922. g. 3. maija likums (3. p.) nosaka, ka jaunās normas ir paziņojamas nomniekiem, bet ne vispārībai; tā tad likums iziet no tāda paziņojuma veida, kas attiektos taisni uz ieinteresētiem nomniekiem. Pilsēta nevar attaisnoties ar ilggadīgo nomnieku lielo daudzumu jo, ja pilsēta ved par katru nomnieku atsevišķu kontu

(I, 4), tad viņai arī iespējams katram nomniekam atsevišķi paziņot jaunās nomas normas. Nepelna ievērību arī pilsētas aizrādījums, ka likums, aprēķinādams 3 mēnešu termiņu (4. p.) no lēmuma paziņošanas dienas (bet ne no paziņojuma saņemšanas dienas), neesot domājis par individuālu paziņošanas veidu. Taisni otrādi, ja likums (4. p.) skaita lēmuma pārsūdzēšanas termiņu no tā paziņošanas nomniekam (3. p.), tad taisni jāatzīst, ka likums nav pielaidis — privāttiesiskās attiecībās neparasto — paziņošanas veidu ar sludinājuma izlikšanu uz ielām. Neatkarīgi no tā, prasītāja nav pat mēģinājusi pierādīt, ka atbildētājiem par sludinājuma saturu būtu bijis zināms un ka viņi to būtu atzinuši par saistošu. Tā kā Tiesu palāta nepareizi iztulkojusi 1922. g. 3. maija likuma 3. p. un ar to pārkāpusi kā šo likumu, tā arī CPN. 711. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 5. marta spriedumu 1922. g. 3. maija likuma 3. p. un CPN. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

25. 1932. g. 29. janvārī. Prasītāja Ernesta Ansberga lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 16. maija spriedumu Ernesta Ansberga prasībā pret Frici Valkeru. (L. № 469.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību daļā par ūdens līmeņa noteikšanu dzirnavās, kā arī daļā par nodarītiem zaudējumiem, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka zaudējumi, pēc tiesas apsvēruma, par pieprasītiem gadiem nav pierādīti; b) ka prasību par ūdens līmeņa noteikšanu dzirnavās gan varētu uzstādīt jaunas dzirnavas ierīkojot, bet jau pastāvošām dzirnavām jāievēro tikai CL. 1051. p. noteikums; c) ka dzirnavu dambja pārbūve nedod pamatu uzskatīt dzirnavas par jaunierīkotām, jo jaunais dambis pazemināts par 6 collām. Pretēji atbildētāja domām, no bij. Kriev. Sen. spried. (№ 76/1896. g.) nebūt neizriet, ka katra dambja pārbūve pati par sevi vien dotu pamatu dzirnavas uzskatīt par jaunierīkotām CL. 1048. p. nozīmē: Senāts šajā spriedumā iziet vienīgi no tā, ka par jaunierīkotām dzirnavām gan varētu uzskatīt dzirnavas, kuŗās dambis paaugstināts pēc 1864. gada (konkrētā gadījumā par 18—20 collām); tā tad dzirnavnieks gan nevarētu uz 1864. g. stabilizējušās attiecības ūdens līmeņa ziņā grozīt kaimiņiem par sliktu, paaugstinot dambja līmeni, bet no tā vēl neizriet, ka šīs attiecības viņš nevarētu grozīt kaimiņiem par labu, taisni pazeminot dambja līmeni; konstatējot, ka atbildētājs 1925. g. un 1928. g. ir gan pārbūvējis dzirnavu dambi, bet jauno dambi taisni pazeminājis par 6 collām, tiesa varēja pilnīgi pareizi atzīt, ka šāda dambja pārbūve nedod pamata uzskatīt dzirnavas par jaunierīkotām CL. 1048. p. nozīmē. Ar to noraidāmi prasītāja aizrādījumi kasācijas sūdzībā ar atsaukšanos uz bij. Kriev. Sen. spriedumu № 76/96. g. Prasītājs gan apstrīd tiesas atzinumu par to, ka prasība daļā par zaudējumiem nav pierādīta, bet savā kasācijas sūdzībā pat neaizrāda, kādā ziņā tiesas atzinums būtu nepareizs, un vienīgi atsaucas šajā ziņā uz „tuvākiem paskaidrojumiem", kuŗus viņš iesniegšot pēc apgabaltiesas sprieduma saņemšanas; tiesas atzinums par to, vai zaudējumi nodarīti, vai nē, pats par sevi attiecas uz lietas faktisko pusi, kuŗa kasācijas kārtībā nav pārbaudāma; ar to noraidāms pārsūdzētāja aizrādījums kasācijas sūdzībā, kuŗa nolūks ir atspēkot pēc būtības tiesas atzinumu par nodarītiem zaudējumiem. Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa savā spriedumā nav pielaidusi nekādus likuma pārkāpumus, un iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: prasītāja Ernesta Ansberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 283.(186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

26. 1932. g. 25. februārī. Prasītāja Donata Zaunerčika lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas 1930. g. 10. marta spriedumu Donāta Zaunerčika prasībā pret bezvēsts promesošā Jāzepa Aloiza d. Stivriņa mant. aizb. Sofiju Stivriņš, Agati Romuls, Augustu un Donātu Puziem. (L. № 471.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: prasītājs nenoliedz, ka viņš piedalījies strīdā esošās zemes nostiprināšanā uz šņoņu zemes komisijas sprieduma pamata; tāpēc prasītājs nav uzskatāms kā 3. persona 1924. g. 20. jūnija likuma 18. p. nozīmē (Lkr. 97), bet gan atzīstams tikai par ieinteresētu personu vai pusi, 8., 9. p. nozīmē. Par to, kas jāsaprot ar trešām personām 18. panta nozīmē, jāsprież pēc minētā likuma pārējiem noteikumiem; šajā ziņā likuma 8. p. nosaka, ka „ieinteresētām personām" ir tiesība īpašuma nostiprināšanas aktu pārsūdzēt Šņoņu zemju komisijai; pēc likuma 9. p., par lietas caurskatīšanas dienu Šņoņu zemju komisija paziņo „pusēm un personām, kuŗas iesniegušas sūdzības"; likuma 12., 15. p. paredz, ka, skatot cauri lietas, Šņoņu zemju komisija piemēro civīlprocesa likuma noteikumus, ciktālu tie nerunā pretim tam likumam; Šņoņu zemju komisija izsprież lietas ar spriedumiem (bet ne ar lēmumiem: 14. p.), kas ir galīgi un pārsūdzami Senāta Administrātīvam departamentam kasācijas kārtībā (14. p.). Tā tad par „trešām personām" likuma 18. panta nozīmē, uzskatāmas tādas personas, kas taisni nepieder pie „ieinteresētām personām", t. i. pie pusēm un personām, kas iesniegušas sūdzības (8., 9. p.), proti, tikai tādas personas, kas nebija piedalījušās akta sastādīšanā un nebija pašā aktā minētas, jo šādas pēdējās personas likums uzskata par „pusēm" (Sen. spried. 28./391). Tā tad, pretēji prasītāja domām, viņš nav uzskatāms par „trešo" personu 18. panta nozīmē, un viņam Šņoņu zemju komisijas spriedums, kā galīgs, ir absolūti saistošs, kā pareizi atzinusi apgabaltiesa. Prasītāja minētie bij. Krievijas valsts padomes paskaidrojumi pie 1910. g. 14. jūnija likuma 31. p. (Kriev. lik. krāj. 97. num., 1043), par to, ka 31. p. (kas atbilst 1924. g. 20. jūnija likuma 18. p.) pēc būtības esot bijis lieks, nemaz neatspēko apgabaltiesas atzinuma pareizību, jo taisni tāpēc, ka arī Šņoņu zemju komisijas spriedumi notiek tikai strīda lietās starp „pusēm" un pārsūdzētājiem, kā „ieinteresētām personām", tādi spriedumi uz vispārējo civīlprocesā paredzētā noteikumu (895., 795. p.) pamata nav saistoši trešām personām, kuŗas nebija piederējušas pie „pusēm" un „pārsūdzētājiem", bet gan minētie spriedumi ir absolūti saistoši „pusēm" un „pārsūdzētājiem" uz civīlprocesa lik. 893. p. pamata, kas, saskaņā ar minēto lik. 12. p., piemērojams arī Šņoņu zemju komisijas spriedumiem. Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa atraidot prasību, nav prasītāja minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Donata Zaunerčika kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

27. 1932. g. 30. janvārī. Prasītājas I Latvijas apdrošināšanas un transporta akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. P. Eglīša lūgumus atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 11. aprīļa spriedumu I Latvijas Apdrošināšanas un Transporta akc. sab. prasībā pret Kārli Kalniņu. (L. № 480.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: saskaņā ar prasītājas vispārējo ugunsapdrošināšanas noteikumu 4. §, apdrošināšanas līgums stājas spēkā un skaitās par noslēgtu tikai uz šo vispārējo apdrošināšanas noteikumu 17. § pamata; noteikumu 17. § paredz līguma noslēgšanas iespēju tieši ar sabiedrības valdi vai ar tās aģentūru un bez tam nosaka, ka noslēgtais līgums stājas spēkā ar to dienu, kuŗa uzrādīta polisē, t. i. pagaidu apliecībā; tā tad šis paragrafs no vienas puses nosaka apdrošinājuma ņēmēja pretkontrahentu, bet no otras puses — apdrošinājuma termiņa sākumu, t. i. tā laikmeta sākumu, kuŗā apdrošinātājam jānes apdrošinājuma ņēmēja zaudējumu risks. No šā paragrafa tomēr nav redzams, kādā momentā apdrošināšanas līgums skaitās par noslēgtu, kāds moments, protams, var arī nesakrist ar apdrošinājuma termiņa sākumu; šā momenta noskaidrošanai tādēļ jāgriežas pie citiem polisē minētiem noteikumiem. Pēc noteikuma 9. § apdrošināšanu noslēdz uz apdrošināšanas pieteikuma pamata; šis pieteikums tomēr nav uzskatāms par oferti, ar kuŗas pieņemšanu no apdrošinātāja puses līgums jau būtu noslēgts, jo pēc tam notiek vēl apdrošināmā

īpašuma apskatīšana no apdrošinātāja puses, bet pēc apskatīšanas sabiedrības valde vai aģents uzdod maksājamo prēmiju un citus noteikumus, uz kādiem apdrošinājumu var pieņemt (12. §); tā tad apdrošinājuma ņēmēja pieteikums prasa vēl tālākas pārrunas un līguma slēgšana norisinājas tādēļ CL. 3136. p. 2. teik. aprādītā kārtībā, t. i. līgumu var uzskatīt par noslēgtu tikai tad, ja apdrošinājuma ņēmējs izteicis pēdējo beznosacijuma piekrišanu apdrošinātāja uzdotiem prēmijas un citiem noteikumiem, kuŗi var arī nesakrist ar pieteikuma saturu. Pēc tā paša 12. § šāda apdrošinājuma ņēmēja galīga piekrišana apdrošinātāja priekšā liktiem līguma noteikumiem uzskatāma par dotu tikai ar to, ka viņš nolīdzina prēmiju, nodokļus un citus maksājumus, jo tikai pēc šo summu samaksas viņam var izsniegt apdrošināšanas polisi vai pagaidu apliecību, t. i. noslēgtā apdrošināšanas līguma pierādījumu (Lēbers, tirdzn. ties. pārskats, 234. §, I); ja līgums būtu atzīstams par noslēgtu jau kādā agrākā momentā, tad apdrošinājuma ņēmējam, protams, būtu tiesība saņemt polisi kā pierādīšanas aktu jau tajā momentā, Šāda atzinuma pareizību apstiprina arī noteikumu 4. § piez., pēc kuŗas uz 4. § noteikumu pamata (Sabiedrības izdevumu nodrošināšanai) iemaksātā naudas summa vēlāk, apdrošināšanas līgumu noslēdzot, ieskaitāma kopējā maksājumu summā, kas, saskaņā ar 12. §, pienākas sabiedrībai, t. i. augšā minētiem prēmijā, nodokļos un citiem maksājumiem. Tā tad 4. § piez. tieši izteikts, ka līguma slēgšana notiek ar šo maksājumu nokārtošanu no apdrošinājuma ņēmēja puses, izdarot tajā pašā momentā 4. § piez. minēto kompensāciju. Šāds atzinums saskan arī ar mūsu apdrošināšanas praksi, pēc kuŗa apdrošināšanas līgums ir reāllīgums, kas notiek tikai ar prēmijas samaksu vai ar samaksas termiņa pagarināšanu; teorētiski gan atzīmējams uzskats, pēc kuŗa prēmijas samaksa ir tikai viens no apdrošinājuma ņēmēja pienākumiem, kuŗi izriet no līguma, bet nav pats līguma izcelšanās pamats (sk. Lēbers, 1. c. 233. §, I, 4; Шершеневич, Курс торгового права II sēj. 405. lpp. Konkrētā lietā nav strīda par to, ka atbildētājs apdrošināšanas prēmiju prasītājai nebija samaksājis, kādēļ apgabaltiesa, pievienojoties miertiesneša sprieduma motīviem un atzīstot, ka tādēļ apdrošināšanas līgums prāvnieku starpā vēl nebija noslēgts, rīkojusies saskaņā ar prasītājas vispārējiem apdrošināšanas noteikumiem; pārējiem apgabaltiesas motīviem, it sevišķi viņas aizrādījumam, it kā līgums tiekot noslēgts ar polises, t. i. pagaidu apliecības izsniegšanu (kāds uzskats stāv pretrunā ar augšā minēto pašas apgabaltiesas izvirzīto uzskatu par prēmijas samaksas nozīmi), nav izšķiŗošas nozīmes, jo apgabaltiesas gala atzinums par līguma nepastāvēšanu prāvnieku starpā katrā ziņā atzīstams par pareizu. Atrodot, ka prasītājas kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Pirmās Latvijas Apdrošināšanas un Transporta akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. Eglīša kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

28. 1932. g. 29. janvārī. Prasītāja Jāņa Zaķa lūgumus atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 7. aprīļa spriedumu Jāņa Zaķa prasībā pret Alvīnu Treijer. (L. № 483.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atstājusi bez ievērības prasītāja apellācijas sūdzību aiz tā iemesla: a) ka partu miera līgums ir padots CPN. 1361. un 1362. p. noteikumiem; b) ka tādēļ tiesa nevarēja ievērot partu 9. XII 29. g. iesniegumu miertiesnesim. Pretēji kasācijas iesniedzēja domām, CL. 3603. un 3605. p. neattiecas uz miera līgumiem, kuŗus parti iesniedz tiesai lietas procesuālai izbeigšanai un kuŗi iespējami vai nu tiesas priekšā (CPN. 71. p.), vai nododami tiesai ar apliecinājumu, kas paredzēts CPN. 1361. p. un 1362. p. (bij. Kriev. Sen. spried. 76./108; 73./773). Konstatējot, ka partu lūgums par lietas izbeigšanu uz miera līguma pamata ienācis tiesā, neievērojot aprādītos procesuālos noteikumus, kā arī nav ticis tiesā no pašiem partiem uzturēts, tiesa varēja partu parakstīto 1929. g. 9. decembŗa lūgumu atstāt bez ievērības (bij. Kriev. Sen. spried. № 76./99. g.) un varēja arī neielaisties miera

līguma fakta konstatēšanā; ar to noraidāmi visi aizrādījumi prasītāja kasācijas sūdzībā. Atrodot, ka apgabaltiesa savā spriedumā nav pielaidusi prasītāja kasācijas sūdzībā aprādīto likumu pārkāpumus, un iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: prasītāja Jāņa Zaķa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186). p. pamata, atstāt bez ievērības.

29. 1932. g. 26. februārī. Atbildētājas Chace Fossa mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. T. Lemberga lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 5. jūnija spriedumu Ernesta Raudziņa prasībā pret Chace Fossu. (L. № 501.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: pēc CL. 1006. panta mūri, žogi, dzīvsētas, grāvji un ežas, kas šķir blakus īpašumus, pieder abiem kaimiņiem kopīgi, ja vien pēc stāvokļa vai redzamām robežzīmēm nevar būt šaubu, ka tie pieder kādam no viņiem vienam pašam. Ievērojot CL. 937. un 993. p. noteikumus, jāatzīst, ka robežu mūru, žogu u. t. t. uzturēšana kārtībā — principā — ir abu kaimiņu, kā kopīpašnieku, pienākums. Tomēr CL. 993. p. attiecībā uz šajā pantā paredzēto gadījumu satur specālo noteikumu par to, ka, trūkstot sevišķai norunai, priekšējā, līdz ielai sniedzošās robežu sētas puse jābūvē un jāizlabo tam namsaimniekam, kura nama priekšpusei sēta piekļaujas no labās puses, bet otra puse — viņa kaimiņam. Tiesu prakse (sk. Cvingmaņa spried. kr. IV sēj. № 510) jau sen pareizi atzinusi, ka šis noteikums — kā tas skaidri izriet no panta teksta — attiecas tikai uz robežu sētām, vertikālām pret ielu, bet ne uz ielai paralēlām sētām. Konkrētā gadījumā ir runa tikai par CL. 993. pantā paredzēto gadījumu, jo, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, nav izšķirošas nozīmes tam apstāklim, ka starp prāvnieku gruntsgabaliem atrodas robežu mūris, bet ne robežu sēta, par kuru expresis verbis runā 993. p. Kā jau aprādīts, principiāla starpība starp šo pantu un CL. 1006. pantu pastāv vienīgi iekš tā, ka 993. pants attiecas uz vertikālām sētām, bet nebūt ne iekš tā, ka 993. pants būtu attiecināms taisni tikai uz sētām, bet 1006. p. kā uz sētām, tā arī uz mūriem. No CL. 993. panta viedokļa nav svarīgi vai uz robežas atrodas koka sēta, vai mūris, jo robežu sētas un mūra uzdevums ir viens un tas pats — šķirt blakus īpašumus. Tādēļ 993. pants pēc analoģijas attiecināms arī uz robežu mūriem (tamlīdzīgu analoģiju tiesu prakse jau atzinusi, attiecinot CL. 936. pantu, kas runā tikai par kopmūriem, arī uz sētām (sk. Cvingmaņa spried. kr. I sēj., 62. lpp.). Par to, ka konkrētā gadījumā vispār nevarot būt runas par robežu sētu, jo, saskaņā ar ekspertu atzinumu, mūris esot būvēts tikai tādēļ, lai neiegrūtu kaimiņu sēta, jo prasītāja gruntsgabals atrodoties lejā, bet atbildētājas kalnā, atbildētāja runā pirmo reizi kasācijas sūdzībā, kādēļ šis aizrādījums Senātā nav apsverams; otrā tiesas instancē atbildētāja tieši atzinusi, ka konkrētā lietā ir runa par robežu mūri, bet pēc ekspertīzes izdarīšanas aizrādījusi tikai uz to, ka mūrim nav vienīgais uzdevums norobežot kaimiņu sētas; šim pēdējam apstāklim no CL. 993. panta viedokļa tomēr nav izšķirošas nozīmes (sk. Cvingmaņa spried. kr., I. sēj., 59. lpp.).

Nav apspriežams Senātā arī atbildētājas pirmo reizi kasācijas sūdzībā minētais iebildums, ka apgabaltiesa pat no viņas viedokļa (kas sakrīt ar augšā minētiem principiem) nevarēja uzlikt atbildētājai par pienākumu izlabot visu mūri, bet gan tikai tā daļu. Atzīstot, ka aiz aprādītiem iemesliem atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Chace Fossa mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. Lemberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186). panta pamata, atstāt bez ievērības.

30. 1932. g 24. februārī Prasītājas Valijas Brants pilnvarnieka zv. adv. A. Meca lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 13. augusta spriedumu Valijas Brants prasībā pret Arvīdu Brantu. (L. № 521.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka atbildētāja pienākums gan ir uzturēt savu bērnu, bet prasītāja nav leģitimēta celt prasību par bērna uzturu, jo, pretēji atbildētāja — sava vīra — gribai pēdējo ir atstājusi, līdzņemot bērnu; b) ka prasītāja nav pierādījusi tādus apstākļus, kuŗi būtu devuši viņai tiesību atstāt vīru un, dzīvojot atšķirti, izņemt bērnu no tēva apgādības; c) ka, saskaņā ar CL. 197. p., priekšroka dodama tēva gribai, kādēļ bērnam šajā gadījumā bija jāpaliek pie atbildētāja; d) ka arī agrākā tiesu prakse pieturējusies pie viedokļa, ka mātes tiesība pieprasīt bērnam uzturu stādāma atkārībā no tā, kādā mērā viņa pierādījusi tiesību uz atšķirtu dzīvi; e) ka tas apstāklis, ka prāvnieku bērns šajā gadījumā ir 1 gadu veca meitene, varētu krist svarā vienīgi tad, ja prasītājas tiesības uz atšķirtu dzīvi būtu jau atzītas un jautājums grozītos vienīgi ap to, kam piešķiŗams bērns, tēvam vai mātei. Senāts jau paskaidrojis (Sen. Civ. kas. dep. 1921. g. spried. № 150), ka tēva alimentācijas pienākums, laulāto šķirtas dzīves gadījumā, pie mātes dzīvojošiem bērniem pretim nepastāv tādā gadījumā, ja māte vien vainīga šajā šķirtajā dzīvē un ja prāvnieku bērns pret tēva gribu atrodas pie mātes, kurpretim, bērnu intereses prasa viņu atstāšanu pie tēva. Tā tad, pretēji apgabaltiesas domām, lai atsvabinātu tēvu no pienākuma uzturēt pie mātes dzīvojošu bērnu, nepietiek ar tā fakta konstatēšanu vien, ka prasītājai nav likumīga pamata vest atšķirtu dzīvi un ka bērns atrodas pie mātes pret tēva gribu, bet jāizšķiŗ arī jautājums par to, vai paša bērna intereses prasa viņa atstāšanu pie tēva un nevis pie mātes. Agrāko tiesu spriedumi, uz kuŗiem atsaucas apgabaltiesa sava uzskata pastiprināšanai, un kuŗi, ignorējot pašu bērnu intereses, tēva alimentācijas pienākumu stāda atkarībā vienīgi no tā, vai mātei bija tiesība uz atšķirtu dzīvi vai nē, ir atzīstami par vienpusīgiem un nesaskanošiem ar vispārēju principu, kuŗš izteikts 1921. g. likuma par laulību 55. pantā, proti, ka jautājuma izšķiršanā par to, pie kuŗa no vecākiem paliek nepilngadīgie bērni, jāievēro — laulāto nevienošanās gadījumā — taisni bērnu intereses. Nav ne mazākā pamata atkāpties no šā principa arī tad, kad laulātie faktiski nodibinājuši šķirtu dzīvi, ārpus lik. par laulību 55. p. paredzētiem gadījumiem, jo bērnu stāvoklis vienmēr ir viens un tas pats; apgabaltiesas pretējo atzinumu neatbalsta arī CL 197. p., pēc kuŗa izpratnes apspriežamais jautājums izšķiŗams nevis tikai saskaņā ar tēva gribu, bet tāpat arī ievērojot pašu bērnu intereses. Šis pants paredz, ka vecāku varas tiesības pieder tēvam un mātei kopīgi, un ja arī vecāku domstarpību gadījumā tēva gribai jādod priekšroka, tad tas nenozīmē, ka bērnu intereses uztura un apgādāšanas ziņā drīkstētu ciest tikai tāpēc vien, ka vecāki nevar vienoties par kopīgas laulības dzīves vešanu, un ka no CL. 199. pantā paredzētā tēva pienākuma apgādāt bērnu jau varētu atsvabināties ar laulāto šķirtas dzīves faktu vien. Ja bērna intereses prasa palikšanu pie mātes, tad jautājums par to, cik legāli māte ved atšķirtu laulības dzīvi, nevar traucēt bērna tiesību atzīšanu uztura un apgādāšanas ziņā; pieturoties pie pretējā viedokļa, apgabaltiesa ir nepareizi piemērojusi CL. 197. un 199. p., kā arī pielaidusi savā spriedumā motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 196. (142). p. Atrodot, ka CL. 197., 199. p. un CPN. 196. (142). p. pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 13. augusta spriedumu atcelt CL. 197., 199. un CPN. 196. (142). p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

31. 1932. g. 26. februārī. Atbildētāja Lukasa Krasņikova lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas 1930. g. 20. jūnija spriedumu Pēteŗa Damjanska prasībā pret Lukasu Krasņikovu. (L. № 526.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa atzinusi par nepierādītu atbildētāja apgalvojumu, ka starp prādniekiem par honorāru būtu slēgts Tiesu iek. lik. 320. p.

paredzēts rakstisks līgums; šis apgabaltiesas atzinums attiecas uz lietas apstākļu iztirzāšanu pēc būtības un tādēļ kasācijas kārtībā nav pārbaudāms; ar to noraidāmi atbildētāja paskaidrojumi, kuros viņš apstrīd šā apgabaltiesas atzinuma pareizību. Attiecībā uz iesniegto zvērinātu advokātu padomes rakstu nozīmi atbildētājs zemākās instancēs nekādus paskaidrojumus nav devis, kādēļ viņš nevar pārmest apgabaltiesai šo dokumentu neapspriešanu. Apgabaltiesa noraidījusi atbildētāja lūgumu par liecinieka Selecka nopratināšanu tā apstākļa pierādīšanai, ka prasītājs, kas tagadējā lietā pieprasa no atbildētāja zvēr. advokāta honorāru par atbildētāja lietas vešanu, šo lietu vilcinājis un nokavējis apellācijas termiņu; savu lēmumu apgabaltiesa motīvē ar to, ka atbildētājs neesot cēlis Tiesu iek. lik. 328. p. paredzēto prasību tajā tiesā, kurā prasītājs lietu vedis, kādos apstākļos neesot piemērojams arī Tiesu iek. lik. 321. p. IV pielik. 16. p., pēc kura, pēc apgabaltiesas uzskata, zvērināts advokāts zaudējot tiesību dabūt atlīdzību vienīgi tad, ja tiesa, kurā zvērināts advokāts lietu vedis, apmierinājusi Tiesu iek. lik. 328. pantā paredzēto prasību. Šāds apgabaltiesas uzskats atzīstams par nepareizu: Tiesu iek. lik. 321. p. IV pielik. 16. p. neuzskata par šī panta piemērošanas priekšnotcikumu 328. pantā paredzētās prāvas celšanu un apmierināšanu, bet nosaka tikai to, ka advokāts zaudē tiesību uz atlīdzību par lietas vešanu 328. pantā norādītos gadījumos, t. i. ja aiz zvērināta advokāta vainas nokavēti likumīgie termiņi vai pārkāpti tiesāšanas kārtības noteikumi; ja šādi zvērināta advokāta pārkāpumi konstatēti, tad prāvniekam rodas divējādas, viena no otras pilnīgi neatkarīgas tiesības: a) prasīt no advokāta tiesas ceļā savus eventuālos zaudējumus (328. p.), un b) atteikties no atlīdzības maksāšanas zvērinātam advokātam par lietas vešanu (321. p. IV pielik. 16. p.); katru no šīm tiesībām prāvnieks var izdarīt pilnīgi patstāvīgi un, pretēji apgabaltiesas domām, nebūt nav prasāma iepriekšējās 321. p. paredzētās prāvas celšana un apmierināšana, lai izlietotu 321. p. IV pielik. 16. p. aprādīto tiesību. Atrodot, ka apgabaltiesa, atraidot aiz minētiem motīviem atbildētāja lūgumu par liecinieka Selecka nopratināšanu, pārkāpusi Tiesu iek. lik. 321. p. IV pielik. 16. p. un CPN. 102. (81.) p., kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts nolemj: Latgales apgabaltiesas 1930. g. 20. jūnija spriedumu atcelt Tiesu iek. lik. 321. p. IV pielik. 16. p., CPN. 102. (81) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

32. 1932. g. 24. februārī. Prasītājas Zemkopības ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Fr. Gailiša lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas 1930. g. 25. aprīļa spriedumu Zemkopības ministrijas prasībā pret Juri Lāčplēsi (L. № 528.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību aiz tā iemesla: a) ka atbildētājs kokus ieguvis pirkuma ceļā un viņam nebija pienākums pārbaudīt, vai pagasta valde un mežzinis pareizi izsnieguši viņam kokus par pazeminātu taksi; b) ka prasītājai vairs nav tiesības vienpusīgi atkāpties no viņas vārdā noslēgtā līguma un pieprasīt par kokiem kādu papildu atlīdzību. Senāts jau ir paskaidrojis, ka valsts tiesība atprasīt izsniegto koku vērtību nestāv atkarībā no partu brīvām līguma attiecībām, jo partu attiecības šajā ziņā nosaka pats likums; ja būvkoki būtu izsniegti par $^1/_5$ takses bez likumīga pamata, valstij taisni būtu radusies atprasījuma tiesība uz izsniegto būvkoku pilnu vērtību (Sen. spried. № 697-31. g.); tādēļ apgabaltiesai taisni bija jānoskaidro un jāapsver jautājums vai uz atbildētāju attiecas 1925. g. 5. jūnija likumā (Lkr. 113/25. g.) paredzētā privilēģija saņemt būvkokus no valsts par $^1/_5$ takses cenu. Nenoskaidrojot šo jautājumu un tomēr atraidot prasību, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā lietas apstākļu noskaidrošanas nepilnību un nepareizību motīvos, pārkāpjot ar to CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p. Apgabaltiesa gan atsaucas uz Senāta spriedumu lietā № 439/25. g., bet tajā lietā pagasta valdes kompetences būvkoku izsniegšanā noteic pavisam cita, 1922. g. 22. septembra, instrukcija kura nevar attiek-

ties uz šo lietu; šajā gadījumā 1925. g. 30. septembra instrukcija taisni paredz Zemkopības ministrijas aģentu pienākumu pārbaudīt izsniegto koku izlietošanu, kā arī pašvaldības iestāžu sniegtos datus un konstātēt šajā ziņā pielaistās nepareizības (instrukcijas 14., 15. p.); arī šajā ziņā apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā motivēšanas nepareizību. Atrodot, ka apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumus, kādēļ tās spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Latgales apgabaltiesas 1930. g. 25. aprīļa spriedumu atcelt CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

33. 1932. g. 18. martā. Prasītāja Olģerta-Frīdricha Franča pilnvarnieka zv. adv. J. Ansberga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 23. jūlija spriedumu Olģerta-Frīdricha Franča prasībā pret Pēteri Kārkliņu. (L. № 536.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību aiz tā iemesla: a) ka nepilngadīgais prasītājs nav atrasto naudu atdevis atbildētājam, nedz policijai, kā to noteic CL. 734. un 735. p.; b) ka nauda atrasta no policijas pie kratīšanas un prasītāja tēvam atņemta. Partu starpā nav strīda par to, ka par naudas atradēju uzskatāms nepilngadīgais prasītājs un to arī ir konstatējusi apgabaltiesa; prasītājs atradumu nodevis tēvam un prasītāja pilnvarnieks ir atsaucies uz CL. 2916. un 2918. p., pēc kuriem nepilngadīgais prasītājs taisni nevarēja izdarīt patstāvīgu juridisku darbību, kādu prasīja CL. 735. p.; bez tam CL. 735. p. nemaz neprasa atraduma nodošanu policijai, bet vienīgi paziņošanu tai (sal. Cvingmaņa, IV 497.). Tādos apstākļos apgabaltiesai bija tuvāki jāpaskaidro, kādā ziņā prasītāja tēva patstāvīga rīcība dēla nodota atraduma piesavināšanā un izšķērdēšanā varēja atsaukties uz prasītāja tiesību uz atraduma algu pēc CL. 738. p.; nedodot šādu paskaidrojumu, bet aprobežojoties savā prasību noraidošā atzinumā vienīgi ar aizrādījumu, ka nepilngadīgais prasītājs nav atradumu nodevis nedz atbildētājam, nedz policijai, tiesa ir pielaidusi savā spriedumā motivēšanas nepilnību un motīvu nepareizību, pārkāpjot tā tad CPN. 196. (142.) p. Atrodot, ka CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 23. jūlija spriedumu atcelt CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

34. 1932. g. 13. aprīlī. Atbildētāja Jāņa Galiņa lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 20. marta spriedumu Medzes-Kapsēdas un apkārtnes piensaimnieku sabiedrības prasībā pret Jāni Galiņu (L. № 551.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pati apgabaltiesa atzīst, ka atbildētājs bijis par prasītājas biedri tikai 1928. g., t. i. līdz 1928. g. 31. decembrim; tā tad atbildētājam piens bijis jānodod 1928. g., un pilnsapulces lēmums, sodīt biedrus, kas pienu nav nodevuši par pagājušo gadu, ar vienreizējo sodu Ls 100 no katras slaucamas govs, noticis 1929. g. 13. aprīlī, t. i. pēc tam, kad atbildētājs jau vairs nebijis par prasītājas biedri. Tā tad apgabaltiesa atzīst prasītājai tiesību noteikt soda apmēru jau pēc statūtu noteikumu (9., 10. §) pārkāpuma, ar citiem vārdiem, apgabaltiesa pielaiž tādu stāvokli, ka biedrs tajā laikā, kad viņam statūtu noteikumi bija jāizpilda varēja nezināt, kāds īsti sods viņam draudētu statūtu noteikumu neizpildīšanas gadījumā. Šāds apgabaltiesas aizstāvētais stāvoklis tieši runā pretim tam elementāram principam, no kura iziet katrs krimināllikums (Sodu lik. 1. p.; Kriminālproc. lik. 1. p.); proti: nulla poena sine lege; tāpat, arī no civillikuma viedokļa, uz kuru nostājas prasītāja, jānāk pie tā paša atzinuma; šajā gadījumā statūtos paredzētais sods, no civillikuma viedokļa, raksturojams kā līgumsods; pēc CL. līgumsods pamatojas uz vienošanos starp kontrahentiem, pie kam,

saskaņā ar 3371. p., soda apmēra noteikšana atkarājas no kontrahentu (t. i. abu pušu) vienošanās. CL. nepielaiž, ka kreditors viens pats pēc sava ieskata, noteiktu kāda izpildījuma apmēru, jo tas tieši runātu pretim līguma jēdzienam (3105. p.), jo līguma būtība necieš nenoteiktību (2924. p.); kur izpildījuma priekšmets sastādās no atvietojamām mantām un kur to apmērs nav pašā līgumā noteikts, tur nekad kredītoram vienam pašam nav tiesība apmēru noteikt, bet apmērs būtu noteicams vienīgi no trešās personas vai no tiesas pēc taisnīga ieskata (sk. 2925. p., 3851. p.). Sevišķi attiecībā uz līgumsodu, no šā institūta mērķa, izriet noteikt jau iepriekš zaudējuma minimālo apmēru, ar to atsvabinot prasītāju no pienākuma pierādīt zaudējuma apmēru: CL. 3372. p. un sevišķi 3376. panta beigās. Apgabaltiesa pilnīgi pārpratusi miertiesneša motīvos un arī atbildētāja paskaidrojumos izteiktās domas; neviens nedomā apgalvot, ka sods būtu uzliekams kādai personai pirms nelikumīgā darba nodarīšanas: tas, saprotams, būtu absurds, bet gan ir prasāms, ka sods būtu obligātoriski noteicams (nosakāms) pirms tā, kad vainīgam bijis faktiski iespējams nodarīt tādu neatļauto darbu, kuram šāds noteiktais sods (t. i. apmēra ziņā noteiktais) būtu uzliekams; iekš tā taisni pastāv apgabaltiesas pielaistā kļūda, ka apgabaltiesa samaina soda apmēra noteikšanu ar paša soda uzlikšanu. Statūtu noteikumu, iztulkojums no minēto apcerējumu viedokļa nerada ne mazākās grūtības; statūtu 9. § 2. teik. tieši izšķir jautājumu, paredzot, ka „gadījumā, ja biedrs šos noteikumus (9.§ 1.teik.) pārkāpj, valde, tam var uzlikt sodu pilnas sapulces noteiktā apmērā"; no otras puses 10. p. 8. teik. paredz, ka pilnsapulce nosaka soda apmēru; tā tad statūti katēgoriski izšķir 2 jēdzienus: proti: 1) soda noteikšanu (nosacīšanu) no vienas puses, un 2) soda uzlikšanu, no otras puses; soda apmēru (lielumu) noteic (nosaka) pilnsapulce, bet sodu atsevišķā konkrētā gadījumā uzliek valde un proti piemērojoties pilnsapulcē noteiktam (un proti jau iepriekš noteiktam) apmēram. Ja sekotu apgabaltiesas aizstāvētam uzskatam, it kā pilnsapulce noteic soda apmēru pēc jau nodarītā nelikumīgā darba vai notikušā statūtu pārkāpuma, tad 9. § 2. teik. būtu pilnīgi lieks un pilnsapulces lēmums par soda „noteikšanu" būtu nevis sodu norma (Strafrechtssatz, Norm) Sodu lik. 24. p. un Kriminālproc. lik., piem., 293., 295.—298. p. izpratnē, bet jau lēmums par soda piespriešanu (uzlikšanu) un valdei būtu vienkārši jāpiedzen soda nauda, izpildot pilnsapulces lēmumu it kā pēc Kriminālproc. lik. 985. p. analoģijas; pie šādas statūtu noteikumu iztulkošanas būtu nesaprotams, kādēļ statūti paredzētu divas instances, no kurām it kā atkarātos uzlikt naudas sodu: pēc 10. p. 8. teik. — pilnsapulci, un pēc 9. § 2. teik. — valdi. Abu minēto pantu īstā izpratne taisni atrodama funkciju sadalīšanā starp diviem sabiedrības organiem, t. i. pilnsapulci, kuras uzdevums ir iepriekš uz zināmu laikmetu, piem., par ikkatru gadu (kā uzsver arī miertiesnesis) noteikt naudas apmēru, un valdi, kuras uzdevums ir uzlikt sodu pilnsapulces jau epriekš noteiktā apmērā; miertiesnesis šajā ziņā atsaucas uz statūtu 27., 55. §, kuriem gan nav izšķirošas nozīmes runā esošā jautājumā, bet tomēr, pēc būtības, pilnīgi pareizi uzķēris problēmas kodolu. Piemērojot minētos aizrādījumus tagadējai lietai, jāatzīst, ka pilnsapulces lēmums par soda naudas apmēru nav atbildētājam saistošs, jo minētais lēmums noticis netikvien pēc viņam pārmestā statūtu pārkāpuma nodarīšanas, bet pat pēc tā, kad atbildētājs vairs nav bijis prasītājas biedrs, ar kādu lēmumu atbildētājs nemaz nevarēja rēķināties nenododot pienu prasītājas rīcībā. Tāpēc prasītājai nav tiesības minēto soda naudu kā tādu piedzīt no atbildētāja, kā to pareizi atzinis jau miertiesnesis. Pilnīgi cits jautājums ir tas, vai atbildētājs tomēr neatbildētu par zaudējumiem, kuru apmērs, saprotams, būtu sevišķi jāpierāda prasītājai. Aiz tiem pašiem iemesliem atbildētājam nemaz nebija jāpārsūdz atsevišķi minētais pilnsapulces lēmums, jo tas pats par sevi, kā nelikumīgs, nebija atbildētājam saistošs. Atrodot, ka apgabaltiesa, piespriežot prasītājas pieprasīto soda naudu, kuras apmēru viņas pilnsapulce bija noteikusi jau pēc atbildētāja pielaistā statūtu pārkāpuma, pārkāpusi CL. 2924., 3371. p. un CPN. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaižoties pārējo kasā-

cijas sūdzībā minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 20. marta spriedumu CL. 2924., 3371. p., CPN. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

35. 1932. g. 16. martā. Prasītāja Aleksandra Simsa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 20. septembŗa spriedumu Aleksandra Simsa prasībā pret Heleni Šturms un Annu Bušs. (L. № 558.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, apstiprinot īres valdes spriedumu un pievienojoties tās motīviem, atraidījusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka prasītājs nav pieprasījis no atbildētājiem nepieciešamo remonta izdarīšanu un pat nav atļāvis krāsni pārtaisīt, kad atbildētāji to grībējuši darīt; b) ka krāsns sabojāta aiz paša prasītāja vainas, kurš to pārkurinājis ar akmeņu oglēm. Lik. par telpu īri 39. p. noteic, ka izīrējamām telpām jābūt lietošanai derīgā stāvoklī, un īres valde, uz īrnieka pieprasījumu, konstatē remonta nepieciešamību, kā arī tā apmēru, ja namsaimnieks pats no sevis atteicas nepieciešamo remontu izdarīt. Atbildētāji atzīst, ka krāsns ir sliktā stāvoklī (I sēj., 9. lpp.), un pati tiesa konstatē, ka prāvnieku starpā ir gan bijušas sarunas par krāsns labošanu, bet tāda nenotikusi tādēļ, ka prāvnieku starpā radusies domstarpība par to, ar kādiem podiņiem, baltiem vai sarkaniem, krāsns remontējama, kādas domstarpības izšķiršana gan piederētu vienīgi īres valdei; tādos apstākļos tiesai nebija iemesla atsaukties kā uz prasības noraidīšanas pamatu uz to apstākli, it kā prasītājs nebūtu pieprasījis remonta izdarīšanu; nākot pie pretējā atzinuma, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot tā tad CPN. 196. (142). p. No lik. par telpu īri 39. p. izpratnes nebūt neizriet, ka telpu, t. i. to piederumu remontu nevar izdarīt tad, kad īrnieks pats vainīgs telpu vai to piederumu bojāšanā; attiecīgi būvnoteikumi pat nedod īrniekam tiesību bez namsaimnieka ziņas noplēst vai pārtaisīt krāsni, ja šādu tiesību viņam nav devusi īres valde; tā tad, tas viedoklis, ka īrniekam nav iespēja darīt nepieciešamus krāsns remontus caur īres valdi, ja īrnieks pats būtu vainojams krāsns bojāšanā, novestu pie tā, ka izīrējamās telpas varētu būt lietošanai nederīgā stāvoklī, ko, savukārt, katēgoriski noliedz lik. par telpu īri 39. pants. Tādos apstākļos, ievērojot minētā likuma 39. pantu, jānāk pie vienīgi iespējamā atzinuma, ka īrnieka vainas jautājums nepieciešamo remontu vajadzībā gan varētu iespaidot remontu izdevumu atlīdzības jautājumu un remonta likšanu uz namsaimnieka rēķina un, ļaunprātības gadījumos, pat dotu namsaimniekam tiesību uz lik. par telpu īri 32. p. 3. pk. pielietošanu, bet nevar izšķirt paša remonta nepieciešamības jautājumu. Nākot pie pretēja atzinuma, apgabaltiesa ir nepareizi piemērojusi lik. par telpu īri 39. pantu, tā tad pārkāpjot šo pantu. Atrodot, ka lik. par telpu īri 39. p. un CPN. 196. (142). p. pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 20. septembŗa spriedumu lik. par telpu īri 39. panta un CPN. 196. (142). p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

36. 1932. g. 28. septembrī. Atbildētājas Iekšlietu ministrijas pilnvarnieka zv. adv. P. Eglīša lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 12. jūnija spriedumu Vispārējās apdrošināšanas sabiedrības nelaimes gadījumos prasībā pret Latvijas valsti Iekšlietu ministrijas personā un prasītājas Vispārējas apdrošināšanas sabiedrības nelaimes gadījumos pilnvarnieka Kārļa Zemola paskaidrojums. (L. № 588.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasību daļā par Ls 304,07 aiz tā iemesla: a) ka atbildētājas ierēdnis piesavinājies pie viņa dienesta kārtībā atrodošos

naudu Ls 304,07; b) ka šos prasības pamatā liktos faktiskos lietas apstākļus neapstrīd; c) ka, saskaņā ar CL. 3447. p., katrs atbild par savu darbinieku izvēli, tāpat arī valsts. Tiesas konstatējumu par to, ka valsts ierēdnis piesavināJies viņa, kā amata personas, rīcībā stāvošu prasītājas naudu, atbildētājas pilnvarnieks savā kasācijas sūdzībā pat neapstrīd, bet vienīgi aizrāda uz to, ka valsts nevar atbildēt par saviem ierēdņiem uz CL. 3447. p. pamata un ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi šo pantu. Īstenībā gan apgabaltiesas uzskats par CL. 3447. p. piemērošanu nav pareizs, jo valsts neatbild par ierēdņiem uz culpa in eligendo pamata, kad amatpersonas rīkojas kā valsts varas pārstāvji (bij. Kriev. Sen. spried. № 62/78. g., № 14/87. g.; № 80/89. g.; № 98/93. g.; sal. arī Latv. Sen. spried. № 307/27. g.; Sen. Apvien. sap. spried. № 132/32. g.); bet gala atzinumā apgabaltiesas spriedums ir pareizs, jo valsts atbild par privātu personu un iestāžu mantu, kuru savā rīcībā saņēmušas valsts amata personas uz likuma, noteikumu vai priekšraksta pamata un kura gājusi bojā, t. i. piesavināta vai izšķērdēta valsts amatpersonu vainas dēļ (bij. Kriev. sen. kops. spried. № 52/92. g.; Kriev. Sen. Civ. kas. dep. spried. № 56/1900. g.). Ja valsts atbild par privātu personu un iestāžu mantu, kuru tā caur saviem aģentiem saņēmusi uz līguma pamata, tad jo vairāk valstij jāatbild par tādas mantas drošību, t. i. neaizskaramību (сохранность, Unversehrtheit), kuru privātpersonām pret viņu gribu jāuztic valsts amata personām, kuras šo mantu valsts vārdā saņem savā rīcībā uz likuma, noteikumu vai priekšrakstu pamata; valsts atbildība šajā ziņā ir katēgoriska, jo vainīgo amatpersonu priekšniecība nevar noņemt atbildību no valsts ar pierādījumu uzrādīšanu par to, ka ir ievērota pienācīga rūpība amatpersonu izvēlē un uzraudzībā (sal. Senāta Apvien. sap. spried. № 2/32. g. Baumaņa lietā ar Latvijas valsti Tieslietu min. personā). Tā tad, gala atzinumā, apgabaltiesas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Iekšlietu ministrijas pilnvarnieka zv. adv. P. Eglīša kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186). p. pamata, atstāt bez ievērības.

J. Osīts.

37. 1932. g. 13. aprīlī/10. maijā. Atbildētājas Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. pal. J. Volkova lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 9. oktobra spriedumu Hirša Gotlība prasībā pret Rīgas pilsētas un Cerni Gotlīb un prasītāja Hirša Gotlība paskaidrojums. (L. № 590.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: CL. 199. p., kas ievietots sadalījumā par vecāku varu, pats par sevi nedod pamata, it kā per argumentum e contrario, nākt pie atzinuma, ka minētā 199. p. izteiktais vecāku pienākums būtu izslēgts attiecībā uz bērniem, kuri neatrodas vecāku varā. Uz vispārējā pamata, argumentum e contrario ir vietā tikai tur, kur zināms noteikums izsmeloši nodibina kādu jurid. normu (Senāta spried. 23/79; 28/708). Minētajam 199. p. tāda satura nav, bet tas nosaka vecāku pienākumu gādāt par viņu varā esošo bērnu uzturu, t. i. uzskaita, saskaņā ar šā sadalījuma virsrakstu, vecāku pienākums pret minētiem bērniem. Ar to tomēr 199. p. neaizskar un nenoliedz arī tādus vecāku pienākumus pret saviem bērniem, kuri neizrietētu taisni no vecāku varas. CL. nekur ex professo neiztirzā alimentācijas institūtu un tāpēc noteikumi par alimentāciju jāņem no pārējiem CL. noteikumos izteiktiem vai vispār atzītiem principiem, piemērojot, starp citu, vispārējos interpretācijas principus, to starpā arī vēsturisko interpretāciju pēc avotiem (sk. CL. ievad. XXI). Šajā ziņā jāatzīmē, ka vecāku pienākums uzturēt savus bērnus izriet nevis taisni no vecāku varas, bet, spriežot pēc romiešu avotiem, no naturalis ratio, aequitas, caritas sanquinis (dzimuma, leģitimācijas, adoptācijas). Kā tieši uzsver romiešu jurists Ulpians (1. 5. §. 1. D. de agnosc. et alend. lib. 23. 3), uz jautājumu vai arī tādiem bērniem būtu tiesība prasīt uzturu no vecākiem, kuri neatrodas pēdējo varā, atbild: „magis puto, etiam si non sunt liberi in potestate, alendos a parentibus". To atzīst arī vispār tiesību literātūra (Büngner,

Zur Theorie u. Praxis der Alimentationspflicht 32., 33. lpp. pie 6. piez.: „Durch das Verhältnis der väterlichen Gewalt ist die Pflicht zur Ernährung der Kinder nicht bedingt, wenigstens nicht seit der Zeit der klassischen Juristen..." sk. turpat arī 169. lpp. pie 8., 12. piez.). Ka arī CL. 199. p. nav domājis absolūti atņemt vecākiem pienākumu uzturēt arī bērnus, kas neatrodas viņu varā, netieši izriet no tā, ka 199. p., starp citu, kā avotu, min minētā D. Tit. 1. 5. § 7, kur Ulpians savukārt min Pius'a izteicienu: „Aditi a te competentes judices ali te a patre tuo jubebunt pro modo facultatius ejus si modo, cum opificem te esse dicas, in ea valetudine es, ut operis sufficere non possis". Ir sevišķi par tēva pienākumu uzturēt savu meitu, tas pats Ulpians aprādītā vietā (6. §, kas tāpat minēts kā 199. p. avots) izteicas šādi: „Idem (t. i. minētais Pius) rescripsit, ut filiam suam pater exhibeat, si constiterit apud judicium juste eam procreatam". Nekur nupat minētos pantos nav aizrādījuma, ka uzturams būtu tikai bērns, kas atrastos vecāku varā. Vispār tiesība uz alimentāciju saprotama un iztulkojama visplašākā nozīmē (CL. 3104. p. CL. ievad. XVIII p.). Tā tad, ja Rīgas pilsēta, pamatojoties uz lik. par soc. apgād. 4. p. (Lkr. 28/13), piedzen no prasītāja ārstēšanas izdevumus Rīgas I pilsētas slimnīcā par prasītāja meitu, tad apgabaltiesai nebija tiesības prasību atraidīt uz tā pamata vien, ka prasītāja meita neatrodas vecāku varā.

Tāpēc apgabaltiesas spriedums CL. 199. p. (1928. g. red.) CPN. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atceļams. Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 9. oktobra spriedumu CL. 199. p. un CPN. 181., 196. (129., 142.) p. *pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna* citā sastāvā.

38. 1932. g. 3. jūnijā. Atbildētāja Augusta Ozoliņa pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša *lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 22. septembra spriedumu mir. Ilzes* Kalošs mant. masas prasībā pret Augustu Ozoliņu un citiem.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību daļā par strīdā esošo māju un šo māju inventāra pusi, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka pēc Vidz. zemn. likumiem vīrs savā testāmentā nevar apiet sievas mantošanas tiesības pēc likuma, jo bezbērnu atraitne ir mantiniece pēc likuma (Vidz. zemn. lik. 994. p. un CL. 1705. p.) un vīrs nevar viņai atņemt viņas „portio statutaria" (sal. CL. 2022. p.); b) ka pēc būtības atraitne ir „neapejama mantiniece", un viņas tiesības uz neatņemamo daļu neatšķiras no asinsradinieku tiesībām uz pienākuma daļu; c) ka tādēļ, uz Vidz. zemn. lik. 994. un 1010. p. pamata, prasība apmierināma uz pusi no mir. Jāņa Kaloša mantojuma. Tā tad Tiesu palāta iziet no tā, ka Vidz. zemn. lik. 1006. p. gan nemin par atraitni kā neapejamu mantinieci, bet pēc būtības atraitne ir neapejama mantiniece un pie tam sevišķi priviliģēta, jo asinsradiniekiem piekrīt tikai ceturtā daļa no mantojuma, bet atraitnei aizbruņota „portio statutaria", t. i. puse no mantojuma pēc Vidz. zemn. lik. 994. p. Pretēji Tiesu palātas domām, Senāts jau ir paskaidrojis, ka pēc Vidz. zemn. likumiem starp laulātiem nepastāv mantas kopība, un bezbērnu atraitne gan ir likumīga mantiniece pēc vīra, bet nav ieskaitīta neapejamos mantiniekos (Vidz. zemn. lik. 1006.p.) un viņai arī nav aizbruņota likumīgā puse pēc Vidz. zemn. lik. 994. p.; CL. 2022. p. nav piemērojams Vidzemes zemniekiem — un šā panta piemērošanu neattaisno Vidz. zemn. lik. 1010. p. (Sen. spried. № 1267. 1931. g.). Tā tad, izejot no tā, ka strīdā esošās mājas un to inventārs ir bijis vīra īpašums, bet atrodot, ka vīrs nevarējis disponēt par visu savu īpašumu ar testāmentu tādēļ, ka Vidz. zemn. lik. 994. un 1010. p. aizbruņo atraitnei par labu pusi no mantojuma, un nākot uz šā pamata pie atzinuma, ka testaments ir atzīstams par nederīgu uz pusi no mājas un tās inventāra, Tiesu palāta ir pielaidusi savā spriedumā motivēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to Vidz. zemn. lik. 994., 1006., 1010. p. un CPN. 711. p.; Tā tad CPN. 711. un Vidz. zemn. lik. 994. un 1010. p. pārkāpumu dēļ Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Tiesu pa-

lātas 1930. g. 22. septembŗa spriedumu atcelt CPN. 711. p. un Vidz. zemn. lik. 994., 1006., 1010. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

39. 1932. g. 10. maijā. Atbildētāja Arija-Leiba Bekera pilnvarnieka zv. adv. J. Dreimaņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 9. jūlija spriedumu Keiles Kemnics prasībā pret Ariju-Leibu Bekeri. (L. № 637.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, sekojot Senāta šajā lietā dotam aizrādījumam, aprēķinājusi lēgāta vērtību pēc tās dienas kursa, kāds pastāvēja dienā, kad prasītāja iestājās laulībā. Senāts, skatot cauri lietu pirmo reizi, izspriedis to tikai to paskaidrojumu robežās, kuŗus parti devuši lietā un to jautājumu robežās, kuŗi tieši izrietējuši no partu paskaidrojumiem, un proti par to, vai lēgāta vērtība būtu jānoteic pēc testātora nāves, jeb pēc tās dienas, kad lēgātāre ieguvusi tiesību pieprasīt lēgātu. Senāts, nācis pie atzinuma, ka jāievēro šis pēdējais moments; bet Senātam tajā laikā nemaz nebija jāielaižas jautājumā par to, vai testāmentā minētā „marka" būtu jāsaprot kā rentes marka vai kā ostmarka, jo šāds jautājums netika tajā laikā pacelts no partiem, un tāpēc arī nebija apgabaltiesas apspriešanā; tādēļ tagad, kad atbildētājs, apgabaltiesai izspriežot lietu no jauna, aizkustinājis jautājumu par to, ap kādu īsti marku, rentsmarku vai ostmarku, lieta grozās, Senātam jāņem stāvoklis arī šajā jautājumā sakarā ar to, ka apgabaltiesa atbildētāja aizkustināto jautājumu nav pat apspriedusi. Ar to, ka lēgāta vērtība principā jānoteic nevis pēc testātora nāves dienas, bet gan pēc lēgāta prasījuma izcelšanās momenta, nav vēl izšķirts jautājums par to, no kādas īsti naudas vienības minētais kurss būtu aprēķināms, t. i. kāda nauda būtu liekama pamatā, pārrēķinot lēgātaļ summu Latvijas valūtā. Šajā ziņā apgabaltiesa ņēmusi par pamatu tagadējo vācu rentes (zelta) marku; īstenībā, testāments, ar kuŗu lēgāts 750 marku apmērā tika novēlēts prasītājai, taisīts 1918. g. 25. martā, t. i. vācu okupācijas laikā, kad vācu rentes (zelta) marka netika vēl ievesta, bet gan tagadējā Latvijas territorijā pastāvēja vācu „ostmarka," kuŗa nemaz nav līdzīga tagadējai vācu rentes (zelta) markai. Šajā lietā gan nav piemērojams 1920. g. 18. marta likums un tā papildinājumi, bet, kā paskaidrojis Senāts, lēgāta vērtība jānodibina uz vispārēja pamata pēc 1928. g. 18. maijā pastāvējušā vācu „markas" kursa; šajā datumā vācu (tādas vācu markas, kuŗas paredzēja testāments, t. i. vācu „ost") markas vairs nav bijušas apgrozībā nedz Latvijā, nedz arī Vācijā; tāpēc, piemērojoties CL. 3661. p., ostmarkas vērtība ir jānoteic pēc zelta paritātes (t. i. salīdzinot ar vācu priekškaŗa zelta marku, vai ar dollaru) testāmenta taisīšanas dienā 1918. g. 25. martā. Uz to atbildētājs bija noteikti aizrādījis apgabaltiesas 1930. g. 9. jūlija sēdē; apgabaltiesa šo aizrādījumu pat nav apspriedusi; prasītāja šajā ziņā aprobežojusies ar paskaidrojumu, ka 1918. g. vācu markas kurss „stāvējis ļoti augstu"; bet prasītāja tomēr nav iesniegusi datus par vācu „ostmarku" kursu un arī nav lūgusi apgabaltiesu dot viņai termiņu šā kursa pierādīšanai; šādos apstākļos apgabaltiesai nebija likumīga pamata pamatoties uz vācu rentes markas kursa, kas pastāvējis 1928. g. 10. maijā, bet gan viņai, apmierinot prasību bija jāpaskaidro, kādēļ viņa atbildētāja aizrādījumu uz „ostmarku" atrod par ievērību nepelnošu, vai kādēļ summa Ls 922,50 bijusi 750 vācu ostmarku vērtībā testāmenta taisīšanas dienā. Atrodot, ka tāpēc apgabaltiesas spriedums CPN. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atceļams, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 9. jūlija spriedumu CPN. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

40. *1932. g. 24. februārī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta* lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 7. augusta lēmumu aprēķinot nodokļus Alīdes-Otīlijas Zariņš, Alfonsa-Roberta, Alises-Jūlijas, Irmas-Vilhelmīnes un Leonarda-

Jāņa Zariņu un Annas-Marijas Bēms pirkšanas pārdošanas līguma lietā un Annas Bēms aizbildņa Paula Bēma paskaidrojums. (L. № 671.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta atstājusi Nodokļu departamenta blakus sūdzību bez ievērības, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka atsavinātāja pienākumu maksāt vērtības pieauguma nodokli pēc lik. par nekustamas mantas atsavināšanu 20. panta, nevar stādīt atkarībā no ieguvēja vēlākas rīcības iegūstamā objektā; b) ka darījuma priekšmets atsavināšanas momentā ir bijis lauksaimnieciski izmantojama vienība, jo atsavinātāji to izmantojuši kā ganību; c) ka tādēļ vērtības pieauguma nodokli nevar prasīt no atsavinātāja, kaut arī ieguvējs objektu vēlāk izmantotu rūpniecības mērķiem. Saskaņā ar lik. par nekust. mantas atsavināšanu (Lkr. 129./28. g.) 4. pantu un 1. panta 15. pk., vērtības pieauguma nodoklis nav ņemams, kad lauksaimnieciski izmantojamu hipotēkārisku vienību iegūst ārpus pilsētu robežām ne vairāk kā līdz 27 ha platībai vai paplašina ne vairāk kā līdz šai normai jau pastāvošu saimniecību; no šāda likuma noteikuma izriet, ka no nodokļa ir brīva tāda atsavināmā vienība, kuŗa pēc savām objektīvām īpašībām pielaiž lauksaimnieciskas izmantošanas iespējamību; Tiesu palāta taisni tādu stāvokli ir konstatējusi, atrodot, ka darījuma priekšmets ir izmantots lauksaimnieciski (sk. pag. valdes apliecību, apgabaltiesas akts 23. lpp.). Pretēji Nodokļu departamenta domām, tas vien, ka pircējs objektu vēlāk pielāgojis arī citiem mērķiem, nevar grozīt tā lauksaimnieciski izmantojamas vienības raksturu mantas pārējas momentā, jo taisni šis pēdējais moments krīt svarā pie vērtības pieauguma nodokļa ņemšanas (lik. par nekust. mantas atsavināšanu 4. p.). Atrodot, ka Tiesu palāta savā lēmumā nav pielaidusi sūdzētāja aprādīto likumu pārkāpumu un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

41. 1932. g. 1. jūnijā. Atbildētājas akc. sab. Latvijas tirdzniecības un rūpniecības bankas pilnvarnieka zv. adv. B. Krieviņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 27. novembŗa spriedumu Kārļa Eichvalda prasībā pret akc. sab. Latvijas tirdzniecības un rūpniecības banku un prasītāja Kārļa Eichvalda paskaidrojums. (L. № 693.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, apstiprinot miertiesneša spriedumu, apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka atbildētāja bija devusi atsauksmi tiesu izpildītājam par to, ka parādnieks Zommers saņem no viņas Ls 500 algas mēnesī un ka viņa ikmēnešus ieturēs no parādnieka algas Ls 200 prasītāja prasības segšanai; b) ka atsauksmes došanas brīdī 1927. g. decembŗa alga, kā arī turpmāko mēnešu algas vēl nebija izmaksātas, kādēļ, saskaņā ar CPN. 1078. p. 2. pk. algas atvilkumi bija nekavējoties izmaksājami tiesu izpildītājam; c) ka atbildētāja šo savu pienākumu izpildījusi ar novēlojumu, kādēļ prasītāja prasība palikusi neapmierināta; Prasības iesniegšanas laikā parādnieks Zommers bija faktiski maksātnespējīgs, jo nevarēja apmierināt visas pret viņu piespriestās prasības, bet algas atvilkumu savlaicīga nodošana tiesu izpildītājam būtu prasītājam devusi iespēju apmierināt savas prasības pret parādnieku Zommeru; e) ka tādēļ atbildētāja atbild par zaudējumiem prasītājam. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, no CPN. 636. p. satura (kāda panta piemērošana ietilpst pie piedzīšanām CPN. 1078. p. kārtībā) nepārprotami izriet, ka pēc paziņojuma saņemšanas, visi tālākie maksājumi algas atvilkumu daļā tūlīņ nākošos algas izmaksas termiņos bija jāiemaksā tiesu izpildītājam (CPN. 636. p., 1078. p. 2. pk.); no atbildētājas izdoto apliecību satura (Miert. akts 4. un 9. lpp.) apgabaltiesa varēja

atzīt, ka parādnieks Zommers saņem cietu algu Ls 500 mēnesī, ka algas izmaksa notiek katru mēnesi un ka algas atvilkumi par strīdā esošiem mēnešiem 1927. g. decembrī un 1928. g. janvārī, ar kuŗiem prasītājs taisni bija domājis segt savu prasību pret parādnieku Zommeru, no atbildētājas faktiski arī ir izdarīti aprādītos mēnešos. Konstatējot, ka minētie algas atvilkumi iemaksāti tiesu izpildītājam tikai 1928. g. 4. jūlijā un izejot no tā, ka nedz CPN. 1078. p. 2. pk., nedz CPN. 636. p. neparedz nekādu īpašu atgādinājumu par naudas iemaksu, apgabaltiesa varēja atzīt, ka atbildētāja ir pielaidusi nokavējumu naudas iemaksā tiesu izpildītājam; ar to atkrīt visi apcerējumi, kuŗus atbildētāja minējusi savā kasācijas sūdzības 1. punktā. Konstatējot to apstākli, ka atbildētāja apņēmusies algas atvilkumus izdarīt ikmēnešus, ka šādi atvilkumi par runā esošiem decembŗa un janvāŗa mēnešiem atsevišķi arī izdarīti, un nesaņemot pa visu lietas izspriešanas laiku pēc būtības nekādus aizrādījumus no atbildētājas puses par to, ka algas izmaksa nenotiek pa mēnešiem, apgabaltiesa varēja atzīt, ka parādnieka Zommera tiesība uz algas saņemšanu radās katru mēnesi, pie kam šāds tiesas atzinums, pamatots uz lietas apstākļu apsvēruma pēc būtības, attiecas uz lietas faktisko pusi, kuŗa kasācijas kārtībā nav pārbaudāma; par to, ka tiesība uz decembŗa vai janvāŗa algu parādniekam Zommeram varēja rasties tikai 1928. g. augustā vai septembrī, un ka vispār algas izmaksa varēja atkarāties no iestādes iespējas tādu faktiski izmaksāt, atbildētāja pirmo reizi runā tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ viņas šajā ziņā aprādītie apcerējumi nav apsveŗami Senātā; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 2. un 3. punkts. Trešās personas atbildībai pret piedzinēju par CPN. 635., 636. p. noteikumu neizpildīšanu ir līdzīgs pamats ar atbildību par CPN. 632. un 633. p. neievērošanu, kādēļ trešā persona par piedzinējam nodarītiem zaudējumiem ar CPN. 636. p. noteikuma neizpildīšanu ir padota tai pašai atbildībai, kāda noteikta CPN. 634. pantā (bij. Krievijas Sen. spr. № 78/1901. g.; sal. arī Isačenko, III sēj. 634. p. komment.); tādēļ, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, apgabaltiesa varēja pamatot atbildību ar CPN. 634. p. arī neatkarīgi no tā, vai konkrētā gadījumā pārkāpti taisni CPN. 632. un 633. p. un šāds apgabaltiesas atzinums attiecās uz lietas faktisko pusi, kas nav kasācijas kārtībā pārbaudāms. Pie tam apgabaltiesai nebija pienākums parādnieka faktisko maksātnespēju nodibināt CPN. 1222[4]. un 1222[1]. p. kārtībā, jo par pēdējā faktisko maksātnespēju tiesa varēja spriest pēc naudas sadalīšanas datiem, no kuŗiem redzams, ka parādnieks Zommers visas piespriestās prasības apmierināt nevarēja; faktiska maksātnespēja taisni ir konstatējums, ka parādnieks nevar segt to piedziņu, par kuŗu bija uzlikts arests (bij. Kriev. Sen. spried. № 78/1901. g.); ar to noraidāms kasācijas sūdzības 4. pkts. Izspriežot lietu pēc būtības, atbildētāja ir lūgusi naudas sadalīšanas lietas pievienošanu, lai konstatētu, ka prasītājs izņēmis vekseļus no lietas atpakaļ; apgabaltiesa, noraidot šādu lūgumu, ir paskaidrojusi, kāpēc viņa nepievieno lietu, un šo paskaidrojumu pareizība kasācijas sūdzībā netiek apstrīdēta; par to, ka ar minēto lietu būtu pierādīts, ka prasītājs savu prasību nodomājis piedzīt pēc vekseļa no paša parādnieka Zommera un līdz ar to būtu atteicies no prasības pret atbildētāju, atbildētāja pirmo reizi runā tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šādi aizrādījumi, kā nebijuši zemāko instanču apspriešanā, Senātā nav apsveŗami; ar to noraidāmi visi pārrējie paskaidrojumi, kas minēti kasācijas sūdzībā. Atrodot, ka apgabaltiesa savā spriedumā nav pielaidusi atbildētājas aprādīto likumu pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: akc. sab. Latvijas Tirdzniecības un Rūpniecības bankas pilnvarnieka zv. adv. B. Krieviņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186). p. pamata, atstāt bez ievērības.

42. 1932. g. 28. septembrī. Prasītāja Friča Sprūdes pilnvarnieka privātadv. A. Dzelmaņa lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 3./7. oktobŗa spriedumu Friča Sprūdes prasībā pret Kārli Stelmani. (L. № 745.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa prasību atraidījusi uz tā pamata: a) ka prasītājs lietojis „Zīles" upes ūdeni apm. 3 gadus, b) ka atbildētājam bijusi tiesība lietot „Zīles" upes ūdeni saskaņā ar Zemkopības ministrijas līgumu; c) ka atbildētājs no sākuma nav cēlis iebildumus pret to, ka prasītājs lietotu „Zīles" upes ūdeni un ar to klusējot atvēlējis, prekarija veidā, prasītājam lietot minētās upes ūdeni; d) ka atbildētājs vēlāk tomēr nav „devis" prasītājam upes ūdeni, aiztaisot slūžas un laižot ūdeni uz savām jaunierīkotām dzirnavām, un ar to pašu atsaucis prekariju; e) ka tāpēc prasītāja ūdens tiesību valdīšana, kā pamatota uz atbildētāja viņam atvēlēta prekarija, esot, pēc prekarija atsaukšanas, uzskatāma par nelikumīgu un nebaudot aizsardzību likumā. Pretēji apgabaltiesas domām, ar to, ka viena persona faktiski cieš otras personas rīcību, piem., kādas mantas lietošanu, nemaz vēl nenodibinās prekarija (atvēlējuma) līgums (CL. 3765. p., uz kuru atsaucas pati apgabaltiesa); līgums var notikt tikai uz vienošanās pamata, t. i. ar abu kontrahentu korespondējošo (reciproku) gribu izteikšanu (3105., 3106. p.), pie kam viena vai otra kontrahenta griba var izteikties arī klusējot (ar konkludentiem darbiem); bet par konkludentiem darbiem tomēr varētu runāt tikai tad, ja griba izteikta tādā veidā, ka par viņas esamību varētu droši spriest no personas konkrētiem darbiem (2939. p. 2. teik.). Apgabaltiesa šajā ziņā pat neaizrāda, ka prasītājs, izlietojot „Zīles" upes ūdeni, to būtu darījis sakarā ar atbildētāja atvēlējumu, t. i. būtu taisni izteicis gribu pieņemt kādu atbildētāja viņam doto atvēlējumu; apgabaltiesa, pie tam, aizrāda tikai uz atbildētāja it kā ar konkludentiem darbiem (klusējot) izteikto gribu, bet pat nav mēģinājusi konstatēt, ka arī prasītājs būtu, vismaz konkludentiem darbiem, izteicis savu gribu pieņemt priekšā likto prekarijas līgumu; nenodibinot paša prekarija līguma priekšnoteikumu un eksistenci, apgabaltiesa pārkāpusi CL. 3765. p., CPN. 196. p. Neatkarīgi no tā, apgabaltiesa savos aprādītos apcerējumos tieši atzīst, ka prasītājs katrā ziņā faktiski lietojis apm. 3 gadus „Zīles" upes ūdeni, t. i. valdījis 3 gadu laikā par minētās upes ūdens lietošanas tiesībām, un ka, no otras puses, atbildētājs faktiski traucējis prasītāja lietošanas tiesības valdīšanu. Pašu atbildētāja rīcību, it kā atvēlot prasītājam lietot „Zīles" upes ūdeni, apgabaltiesa atvasina un nodibina uz atbildētāja it kā piederošām tā paša ūdeņa lietošanas tiesībām; tā tad apgabaltiesa, izejot vienīgi no *atbildētāja lietošanas tiesībām, bet nevis no atbildētāja faktiskās lietošanas*, t. i. no atbildētāja tiesību valdīšanas, nav nodibinājusi, ka prasītājs savu tiesību valdīšanu būtu atvasinājis no atbildētāja tiesību valdīšanas, t. i. no atbildētāja ūdens faktiskās lietošanas, (CL. 688. p.); taisni otrādi, atgabaltiesa tieši atzīst, ka atbildētājs faktiski lietojis upes ūdeni tikai un vienīgi tajā momentā, kad tas traucējis prasītāja tiesību lietošanu. Senāts, atceļot apgabaltiesas pirmo spriedumu, noteikti uzsvēris, ka apgabaltiesa pārkāpusi CPN. 94. p. taisni ar to, ka tā nepareizi „ielaidusies jautājuma noskaidrošanā vai atbildētājam bija tiesība aiztaisīt slūžas un tā tad pārtraukt ūdens svabado tecēšanu uz prasītāja dzirnavām, par ko prasība nav celta". Apgabaltiesa, neskatoties uz Senāta aizrādījumiem, arī tagadējā spriedumā pielaidusi taisni tādu pašu kļūdu, noliedzot prasītājam tiesību valdīšanas aizsardzību pret atbildētāja rīcību uz tā pamata vien, ka atbildētājam bijusi tiesība lietot upes ūdeni (tā tad nevis lietošanas tiesību valdīšanā) un ka atbildētājs šādu lietošanu it kā atvēlējis prasītājam, bet vēlāk to atsaucis. Atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi CL. 688., 3765. p., CPN. 94., 196., 930. (813.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaižoties pārējo kasācijas sūdzībā minēto likumu pārkāpumu pārbaudīšanā, nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 3./7. oktobra spriedumu CL. 688., 3765. p., CPN. 94., 196. p., 930. (813.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

43. 1932. g. 30. septembrī. Prasītāja Nosona Meerovica pilnvarnieka zv. adv. pal. Lēvenberga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 10. janvāra spriedumu Nosona Meeroviča prasībā pret Zentu Brauers un atbildētājas Zentas Brauers paskaidrojums. (L. № 776.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, apstiprinot īres valdes spriedumu, atraidījusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka prasītājs savām vajadzībām jau bija pieprasījis 5. dzīvokli, no kura īrnieks izlikts ar tiesas spriedumu; b) ka tā tad viņš savas tiesības uz dzīvokli pēc lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. jau ir reālizējis; c) ka tādēļ prasītājam bija jāizlieto savām vajadzībām 5. dzīvoklis un viņš nevarēja pieprasīt atbildētājas 3. dzīvokli. Konstatējot to apstākli, ka tiesas spriedums prasītāja lietā ar īrnieku Kiršbaums par 5. dzīvokļa atbrīvošanu prasītāja vajadzībām ir stājies likumīgā spēkā un prasītājs izņēmis izpildrakstu, tiesa varēja atzīt, ka īrnieks Kiršbaums nav atstājis 5. dzīvokli labprātīgi, bet izlikts ar tiesas spriedumu, un prasītājs 5. dzīvokli ir saņēmis uz lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. savai lietošanai; ja tiesa arī konstatē, ka prasītājs 5. dzīvokli pēc tam faktiski nav lietojis, bet to izīrējis tālāk, tad šis apstāklis tomēr nevar būt par pamatu prasītājam no jauna uzstādīt lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. paredzēto prasījumu par c i t a dzīvokļa atbrīvošanu namsaimnieka vajadzībām. Namsaimniekam gan pieder dzīvokļa izvēles tiesības savā namā, ja viņam ir patiesa vajadzība pēc dzīvokļa (Sen. Civ. kas. dep. spried. № 1086/31. g.), bet šī tiesība ir ierobežota ar lik. par telpu īri 37. p. 2. piezīmi, kura paredz, ka namsaimnieks nevar pieprasīt c i t u dzīvokli, ja namā viņam jau ir b i j i s dzīvoklis; šī noteikuma racionālais pamats pastāv iekš tā, lai novērstu namsaimniekam iespēju ļaunprātīgi izlietot vajadzību pēc dzīvokļa savā namā, uzstādot patiesai vajadzībai neatbilstošus prasījumus pēc dzīvokļiem (Sen. Civ. kas. dep. spried. № 464/26. g.). Tādēļ noteikums par to, ka namsaimnieks nevar pieprasīt dzīvokļa atbrīvošanu, ja viņam jau ir bijis c i t s dzīvoklis nekā pieprasītais, attiecināms arī uz tiem gadījumiem, kad namsaimnieks saņēmis savā rīcībā dzīvokli uz pieprasījumu, kuru tas vērsis pret īrnieku uz lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. pamata, k a u t a r ī f a k t i s k i t a s s a ņ e m t o d z ī v o k l i p ē c t a m n a v l i e t o j i s; konstatējot, ka prasītājs jau reizi ir reālizējis savas tiesības pēc lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. un saņēmis savā rīcībā 5. dzīvokli, un ka tādēļ taisni šis dzīvoklis prasītājam ir jāizlieto savām vajadzībām, apgabaltiesa, gala atzinumā, ir pareizi sapratusi likumu; ar to atkrīt aizrādījums kasācijas sūdzībā, it kā namsaimnieks nav ierobežots dzīvokļu izvēlē, ja viņš jau reizi pieprasīto dzīvokli faktiski nav lietojis. Lik. par telpu īri 32. p. 2. piezīmes faktiskā prezumpcija par to, ka namsaimnieka agrākais dzīvoklis šaubu gadījumā uzskatāms par piemērotu viņa vajadzībām, gan ir atspēkojams ar pierādījumiem par to, ka starplaikā līdz jaunam pieprasījumam pēc dzīvokļa apstākļi ir grozījušies un dzīvoklis vairs neatbilst namsaimnieka patiesai vajadzībai (sal. Sen. Civ. kas. dep. spried. № 464/26. g.), bet konkrētā gadījumā prasītājs pat nemēģina atspēkot šādu prezumpciju, nedz sniedz kādus aizrādījumus par to, ka apstākļi līdz jaunam pieprasījumam pēc 3. dzīvokļa būtu grozījušies. Prasītājs pats paskaidro, ka uz lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. pamata viņš pieprasījis no īrniekiem Kiršbauma 5. dzīvokli un no Bundža 4., lai tos savienotu vienā dzīvoklī savām vajadzībām, un ka uz šā pieprasījuma pamata 4. un 5. dzīvoklis galu galā ir atbrīvoti un nodoti prasītāja rīcībā; tā tad prasītājam namā jau ir bijuši 4. un 5. dzīvoklis, un tas vien, ka acumirklī šie dzīvokļi ieņemti no citām personām, nedod pamata pretendēt vēl uz 3. dzīvokļa atbrīvošanu, jo lik. par telpu īri 32. p. 7. pk. pretenzijas objekts pēc šā panta 2. piez. paliek agrāk bijušie dzīvokļi. Izejot no tā, ka prasītājs savu pieprasījumu pēc dzīvokļa ir reālizējis un saņēmis pieprasītās telpas savā rīcībā, ka apstākļi starplaikā nav grozījušies tādējādi, ka agrāk pieprasītās telpas vairs neatbilstu namsaimnieka patiesai vajadzībai pēc dzīvokļa un ka tādēļ prasītājam jāturas vienīgi pie agrāk pieprasītām telpām, apgabaltiesa prasītāja tālākas kombinācijas ar 4. un 5. dzīvokli varēja uzskatīt par nesvarīgām izspriežamā lietā un tādēļ varēja arī neielaisties prasītāja blakus lūgumos izteikto aizrādījumu pārbaudīšanā. Ar to noraidāmi visi pārējie paskaidrojumi prasītāja kasācijas sūdzībā. Atrodot, ka apgabaltiesas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts n o l e m j: Nosona M e e r o v i c a piln-

varnieka zv. adv. pal. Lēvenberga kasācijas sūdzību, uz CPN. lik. 283. (186). p. pamata, atstāt bez ievērības.

44. 1932. g. 28. septembrī. Prasītājas Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. pal. J. Volkova lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 9. jūnija spriedumu Rīgas pilsētas prasībā pret Satiksmes ministriju un atbildētājas Satiksmes ministrijas pārstāvja Šoseju un zemes ceļu departamenta juriskonsulta zv. adv. A. Ķeniņa paskaidrojums. (L. № 780.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: prasītāja lūdz uzlikt atbildētājai par pienākumu nocelt visas būdas un citas ierīces un iebūves, kā arī nojaukt sētu, kas uzcelta starp Rīgas-Jelgavas šoseju un prasītājai piederošo „Pasta kroga" ēku, dodot prasītājai brīvu izeju uz minēto šoseju visas agrākās kroga ēkas gaļumā. Savu prasību prasītāja pamato ar to, ka: 1) prasītājai piederot Olaines muiža, kuļā ietilpstot t. s. „Pasta krogs"; 2) ka gaļām tam ejot Rīgas-Jelgavas šoseja; 3) ka no kroga no seniem laikiem bijusi brīva izeja uz šoseju visā ēkas gaļumā, kā tas esot redzams no 1892. g. 1. maija Vidzemes muižniecības mērnieka Richtera sastādītā plāna, kas apstiprināts no bij. zemnieku lietu komisāra un pievienots Olaines muižas vaku grāmatai (I, 4, 5), un ka priekš kaļa pagalms starp kroga ēku un šoseju bijis bruģēts ar akmeņiem; 4) ka tomēr 1922. g. un vēlāk, uz atbildētājas rīkojuma pamata, akmeņi tikuši izlausti, pagalmā ierīkoti sakņu dārzi un uzceltas būdas šosejas strādniekiem, kā arī apkārt pagalmam uzcelta sēta tikai 2,30 m attālumā no kroga ēkas; 5) ka tā tad prasītājai esot atņemta izeja no kroga ēkas uz šoseju, kādēļ prasītājai esot tiesība prasīt agrākā ceļa atjaunošanu. Atbildētāja prasību nav atzinusi, nenoliedzot, ka prasītājas krogam agrāk gan bijusi izeja uz šoseju un ka tagad ar atbildētājas rīcību izeja no kroga uz šoseju faktiski esot atņemta, ka atbildētāja gan atļāvusi savā laikā prasītājai lietot minēto pagalmu, kādu lietošanu prasītāja turpinājusi tikai līdz 1915. gadam, bet ka prasītājai tagad neesot tiesības ierobežot atbildētājas tiesības un darbību attiecībā uz šoseju un tās rezerves joslu; bez tā, atbildētāja cēlusi ierunu par lietas piekritību civiltiesai. Miertiesnesis prasību atraidījis. Apgabaltiesa apstiprinājusi miertiesneša spriedumu uz tā pamata, ka ceļa (šosejas) rezerves josla („brīvterritorija") atrodoties atbildētājas pārziņā (lik. par zemes ceļiem 9. p. Lkr. 28./26.) un tā varot lietot šo joslu pēc sava ieskata un vajadzības, ka prasītāja nav paskaidrojusi un nav pierādījusi tādas civiltiesiskas attiecības starp partiem, kas dotu viņai pamatu uz prasību. Likums par zemes ceļiem (Lkr. 27./26.) saturot tikai publiski-tiesiskas normas un neskaļot privāttiesiskus strīdus. Bez tā vispār prasītāja nav ieguvusi īpašuma tiesības uz minēto joslu, kuļas atbildētāja būtu traucējusi. Savā kasācijas sūdzībā prasītāja paskaidro, ka viņa prasību pamatojot uz savām īpašuma tiesībām, kas neciešot ierobežojumus, ka atbildētāja, ierīkojot sakņu dārzus u. t. t., nav rīkojusies kā publiskas varas nesēja, bet gan kā privāttiesību subjekts, kā fisks, un ka tāpēc prasītājai esot tiesība aizstāvēties pret atbildētājas rīcību, ar kuļu tā traucējusi prasītājas kā minētā zemes gabala un kroga īpašnieces īpašuma tiesības, it sevišķi arī tiesības uz izeju, kādas tiesības viņa esot ieguvusi vēl tajā laikā, kad viņai bijis pienākums uzturēt Rīgas-Jelgavas šoseju līdz Kurzemes robežai saskaņā ar Kr. ceļu nolik. 834. p. (Kr. lik. kop. 12. sēj.). Savā paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, atbildētāja uztur ierunu par lietas nepiekritību civiltiesai, nelūdzot tomēr lietu nepiekritības dēļ izbeigt, bet gan dodot paskaidrojumus pēc lietas būtības un aizrādot, ka prasītājas īpašuma tiesības uz minēto zemes gabalu nedodot viņai tiesību uz svešu mantu, t. i. valstij piederošo šosejas rezerves joslu un ka prasītāja būtu varējusi tiesību uz satiksmes ceļu panākt pārvaldīšanas kārtībā.

Prasītājas kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Atbildētāja gan cēlusi ierunu par lietas nepiekritību civiltiesai, bet nav cēlusi piekritības strīdu CPN. 345., 346. p. paredzētā kārtībā un nav pat lūgusi lietu izbeigt. Pēc CPN. 342. p. jebkuļas šaubas par

to, vai tiesā uzsākta lieta piekrīt pārvaldības vai tiesu iestāžu caurlūkošani, izšķir tiesa, no kuras atkarājas pieņemt lietu vai atzīt, ka tā tiesai nepiekrīt. Apgabaltiesa pieņēmusi lietu caurskatīšanai, t. i. lietu atzinusi par piekrītošu viņai. Tāpēc Senātam nav iemesla no sevis ierosināt piekritības strīdu.

Gan, pretēji apgabaltiesas apgalvojumam, prasītājai, lai nodibinātu tiesību uz ceļu caur šosejas rezerves joslu, nebija jāpierāda taisni „īpašuma tiesības" uz šo rezerves joslu; ierobežot svešu īpašumu var arī ar citām lietiskām tiesībām uz svešu mantu (jus in re aliena). Tomēr šādam nepareizam apgabaltiesas aizrādījumam ir tikai blakus motīva nozīme, ar kuru lietas kodols nav aizskarts. Vispirms, pēc lietas apstākļiem, jāizšķir jautājums par to, vai šoseja jeb šosejas rezerves josla sastāda privātīpašumu, t. i. ir valsts privātu lietu (mantu) jeb ne. Pēc CL. 592. p. un LCL. 406. p. valsts vajadzībām kalpojošās un publiskai lietošanai nodotās mantas, it sevišķi publiskie lielceļi, skaitās par valsts īpašumu. Par publiskiem ceļiem saprot tādus, kuri vajadzīgi vispārējai lietošanai un kuŗus nevar noliegt lietot uz privātīpašuma tiesību pamata (lik. par zemes ceļiem 2. p.). Tomēr valstij nav aizliegts izlietot arī publisku mantu (piem., ceļus un laukumus) zināmiem blakus mērķiem, cik tālu ar tiem netiktu traucēta šādu publisku mantu publiskā, vispārējā lietošana (sk. LCL. 434. p. Kr. Senāta spried. 1905. g. № 29 Leonidova lietā un 1906. g. № 6 Olchova lietā). Runā esošā gadījumā pati prasītāja savā prasības rakstā atzīst ka uz šosejas rezerves joslas ierīkotie dārzi un uzceltās būdas kalpojot šosejas strādnieku vajadzībām, tā tad tieši publiskām vajadzībām. Prasītāja neapgalvo, ka ar minētiem dārziem un būdām tiktu traucēta publiskā satiksme uz pašas šosejas. Tā tad, paši par sevi, minētie dārzi, sēta un būdas neaizskaŗ prasītājas publiskas tiesības uz šosejas lietošanu un uz šā pamata viņai nav tiesības prasīt to noņemšanu. Prasītāja apgalvo, ka viņai esot privāta tiesība uz izeju no Pasta kroga uz šoseju caur šosejas rezerves joslu. Rezerves josla sastāda šosejas piederumu (lik. par zemes ceļiem 3. p. „e" pk.). Prasītāja lūdzot savas prasības petitumā uzlikt atbildētājai par pienākumu nocelt būdas u. t. t. un nojaukt sētu, ar to pašu ceļ it kā actio confessoria, t. i. par kāda ceļa servitūta tiesību (sk. CL. 1118. un turpm. p. nozīmē) atzīšanu viņai, atsaucoties pie tam uz to, ka šādas tiesības uz ceļu vai izeju uz lielceļu piederot viņai no seniem laikiem, tā tad atsaucas uz to, ka viņa tiesības uz izeju it kā ieguvusi ar ieilgumu. Tomēr servitūtu ar ieilgumu taisni nevar iegūt (CL. 1261. p.). Ja, turpretim, prasītāja domātu ar tagadējo prasību panākt spaidu ceļa (Notweg) nodibināšanu viņai par labu, tad viņa to varētu sasniegt nevis ar civīlprasību, bet pārvaldīšanas kārtībā (lik. par zemes ceļiem 42. p.; Senāta spried. 32./11, 596). No tā vien, ka prasītājai pieder īpašuma tiesības uz Pasta krogu, izriet tikai viņas tiesības, kuŗas paredz CL. 707., 708., 871.—880. p., bet — kā pareizi aizrāda atbildētāja savā paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību — neizriet prasītājas tiesība lietot svešu mantu uz servitūta tiesībām, jo viņai šāda servitūta tiesības nav piešķirtas. Prasītājas minētais Satiksmes nolik. 834. p. nosaka tikai, kas jāsaprot par braucamo ceļu, tā tad uz šajā lietā izšķiŗamo jautājumu nemaz neattiecas.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa gala atzinumā nav prasītājas aprādītos likumus pārkāpusi, un ka tāpēc prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. pal. Volkova kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

45. 1932. g. 2. jūnijā. Prasītājas Līnas Tāls lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 7. janvāŗa spriedumu Līnas Tāls prasībā pret Haju-Rivu un Ļevu Zisseriem par Ls 108. (L. № 793.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: apgabaltiesa noraidījusi prasības daļu par uztura un dzīvokļa naudu Ls 48 apmērā tikai tāpēc, ka uzskatījusi, ka prasītājai, kuŗu atbildētāji atlaiduši no bērnu meitas-audzinātājas pienākumiem bez likumīga pamata, esot

tiesības, saskaņā ar CL. 4224. p., tikai uz 1 mēneša algu naudā, bet pārtikas (uztura un dzīvokļa) naudas pieskaitīšana neesot likumā paredzēta. Šāds apgabaltiesas CL. 4224. p. tulkojums nav atzīstams par pareizu, jo, saskaņā ar CL. 4192. p., par algu, ko kalpotājs saņem no saimnieka, saprotams ne tikai naudas atalgojums, bet arī uzturs un dzīvoklis un arī noteik. par slimo kasēm 6. p. nosaka, ka par algu jāskaita kā summa, kas nopelnīta, kā maksa par darbu, tā arī naturālatalgojuma vērtība (dzīvoklis, uzturs u. t. t.). Ja arī CL. 4222. un 4224. p. ir lietots viens un tas pats termins „alga" (жалование, Lohn), tad tas vēl nenorāda, ka arī CL. 4224. pantā paredzētā gadījumā būtu izmaksājams tikai naudas atalgojums, kā to tieši nosaka CL. 4222. p. Ievērojot 4224. p. avotus (V. Z. lik. 387. p.), kur norādīts, ka atlaišanas gadījumos bez pamatota iemesla saimniekam ir jāizmaksā kalpotājam, kā naudas atalgojums, tā arī naturālatalgojums (dzīvoklis, uzturs), ir jāatzīst, ka CL. 4224. p. paredzētā gadījumā par algu (жалование) saprotams ne tikai naudas atalgojums, bet arī naturālatalgojums (dzīvoklis un uzturs, sk. arī Sen. spried. 29./389). Atraidot prasības daļu par uztura un dzīvokļa naudas samaksu Ls 48 apmērā tikai tādēļ, ka prasītājai tāda nepienākas, saskaņā ar CL. 4224. p. nosacījumiem, apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi šo pantu un pielaidusi motīvu nepareizību, ar ko pārkāpusi CPN. 181. (129.). p., kāda pārkāpuma dēļ spriedums šajā daļā ir atceļams. Tādēļ Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 7. janvāra spriedumu daļā par uztura un dzīvokļa naudas prasību CL. 4224. panta un CPN. 181. (129.). p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai šajā daļā no jauna citā sastāvā.

46. 1932. g. 28. oktobrī. Atbildētājas Annas-Natalijas Lugge pilnvarnieka zv. adv. V. Dāva lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 24. janvāra spriedumu Eleonoras Balvīts prasībā pret Annu Lugge. (L. № 813.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, pārgrozot īres valdes spriedumu, apmierinājusi prasību daļā par dzīvokļa nodošanu prasītājai, atraidot prasību pārējā daļā par dzīvokļa īres maksas apmēra noteikšanu, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka pēc *miera izlīguma atbildētāja apņēmusies pēc remonta izdarīšanas nodot prasītājai dzīvokli* ne lielāku par 2 istabām; b) ka tas vien, ka miera izlīgums neparedz īres maksas apmēru, nevar iespaidot līguma izpildīšanu par dzīvokļa nodošanu; tāpat miera izlīgums neparedz, ka viņa izpildīšana būtu stādāma atkarībā no kādas jaunas vienošanās par īres apmēru; c) ka ja arī atbildētājai būtu tiesība pieprasīt īres maksu uz brīvas vienošanās pamata saskaņā ar lik. par telpu īri 1. p. piezīmi, tad tomēr šo tiesību viņa varētu izlietot tikai pēc dzīvokļa nodošanas, paaugstinot īres maksu ar iepriekšēju paziņojumu. Tā tad apgabaltiesa pieturas pie viedokļa, ka jautājumu par īres maksu vispār lietā nevar pacelt, pirms nav nodots prasītājai pēc miera izlīguma pienākošais dzīvoklis, pie kam savu viedokli apgabaltiesa atbalsta uz uzskata, it kā pa remonta laiku partu īres līguma attiecības nebūtu bijušas izbeigtas. Pretēji apgabaltiesas domām, solījums nodot dzīvokli pēc remonta vēl nav īres līgums, bet ar dzīvokļa atstāšanu remonta dēļ, vienalga, vai uz tiesas sprieduma pamata vai labprātīgi, īres līgums taisni ir atzīstams par atceltu (Sen. CKD. spried. № 15/28. g.); ja nu ar dzīvokļa nodošanu atbildētāja stājas jaunās īres līguma attiecībās ar prasītāju, tad viņai nevar liegt tiesību pie dzīvokļa nodošanas uzstādīt prasību par īres maksu pēc brīvas vienošanās, ja nams ar pārbūvi būtu palicis par tādu namu, kuŗā dzīvokļu īres maksa vairs nav normējama, kā to paredz lik. par telpu īri 1. p. piezīme. Tādēļ, apgabaltiesas atzinums, it kā miera izlīgumu nevar papildināt ar liecinieku liecībām, gan nav pareizs, bet apgabaltiesa varēja atrast par lieku to liecinieku nopratināšanu, ar kuŗiem atbildētāja bija domājusi pierādīt partu vienošanos, kā īri maksās pēc brīva līguma, izejot no tā, ka ja nams īres maksas ziņā ir normējams, tad nekāda brīva vienošanās par īres maksu uz lik. par telpu īri 2. un 37. p. pamata, nav spēkā, bet ja nams nav padots īres maksas normēšanai, tad

vispāri ir lieki nodibināt, ka prasītājai ir tiesība ņemt īres maksu pēc brīvas vienošanās, jo šāda tiesība viņai pieder tādā gadījumā jau uz likuma pamata. Tomēr apgabaltiesa nevarēja atstāt bez pārbaudīšanas tos pierādījumus, kuŗus atbildētāja minējusi jautājuma noskaidrošanai, ap kuŗu ir koncentrējies viss partu strīds, proti, par īres maksas apmēriem; apgabaltiesa savā spriedumā konstatē, ka atbildētājai ir pienākums nodot prasītājai dzīvokli ne lielāku par 2 istabām, bet pie tam apgabaltiesa izlaiž no acīm, ka atbildētāja šādu dzīvokli prasītājai jau ir piedāvājusi, un viss partu strīds ir, ka prasītāja grib maksāt pēc īres likuma normas, bet atbildētāja prasa īri pēc sava ieskata. Šāda strīda izšķiršana taisni ir atkarīga no tā, kādā mērā izrādītos par pareizu atbildētājas iebildums, ka īres maksa namā nav normējama uz lik. par telpu īri 1. p. piezīmes pamata; aprobežojoties ar aizrādījumu, ka šāds iebildums nav apsveŗams, pirms dzīvoklis nav nodots, un neturot par vajadzīgu pārbaudīt pierādījumus, ar kuŗiem atbildētāja bija domājusi šo iebildumu pierādīt, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā kā motīvēšanas nepareizību, tā arī lietas apstākļu noskaidrošanas nepilnību, pārkāpjot ar to CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p., kādēļ vien jau apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā. Atrodot, ka CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums ir atceļams, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 24. janvāŗa spriedumu atcelt CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

47. 1932. g. 27. oktobrī. Atbildētāja Miķeļa Rudzīša lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 15. janvāŗa spriedumu Līnas Dimbers prasībā pret Miķeli Rudzīti (L. № 815.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: apgabaltiesa piespriedusi prasītājai par nobadīto govi no atbildētāja Ls 140 aiz tā iemesla, ka atbildētājs neesot bijis pietiekoši uzmanīgs sava gana izvēlē. Pretēji atbildētāja aizrādījumiem CL. 4582. p. neatsvabina mājlopa īpašnieku no zaudējumu atlīdzības, ko lops nodarījis, bet gan tieši paredz atlīdzību; šis pants tikai nosaka, ka vispirms šādu prasību par zaudējumiem jāceļ pret lopu uzraugu vai sargu. Tā tad atbildētājs varēja panākt pagaidām prasības noraidīšanu pret viņu, ja viņš būtu cēlis ierunu par prasības priekšlaicīgumu; šādu ierunu atbildētājs nav cēlis un tikai aizrādījis, ka viņš par nodarītiem zaudējumiem neatbildot, bet gan gans, kuŗa uzraudzībā lopi atradušies, kādēļ šī prasība bija apmierināma uz CL. 4582. p. pamata. Ja apgabaltiesa sava sprieduma motīvos arī aizrāda, ka prasība piespriežama ne uz CL. 4582. p., bet uz CL. 3447. p. pamata, jo atbildētājs esot pielaidis neuzmanību gana izvēlē, tad šāda motīvu nepareizība tomēr nevar būt par iemeslu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai, kuŗš gala atzinumā ir pareizs. Atrodot, ka atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: atbildētāja Miķeļa Rudzīša kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

48. 1932. g. 26. oktobrī. Jāņa Ābera lūgums par Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 8. novembŗa sprieduma atcelšanu jaunatklājušos apstākļu dēļ, Kārļa Andrupa prasības lietā pret Jāni Āberi un prasītāja Kārļa Andrupa paskaidrojums. (L. № 824.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: atbildētājs iesniedzis lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu jaunatklātu apstākļu dēļ, atsaucoties uz to, ka pēc sprieduma došanas šajā lietā atklājušies apstākļi, no kuŗiem redzams, ka prasītājs kriminālllietā uzstājies kā cietušais attiecībā uz atbildētāja pieprasīto summu, un ka kriminālllietas liec. Krona kvīts par Ls 70 taisni liecina, ka naudu devis atbildētājam nevis pra-

sītājs, bet Krons, kas šo naudu arī saņēmis atpakaļ. Senāts jau ir vairākkārtīgi paskaidrojis, ka nepieciešamie priekšnoteikumi sprieduma jaunai caurlūkošanai ir: a) tas, ka lietā ir jaunatklājies apstāklis, kurš jau eksistēja sprieduma taisīšanas laikā, bet kurš nebija zināms partam un atklāts tikai pēc sprieduma došanas; b) tas, ka šis apstāklis nevarēja tikt laikā pievests tiesā pa lietas izspriešanas laiku aiz neatkarīgiem no lūdzēja iemesliem; c) tas, ka jaunatklātam apstāklim neapšaubāmi var būt iespaids uz šā sprieduma grozīšanu; vienīgi šādu priekšnoteikumu kopīga eksistēšana var būt par pamatu sprieduma atcelšanai, un lūgums būtu noraidāms, ja viens no tiem trūkst (Sen. CKD. spried. № 195/27. g.; № 1658/32. g.). No paša lūdzēja paskaidrojumiem izriet, ka viņa uzdotais apstāklis — prasītāja paskaidrojumi 1930. g. 29. decembra krimināltiesas sēdē par atbildētāja nodarījuma raksturu — ir radies tikai pēc sprieduma došanas konkrētā lietā, kādēļ vien jau viņš nevar būt par pamatu sprieduma grozīšanai, kurš kritis laikā, kad šāds apstāklis pavisam neeksistēja; tāds jauns apstāklis zināmos gadījumos gan var būt par pamatu jaunai prasībai, bet nevar novest pie sprieduma caurlūkošanas no jauna (bij. Kriev. Sen. spried. № 237/78. g.; № 32/76. g.; № 723/74. g.). Bez tam atbildētāja aprādītam apstāklim nevar būt neapšaubāms iespaids uz sprieduma grozīšanu, jo minētā krimināltiesas protokolā no 1930. g. 29. decembra prasītājs neaizrāda uz krāpšanu, kā to apgalvo atbildētājs, nedz uz zaudējumu nodarīšanu ar viltu CL. 4566. p. nozīmē; arī atsaukšanās uz liec. Krona kvīti par Ls 70 nav pietiekoša, lai spriedumu padotu jaunai caurlūkošanai; tie apstākļi, kuru pierādīšanai atbildētājs atsaucas pievienotā kvītī, jau ir bijuši tiesas caurskatīšanā, un tas vien, ka prasītāja paskaidrojusi tiesā par norēķināšanos ar liec. Kronu tiek pastiprināti, bez liec. Krona mutiskas liecības, vēl ar liec. Krona rakstu par tiem pašiem apstākļiem, nav uzskatāms par pietiekošu, lai atzītu uzrādītās kvīts neapšaubāmu iespaidu uz sprieduma grozīšanu. Bez tam atbildētājs pat nepaskaidro, kādēļ aprādīto apstākli par kvīts eksistēšanu viņš nevarēja uzrādīt pa lietas izspriešanas laiku, jo tas vien, ka kvīts atradās krimināllietā, neņēma atbildētājam tiesību atsaukties uz to; lūdzējam taisni bija pienākums pierādīt visus augšā minētos priekšnoteikumus sprieduma jaunai caurlūkošanai, ko viņš nav darījis. Atrodot, ka lietā nav apstākļu, kas attaisnotu CPN. 284. (187.) p. piemērošanu, kādēļ iesniegtais lūgums par sprieduma jaunu caurlūkošanu atstājams bez ievērības, Senāts nolemj: Jāņa Ābera lūgumu par Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 8. novembra sprieduma atcelšanu jaunatklājušos apstākļu dēļ un CPN. 284. (187.) p. pamata atstāt bez ievērībai.

49. 1932. g. 24. februārī. Atbildētāja Mārča Zīles pilnvarnieka zv. adv. A. Krastkalna lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 20. novembra spriedumu Eduarda Zīle un Kristīnes Dūne prasībā pret Mārci Zīle, un prasītāju Eduarda Zīles un Kristines Dūnes, dzim. Zīle, pilnvarnieka zv. adv. G. Rīzenkampfa paskaidrojums. (L. № 844.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka pēc prasītāju mātes nāves starp pārdzīvojušo laulāto un bērniem automatiski nodibinājas mantas kopība, kurā nevienam nepieder konkrēti noteikta ideāla daļa pie kopmantībā ietilpstošiem atsevišķiem objektiem; b) ka atbildētāja iestāšanās jaunā laulībā pati par sevi neradīja mantas kopības pārvēršanos kopīpašumā, bet vienīgi nostādīja atbildētāju spaidu pozicijā pret bērnu vēlēšanos izdarīt kopmantas dalīšanu pēc CL 1828. p.; c) ka ar konkrēto prasību prasītāji taisni ir lūguši nominālu dalīšanu, atzīmējot ar spriedumu vienīgi šīs dalīšanas efektu, t. i. kopīpašuma atzīšanu un ideālo daļu noteikšanu. Senāts jau ir paskaidrojis (Senāta spried. № 230/25. g.), ka bērnu tā sauktām „ideālām" daļām turpināmā mantas kopībā nav īstas ideālas daļas nozīmes, un ka, kā to atzīst arī Tiesu palāta, tām nav lietisku tiesību rakstūra; tā tad bērniem līdz dalīšanai vispār nav „tiesību", bet gan tikai izredzes („Anwartschaft");

līdz dalīšanai pat nav zināms, vai izredze reālizēsies, tāpat arī „ideālo" daļu apmērs līdz dalīšanai nav noteikts. Tiesu palāta atzīst arī to, ka otrās laulības fakts vēl nenozīmē „ideālo" daļu reālizāciju, bet vienīgi atrod, ka ar tagadējo prasību bērni domājot panākt dalīšanu; šajā ziņā Tiesu palātai tomēr būtu bijis jānoskaidro, kādas personas tad būtu dalīšanas procedūras dalībnieki un kāda kopmasa būtu dalīšanas priekšmets. Ar to, ka parens binubus devies otrā laulībā, nodibinājas mantu kopība netikvien starp agrākajiem dalībniekiem (parens binubus un pirmās laulības bērniem), bet arī starp visiem viņiem un parenti binubi otro sievu („Gesammtmasse" kā izteic CL. 1834. p.; sk. arī CL. 1828. p.); tā tad, ja prasītāji būtu domājuši panākt dalīšanu, t. i. ievadīt dalīšanas procedūru, tad prasība būtu bijusi jāvērš arī pret atbildētāja otro sievu, kā kopmasas dalībnieci (sk. CPN. 6. (4.) p.). Tiesu palāta ir konstatējusi, ka bērniem lietiskas tiesības prasības celšanas laikā vēl nepieder, kādēļ viņiem arī nav tiesības prasīt to atzīšanu; vispirms bērniem bija jāpanāk pirmās laulības kopmasas (ersteheliche Gesammtmasse) izdalīšana no tās vispārējās kopmasas, kuŗa nodibinājusies starp: a) parens binubus, b) viņa bērniem, un c) otrās laulības sievu; panākt to varētu tikai dalīšanas kārtībā, un proti dalīšanas prasības kārtībā tikai: a) pierādot, ka apsardzības kārtība palikusi bez panākuma, un b) ceļot prasību arī pret otrās laulības sievu. Nenodibinot šādus priekšnoteikumus, Tiesu palāta nevarēja tagadējo prasību atzīt par dalīšanas prasību un vispār nevarēja nākt pie prasību apmierinoša atzinuma; tā tad Tiesu palāta savā spriedumā ir pielaidusi motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 711. p. Atrodot, ka CPN. 711. p. pārkāpuma dēļ Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, un neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 20. novembŗa spriedumu atcelt CPN. 711. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

50. 1932. g. 26. oktobrī. Prasītāja Leizera Drujana lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas 1930. g. 5. maija spriedumu Leizara Leiba d. Drujana prasībā pret Latvijas tirdzniecības un rūpniecības banku (L. № 846.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji prasītāja domām, CPN. 239. p. paredzētais 6 mēnešu (tagad 3 mēnešu) laiks prasības celšanai, lai apgāztu piespiedu izpildīšanas kārtībā piespriesto vekseļprasību, jāskaita nevis no tās dienas, kad vekseļatbildētājs personīgi saņem piespiedu izpildīšanai nodotā akta norakstu, bet gan, uz vispārējā pamata, no tās dienas, kad minētais noraksts pēc civilprocesa noteikumiem skaitās par viņam izsniegtu. Saskaņā ar CPN. 238. p., aktu ar izpildu uzrakstu uz tā, uz lūdzēja vēlēšanos, nodod piespiedu izpildīšanai pēc noteikumiem par spriedumu izpildīšanu. Pēc CPN. 1074. (942.) p., stādāmies pie sprieduma izpildīšanas, tiesu izpildītājs piesūta atbildētājam vai nu personīgi vai uz viņa uzturēšanās vietu, izpildu pavēsti pēc 386.—393. (282.—289.) p. noteikumiem. Pēc 386., 387. (282., 283.) p. pavēste kopā ar pielikumiem gan — principā — nododama atbildētājam pašam, bet, ja tiesu izpildītājs viņu neatrod mājās, tad atdod pavēsti viņa mājniekiem un piesit pavēstes norakstu ar savu parakstu pie policijas pārvaldes. Kur likums prasa, lai pavēsti izsniegtu atbildētājam taisni personīgi, tur likums uz to tieši aizrāda, piem., CPN. 199., 459. (368[1].), 824. (719.) p., 35. p. I pielik. 6. p. (pielik. pie 1805. p. 7. p. 2. d. 3. teik. (1930. g. 18. jūnija likuma red.: Lkr. 100). Tā tad, arī runā esošā gadījumā izpildu pavēste skaitās par likumīgi izsniegtu tagadējam prasītājam kaut arī viņš personīgi nebūtu parakstījies par pavēstes „saņemšanu". Prasītājs neaizrāda, ka tiesu izpildītājs, izsniedzot pavēsti ar pielikumiem prasītāja mājniekiem, būtu pielaidis kaut kādu nepareizību. Ja nu prasītāja mājnieks, kas pavēsti ar pielikumiem faktiski bija saņēmis no tiesu izpildītāja, pavēsti ar pielikumiem nebūtu pašam prasītājam nodevis, tad prasītājam gan būtu tiesība varbūtējos zaudējumus pieprasīt no vainīgā mājnieka, tomēr CPN. 239. p. paredzētais laiks katrā ziņā jāskaita no tās dienas, kad, pēc civil-

procesa noteikumiem, izpildu pavēste uzskatāma par izsniegtu prasītājam, t. i. sūdzētājam tagadējā lietā. Tāpēc viņam nav tiesības šajā lietā atsaukties uz pierādījumiem par to, ka viņš pavēsti neesot saņēmis vai ka mājnieki esot ar nodomu noslēpuši no viņa pavēstes faktisko saņemšanu. Ar to noraidāmi visi prasītāja kasācijas sūdzībā aprādītie apcerējumi, ar kuŗiem viņš apstrīd apgabaltiesas sprieduma motīvu pareizību. Jautājumā par to, vai CPN. 239. p. paredzētais laiks uzskatāms par preklusīvu termiņu, jeb par noilguma laiku, apgabaltiesa gan nepareizi atzīst to par noilguma laiku. Noilguma laiks paredz momentu, kad „actio nata est", kāds moments procesa termiņos nav domājams. CPN. 239. p. paredzētais laiks tajā pantā noteikts jau iepriekš zināma *procesuāla darba izdarīšanai un proti piespiedu izpildīšanas kārtībā notikuša* sprieduma atspēkošanai ar jaunu prasību. Šai jaunai prasībai ir — pēc būtības — procesuāla līdzekļa, proti sprieduma pārsūdzēšanas raksturs, un pie tam vienīgā līdzekļa nozīme, ar kuŗu atbildētājs vispār var apstrīdēt notikušo spriedumu piespiedu izpildīšanas kārtībā pēc aktiem. Prasība, kuŗu likums paredz atbildētājam, un ar kuŗu iesākas it kā jauna procesa lieta, patiesībā ir tikai iepriekšējās lietas turpinājums (t. s. Adhäsionsprocess), un 239. p. paredzētais laiks, pēc būtības, ir nekas cits kā pārsūdzības termiņš, kā pareizi bija uzsvēris miertiesnesis šajā lietā, gan nepareizi runājot par „preklusīvu noilguma laiku", kāds apzīmējums ir contradictio in adjecto.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav prasītāja minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Leizera Drujana kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

51. 1932. g. 27. oktobrī. Atbildētājas Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. J. A. Kalniņa lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas 1930. g. 16. decembŗa spriedumu Hermaņa Keira prasībā pret Latvijas bankas Liepājas nodaļu (L. № 866.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa atzīst lietu par piekrītošu tiesu iestādēm uz tā pamata, ka Latvijas bankas ierēdņi saņem „atalgojumu" uz brīva līguma pamata. Latvijas banka gan atzīstama par valsts iestādi kā valsts uzņēmums un valsts kreditiestāde (sk. arī Senāta spried. 30./944; 30./1030), bet ar to vēl nav teikts, ka bankas ierēdņu stāvoklis pret banku būtu viscauri apspriežams pēc noteikumiem par civildienestu (Lkr. 27./172). Latvijas bankas ierēdņi valsts dienestā nestāv, viņi arī neieņem štātos paredzētus amatus un neieiet amatu katēgoriju sarakstos. Vienīgi par *dienesta noziedzīgiem nodarījumiem viņi nes atbildību „kā valsts ierēdņi"* (Latvijas bankas statūtu 63. p.). Tā tad viņi nav valsts ierēdņi, bet tikai atbildības ziņā pielīdzināmi valsts ierēdņiem. Tāpēc, kā pareizi atrod apgabaltiesa, nav pamata tagadējo prasību neatzīt par piekritošu civiltiesai. Pretēji apgabaltiesas domām, tantjema pieder pie atalgojuma veidiem. Pēc Latvijas bankas statūtu 64. p. (27/32), bankas darbiniekiem pienākas tantjema 2 mēnešu apmērā un proti 5%. Saskaņā ar bankas statūtu 59. p., bankas ierēdņi saņem „atalgojumu". Tas pats 59. p. runā arī par „algu", tā tad neidentificējot abus šādus jēdzienus, jo nav domājams, ka likumdevējs vienā un tajā pašā likumā un pat vienā un tajā pašā pantā lietotu par vienu un to pašu jēdzienu divus atšķirtus apzīmējumus. Tāpēc jāpieņem, ka vārds „atalgojums" būtu plašāks, bet vārds „alga" šaurāks jēdziens (sk. CL. ievad. XX p.). Ja nu Latvijas bankas statūtu 59. p. runā par algu un 64. p., bez tā, runā arī par tantjemu, un tajā pašā laikā 59. p. paredz arī plašāko jēdzienu „atalgojumu", tad jāsprież, ka tantjema atzīstama par atalgojuma veidu, tāpat, kā arī „alga" ir atalgojuma veids. Izšķirība starp šādiem 2 atalgojuma veidiem ir tā, ka alga izmaksājama noteiktā summā periodiskos termiņos, bet tantjema maksājama tikai no uzņēmuma tīras gada peļņas, kā uz to tieši aizrādīts Latvijas bankas statūtu 64. p. Gan tantjema pēc savas būtības ir parciārs atalgojuma veids, bet tomēr ar to tantjemas saņēmējs nepārvēršas par biedri (Gesellschafter, товарищ), bet ir

un paliek ierēdnis, darbinieks, kas padots saimniekam, konkrētā gadījumā, Latvijas bankas priekšniecībai. Tā uz tantjemu skatās arī literātūra (Šeršeņevičs, Курс торгового права I sēj. § 23. VIII, 242. lpp. 4. izd.; Titze, Das kaufmännische Hilfspersonal, Ehrenberga Handbuch I sēj. 611. un turpm. lpp.). Tā tad pretēji Latvijas bankas pilnvarnieka domām, tantjemas prasība attiecināma uz algas prasībām pret Latvijas banku, kādas prasības piekrīt civiltiesas izspriešanai.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, pieņemot izspriešanai tagadējo lietu, nav atbildētājas minētos likumus pārkāpusi, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. Kalniņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

52. 1932. g. 27. oktobrī. Jāņa Baloža pilnvarnieka zv. adv. M. Antona lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 20./27. augusta lēmumu par zvejas tiesību aprobežojumu nedzēšanu zemes grāmatās. (L. № 903.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: sūdzētājs lūdz dzēst zemes grāmatās ingrosēto uz pirkšanas līguma pamata aprobežojumu viņa zvejas tiesībās Burtnieku ezerā, ar kuru robežojas no Bauņu muižas atdalītās „Dzelvenieku" mājas. Zemes grāmatu nodaļas priekšnieks lūgumu noraidījis. Apgabaltiesa sūdzētāja blakus sūdzību noraidījusi uz tā pamata, ka zvejas tiesības, kas piederējušas bij. Bauņu muižas īpašniekam, valsts, pārņemot pašu muižu saskaņā ar agrārās reformas likumu, paturējusi sev. Taisot minēto lēmumu, apgabaltiesa nav ievērojusi, ka jau pirms lēmuma taisīšanas, Latv. civ. likumu noteikumi par zvejas tiesībām tikuši papildināti ar CL. 1033[1]. p. un pielikumu pie tā (1930. g. 30. jūnija likuma III nod. (Lkr. 98). Pēc minētā CL. 1033[1]. p., ezeros, kas uzskaitīti šim pantam pieliktā sarakstā, zvejas tiesība visā to platībā, izņemot tikai sarakstā sevišķi norādītās daļās, pieder vienīgi valstij. Minētā sarakstā, starp citu, tieši minēts (№ 198) arī Burtnieku ezers Bauņu pagasta robežās. Tā tad sūdzētājam nav tiesības panākt runā esošā zvejas tiesību aprobežojuma dzēšanu, jo ierobežojums paturams valstij par labu un būtu katrā ziņā spēkā pat arī tad, ja pirms minētā likuma spēkā stāšanās sūdzētājs jau būtu panācis aprādītā aprobežojuma dzēšanu, jo ar likumu nodibinātās lietiskās tiesības un immobila apgrūtinājumi pastāv un ir spēkā neatkarīgi no ierakstīšanas zemes grāmatās (CL. 3004. p. 2. piez.). Šādos apstākļos apgabaltiesas lēmums atceļams un lieta izbeidzama.

Aiz aprādītiem iemesliem, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 20./27. augusta lēmumu atcelt un lietu izbeigt.

53. 1932. g. 26. oktobrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas 1930. g. 13. oktobra lēmumu par zīmogsoda neuzlikšanu Viļēnu pagasta valdes amatpersonām Zenonam Švarcam un Aleksandram Putrevičam. (L. № 905.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji Nodokļu departamenta domām, rīk. par zīmognod. 67. p. 4. pk. (Nodokļu departaments nepareizi min šo pantu kā 64. p. 4. pk.), runā par privātiem dokumentiem, t. i. par tādiem, kuri vai nu vispār sastādīti bez kaut kādas amatpersonu piedalīšanās, vai kuros tikai apliecināti kontrahentu paraksti, Notār. nolik. 133. p. un turpm. p. izpratnē. Šajos gadījumos atbildību par attiecīgo zīmognodevas samaksu nes vienīgi paši kontrahenti, bet nevis amatpersonas, kuras bija apliecinājušas kontrahentu parakstus vien. Turpretim, amatpersonas gan nes atbildību par zīmognodevu attiecīgo samaksu rīkoj. par zīmognod. 4. p. 1. pk. paredzētos gadījumos, t. i. par publisku dokumentu (Notār. nolik. 282. p., rīkoj. par zīmognod. 91. p.) apmaksu ar zīmognodevu un proti, kad dokuments sastādīts notāriālā kārtībā (Notār.

nolik. 280. p.), vai kad dokuments uzrādīts apliecināšanai (Notār. nolik. 146., 282. p. izpratnē). Tā tad runā esošais dokuments, kur pagasta valdes amatpersonas tikai apliecinājušas kontrahentu parakstus vien, attiecināms uz privātiem dokumentiem, par kuru apmaksu ar zīmognodevu amatpersonas neatbild. Nodokļu departamenta minētais Senāta spriedums Laizana lietā (27./148) taisni uzsveŗ Nodokļu departamenta uzskatam pretējo tezi. Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav Nodokļu departamenta minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

54. 1932. g. 26. oktobrī. Maksātnespējīgās Latvijas Privātā Lombarda krājaizdevu sabiedrības konkursa valdes lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 22. septembŗa lēmumu, Aleksandra Segala pilnvarnieka zv. adv. B. Petkoviča un Teodora Spādes pilnvarnieka zv. adv. B. Petkoviča lūgumi atcelt Tiesu palātas 1931. g. 12. janvāŗa/2. februāŗa lēmumu, maksātnespējīgās parādnieces Latvijas Privātā Lombarda krājaizdevu sabiedrības kreditoru, cietušo naudas noguldītāju, Voldemāra Vilsona, Jēkaba Skubiņa, Eduarda Kalniņa, Jāņa Svarana un Reiņa Bebŗa lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 22. septembŗa lēmumu lietā par Latvijas Privātā Lombarda krājaizdevu sabiedrības atzīšanu par maksātnespējīgu parādnieci un maksātnespējīgās Latvijas Privātā Lombarda krājaizdevu sabiedrības konkursa valdes pilnvarnieku zv. adv. V. Lazdiņa un E. Grīnberga paskaidrojums. (L. № 974.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: konkursa valdes kasācijas sūdzībā konstatējams, ka konkursa valde pati, tā tad nevis kreditoru sapulce, nolēmusi izmaksāt sev atlīdzības avansu Ls 8692,38. Šī summa sastāda 2% no jau iekasētās summas Ls 434619,17. Pēc Kr. Tirdzn. proc. lik. 548. p. konkursa valdei nosakāma pie konkursa izbeigšanas atlīdzība kopā 2% apmērā no visas summas, kas saņemta no krīdara mantības. Tā tad atlīdzības apmēru varētu noteikt galīgi tikai pēc tā, kad noskaidrota reālizētās masas summa. Tas savukārt iespējams tikai saskaņā ar konkursa valdes sastādāmo un kreditoru sapulcei priekšā liekamo norēķinu (518. p.). Ar to gan nebūtu izšķirts jautājums par to, vai konkursa valdei nebūtu tiesība saņemt atlīdzības daļu jau iepriekš avansa veidā (kopējās atlīdzības summas robežās), jo pēc 518. p. konkursa valdes norēķins par pretenziju apmierināšanu ir tikai aproksimativs (sk. 518. p. 3. pk). Tomēr no 518., 548. p. jānāk pie atzinuma, ka nevien atlīdzības galīgo apmēru, bet arī tās avansu noteic vienīgi kreditoru sapulce, jo, pēc būtības, atlīdzības avanss neatšķiŗas no pašas atlīdzības galīgās summas. Ja piešķirtu konkursa valdei tiesību pašai noteikt avansa apmēru un tā izmaksu sev, tad varētu iznākt, ka konkursa valde faktiski saņemtu (apejot kreditoru sapulci) visu atlīdzību jau uzsākot savu darbību un proti gadījumā, ja konkursa valde avansa apmēru noteiktu pilnā apmērā (2%) no tajā laikā jau reālizētās masas (kā tas noticis šajā konkrētā gadījumā) un vēlāk nekādas vērtības vairs neienāktu masas sastāvā. Šāds stāvoklis nav pielaižams. Aiz aprādītiem iemesliem Tiesu palāta, neatzīstot konkursa valdei tiesību pašai noteikt un izmaksāt sev atlīdzības avansu, nav pārkāpusi likumu, kādēļ konkursa valdes kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Kreditoru-noguldītāju kasācijas sūdzībā konstatējams sekošais. Vispirms jautājumā par kreditoru sapulces telpām, Tiesu palāta atradusi, ka telpas nav bijušas mazas, ka visi sūdzētāji ietikuši zālē un piedalījušies kreditoru sapulcē un ka arī neviens no kreditoriem, kas palicis ārpusē, nav par to sūdzējies. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Pretēji sūdzētāju Vilsona un Skubiņa apgalvojumam, viņi nemaz nebija aizrādījuši — savā pārsūdzībā par apgabaltiesas 1930. g. 11. februāŗa lēmumu, — ka viņi paši nebūtu

ietikuši zālē. Bez tā, sūdzētāji vispār pat neaizrāda, ka kreditoru sapulcē pieņemtiem lēmumiem būtu bijis cits saturs, ja viņi būtu ietikuši zālē. Ar to atkrīt sūdzētāju kasācijas sūdzības 2. punkts. Jautājumā par konkursa valdes locekļu atsevišķu atalgojumu, Tiesu palāta pareizi iztulkojusi minēto 548. p. Pretēji sūdzētāju domām, 548. p. paredz vienīgi to atlīdzību, kuru viņi saņem par konkursa valdes tiešo darbību konkursa lietas gaitā, saskaņā ar 458. p., bet, ja, pieprasot parādu samaksu no parādniekiem, nākas griezties pie tiesas, tad no vienas puses konkursa valdei nav aizliegts pieņemt lietas vešanai tiesā advokātu, un no otras puses, arī konkursa valdes locekļiem nav aizliegts pieņemt šādu lietu vešanu tiesā, ja viņiem, kā zvēr. advokātiem, ir tiesība vest svešas lietas tiesā. Par šādu ārpus viņu tiešiem pienākumiem veikto darbu zvēr. advokātiem pienākas atlīdzība uz Tiesu iek. lik. 321. p. IV piel. pamata arī tad, ja viņi ir konkursa valdes locekļi. Sūdzētāji šajā ziņā sagroza arī Kr. Senāta spriedumu 1879. g. № 254, jo tajā spriedumā nav teikts, ka „atalgojuma lielums konkursa valdes locekļiem par viņu pūlēm konkursa lietās noteikts . . .", bet gan sprieduma tekstā runāts par atlīdzību par pūlēm „konkursa lietā", t. i. pašā konkursa procedūrā (по конкурсному производству). Aiz tiem pašiem iemesliem nevar liegt konkursa valdei sevišķi atalgot kaut arī konkursa valdes locekļi par atsevišķiem uzraudzības darbiem, kas uzliktu viņam sevišķus pienākumus konkursa masas un ar to pašu arī konkurskreditoru interesēs. Ar to noraidāms sūdzētāju kasācijas sūdzības 1. pkts. Jautājumā par izlīgumu ar debitoriem, Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls, uz debitoriem attiecināt arī maksātnespējīgās sabiedrības bijušos biedrus, pret kuriem tika celtas pretenzijas uz viņu papildu atlīdzības pamata. Tiesu palāta pie tam konstatē, ka izlīgums ar tiem pieņemts gandrīz ar visām balsīm. Jāpiezīmē, ka pat nebija prasāms vairākums ar $^3/_4$ no klātesošo kreditoru prasījumu kopsummas, jo Tiesu palātas un arī sūdzētāju minētie CPN. 1396. p. VI piel. 44., 45. p. attiecas vienīgi uz kreditoru piespiedu izlīgumu ar pašu maksātnespējīgo parādnieku (Zwangsakkord), bet nemaz ne uz izlīgumu ar trešām personām. Ar to, noraidāms arī sūdzētāju kasācijas sūdzības 3. pkts. Tā tad sūdzētāju Vilsona u. c. kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Segala un Teodora Spādes kasācijas sūdzībā Senāts atrod, ka jautājumā par to, vai biedra iestāšanās sabiedrībā prasa izpildīt statūtos paredzētās formālitātes, t. i. iesniedzot rakstisku pieteikumu, valdei lemjot par biedra uzņemšanu, biedram dodot reversālu un saņemot biedru grāmatiņu, Tiesu palāta pareizi uzsveŗ, ka minētās formālitātes nav uzskatāmas par absolūtām, kas nepielaistu iespēju par konkrēta biedra piederību pie sabiedrības spriest arī pēc citām pazīmēm un datiem un ka, vienošanos starp sabiedrību un biedri par viņa uzņemšanu biedru skaitā var konstatēt arī ar dalībnieku konkludentiem darbiem. Šāds Tiesu palātas uzskats attaisnojams netikvien ar statūtu vispārējo saturu, kas neparedz sevišķu sankciju uz to gadījumu, kad aprādītās formālitātes netiktu ievērotas, bet arī ar CL. noteikumu, ka vispār sabiedrisks līgums var notikt arī klusējot ar konkludentiem darbiem (4272. p.). Šajā ziņā Senāts jau bija paskaidrojis, ka, piem., reversāla nedošana pati par sevi neizslēdz biedra atbildību par kooperātiva saistībām, ja vien statūti tieši neparedzētu pretējo (spried. 30./886, 1084; 31./885). Tiesu palāta uz viņas aprādīto datu pamata un aiz viņas aprādītiem iemesliem konstatējusi, un proti attiecībā: 1) uz Segalu, ka tas uzskatāms par biedru, jo pats sevi par tādu atzinis, 2) uz Teodoru Spādi, ka tas tāpat uzskatījis sevi par biedru un arī pati sabiedrība viņu par tādu atzinusi. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un tāpēc nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No aprādītiem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie sava gala atzinuma, ka no minētām 2 personām kā sabiedrības biedriem, var pieprasīt attiecīgo papildu piemaksu. It sevišķi no tā, ka sabiedrība bija nolēmusi minētās personas izslēgt no biedru skaita, pretēji sūdzētāju domām, taisni izriet, ka sabiedrība tās atzinusi par biedriem. Tā tad atkrīt sūdzētāju paskaidrojumi Segala kasācijas sūdzības 1. pantā, un Teodora Spādes paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1. un 2. pktā.

Jautājumā par t. s. bilanci (noteik. par kooperātīviem 47. p.) Tiesu palāta pēc lietas apstākļiem varēja atzīt, ka gadījumā, ja sabiedrība nonāk maksātnespējas stāvoklī, konkursa valdei ir tiesība bilancē ievietot — kā pasīvu — konkursa valdes izdevumus, jo tie apmierināmi ar konkursa masas līdzekļiem un pie tādiem līdzekļiem pieskaitāmas arī biedru piemaksas ar biedru savstarpējo solidāro atbildību (48. p.), un taisni šajā nolūkā konkursa valde sastāda aprēķinu par visām summām, kas pienākas no biedriem (49. p. 1. teik.). Pretēji Segala domām, bilancē runāts taisni par sabiedrības zaudējumiem, minot „kurātoru atalgojumu un 2% konkursa valdei", jo minētās summas atlīdzināmas katrā ziņā no sabiedrības konkursa masas, pēc likuma noteiktām normām (kr. tirdzn. proc. lik. 545., 548. p.). Tāpēc nevar runāt par bilances it kā „budžeta" raksturu. Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, konkursa valdei tiesība bilanci sastādīt jau pirms masas galīgās reālizācijas, jo biedru piemaksas piedzīšana, kā masas reālizācijas izvešanas veids, domājama tikai pēc tā, kad noskaidrots pats pamats šādai piedzīšanai un proti noskaidrots, ka sabiedrības zaudējumi nebūtu sedzami ar skaidro sabiedrības mantu un ka tāpēc „biedriem jāizdara viņu atbildības robežās nepieciešamās piemaksas". (Noteik. par kooperāt. 48. p.). Tā tad par bilances sastādīšanas priekšlaicību nav runas. Ar to noraidāmi arī Segala paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 2. punktā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi visās kasācijas sūdzībās minētos likumus, kādēļ kasācijas sūdzības kā nepamatotas atraidāmas, Senāts nolemj: maksātnespējīgās Latvijas Privātā Lombarda krājaizdevu sabiedrības konkursa valdes kasācijas sūdzību, Aleksandra Segala pilnvarnieka zv. advokāta Petkoviča kasācijas sūdzību, Teodora Spādes pilnvarnieka zv. advokāta Petkoviča kasācijas sūdzību un Voldemāra Vilsona, Jēkaba Skubiņa, Eduarda Kalniņa, Jāņa Svarana un Reiņa Bebra kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

55. 1932. g. 26. februārī. Atbildētāja Vasiļija Andrianova pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 19. marta spriedumu Aleksandras Belavencevas prasībā pret Vasiļiju Andrianovu un prasītājas Aleksandras Belavencevas pilnvarnieka privātadv. A. Frīdenberga paskaidrojums. (L. № 1023.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: pēc prasītājas paskaidrojumiem atbildētājs 1927. gada sākumā pieņēmis viņu, prasītāju, Rīgā par kasieri atbildētāja lotto klubā Viļņā, bet 1927. g. 20. decembrī viņu atlaidis bez iepriekšējas uzteikšanas; pēc Polijas likumiem, kuŗi pēc prasītājas domām šajā gadījumā piemērojami, intelliģentiem darbiniekiem esot tiesība uz 1 mēnesi atvaļinājuma gadā un vieta viņiem esot jāuzteic 3 mēnešus iepriekš, pretējā gadījumā viņiem pie atlaišanas esot jāizmaksā 3 mēnešu alga; ievērojot sacīto, prasītāja lūgusi piespriest viņai par labu no atbildētāja Ls 634,23 kā atlīdzību par neizlietoto atvaļinājumu, par atlaišanu bez minētā termiņa ievērošanas un par ceļa izdevumiem. Apgabaltiesa, pievienojoties prasītājas uzskatam par Polijas likumu piemērojamību šajā lietā, un atzīstot prasības pamatu un apmēru par pierādītu, prasību apmierinājusi pilnā apmērā. Par nepareizām atzīstamas atbildētāja domas, ka CL. ievada XXVII—XXXVI p. nosakot tikai iekšzemes (vienas valsts dažādu provinču) likumu, bet nevis arī ārzemju un iekšzemes likumu kolīzijas normas; šāds uzskats vispirms runā pretim XXVII p. burtiskam tekstam, kas tieši paredz gadījumu, kad lietas dalībnieks dzīvo ārzemēs un nosaka, ka arī tādā gadījumā piemērojami attiecīgi sveši, t. i. ārzemju likumi. Atbildētāja uzskats nesaskan arī ar visu līdzšinējo tiesu praksi, kuŗa CL. ievada XXVII—XXXVI p. konstanti piemērojusi arī tad, ja izšķiŗams jautājums par ārzemju vai iekšzemes likumu piemērošanu (sk. Cvingmaņa IV spried. kr. № 665., 669; VIII № 1502., 1664; Kr. Sen. spr. 1910. g. Černo-

mordika l., min. zem. L. civ. lik. XXXV p. Bukovska izdev.; Sen. Civ. kas. dep. spried. 1928. g. № 343.). Ar sacīto tomēr vēl nav izšķirts jautājums par to, vai arī konkrētā lietā būtu piemērojams XXXV p., saskaņā ar kuru apgabaltiesa atzinusi par piemērojamiem šajā lietā Polijas likumus uz tā pamata, ka parti neesot vienojušies par to, pēc kādiem likumiem apspriežamas viņu attiecības, kādēļ šajā gadījumā esot *piemērojami saistības izpildīšanas vietas, t. i. Polijas likumi.* CL. ievada XXVII p. uzstāda vispārējo principu, ka katrai tiesu iestādei jārīkojas pēc viņai padotā tiesību apgabalā spēkā esošiem likumiem, bet svešu (to starpā ārzemju) likumu piemērošanu pielaiž — saskaņā ar XXVIII—XXXVI p. izteiktiem principiem — tikai tad, ja lietā piedalās personas, kuru dzīves vieta neatrodās šās tiesas pārziņas robežās, vai, kā tas izteikts likuma vācu tekstā „wenn die Rechtsverhältnisse von Personen in Rede stehen, welche nicht in dem Betreffendem Jurisdiktionsbezirke domiziliert sind". No sacītā izriet,ka CL. ievada XXVIII u. turpm. p. (tā tad arī XXX p.) piemērojami tikai tad, ja kāds līguma slēdzēja domicils neatrodas tiesas pārziņas robežās jau līguma slēgšanas laikā, jo partu juridiskas attiecības (die in Rede stehenden Rechtsverhältnisse) izceļas jau līguma *slēgšanas momentā un tādēļ apspriežamas atkarībā no tā domicila, kas kontrahentiem* bijis šajā momentā, bet nevis pēc tā domicila, kādu kāds no kontrahentiem nodibinājis vēlāk, ja arī tas būtu noticis sakarā ar līguma izpildīšanu. Tādēļ konkrētā gadījumā apgabaltiesa būtu varējusi piemērot XXXV p., un sakarā ar to Polijas likumus tikai tad, ja viņa būtu konstatējusi, ka līguma slēgšanas laikā lietā piedalījušās personas, kuru domicils tad neatradās Latvijā, kādā gadījumā vispār tikai būtu iestājusies dažādu likumu kollīzija un tā tad arī CL. ievada XXXV p. piemērojamības priekšnoteikums. Nekonstatējot šo faktu un tomēr izšķirot lietu nevis pēc XXVII 1. teik. izteiktā vispārēja principa, bet uz XXXV p. pamata, apgabaltiesa pārkāpusi šos likuma noteikumus, un viņas spriedums nav atstājams spēkā, kādēļ neielaižoties citu kasācijas *sūdzībā minēto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj:* Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 19. marta spriedumu atcelt CL. XXVII—XXXV p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

56. 1932. g. 24. novembrī. Prasītāja garā vājā Jāzepa Bičkovska aizg. pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 17. decembra spriedumu garā vājā Jāzepa Bičkovska aizgādņu prasībā pret Jāzepu Nikodema d. Bičkovski. (L. № 1144.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc CL. 497. p., plānprātīgie nevar paši pārvaldīt savu mantu *un brīvi rīkoties par to tikai tad, ja viņiem trūkst vajadzīgā saprašana vienkāršu lietu* pārziņai. Taisni uz to, ka vecais Bičkovskis bijis pilnīgi saprātīgs „saimnieciskās un komerciālās darīšanās" un „saimnieciskās kalkulācijās", aizrāda arī apgabaltiesa savā spriedumā (kuru apstiprinājusi Tiesu palāta), pārbaudot vecā Bičkovska gara spējas pēc ārstu atsauksmēm, kuri raksturojuši viņu kā spējīgu „ikdienišķā dzīvē pārzināt savu mantu un vadīt savas lietas". Atzīstot, ka vecais Bičkovskis nav varējis pārzināt tikai „sarežģītas lietas", apgabaltiesa savā 1924. g. 12. jūnija lēmumā tomēr iecēlusi par viņu aizgādnību tikai tāpēc, ka neesot iespējams aizgādnību iecelt vienīgi „priekš sarežģītiem gadījumiem". Nostādīta dilemā, „vai nu aizgādnību vispārīgi iecelt jeb neiecelt", apgabaltiesa tajā lēmumā izšķīrusies par aizgādnību, jo ar to „Bičkovska intereses būs labāki *aizstāvētas, ja būs persona, kas var rīkoties viņa vietā". Tā tad apgabaltiesa toreiz* atradusi, ka Bičkovskis bijis spējīgs pārzināt nesarežģītas lietas, kādēļ Bičkovskis neskatoties uz aizgādnības iecelšanu, atzīstams tikai par plānprātīgu (497. p.), bet ne par garā vāju (498. p.), kuram trūktu „visu vai lielākās daļas garīgo spēku". Bet pat garā slimā cilvēka darbība, kuru tas izdarījis pirms aizgādības iecelšanas, atzīstama par spēkā neesošu tikai tad, ja viņš atradies „jau gara slimības stāvoklī" (502. p.). Tā tad, aizgādības iecelšana pati par sevi vēl nenodibina prezumpciju par to, ka „gara slimība" būtu pastāvējusi jau agrāk, t. i. pirms aizgādības iecelšanas. Tādēļ tam, kas uz

tādu slimību atsaucas, tāda ir noteikti jāpierāda, un pat tad, ja šāda gara slimība būtu pierādīta kā pastāvoša jau pirms aizgādības iecelšanas, pretējā puse vēl varētu pierādīt, ka konkrēto darbību gara slimais izdarījis lucida intervalla laikā (504. p.). Rūnā esošā gadījumā Tiesu palāta aiz viņas minētiem datiem un apcerējumiem atzinusi, ka „pretēji apellātora aizrādījumiem nedz ar lieciniekiem, nedz ar dokumentiem nav pierādīts tas apstāklis, ka vecais Bičkovskis, pārdodot 1923. g. 27. jūnijā savas mājas, nebūtu bijis spējīgs saprast savas darbības nozīmi un apsvērt tās sekas". Šāds Tiesu palātas konstatējums par gara slimības esamību konkrētā gadījumā un laikā attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā (Senāta spried. 28./334, 386; 31./282). Ar to noraidāmi visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuros tas apstrīd Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības. Pretēji prasītāja domām, tiesai, nepiekrītot ekspertu atzinumam, nav jāaizrāda taisni uz „skaidri nodibinātiem lietas apstākļiem", bet gan tikai uz ekspertīzes nesaskaņu ar „ticamiem lietas apstākļiem" (CPN. 623. [533.] p.). Šo savu pienākumu Tiesu palāta izpildījusi, konstatējot, ka „līguma slēgšanas laikā vecais Bičkovskis bijis garā vesels, vadījis mājas saimniecību, izdarījis sarežģītas naudas operācijas, pircis un pārdevis visādas mantas un labību, saņēmis no cilvēkiem naudu un arī izmaksājis". Sava sprieduma motīvu sākumā Tiesu palāta arī atsaucas uz pirmā (t. i. apgabaltiesā) un otrā instancē nopratinātiem 21 lieciniekiem, apsverot to liecību kopējo saturu. Pretēji prasītāja uzskatam, Tiesu palāta, pielaižot ekspertīzi par vecā Bičkovska gara stāvokli, nemaz nav rīkojusies nekonsekventi, jo tiesas uzdevums ir lietu apgaismot vispusīgi. Taisot lēmumu par ekspertīzes izdarīšanu, Tiesu palatāta, saprotams, nevarēja zināt, ka vēl pirms ekspertīzes izdarīšanas Bičkovskis būs jau miris. Vispār, tiesas blakus lēmumi nekad nesaista tiesu, izspriežot lietu pēc būtības. Savos sprieduma motīvos Tiesu palāta tieši aizrāda un uzsver to, ka ekspertu izteiktā vēlēšanās, novērot Bičkovski ilgāku laiku un kliniski viņu izmeklēt nav bijis iespējams izpildīt Bičkovska agrās nāves dēļ. Šādos apstākļos, kur, paša Bičkovska nāves dēļ, kādas izsmelošās ekspertīzes priekšnoteikumi, kuŗus bija nozīmējuši un sagaidījuši paši eksperti, nebija iestājušies, Tiesu palāta varēja, notikušās ekspertīzes nepilnības dēļ, tai nepiedot izšķiŗošu nozīmi lietā, un it sevišķi Tiesu palāta varēja nepievienoties tam lietas apstākļu novērtējumam, no kuŗa izgājuši eksperti, dodot savu atzinumu tikai pēc Bičkovska nāves, un vadoties no tiesas aktī it kā esošiem datiem, bez tā, ka pašu ekspertu ieteiktā pacienta novērošana un izmeklēšana būtu varējusi notikt. Ekspertiem, tā tad, nebija pietiekoša un viņiem vajadzīgā materiāla jautājuma izšķiršanai par to, kādā stāvoklī atradies vecais Bičkovskis taisni konkrētā līguma noslēgšanas brīdī. Ar to tad atkrīt prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1. punktā. Jautājumā par apstrīdētā līguma „fiktivo" (domāts „simulativo") raksturu, Tiesu palāta aiz viņas aprādītiem iemesliem atrod par pierādītu, ka līgumā paredzētais pārdoto māju ekvivalents (Ls 3.000), ievērojot vēl tajā pašā dienā noslēgto līgumu par alimentiem, bijis piemērots māju patiesai vērtībai. Šāds Tiesu palātas atzinums jautājumā par līguma simulativo raksturu tāpat attiecas uz lietas faktisko pusi un nav kasācijas kārtībā pārbaudāms (Senāta spried. 26./120; 28./45, 251., 404. u. c.). No šāda atzinuma Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā atzinuma, ka līgums uzskatāms taisni par pirkšanas-pārdošanas līgumu, bet ne par dāvinājuma līgumu. Tiesu palāta, nodibinot, ka saskaņā ar līguma 2. pktu, vecais Bičkovskis pārdošanas cenu saņēmis, varēja sevišķi neapstāties pie liecinieku Strelevica un Trapnovska liecībām, jo vairāk tāpēc, ka minētās liecības sīki apspriedusi apgabaltiesa. Bet pat ja līgumu atzītu par dāvinājuma līgumu, tad no tā nemaz vēl neizriet, ka ar to vecais Bičkovskis nevarētu iegūt īpašuma tiesības uz atdāvinātām mājām. Gan nav šaubas, ka Tiesu palāta būtu varējusi sava sprieduma motīvus izstrādāt sīkāki, bet ar to vien Tiesu palāta vēl nav tieši pārkāpusi CPN. 816. (711.) p., vai kādus citus likumu pantus.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts neatrod pietiekošu iemeslu Tiesu palātas sprieduma atcelšanai, kādēļ Senāts nolemj: Jāzepa Bičkovska aizgādņu pilnvarnieka zv. adv. Pauļuka kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

57. 1932. g. 25. februārī. Prasītājas Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 3. novembŗa spriedumu Finanču ministrijas prasībā pret: 1) akc. sab. „Latvijas Tranzits", un 2) Rūjienas krājaizdevu sab., (L. № 1174.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc Tiesu palātas pareiza aizrādījuma, atbildētājas operācijās vispār neieiet garantijas rakstu izdošana, jo par to nav minēts viņas statūtu IV sadaļījumā (19. §) par sabiedrības operācijām; arī 19. § „b" pkts nedod pietiekoša pamata atzīt, ka tādas tiesības būtu atbildētājai; vispirms „b" pkts, kā arī visi pārējie 19. § noteikumi, attiecas vienīgi uz atbildētājas biedriem, kā uz to tieši aizrādīts 19. §; prasītāja nemaz neapgalvo, un Tiesu Palāta nav konstatējusi, ka akc. sab. „Latvijas Tranzits" būtu bijusi atbildētājas biedre. Pēc kooperātīvu sabiedrību pamatprincipa, kooperātīvās sabiedrības mērķis taisni ir „veicināt savu biedru materiālo un garīgo labklājību" (noteik. 1. p. par kooperāt. sab. un sav.; lik. kop. 126); bez tā, no atbildētājas tiesībām, izdarīt uz biedru rēķinu maksājumus ar attiecīgu nodrošinājumu, vēl neizriet, ka atbildētāja varētu uzņemties arī garantijas, t. i. solidāru atbildību par maksājumiem nākotnē, kad saimniecības apstākļi būtu varējuši pilnīgi grozīties; prasītāja arī pati uz 19. § neatsaucas. Ka likumdevējs privātu kreditiestāžu izdotas garantijas rakstus atzīst par spēkā esošiem tikai tad, kad viņu statūti to „atļauj", netieši izriet, piem., no lik. par darbiem un piegādēm valsts vajadzībām (1927. g. izd.) 12. p. 4. pk.; vēlākā likumdošana pat vēl stingrāki skatās uz šo jautājumu, prasot vēl Finanču ministrijas atļauju (Lkr. 29./216) un jaunākā laikā, attiecībā uz akciju sabiedrībām, garantijas, t. i. banku galvojumus, pielaiž vienīgi tad, ja bankas saistību kopsumma, ieskaitot tajā arī galvojumus, nepārsniedz akciju un rezerves kapitālu kopsummu 10 reiz (Kred. lik. X sadal. 1. nod. 21. p. 1931. g. red. Lkr. 31./9). Tā tad, likumdošanas tendence, bez šaubām, iet uz garantijas rakstu izdošanas ierobežojumiem, ievērojot nevēlamas, ar to izsniegšanu saistītas, saimnieciskās sekas un pēdējā laika ļaunos piedzīvojumus šajā ziņā. Prasītājas minētais Senāta spriedums „Punduru" krājaizdevu s-bas „Arajs" lietā (30./1482) neattaisno prasītājas atsaukšanos uz to jau tādēļ vien, ka minētā spriedumā Senātam nebija iemesla ievērot, ka persona, kuŗai par labu garantija tikusi izdota, nav bijusi s-bas biedrs; turpretim tagadējā lietā Senāts taisni piegriezis vērību arī šim jautājumam. Senāts šajā lietā dotā pirmā spriedumā noteikti aizrādījis, ka statūtu 61. § noteikumam par saistības rakstu sastādīšanas kārtību piešķiŗama vissvarīgākā nozīme. Tiesu palāta nodibinājusi un prasītāja nenoliedz, ka garantijas raksts parakstīts tikai no 2 valdes locekļiem, kamēr 61. § prasa 3 valdes locekļu parakstus; tā tad šis dokuments, kā izdots un sastādīts pretēji statūtiem, nav nodibinājis krājaizdevu sabiedrības saistību. Kā uzsvēris Senāts tajā spriedumā, prasītāja, pieņemot dokumentu, kas nesaietas ar sabiedrības statūtiem, pielaidusi neuzmanību, jo pēc Tiesu palātas pareiza aizrādījuma, sabiedrības statūti reģistrēti apgabaltiesā un prasītājai tāpēc bijis iespējams laikā informēties par tiem noteikumiem, kuŗi nosaka valdes tiesības izdot saistības rakstus. Pretēji prasītājas paskaidrojumam kasācijas sūdzībā, valdes rīcībā, izsniedzot garantijas rakstu, nav tikusi, ratihabicijas ceļā, apstiprināta sabiedrības pilnsapulcē; Tiesu palāta šajā ziņā, apsveŗot pilnsapulces 1928. g. 16. marta lēmumu (prot. № 9), konstatējusi, ka „pilnsapulce netikvien nav šīs garantijas operācijas ratihabējusi, bet gan tieši atzinusi valdes rīcību par nesaskanošu ar pilnas sapulces un padomes lēmumiem"; šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to tā tad noraidāmi prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos tā apstrīd Tiesu palātas konstatējuma pareizību pēc būtības. Ar ko būtu pierādīts, ka sabiedrība esot saņēmusi Ls 30.000 kā garantijas pretekvivalentu, prasītāja savā kasācijas sūdzībā neaizrāda; prasītāja savā 1928. g. 18. februāŗa iesniegumā (I, 22.) gan runā par to, ka sabiedrība esot sākusi meklēt

aizņemties naudu un esot to dabūjusi no Latvijas Tranzita caur Zandbergu u. b. firmu, tomēr ne uz kādiem pierādījumiem nav atsaukusies un stāvokli nav mēģinājusi noskaidrot. Tāpat arī 3. personas, Klucis un Krastiņš, gan devuši šajā jautājumā kādus paskaidrojumus apgabaltiesā (I, 35, 52), tomēr — izņemot kādu neapliecinātu izraksta izvilkuma norakstu no privātas, lietā piedalījušās firmas veikala grāmatām — pierādījumus nav uzrādījuši; pie tam prasītāja uz minēto 3. personu paskaidrojumiem un viņu iesniegto dokumentu nemaz nebija atsaukusies; šādos apstākļos prasītājas aizrādījums uz viņas minētiem „datiem" nav Senātā ievērojams. Beidzot, nepelna ievērību arī prasītājas, pirmo reizi tikai kasācijas instancē minētais paskaidrojums, ka garantijas raksts neesot uzskatāms par saistības rakstu statūtu 61. § nozīmē it kā tāpēc, ka „saistība varot arī nerasties"; uz šā paša pamata varētu arī vekseli neatzīt par saistības rakstu, jo vekseli varētu samaksāt arī kāda 3. persona. Atrodot, ka Tiesu palāta, atraidot prasību, nav prasītājas minētos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Lavrentjeva kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

58. 1932. g. 24. februārī. Atbildētājas Latvijas Dzelzceļu virsvaldes pārstāvju Alfreda Ruka lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 10. novembra spriedumu Ericha Berendta prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi. (L. № 1210.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji atbildētājas domām, Tiesu palāta pareizi atzinusi, ka 1928. g. 8. marta Tarīfā eksportpreču pārvadāšanai pa valsts dzelzceļiem (V. V. 28./63; Dzelzceļu Vēstnesis 28./12.) paredzētā pazeminātā vedummaksa nav nostādīta atkarībā no vagona sūtījuma un ka tāpēc, ja arī sūtījuma daļa paliktu iekšzemē, tomēr eksporttarīfs piemērojams tajā daļā, kuŗa patiesi izvesta uz ārzemēm. Eksporttarīfa 7. § 2. d., uz kuŗu atsaucas atbildētāja, attiecas vienīgi uz sūtījumiem uz ārzemēm pie tiešas satiksmes dokumentiem un paredz gadījumu, kad preču īpašnieks kaut arī tikai daļu no šāda sūtījuma aiztur iekšzemē. Turpretim, 7. § 2. d. nevar attiekties uz preču sūtījumiem, „lauztā satiksmē", kuŗā gan, saskaņā ar 8. § 1. d. visam sūtījumam, ja tāds visumā tiktu paredzēts uz ārzemēm, ir piemērojams iekšzemes tarīfs. Bet, ja lauztā satiksmē nevis viss sūtījums, bet tikai sūtījuma daļa pāradresēta uz ārzemēm, bet pārējā daļa aizturēta iekšzemē, tad, no 8. § 1. d. viedokļa, nav pamata faktiski uz ārzemēm pārvadātai daļai nepiemērot eksporttarīfu, jo 8. § neaizliedz iespēju vienai sūtījuma daļai piemērot vienu (iekšzemes) tarīfu, bet otrai daļai piemērot otru (eksport) tarīfu. Eksporttarīfs savā 1. p. dod noteiktu eksportpreces jēdzienu, proti, par tādu uzskata preci, kuŗu pār robežām vai ostām no iekšzemes izved uz ārzemēm. Tā tad, jau preces izvešana uz ārzemēm pati par sevi pārvērš preci par eksportpreci. Tāpēc kuŗa katra prece, kaut tā arī sastādītu vesela sūtījuma daļu, ja vien tā izvesta uz ārzemēm, pieņem eksportpreces raksturu un tai tādēļ piemērojams taisni eksporttarīfs pēc 2., 3. §, izņemot vienīgi 7. § aprādīto gadījumu, proti, ja sūtījums pārvadāts pie tiešas satiksmes dokumentiem. Atbildētāja pat nav mēģinājusi nodibināt, ka runā esošie sūtījumi attiektos uz nupat minēto tiešas satiksmes gadījumu 7. § izpratnē. Tomēr, neskatoties uz to, ka Tiesu palāta pareizi nav piemērojusi apspriežamam gadījumam 7. § 2. d. noteikumus, atbildētājas kasācijas sūdzība pārējā daļā atzīstama par pamatotu un Tiesu palātas spriedums atceļams uz tā pamata, ka Tiesu palāta, pretēji 8. § noteikumiem, pielaidusi lieciniekus tā fakta pierādīšanai, ka prasītāja preces esot patiesi izvestas uz ārzemēm. Šajā ziņā Senāts savā 1931. g. 19. maija spriedumā (Ceitlina u. c. lietā № 797.) izskaidrojis, ka, pēc 1928. g. 8. marta „tarīfa eksportpreču pārvadāšanai pa valsts dzelzceļiem" (V. V. 63.) 8. § preču rīkotājam, pieprasot vedummaksas starpību par iekšzemes un eksporta tarīfu, jāiesniedz attiecīga muitas iestādes apliecība; 8. § noteikti aizrāda, kādi sevišķi dati jāparedz tajā minētā muitas apliecībā, bez

kuŗiem dzelzceļiem nav iespējams spriest par izvešanas faktiem un preču identitāti. Pēc 2. § starpību starp maksājumiem pēc iekšējā un eksporttarīfa dzelzceļi atmaksā „pretenzijas ceļā", ja preču īpašnieks 1 gada laikā no 8. § aprādītās dienas iesniedz lūgumu par atmaksu. Tā tad lūguma iesniegšana 1 gada laikā taisni pretenzijas ceļā ir conditio sine qua non priekš tiesības izcelšanās uz atmaksu. 8. § paredzētam „pretenzijas ceļā" iesniegtam lūgumam nav prasības rakstura, par kuŗu runā dzelzceļu lik. 129., 136. p., jo lieta negrozas ap kādu „atlīdzības" pieprasījumu par dzelzceļa nodarītiem zaudējumiem. Tādēļ arī nevar no 8. § viedokļa, tajā paredzētam 1 gada termiņam piešķirt „noilguma" nozīmi, bet gan tikai preklusiva termiņa nozīmi. Turpretim, īstām „prasībām" taisni piemērojams noilgums, kā uz to tieši aizrāda Dzelzceļu lik. 137. p. Ar to arī izskaidrojams, ka 8. § tajā paredzēto 1 gada preklusivo termiņu neskaita un nevar skaitīt no kāda dzelzceļa it kā pielaista pārkāpuma, ar kuŗu tas būtu nodarījis preču īpašniekam zaudējumu, t. i. it kā no prasības nativitātes, bet gan no „sūtījuma pienākšanas izvedstacijā vai ostas stacijā". Preču īpašniekam rastos īsta prasība pret dzelzceļu tikai tad, un pēc tā, ja dzelzceļš pretlikumīgi neievērotu 8. § minēto lūgumu. Ja, turpretī, prasības lietā izrādītos, ka prasītājs nav ievērojis visus 8. § paredzētos noteikumus, to starpā nav pie lūguma pielicis „muitas apliecību", tiesai ir prasība jāatraida kā celta bez pamata.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, piespriežot prasību, nav ar attiecīgu pierādījumu, proti muitas apliecību, nodibinājusi preču izvešanas faktu uz ārzemēm, un ar to pārkāpusi kā minēto 8. §, tā arī CPN. 711. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1923. g. 10. novembŗa spriedumu 1928. g. 8. marta Tarīfa eksportpreču pārvadāšanai pa Valsts dzelzceļiem 8. § un CPN. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

59. 1932. g. 1. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 20. februāŗa lēmumu aprēķinot atsavināšanas nodevas Jāņa un Karlines Helvigu nekustamas mantas dalīšanas lietā. (L. № 1261.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Atsavināšanas nodoklis ņemams tikai pie nekustamas mantas pārejas no vienas personas uz otru īpašumā pret atlīdzību (Nod. nolik. 235. p. 1903. g. izd.). Turpretim uz dalīšanas līguma pamata nenotiek kopējās nekustamas mantas pāreja īpašumā no vienas personas uz otru, jo ar dalīšanu īpašuma tiesības netiek nodotas, bet gan tikai noteikti nozīmētas tās daļas, kuŗas katram dalībniekam jau piederējušas, kā uz to bija aizrādījis Kr. Sen. apv. sapulces 1911. g. lēmums 35. № uz kuŗu atsaucas pats Nodokļu departaments savā lēmumā. Pie tam nemaz nav svarīgi, kādā veidā un uz kāda pamata starp vairākiem līdzīpašniekiem bija nodibinājies līdzīpašums; sadalīšanas vai atdalīšanas jēdziens nemaz neatkarājas no tā, vai līdzīpašums nodibinājies uz kopējām mantošanas tiesībām un vai līdzīpašnieki būtu taisni līdzmantinieki; jo mazāk tam ir nozīme no privātlikuma viedokļa, t. i. no Latvijas rietumdaļā spēkā esošo civīlprocesa likumu viedokļa, pēc kuŗiem dalīšanas kārtība (CPN. 2024. un turpm. p.) piemērojama netikvien mantojuma dalīšanai (kā pēc CPN. 1409. un turpm. p.), bet visu veidu kopējo mantību dalīšanas kārtībai (CPN. 2029. p.). Tāpēc Nod. nolik. 235. p., kas kā fiskāla likuma noteikums nav paplašināti tulkojams, nav attiecināms uz nekustamas mantas pāreju ar dalīšanas līgumu. Izņēmumu varētu pielaist tikai tad, ja zem dalīšanas līguma segas būtu domāts apiet nodokļu likumu, lai izvairītos no nodokļu samaksāšanas; bet šāds kontrahentu nolūks būtu sevišķi jāpierāda sakarā ar katra konkrēta gadījuma apstākļiem. Kā uz tāda simulatīva līguma piemēru Kr. Senāts, augšā aprādītā lēmumā, norāda gadījumu, kad īpašnieks pārdod niecīgu ideālu daļu savā nekustamā mantā un tad, zem dalīšanas līguma segas, nodod pircējam pārējo daļu (sk. arī Sen. Civ. kas. dep. spried. 1929. g. 1659. №). Tomēr runā esošā gadījumā nedz Nodokļu departaments,

nedz Tiesu palāta neaizrāda uz apspriežamā dalīšanas līguma simulatīvo raksturu; Tiesu palāta nav piemērojusi dalīšanas līgumam minēto 2. p., kādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

60. 1932. g. 24. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 14. marta lēmumu aprēķinot vērtības pieauguma nodokli no Edmunda Tīzenhauzena un Edmunda Tīzenhauzena un viņa pilnvarnieka zv. adv. E. Pandera paskaidrojums. (L. № 1330.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc 1928. g. 6. jūnija likuma 20. p. (Lkr. 129), vērtības pieauguma nodokli maksā nekustamās mantas atsavinātājs. Pretēji Nodokļu departamenta domām, ieguvēja, līgumā ar atsavinātāju, uzņemtā saistība, maksāt no sevis zināmu nodokli, piem., vērtības pieauguma nodokli, no vienas puses, nesaista Nodokļu departamentu tajā ziņā, ka ar to atsavinātājs būtu atsvabināms no pienākuma maksāt šo nodokli, bet no otras puses, arī nerada Nodokļu departamentam par labu tiesību nodokli prasīt no ieguvēja. Līguma noteikums, ka zināmu nodokli, kas pēc likuma jāmaksā atsavinātājam, apņemas maksāt ieguvējs, nav uzskatāms kā līgums Nodokļu departamentam, it kā trešai personai, par labu CL. 3116.—3119. p., izpratnē. Nodokļu maksājumi zīmējas uz publiskām juridiskām attiecībām, kādas nevar grozīt ar privātiem civiltiesiskiem līgumiem un tās nav tāpēc apspriežamas pēc civiltiesībām. Tādēļ, ja arī apdāvinātais līgumā ar davinātāju būtu tieši apņēmies maksāt vērtības pieauguma nodokli, tad tāds līguma noteikums radītu vienīgi saistības starp līguma kontrahentiem, t. i. dotu dāvinātājam tiesību viņa paša samaksāto vērtības pieauguma nodokli pieprasīt atpakaļ no apdāvinātā. Ja arī runā esošā līgumā Tīzenhauzens kā apdāvinātais būtu līgumā ar Taubi kā dāvinātāju tieši uzņēmies maksāt vērtibas pieauguma nodokli, tad ar to Nodokļu departamentam tomēr nekad neizceltos tiesiba tādu nodokli pieprasīt no Tīzenhauzena, jo vienīgā nodokļa maksātāja ir un paliek atsavinātāja, t. i. dāvinātāja Taube, no kuras vien Nodokļu departamentam tā tad būtu jāpieprasa minētais nodoklis. Tāpat, pretēji Nodokļu departamenta domām, Tīzenhauzena pienākums, maksāt vērtības pieauguma nodokli, neizriet no CL. 3012., 3013. p. Kā redzams no 3012. p. avotiem, 3013. p. domā vienīgi par zīmognodevu, kancelejas nodevu un atsavināšanas nodokli, un, ka varētu pielaist, arī par līguma apliecināšanas izdevumiem, bet nekad ne par vērtības pieauguma nodokli, kurš pēc savas būtības attiecas vienīgi tikai uz atsavinātāju, un kurš tāpēc jāmaksā tikai atsavinātājam, kā to tieši paredz likuma 20. p. Likuma 20. p. nemaz nenodibina it kā abu kontrahentu solidāru atbildibu. Uz vispārēja pamata solidāra atbildība nav prezumējama un tai jābūt noteikti paredzētai likumā

Aiz aprādītiem iemesliem atzīstot, ka Tiesu palāta apstiprinot apgabaltiesas lēmumu nav Nodokļu departamenta minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzibu, uz CPN. 907., (793.) panta pamata, atstāt bez ievēribas.

61. 1932. g. 18. martā. Prasītāja Aleksandra Šoka pilnvarnieka zv. adv. H. Dolgoi lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 16. aprīļa spriedumu Aleksandra Šoka algas parāda Ls 18.000 prasībā pret Sociālistisko Padomju Republiku Savienības tirdzniecības pārstāvniecību Latvijā. (L. № 1396.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu un pievienojoties tās motīviem, atraidījusi prasibu, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka darba līguma attiecībās prasītājs atradies ar atbildētājas sastāvdaļu „Sovtorgflot“,

kuŗa dienestā prasītājam bija pienākums izpildīt muitas deklaranta pienākumus kā uz precēm, kas sūtītas uz S.P.R.S. tirdznieciskās pārstāvniecības, tā arī viņas sastāvdaļas, transporta nodaļas „Sovtorgflot" vārda; b) ka izejot no šīm darba līguma attiecībām prasītājs jau cēlis prasību pret „Sovtorgflotu" par virsstundu atlīdzību un tiesa šo prasību apmierinājusi; c) ka atrazdamies līdz 1927. g. darba līguma attiecībās uz „Sovtorgflotu" attiecībā uz muitas deklaranta pienākumiem, prasītājs nevarēja par to pašu laiku un par tiem pašiem pienākumiem atrasties darba līguma attiecībās ar S.P.R.S. tirdzniecisko pārstāvniecību. Tas vien, ka Tiesu palāta citā lietā konstatējusi, ka atbildētājas sastāvdaļa vai nodaļa „Sovtorgflot" darbojās Latvijā kā S.P.R.S. akc. sab. „Sovtorgflot" nodaļa un ka akc. sab. „Sovtorgflot" S.P.R.S. valstī ir pārveidota no „Dobroflota", vēl nedod pamata nākt pie atzinuma šajā lietā, ka „Sovtorgflot" Latvijā ir privāta akc. sabiedrība, kuŗa nevar būt par publiskas iestādes, tirdznieciskas pārstāvniecības, sastāvdaļu, t. i. nodaļu; šajā ziņā prasītājs pat neapgalvo, ka „Sovtorgflot" būtu nodibināta Latvijā kā privāta akciju sabiedrība pēc Latvijas likumiem; savu konstatējumu par to, ka „Sovtorgflot" Latvijā ir tirdznieciskās pārstāvniecības sastāvdaļa un, proti, tās transporta nodaļa, Tiesu palāta pamato uz lietai pievienotiem dokumentiem, kuŗu pareizību prasītājs savā kasācijas sūdzībā pat neapstrīd; ar to noraidāms aizrādījums kasācijas sūdzībā, it kā Tiesu palāta nevarēja nākt pie atzinuma, ka „Sovtorgflot" Latvijā ir atbildētājas sastāvdaļa vai nodaļa. Pretēji prasītāja domām, Tiesu palāta ar pietiekošu skaidrību minējusi, ko saprast par viņas minētiem „objektīviem datiem", jo viņa pirms tam ir atsaukusies uz pievienotām apliecībām, kā pierādījumu tam, ka „Sovtorgflot" Latvijā ir atbildētājas nodaļa; likums par tirdzniecības līgumu starp Latviju un S.P.R.S. (Lkr. 192/27. g.), starp citu, taisni paredz, ka S.P.R.S. sūtniecības Latvijā sastāvā tiek nodibināta tirdznieciskā pārstāvniecība, kuŗai var būt vajadzības gadījumā nodaļas, ka S.P.R.S. var noteikt personas, kuŗas var reprezentēt kā tirdzniecisko pārstāvniecību, tā arī viņas nodaļas, un kā tirdzniecīskai pārstāvniecībai, tā arī viņas nodaļām var būt īpašums; tādos apstākļos, tas vien, ka iepriekšējā prasība izšķirta pret „Sovtorgflot" kā tirdznieciskās pārstāvniecības nodaļu, bet šī prasība izšķirta pret pašu tirdzniecisko pārstāvniecību, nebūt nav nostādījis tiesu pretrunīgā stāvoklī; par to, ka tirdznieciskās pārstāvniecības nodaļām vispār nav partspējas, prasītājs pirmo reizi min tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šāds aizrādījums Senātā nav apsveŗams. Tiesu palāta ir konstatējusi, ka prasītājam bija pienākums izpildīt muitas deklaranta pienākumus, kā uz precēm, kas sūtītas uz tirdznieciskās pārstāvniecības, tā arī uz precēm, kas sūtītas uz „Sovtorgflot" vārda, un ka attiecībā uz šo darbu viņš atradies darba līguma attiecībās ar „Sovtorgflot"; no šāda konstatējuma, apsveŗot pārējos lietas apstākļus, Tiesu palāta ir nākusi pie atzinuma, ka prasītājs nevarēja par to pašu laiku un attiecībā uz to pašu darbu atrasties darba līguma attiecībās ar atbildētāju; tiesas konstatējumi un atzinumi šajā ziņā attiecas uz lietas faktisko pusi, kuŗa kasācijas kārtībā nav pārbaudāma. Konstatējot, ka „Sovtorgflot" attiecības ar tirdzniecisko pārstāvniecību ir pietiekoši noskaidrotas ar pievienotiem dokumentiem, Tiesu palāta varēja par šiem apstākļiem lieciniekus arī nenopratināt, bet tā kā prasītājs pat neapgalvo, ka viņš par izdarīto muitas deklaranta darbu būtu vienā laikā atradies darba līguma attiecībās kā ar „Sovtorgflotu", tā ar tirdzniecisko pārstāvniecību, tad arī par pārējiem apstākļiem liecinieku pratināšanu Tiesu palāta varēja atrast par lieku; ar to atkrīt visi paskaidrojumi, kuŗus prasītājs minējis savā kasācijas sūdzībā. Tā tad Tiesu palāta savā spriedumā nav pielaidusi prasītāja aprādīto likumu pārkāpumus, un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Aleksandra Šoka pilnvarnieka zv. adv. H. Dolgoi kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

62. 1932. g. 17. martā. Mir. Pēteŗa Rieksta mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. A. Ozola lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 27. augusta lēmumu lietā par „Riekstmindaugu A" mājas korroborācijas neizdarīšanu zemes grāmatās. (L. № 1517.)

Sēdī vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: ar Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 8. augusta spriedumu nolemts: atdalīt no „Riekstmindaugu" mājas (zemes gr. № 49) jaunu hipotēk. vienību ar nosaukumu „Riekstmindaugu A" māju, saskaņā ar plānu № 368, un to korroborēt uz prasītāja Pēteŗa Rieksta vārda uz iesēdējuma pamata, atveŗot tai jaunu foliju. Spriedums nācis likumīgā spēkā un prasītājs 1931. g. 13. jūlijā lūdzis Zemes grāmatu nodaļas priekšnieku atdalīt no Riekstmindaugu mājas minēto hipotēkārisko vienību ar nosaukumu „Riekstmindaugu A" māju, atveŗot pēdējai jaunu foliju. Izrādījies, ka pa to laiku uz kādām Spricim Riekstam piederošo ideālo $^1/_4$ daļu tajā pašā „Riekstmindaugu" mājā (Zemes gr. № 49.) jau 1931. g. 1. jūlijā, uz Rīgas apgabaltiesas 4. civīlnodaļas tiesneša 1930. g. 6. novembŗa sprieduma pamata, tikusi apstiprināta kādam Jūlijam Riekstam par labu hipotēka Ls 4000. Zemes grāmatu nodaļas priekšnieks Pēteŗa Rieksta lūgumu par korroborāciju atraidījis; apgabaltiesa Pēteŗa Rieksta blakus sūdzību noraidījusi. Savu lēmumu apgabaltiesa pamato uz to: a) ka lūgumam bijis jāpieliek bez attiecīgiem kadastra iestādes apstiprinātiem plāniem arī Notār. nolikuma 340[1]. p. 2. pktā paredzētā attiecīgās iestādes (Zemkopības ministrijas departamenta vērtēšanas daļas) apliecība par atdalāmās mājas un atlikušās mājas platībām un ienesīguma vērtībām, un b) ka saskaņā ar Notāriāt. nolikuma 311. p. 2. pk., lūdzēja nav izteikusi piekrišanu, Jūlijam Riekstam par labu 1931. g. 1. jūlijā tiesas hipotēkas apstiprināšanai arī uz atdalāmās „Riekstmindaugu mājas A", nedz iesniegusi Jūlija Rieksta piekrišanu par minētās atdalāmās mājas atsvabināšanu no hipotēkas, jo minētā hipotēka apstiprināta taisni uz mājas $^1/_4$. ideālo, bet ne uz kādu reālo daļu. Kā pareizi aizrāda sūdzētāja savā kasācijas sūdzībā, apgabaltiesa, prasot minēto „apliecību" nav ievērojusi, ka uz lietā iesniegtiem 2 plāniem taisni jau atrodas apgabaltiesas pieprasītās ziņas par abu māju zemes platībām un ienesīguma vērtībām, proti, minētās vērtēšanas daļas vadītāja apliecības (apliecinājumi) no 1930. g. 10. februāŗa №№ 1599 I un 1601 I. Pretēji apgabaltiesas domām, 340[1]. p., runājot par „apliecību", nemaz nenoteic apliecības formu; tāpēc nevar neatzīt apliecības nozīmi arī nupat minētiem uzrakstiem uz plāniem. Par nepareizu uzskatāms arī apgabaltiesas atzinums, it kā pēc 311. p. zemes gabala atdalīšanas gadījumā veselo zemes gabalu apgrūtinoša hipotēka varot aptvert atdalīto zemes gabalu tikai tad, ja šī pēdējā īpašnieks sevišķi dotu piekrišanu hipotēkas apstiprināšanai uz atdalāmo zemes gabalu un ja hipotēkārs piekristu atdalāmā zemes gabala atbrīvošanai no atbildības par šo hipotēku, un ka līdz tam atdalāmais zemes gabals neesot apstiprināms viņa īpašniekam. Īstenībā, kā Senāts jau izskaidrojis savā 1929. g. spriedumā lietā № 136, nekustamas mantas reālās sadalīšanas korroborāciju zemes grāmatās, proti, vienai reālai daļai atstājot iepriekšējo foliju, bet pārējām atklājot jaunas, nekavē tas apstāklis, ka vienam no iepriekšējiem līdzīpašniekiem piederējušā ideālā daļa, vai pat visa nekustama manta būtu apgrūtināta ar hipotēkām, lietiskām vai kādām citām tiesībām vai atzīmēm, ja nekustama manta ir dalāma vairākās patstāvīgās nekustamās mantās, t. i. atsevišķās reālās daļās. Visi pastāvošie apgrūtinājumi arī turpmāk ipse jure turpina apgrūtināt in solidum visas jaunās patstāvīgās nekustamās mantas (tagadējās reālās daļās), pilnīgi neatkarīgi no to personu piekrišanas, kuŗām par labu apgrūtinājumi tika nodibināti. Tā tad Zemes grāmatu nodaļas priekšniekam nebija pamata sūdzētājas lūgumu atraidīt aiz tā iemesla vien, ka tas nav sevišķi izteicis piekrišanu runā esošās hipotēkas „apstiprināšanai" uz atdalāmās mājas un ka lūdzēja nav pierādījusi hipotēkāra piekrišanu atdalāmās mājas atbrīvošanai no hipotēkas. Pēc 311. p. teksta (sākumā) visas veselo immobilu apgrūtinošās hipotēkas un citas tiesības ipso jure „turpina" skaitīties pilnā apmērā arī uz atdalītā zemes gabala. Tāpēc, kā pareizi aizrāda sūdzētāja kasācijas sūdzības I[1] d. 8. pktā, hipotēkas kreditora un pašas sūdzētājas piekrišanas trūkums pašā korroborācijas lūgumā, nevarēja būt par šķērsli šā lūguma apmierināšanai.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi Notār. nolik. 340[1]. un 311. p., kā arī CPN. 196. (142.) p., Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 27. augusta lēmumu Notār. nolik. 311., 340. p. un CPN. 196. (142). p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

63. 1932. g. 25. februārī. Anša Ilsuma pilnvarnieka zv. adv. Tālberga lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas 1931. g. 6. oktobŗa lēmumu izsniegt atpakaļ Anša Ilsuma kasācijas sūdzību prasības lietā pret Johanu Richteri. (L. № 1584.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: prasītājs pārsūdzējis apgabaltiesas 1931. g. 20. aprīļa spriedumu; tomēr paraksts zem kasācijas sūdzības izrādījies ne par viņa, bet gan par viņa sievas parakstu; sakarā ar šo, apgabaltiesa ar savu 1931. g. 6. oktobŗa lēmumu izsniegusi kasācijas sūdzību Ilsumam atpakaļ; par apgabaltiesas lēmumu Ilsums iesniedzis blakus sūdzību Senātam, aizrādot, ka viņš ratihabējis sievas rīcību un ka kasācijas sūdzība pēc būtības esot viņa paša gribas izteiciens. Lai gan CPN. 755. p., kas, saskaņā ar 801. p., piemērojams arī kasācijas sūdzībām, uzskaita kā apellācijas sūdzību atpakaļ izsniegšanas iemeslus tikai divus, proti termiņa notecējumu un pilnvarnieka pilnvaras trūkumu, tomēr ar šādiem 2 gadījumiem nav izsmelti visi trūkumi, kuŗi var izrādīties apellācijas vai kasācijas sūdzībās; pēc CPN. 256. p. piel. lūdzēja paraksts sastāda lūguma vai arī sūdzības sastāvdaļu, bez kuŗas vispār akts jeb dokuments nevar būt spēkā (sk. CL. 3036. p.). Saskaņā ar šo, jau Kr. Senāts nodibinātā praksē pieturējās pie uzskata, ka neparakstīta apellācijas vai kasācijas sūdzība atstājama bez caurskatīšanas (spried. 69./1053.; 73./803. un sevišķi kasācijas sūdzības: 74./49.; 77./97.); gan pie pretēja uzskata pieturas Isačenko (Гражданский процесс, 2. izd. IV, 367. lpp.), atrodot, ka 755. p. pilnīgi uzskaitot visus gadījumus, kad apellācijas un līdz ar to arī kasācijas sūdzības būtu izsniedzamas atpakaļ, un ka taisnīgāki būtu tādas atstāt tikai bez tālākvirzīšanas; tomēr, ja Isačenko atzīst 755. p., tad viņam būtu jāatzīst arī 756. p., jo pēc formulējuma abi šie panti nemaz neatšķiŗas savā starpā; no tā, ka apellācijas sūdzības noraksta neapliecināšana ar sūdzētāja parakstu nevar novest pie pašas apellācijas sūdzības izsniegšanas atpakaļ, bet tikai pie viņas atstāšanas bez tālāk virzīšanas, pretēji Isačenko domām, neizriet, ka tā pati kārtība būtu piemērojama arī tad, kad pati apellācijas vai kasācijas sūdzība, kuŗu sūdzētājs nav parakstījis, būtu tikai atstājama bez tālākvirzīšanas Tā tad apgabaltiesa, izsniedzot prasītājam atpakaļ viņa paša neparakstīto kasācijas sūdzību, nav likumu pārkāpusi, kādēļ blakus sūdzība, kā nepamatota atstājama bez ievērības. Tādēļ Senāts nolemj: Anša Ilsuma pilnvarnieka zv. adv. Tālberga blakus sūdzību atstāt bez ievērības.

64. 1932. g. 10. maijā. Prasītājas Alvīnes Bebris pilnvarnieka zv. adv. P. Pavlova lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 30. jūlija lēmumu Alvīnes Bebris prasībā pret Olgu Iraids par mantošanas īpašuma tiesībām. (L. № 1590.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta ar savu 1931. g. 30. jūlija lēmumu noraidījusi prasītājas lūgumu atjaunot kasācijas termiņu aiz tā iemesla: a) ka spriedums galīgā veidā izgatavots 1931. g. 29. maijā, t. i. pirms kasācijas termiņa notecēšanas; b) ka kasācijas termiņš izbeidzās 1931. g. 6. jūlijā, kādēļ lūgums par kasācijas termiņa atjaunošanu bija jāiesniedz ne vēlāk par 1931. g. 20. jūliju; c) ka prasītājas lūgums par kasācijas termiņa atjaunošanu ienācis tiesā 1931. g. 23. jūlijā, t. i. pēc CPN. 779. p. paredzētā termiņa notecēšanas. Tas apstāklis, ka spriedums galīgā veidā nav izgatavots tiesas pasludinātā termiņā, t. i. 1931. g. 6. maijā un prasītāja tā tad aiz tiesas vainas nav varējusi izlietot visu viņai ar likumu piešķirto pārsūdzības termiņu, gan deva prasītājai tiesību iesniegt CPN. 779. p. paredzētā 2 nedēļu laikā lūgumu par kasācijas termiņa atjaunošanu, bet tas nenozīmē, ka tādā gadījumā lūdzēja būtu pilnīgi atraisīta no jebkāda pārsūdzības termiņa ievērošanas, t. i. varētu termiņu savam lūgu-

mam un līdz ar to pārsūdzības termiņu noteikt pēc sava brīva ieskata; Senāts jau ir paskaidrojis (L. Sen. spried. № 49./29. g.; bij. Kriev. Sen. spried. № 68/01. g.; № 59/07. g.), ka CPN. 779. p. paredzētais 2 nedēļu laiks lūgumam par apellācijas (kasācijas) termiņa atjaunošanu skaitās: a) ja šķērslis apellācijas (kasācijas) iesniegšanai (t. i. sprieduma neizgatavošana galīgā veidā) novērsts jau pirms apellācijas (kasācijas) termiņa notecēšanas — no apellācijas (kasācijas) termiņa notecēšanas dienas; b) ja šķērslis novērsts pēc apellācijas (kasācijas) termiņa notecēšanas, — no šķēršļa faktiskas novēršanas dienas, un tikai pēdējā gadījumā par šādu momentu, šaubu gadījumā, būtu uzskatāma diena, kurā parts saņēmis galīgā veidā izgatavotā sprieduma norakstu, bet ja viņš tādu nebija pieprasījis vai nebija saņēmis, tad, vēlākais, no tās dienas, kad pēc paša lūdzēja paskaidrojuma viņam galīgā veidā izgatavotais spriedums kļuvis zināms; gan partiem nevar uzlikt par pienākumu ikkatru dienu ierasties tiesā, lai kancelejā meklētu pēc galīgā veidā izgatavotā sprieduma vai tā noraksta, ja spriedums noteiktā dienā nav bijis gatavs (Sen. spr. № 88/23. g.), bet tas nenozīmē, ka parts prezumptīvi var noteikt faktiskas sprieduma izgatavošanas dienu, pēc sava brīva ieskata (t. i. paskaidrot, kad viņam spriedums kļuvis zināms arī tajos gadījumos, kad pēc pašas tiesas datiem spriedums galīgā veidā izgatavots noteiktā datumā pirms apellācijas (kasācijas) termiņa notecēšanas). No tā, ka partu nevar piespiest katru dienu ierasties tiesā informēties par sprieduma izgatavošanu galīgā veidā, vel neizriet, ka parts var pieķerties sprieduma neizgatavošanas faktam termiņā, un vienīgi uz šā fakta pamata, vispār atturēties no pārsūdzības iesniegšanas termiņā, ja pēc sprieduma izgatavošanas atlikušais termiņa laiks acīmredzot būtu uzskatāms par pietiekošu apellācijas (kasācijas) iesniegšanai (sal. L. Sen. spried. № 49/29. g.; № 685/29. g.; bij. Kriev. Sen. spried. № 59/07. g.; № 35/12. g.). Pārsūdzības termiņa tecēšana ir noteikta ar likumu un ja parts ir nodomājis panākt pārsūdzības termiņa atjaunošanu aiz tā iemesla, ka sprieduma neizgatavošana noteiktā laikā atņem viņam iespēju iesniegt pārsūdzību termiņā, tad vismaz pārsūdzības termiņa notecēšanas momentā partam ir gan pienākums noskaidrot stāvokli lietā un konstatēt, vai pārsūdzību ir iespējams sastādīt un vai ir iespējams panākt pārsūdzības termiņa atjaunošanu nokavētai pārsūdzībai, jo procesa vispārējā izpratne spiež uzskatīt partu kā aktīvi darbojošos pusi lietā līdz pat pārsūdzības termiņa notecēšanai. Pretējais uzskats, t. i. tiesību atzīšana partam brīvi pēc sava ieskata noteikt dienu, kad viņš vēlas iepazīties ar spriedumu galīgā veidā, ja viņam likumīgā termiņā tāds nav pasniegts, novestu pie nopietniem sarežģījumiem sprieduma noteiktās partu attiecībās, un šo attiecību brīvi iespējama kustināšana pēc ilgāka laika uz pēkšņi iesniegtas pārsūdzības pamata, runātu pretim procesa pamatnoteikumiem par tiesas sprieduma spēku un stabilitāti. Vienīgi tajos ārkārtīgos gadījumos, kad arī pārsūdzības termiņa notecēšanas momentā spriedums galīgā veidā vēl nav izgatavots, likumā nevarētu saskatīt parta pienākumu vēl tālāk izsekot sprieduma faktiskai izgatavošanai, un tiesai būtu jāapmierinās ar paša parta paskaidrojumu par dienu, kad viņam spriedums nācis zināms, ja vien tiesa, rūpēs par tik ievērojama tiesāšanas kārtības traucējuma seku novēršanu vai pretējais parts, rūpēs par sprieduma stabilitātes neskaidrības novēršanu, nebūtu gādājuši par savlaicīgu parta informēšanu par sprieduma faktiskas izgatavošanas dienu. Konkrētā gadījumā Tiesu palāta ir konstatējusi, ka spriedums ir izgatavots 1931. g. 29. maijā, ko neapstrīd sūdzētāja; tādos apstākļos, kasācijas termiņa notecēšanas dienā sūdzētāja varēja konstatēt, ka viņas uzsvērtais šķērslis pārsūdzības izgatavošanai ir novērsts vēl pirms kasācijas termiņa notecēšanas, t. i. 1931. g. 6. jūlija, kādēļ, saskaņā ar augšā teikto, lūgums par kasācijas termiņa atjaunošanu viņai bija jāiesniedz 2 nedēļu laikā no 1931. g. 6. jūlija; konstatējot, ka lūgums ienācis 1931. g. 23. jūlijā, t. i. pēc CPN. 779. p. paredzētā termiņa notecēšanas, Tiesu palāta pareizi ir atstājusi lūgumu bez ievērības. Tiesu palātas lēmums neuzrāda nekādus likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Alvīnes Bebris pilnvarnieka zv. adv. P. Pavlova kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

65. 1932. g. 10. maijā. Atbildētāja Timofeja Veļikanova pilnvarnieka zv. ad. P. Pavlova lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 16./30. aprīļa/7. maija spriedumu Annas Petrovs prasībā pret Timofeju Veļikanovu, un prasītājas Annas Petrovs pilnvarnieka zv. adv. J. Tumbila paskaidrojums. (L. № 1596.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka CL. 132. p. likumīgā prezumpcija ir ierobežojama ar CL. 163. p. principu tajos gadījumos, kad likumīgais tēvs gan formāli eksistē, bet faktiski ir atradies nezināmā prombūtnē; b) ka nav pamata liegt bērnam tiesību uz alimentiem, kad viņa likumīgais tēvs, atrodoties nezināmā prombūtnē, viņam neeksistē, bet īstais tēvs ir spējīgs dot vajadzīgo uzturu; c) ka lietas faktiskā pusē ir konstatējams, ka atbildētājs ir prasītāja īstais tēvs, kādēļ prasība ir apmierināma, samazinot to apmēra ziņā uz Ls 20 mēnesī līdz bērna 14 gadu vecuma sasniegšanai. Tā tad jautājumu par to, vai likumīgai laulībai pastāvot, paternitātes jautājumu var izšķirt saskaņā ar bērna reālām interesēm alimentācijas ziņā, nodibinot bērna īsto tēvu apstākļos, kad bērna likumīgi prezumējamais tēvs atrodas nezināmā prombūtnē, Tiesu palāta ir izšķīrusi pozitīvi, atsaucoties it kā tieša likuma trūkuma dēļ uz CL. ievada 21. pantu un CPN. 11. (9.) pantu. Īstenībā gan Tiesu palātai nebija pamata atsaukties uz CL. ievada 21. pantu un CPN. 11. (9.). pantu, jo prasību šajā gadījumā ir cēlis bērns savas mātes personā, un prasība, kaut tajā jautājums grozās ap alimentiem, iziet uz bērna atzīšanu par nelikumīgi dzimušu, kāda prasība no paša bērna vispār nav iespējama (bij. Kriev. C. K. d. spried. № 4/1901. g.). Bērns ierakstīts metrikā kā likumīgas laulības bērns, un īstenībā jautājums grozās ap bērna dzimtsstāvokļa tiesībām, kuras nosaka CL. 132. p. un kuras likums aizsargā vispārības labā; šajā ziņā likuma mērķis ir stabilizēt pilsoņu dzimtsstāvokli, un taisni publisko interešu labā neviens no šīm tiesībām nevar atteikties, kaut arī mantiskā ziņā tas viņam izliktos izdevīgi (bij. Kriev. Sen. C. K. d. spried. № 4/1901. g.). Ja nu bērns, dzimis likumīgai laulībai pastāvot, ir atzīstams par likumīgi dzimušu, tad iekams likuma prezumpcija nav apgāzta ar tiesas spriedumu uz vīra vai viņa mantinieku prasības pamata, Tiesu palātai nebija pamata konkrētā gadījumā piemērot CL. 167., 168. p., jo nav likuma, kurš aprādītos noteikumus atļautu piemērot bērnam, kas dzimis viņa mātei atrodoties likumīgā laulībā (bij. Kriev. Sen. C. K. d. spried. № 49/97. g.); aprādītos apsvērumus neatspēko arī prasītāja atsaukšanās uz spriedumiem, kas minēti Zeiferta archīvā (I, 162; VIII, 229), pater est, quem nuptiae demonstrant, — šis princips ir uzsvērts arī minētos spriedumos. Nākot pie pretēja atzinuma it kā likuma iztrūkuma dēļ, Tiesu palāta ir pārkāpusi savā spriedumā CL. 132. p. Pēc CPN. 1348. p. izdošanas, kāds likums, saskaņā ar CPN. 1896., p. attiecināts arī uz visu tagadējo Latvijas territoriju, Tiesu palātai nevarēja būt šaubu, ka pastāv likums, kurš tiesību uz paternitātes jautājuma pacelšanu piešķir vienīgi laulības bērna mātes vīrām; gan vietējo civīllikumu noteikumi neaprobežoja tiesību pieteikt strīdu pret bērna likumību vienīgi ar personām, minētām CPN. 1348. un 1352. p. (sal. Hasman un Nolken, 142. lpp.), bet pēc minēto procesuālo pantu izdošanas nevar būt šaubu, ka tiesība pieteikt strīdu pret bērna likumību ierobežota ar aprādītos pantos minētām personām. Bērna mātes vīram, ja vien viņš ir vēl dzīvs, ir iespējams apstrīdēt bērna likumīgo dzimšanu saskaņā ar CPN. 1351. p. a die scientiae CPN. 1350. p. noteikto termiņu laikā, ja šajā gadījumā abi laulātie dzīvo šķirti. Tiesu palāta nav nodibinājusi, ka šāda apstrīdēšanas iespēja nepastāv un kamēr tā pastāv, tagadējā prasība uzskatāma par nepamatotu; tā tad Tiesu palāta ir pārkāpusi savā spriedumā arī CPN. 1348. p. Tā tad CL. 132. p. un CPN. 1348. p. pārkāpumu dēļ Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 16./30. aprīļa/7. maija spriedumu atcelt CL. 132. p. un CPN. 1348. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

66. 1932. g. 2. jūnijā. Atbildētājas Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Jāņa Prēvalda lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 26. augusta spriedumu akc. sab. „Gerhards un Heijs" prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi un prasītājas akc. sab. „Gerhards un Heijs" pilnvarnieka zv. adv. V. Kosteņiča paskaidrojums. (L. № 1611.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: viss strīds starp partiem grozās ap jautājumu par to, vai ar 1929. g. 18. aprīļa 163. rīkojuma (V. V. 89) jaunievesto tarīfa 37.a § atcelts 1924. g. 5. decembŗa pamattarīfā (V. V. 277) un 1927. g. 1. septembŗa 310. noteikumos (V. V. 194) izteiktais princips, pēc kuŗa dzelzceļam tiesība prasīt papildu vedummaksu par zināmu attālumu tikai tad, ja pierādīts, ka sūtījums patiesi nogājis attiecīgo attālumu (sk. Senāta spried. 28./736, 876, 877). Minētā jautājumā Senāts savā 1932. g. 17. marta spriedumā (l. 1472) ņēmis jau noteiktu stāvokli, izšķiŗot šo jautājumu atraidoši. Senāts tajā spriedumā nācis pie šādiem atzinumiem, kuŗi pilnā mērā piemērojami arī runā esošā lietā. Kā redzams no jaunievestā 37.a § virsraksta, tas paredz „mezgla piemaksu", tā tad piemaksu pie kārtīgās vedummaksas, bet nevis kādu mezgla nodokli, kā nepareizi paskaidro atbildētāja. Pēc pareizā apgabaltiesas aizrādījuma, papildu maksa pie vedummaksas nav pielīdzināma nodevai; tikai nodeva būtu ņemama neatkarīgi no tā, vai sūtījums patiesi noskrējis attiecīgo attālumu, bet papildu maksa pie vedummaksas ņemama vienīgi uz tiem pašiem pamatiem, kā arī vedummaksa. Katrai papildu maksai (piemaksai) ir tā nozīme, ka tā paredz atsevišķu atlīdzību par zināmu papildu darbību vai pakalpojumiem, kuŗus izpilda dzelzceļi ārpus parastā virziena (sk. tarīfa 37. §). Jaunievestais 37.a § nosaka, ka šī papildmaksa aprēķināma pēc likmēm, pēc kuŗām aprēķināma vedummaksa par preču pārvadāšanu un proti par rīkojumā paredzētiem attālumiem. Kā pareizi atzīmē apgabaltiesa, papildmaksa par dažādu mezglu caurbraukšanu nostādīta atkarībā taisni no minēto mezglu attāluma (piem., no Rīgas pas. līdz Šķirotavai un atpakaļ par 15,4 km). Tāpēc nevar būt šaubu, ka 37.a § nav domājis atkāpties nedz no aprādītā principa, ka papildmaksa paredz kādu papildizpildījumu arī no dzelzceļa puses, nedz no tā vispārējā principa, ka pati vedummaksa līdz ar papildmaksu ņemama tikai par sūtījuma faktiski noieto attālumu. Tikai tad, ja konkrētā gadījumā sūtījums būtu noskrējis Rīgas mezglā bez tarīfa attāluma, vēl arī mezgla attālumu, tad šā mezgla attāluma noskriešana dotu dzelzceļam tiesību pieprasīt arī mezgla papildmaksu saskaņā ar 37.a §. 1929. g. 163. rīkojumā tieši aizrādīts, ka mezglu papildmaksas aprēķināšanai minētie attālumi pieskaitāmi tarīfa attālumiem un papildmaksa aprēķināma kopēji ar vedummaksu. Tā tad, kā attālumi 37.a § izpratnē, tā arī papildmaksa, 37.a § izpratnē, pēc būtības neatšķiŗas no parastiem tarīfa attālumiem, t. i. no parastās vedummaksas un tāpēc papildmaksa padota tiem pašiem priekšnoteikumiem, pie kuŗiem ņemama arī parastā vedummaksa, t. i. tikai par patiesi noieto ceļu.

Pēc 1927. g. 21. jūnija dzelzc. lik. 59. panta (Lkr. 127), ja nosūtītājs preču zīmē nav apzīmējis ceļa virzienu, tad dzelzceļš sūta preci tādā virzienā, kuŗā vedummaksa ar dzelzceļu papildu maksājumiem ir vislētākā. Tā tad 37.a § vienīgā nozīme ir tā, ka tagad dzelzceļam nav vairs pienākuma preces pārvadāt taisni tikai par īsāko (t. i., par lētāko) ceļu, bet dzelzceļam tagad tiesība, preces, ja tās viņam būtu izdevīgāki, pārvadāt caur mezglu, t. i. pa tādu ceļu, kas prasītu piemaksu un ar to kļūtu dārgāks. Atbildētājas neskaidriem aizrādījumiem uz iepriekšējiem tarīfiem un rīkojumiem nav izšķiŗošas nozīmes runā esošā gadījumā. Pretēji atbildētājas domām, minētā 37.a § „a" pkts ar piezīmi nemaz nav grozījis to principu, ka vispār mezglu papildmaksa ņemama tikai tad, ja sūtījums patiesi noskrējis Rīgas mezglā to papildu mezglu attālumu, par kuŗa noskriešanu ir noteikta mezglu papildmaksa. Izņēmumu no šā principa 37.a § pielaiž šajā ziņā gan eksportsviesta sūtījumiem, kas adresēti uz Rīgas krasts staciju ar piegādāšanu saldē-

tavās Andreja un Eksporta ostās. Bet šis izņēmums saprotams tikai tā, ka vienīgi eksportsviesta sūtījumi, kuŗi adresēti uz nupat minētām vietām, atsvabināmi no piemaksas arī tad, ja tie noskrējuši Rīgas mezglā papildu mezglu attālumu. Bet minētais izņēmums, kā pareizi aizrāda prasītāja savā paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, nemaz nenozīmē, ka mezglu papildmaksa būtu ņemama absolūti no visiem sūtījumiem it kā neatkarīgi no Rīgas mezglā papildu mezglu attāluma noskriešanas, un ka vienīgi eksportsviesta sūtījumi būtu aprādītos apstākļos absolūti atsvabināti no mezglu papildmaksas.

Prasības otrā daļā par muitas formalitātu izpildīšanu, atbildētājas pilnvarnieks, kā konstatē apgabaltiesa, apgabaltiesas 1931. g. 26. augusta sēdē (II, 25. o. p.) atzinis, ka šie maksājumi no atbildētājas nav ņemti par muitas formālitātu izpildīšanu un tikai kļūdaini ierakstīti muitas formālitātu ailē. Apgabaltiesa konstatējusi arī to, ka atbildētāja nav iesniegusi pierādījumu par to, par ko īsti viņai pienāktos minētie maksājumi. No šiem saviem konstatējumiem apgabaltiesa varēja nākt pie atzinuma, ka minētie maksājumi atzīstami par pārmaksu un ka pēc šās prasības daļas prasītājai piespriežami Ls 281,16, kuŗu apmēru atbildētāja nav apstrīdējusi. Savā kasācijas sūdzībā atbildētāja nepārmet apgabaltiesai, ka tā būtu sagrozījusi viņas paskaidrojumus minētā 1931. g. 26. aprīļa sēdē, bet apgalvo vienīgi, ka viņas paskaidrojumi esot kļūdaini ieprotokolēti. Šādi atbildētājas aizrādījumi nav Senātā ievērojami, jo atbildētājai bija iespējams laikā iesniegt piezīmi pie protokola un lūgt tā izlabošanu. Ja atbildētāja tā nebija rīkojusies, apgabaltiesai bija tiesība rēķināties ar protokolā apliecinātiem atbildētājas paskaidrojumiem.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumus un ka tāpēc atbildētājas kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Prēvalda kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

67. 1932. g. 16. martā. Vilhelma un Annas Grosmaņu pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 24. septembŗa lēmumu Zāras Tankelovičs nekustamas mantas Liepājā ar zemesgr. 1138. num. pārdošanu publiskā izsolē. (L. № 1655.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta atzinusi Zāras Tankelovičs immobila pārdošanu 1931. g. 10. aprīļa izsolē par nenotikušu, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka, pēc tiesas apsvēruma, ir konstatējams, ka solītājiem ir iedota atkāpšanās nauda; b) ka tā tad ir uzskatāmi par nodibinātiem CL. 3959. p. paredzētie apstākļi, kādēļ izsole ir atzīstama par nederīgu. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, no tā vien, ka CL. 3959. p. neparedz nekādu sankciju, vēl neizriet, ka aizliegtai norunai starp solītājiem, lai atturētu kādu no piedalības solīšanā, nebūtu nekādas nozīmes jautājumā par pašas izsoles derīgumu; kasācijas sūdzībā minētos spriedumos (№ 853/27. g.; № 671/28. g.) Senāts nebūt nav teicis, ka likuma pārkāpumi būtu atzīstami par svarīgiem konkrētā lietā vienīgi tad, ja likumā būtu paredzēta sevišķa sankcija pielaistām nepareizībām; Senāts augšā minētos spriedumos vienīgi uzsvēris, ka izsole atceļama, t. i. atzīstama par nederīgu arī tad, ja ir konstatēti tādi likuma pārkāpumi, kuŗi ir atzīstami par svarīgiem konkrētā lietā, pat ja tie nebūtu tieši paredzēti CPN. 1180. pantā (sal. arī bij. Kriev. Sen. spried. № 203/80. g.; № 109/81. g.). Pēc CL. 3214. p., ir atzīstams par nederīgu katrs līgums, kas nodibina kaut ko pretlikumīgu, netikumīgu vai negodīgu; publiska izsole ir pielīdzināma pirkuma līgumam, un, konstatējot, ka izsolē notikusi pretlikumīga noruna starp solītājiem ar nolūku atturēt kādus solītājus no piedalības izsolē, Tiesu palāta varēja šādu CL. 3959. p. aizlieguma pārkāpumu atrast par svarīgu konkrētā lietā un varēja atzīt pašu izsoli par nederīgu (bij. Kriev. Sen. spried. № 89/1904. g.); tā tad nav izšķiŗošas nozīmes sūdzētāju aizrādījumam, ka izsole nebūtu

iznīcināma aiz citiem, CPN. 1180. p. neparedzētiem gadījumiem, un ka CL. 3959. p. pārkāpumam likums nekādu sankciju neparedz. Tiesu palāta gan ir pielaidusi neskaidrību sava lēmuma rezolūtīvā daļā, atzīstot par „nenotikušu" immobila „pārdošanu" izsolē, bet, pretēji sūdzētāju domām, šāda neskaidrība nevar satricināt Tiesu palātas lēmuma pareizību, jo lēmuma rezolūtīvā daļa stājas spēkā līdz ar vadošiem motīviem un no tiem nepārprotami redzams, ka Tiesu palāta ir nolēmusi izsoli atzīt par nederīgu; ar to noraidāma kasācijas sūdzības 1. punkts. Tiesu palāta ir paskaidrojusi, kādēļ liec. Rolofa liecība ir ticama un kādēļ liec. Gansmera liecība nav ticama; ar to tiesa savu procesuālo pienākumu pēc CPN. 411. p. ir izpildījusi; pretēji sūdzētāju domām, tiesai nav pienākuma savos motīvos apstāties pie katra pierādījuma atsevišķi, vai atzīmēt katru faktu vai lietas apstākli par sevi (Sen. spried. № 101./20. g.; № 58./20. g.); tiesas atzinums par to, ka solītājiem dota atkāpšanās nauda, un ka ir konstatējama aizliegta noruna pēc CL. 3959. p., kā pamatota uz lietas apstākļu un liecinieku izteicienu apsvērumā, attiecas uz lietas faktisko pusi, kuŗa kasācijas kārtībā nav pārbaudāma; ar to noraidāms kasācijas sūdzības 2. punkts. Tā tad Tiesu palāta savā lēmumā nav piepielaidusi sūdzētāju aprādīto likumu pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Vilhelma un Annas Grosmaņu pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

68. 1932. g. 25. novembrī. Atbildētāju Jaunsaimnieku krājaizdevu sab-bas pilnvarnieka zv. adv. V. Holcmaņa un krājaizdevu sab-bas „Spēks" pilnvarnieka zv. adv. A. Hamaņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 17. septembŗa spriedumu Zemkopības ministrijas prasībā pret Jaunsaimnieku krājaizdevu sab-bu un krājaizdevu sab-bu „Spēks" (L. № 1758.).

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Tiesu palāta konstatējusi, starp citu, ka atbildētāju statūtu 21. § ir teikts, ka „sabiedrībai ir tiesība vest sabiedriskām kreditiestādēm piemērotas operācijas". Šāds atbildētāju statūtu noteikums deva Tiesu palātai pamatu — kā to Senāta Civīlais kasācijas departaments jau paskaidrojis savā 1930. gada 24. septembŗa/28. oktobŗa spriedumā № 1482 — nākt pie atzinuma, ka minētās operācijās var ieiet arī garantijas izdošana; ar to atkrīt visi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības 1.—5. un pa daļai 6. pk., kuŗos viņas, neapstrīdot minētā Tiesu palātas konstatējuma pareizību, cenšas pierādīt pārējo Tiesu palātas motīvu nepareizību, aiz kuŗiem viņa nākusi pie tā paša atzinuma, proti, ka atbildētājam nav aizliegts ar statūtiem uzņemties garantijas un ka tādēļ šādas operācijas priekš viņām, ja tās izdarītas no kompetentiem organiem, t. i. vēlāk ratihabētas, ir saistošas. Konkrētā gadījumā Tiesu palāta atzinusi, ka valdes izdarītās garantijas operācijas ir ratihabētas ar gada pārskata pieņemšanu 1928. g. 25. martā, t. i. 1926. g. 28. marta pilnās sapulcēs. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēju domām, šāds Tiesu palātas atzinums nesatur nekādus likuma pārkāpumus. Atbildētājas neapgalvo, ka jautājums par gada pārskatu nebūtu uzņemts pilno sapulču dienas kārtībā un neapstrīd arī Tiesu palātas konstatējumu, ka gada pārskatos ietilpa taisni arī norēķins par atbildētāju valžu izdarītām operācijām. Tādos apstākļos jāatzīst, ka gada pārskatu apstiprināšana un līdz ar to garantijas operāciju ratihabicija notikusi likumīgā kārtībā. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēju aizrādījumam, nedz no 1919. g. 5. septembŗa noteikumiem (Lkr. 126), nedz no atbildētāju statūtiem neizriet, ka dienas kārtība būtu izteicama tik sīki, ka tajā būtu jāmin visas valžu izdarītās operācijas, kuŗas sastāda gada pārskata priekšmetus. Tādēļ nevar ieraudzīt likumu vai statūtu pārkāpumu tajā apstāklī, ka dienas kārtībā nav tikušas expressis verbis minētas valžu izdarītās garantiju operācijas; tas nebūt nav vajadzīgs, bet pilnīgi pietiek ar to, ka dienas kārtībā tikusi uzņemta gada pārskata apstiprināšana, kuŗā, starp citu, ietilpa arī norēķins par šīm garantijas operācijām. Ja nu pilna sapulce šo gada pārskatu apstiprinājusi, tad viņa nevis klusējot,

bet gan noteikti izteikusi piekrišanu šim pārskatam un līdz ar to arī visām pārskatā minētām operācijām. Tādēļ jāatzist par nenozīmīgiem Tiesu palātas apsvērumi par to, ka juridiskām personām piemērojami CL. 2939. panta noteikumi par klusu gribas izteikšanu, kā arī kasācijas sūdzības iesniedzēju paskaidrojumi, kuŗos viņas apstrīd šo apsvērumu pareizību; protams, nav arī izšķiŗošas nozīmes lietā tam apstāklim, ka Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas motīviem, ratihabicijas jautājumā nepareizi atsaukusies uz CL. 2943. p. (2946 u. turpm. p. vietā). Pamatoti Tiesu palāta noraidījusi atbildētāju aizrādījumu uz CL. 2948. p., pēc kuŗa ratihabicijai (apstiprinājumam) nav atpakaļējs spēks, ja apstiprinājums var notikt tikai ievērojot zināmu formu. Vajadzīgās formas neievērošanu atbildētājas ierauga vispirms tajā apstāklī, ka jautājums par garantijas operācijām nav ticis uzņemts pilno sapulču dienas kārtībā; šā iebilduma nepamatotība noskaidrota jau augšā. Bez tam kasācijas sūdzibas iesniedzējs šajā ziņā vēl pārmet Tiesu palātai, ka viņa neesot apsvērusi kooperātīvu savienības revidenta Purava atzinumu par to, ka s-bas „Spēks" pilna sapulce neesot bijusi informēta par garantiju daudzumu un saistību stāvokli, jo gadu pārskatos biedriem izsūtītos konspektos par sabiedrības darbību ziņas par garantijām trūkstot; šis pārmetums atzīstams par nepamatotu, jo nebija Tiesu palātas pienākums apstāties pie minētā revidenta atzinuma, bet gan Tiesu palātai patstāvīgi bija jāizšķiŗ strīdā esošie jautājumi, pie kuŗiem nupat minētais tomēr nepieder, jo atbildētājas lietu skatot cauri otrā instancē, uz revidenta atzinumu šajā sakarībā nemaz nav aizrādījušas, bet uz to atsaukušās tikai, lai pastiprinātu savu uzskatu, ka sab-bai vispār neesot bijusi tiesība izdot garantijas. Atbildētāju uzskats, ka pēc CL 2948. p. 3. pk. apstiprinājumam nav atpakaļēja spēka arī tad, ja vajadzīga forma ir ievērota, runā tieši pretim šā likuma panta saturam un izpratnei. Ar sacīto noraidāmi visi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības 6.—8. punktā.

Nepelna ievērību arī atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības 9. pktā par to, it kā uz juridiskām personām nav attiecināmi CL. 2958., 2959. pants. Juridiskām personām ir tiesiskas gribas spēja, gribas spēja plašākā nozīmē, „reāla griba", kuŗu viņa izteic caur saviem organiem (Sen. Civ. kas. dep. spried. 1925. g. № 419.); tādēļ CL. 2936. u. turpm. pantu noteikumi par gribas izteikumu un tās nodibinājumu (to starpā 2958., 2959. p.) attiecas ne tikai uz fiziskām, bet arī uz juridiskām personām, un Tiesu palātai tāpēc bija pilnīgs pamats, atsaucoties uz CL. 2958., 2959. p. atzīt, ka nevar būt runas par Jaunsaimnieku krājaizdevu s-bas 1928. g. 25. marta pilnas sapulces atvainojamo maldīšanos sakarā ar to, ka pārskatā 45.000 Ls garantijas vietā bijuši uzdoti tikai 8 000 Ls, jo Tiesu palāta līdz ar to konstatējusi, ka sab-bas valde savā 1926. g. 7. decembŗa sēdē bija atklāti spriedusi par garantijām Ls 45.000 un ka šis apstāklis pilnai sapulcei nevarēja būt nezināms. Par to, ka līdzīgā veidā tikusi maldināta arī sabiedrība „Spēks", atbildētājas runā pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šo jautājumu Tiesu palāta apspriest nevarēja un tas nav iztirzājams arī Senātā. Aiz tā paša iemesla noraidāms arī kasācijas sūdzības 11. pkts, kuŗā viņas apstrīd Tiesu palātas spriedumu arī par tiesas un lietas vešanas izdevumu solidāru piespriešanu no abām atbildētājām. Šis jautājums atbildētājām bija jāiekustina jau otrā instancē, jo — kā viņas pašas aizrāda — jau apgabaltiesa viņām šos izdevumus bija uzlikusi solidāri.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts atrod, ka atbildētāju kasācijas sūdzība ka nepamatota noraidāma, un tādēļ Senāts nolemj: Jaunsaimnieku krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Holcmaņa un krājaizdevu sab-bas „Spēks" pilnvarnieka zv. adv. Hamaņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793). panta pamata, atstāt bez ievērības.

69. 1932. g. 26. februārī. Atbildētājas Elizabetes Bute pilnvarnieka zv. adv. pal. R. Kīglera lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 11. jūnija spriedumu Taubes Mizroch prasībā pret Leibu Lībmani, Elizabeti Bute, tirg. zem firmas „Georg

Tālheim" un citiem un prasītājas Taubes Mizroch pilnvarnieka zv. adv. E. Kurme paskaidrojums. (L. № 1759.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: 1930. gada 22. janvārī Rīgas apgabaltiesā iesniegtā iesūdzības rakstā prasītāja Taube Mizrochs paskaidrojusi, ka 1929. g. 12. augustā tiesu izpildītājs aprakstījis prasītājai piederošās ogles par atbildētāja Leiba Lībmaņa parādu firmai „Georg Tālheim", kuras īpašniece esot atbildētāja Elīzabete Bute; vēlāk šim arestam uz oglēm esot pievienojusies arī atbildētāja Chaja Zolotuchina. Neskatoties uz prasītājas paziņojumiem tiesu izpildītājam un firmai „Georg Tālheim", ka ogles piederot prasītājai, arests nav atcelts un prasītājas ogles pārdotas vairāksolīšanā 1929. g. par Ls 8.700. Ievērojot sacīto, prasītāja lūgusi piespriest solidāri no atbildētājiem viņai par labu minēto summu ar procentiem, tiesas un lietas vešanas izdevumiem. Atbildētāja Bute, neatzīstot prasību, lūgusi to atraidīt tādēļ, ka: 1) prasītāja neesot cēlusi CPN. 1092. pantā paredzēto intervencijas prasību, 2) ka prasītāja konkrētā gadījumā nevarot celt nedz īpašuma, nedz zaudējumu atlīdzības prasību, pēdējā noraidāma tādēļ: a) ka prasītāja, ceļot intervencijas prasibu, pati būtu varējusi novērst pārdošanu (CL. 3441. p.), un b) nekāda vaina no atbildētājas puses nav konstatēta (CL. 3284.), jo atbildētāja ogles likusi pārdot likumā paredzētā kārtībā un būdama pārliecināta, ka tās pieder Lībmanim. Lai pierādītu, ka atbildētāja rīkojusies labticībā, viņa lūgusi nopratināt liecinieku Švalbe.

Rīgas apgabaltiesa ar 1931. gada 19. janvāra spriedumu prasību apmierinājusi, kādu spriedumu Tiesu palāta 1931. g. 11. jūnijā apstiprinājusi.

Tiesu palāta, atzīstot par pierādītu, ka izsolē pārdotās ogles piederējušas prasītājai atzinusi: a) ka atbildētājiem jāatlīdzina prasītājai zaudējumi uz CL. 3444. p. pamata, kas neprasot atbildētāju vainas konstatējumu, bet uzliekot atlīdzības pienākumu katram, kas zaudējumus nodarījis (veranlasst) ar savu darbību vai bezdarbību, un b) ka celt CPN. 1092. pantā paredzēto intervencijas prasību prasītāja nebijusi spiesta, jo tādas prasības celšana bijusi gan prasītājas tiesība, bet nevis viņas pienākums.

Atbildētājas Bute kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

Gan nav atzīstams par pareizu Tiesu palātas uzskats, it kā no CL. 3444. p. viedokļa nekrīt svarā, vai konstatēta kāda vaina no tās personas puses, kuŗa nodarījusi zaudējumus ar savu darbību vai bezdarbibu, pie kāda uzskata pieturas arī Erdmanis, izsakoties (System, IV sēj. 32. lpp.): „..... das schon die blosse Veranlassung haftbar mache und nicht bloss die rechtliche Verschuldung". Tomēr šis ieskats, kas atbalstās vienīgi uz 3444. p. 1. teikumā lietoto izteicienu „nodarījis, veranlasst", nav savienojams ar likuma noteikumiem, kuŗi stāv ciešā sakarā ar minēto likuma pantu. Ar šādu „Veranlassungsprinzip", kas nodibina atbildību arī tād, ja zaudējumu radījusi pati par sevi atļauta darbība, kuŗa pie tam izdarīta ar vajadzīgo uzmanību, nesaskan jau tā paša 3444. p. 2. teikums, no kuŗa izriet, ka pat atļauta, ar tiesību aizskārumu nesavienotā darbība (3285. p.) uzliek zaudējumu atlīdzibas pienākumu tikai tad, ja šī atļautā darbība savienota ar kādu neatļautu darbību, citiem vārdiem ar nodarītāja vainu, piemēram, ja kāds nepieciešamā kārtā aizstāvēdamies pārkāpis atļautas robežas, vai kautko izdarījis ar tiešu nolūku nodarīt otram zaudējumu. Pēc CL. 3446. p. tikai tas, kas uzdevis otrai personai kādu neatļautu darbību, atbild par šās personas darbību. CL. 3449., 3450. p., runājot par atlīdzības pienākuma apjomu, paredz tikai zaudējumus: a) kādi nodarīti ar otras personas pretlikumīgu darbību ārpus līgumiskām attiecībām (3449. p.), un b) kādi izriet no kādas līgumiskas saistības pārkāpšanas (3450. p.); tā tad arī šie panti neparedz bez vainas nodarītos zaudējumus. Tas pats sakāms par CL. 3459., 3460. p. noteikumiem. Tālāk, kā pareizi aizrāda kasācijas sūdzības iesniedzēja, CL. 3444. p. un 3284. p. (no kuŗiem tieši pēdējais pants runā par tiesību aizskārumu, t. i. par neatļautu darbību) min vienu un to pašu avotu: L. 5 D ad legem Aquilia (IX, 2), kas savukārt

paredz taisni pretlikumīgas, ar vainu savienotas darbības sekas; turpretim citi 3444. p. avoti: L. 4 pr. et § 1 D ad legem Aquilia (IX, 2), L. 2 4 § 12 D. de damno infecto (XXXIX, 2), L. 1 § 12 D de aqua et aquae pluv. (XXXIX, 3), kuŗos ir runa par zaudējumiem, kā atļautas darbības sekām, atlīdzības pienākumu neuzstāda. Tā tad, jāatzīst, ka pēc CL. 3444. panta — principā — zaudējumu atlīdzības pienākums iestājās tikai tad, ja konstatēta zaudējumu nodarītāja vaina; pie tāda uzskata pieturējās arī pirmsreformas tiesu prakse (sk. Cvingmaņa spried. krāj. II, №№ 207, 276; III, № 408; IV № 557-a; V №№ 780, 957). Ar šo principu pilnīgi savienojams arī CL. 3440. p., pēc kuŗa katrs zaudējums, kas nav noticis nejauši, ir jāatlīdzina (pēc vācu teksta „der Regel nach"), jo nejauši gadījumi ir taisni tādi, kuŗi iestājušies neatkarīgi no parādnieka gribas un vainas (sk. Erdmann, System, IV 173. lpp.) No sacītā, protams, neizriet, ka — izņēmuma veidā — nevarētu tikt atzīta atbildība par zaudējumiem, kuŗi iestājušies kā pašas par sevi atļautās darbības sekas vai bez parādnieka vainas; tādus gadījumus, piem., paredz CL. 727. p. (agr. redakcijā), 996. p., 3807. p. un turpm. u. t. t.; par šādu izņēmuma gadījumu konkrētā lietā tomēr nav runas.

Aiz aprādītiem iemesliem jāatzīst, ka Tiesu palāta, atzīstot, ka CL. 3444. p. pieturas ne pie „Schuldprinzip'a", bet pie „Veranlassungsprinzip'a" gan nepareizi interpretējusi šo likuma pantu un nepareizi atzinusi, ka no šā likuma (3444. p.) viedokļa nebūtu pārbaudāms atbildētājas apgalvojums, ka viņa rīkojusies likuma robežās un labticībā, t. i. neesot pielaidusi vainu. Šādai Tiesu palātas pielaistai nepareizībai tomēr konkrētas lietas apstākļos nav izšķiŗošas nozīmes un tā nevar novest pie Tiesu palātas sprieduma atcelšanas, jo pat pielaižot, ka atbildētāja nav pielaidusi nekādu vainu, bet rīkojusies pilnīgi likumīgi, t. i. ka viņa likusi pārdot prasītājas ogles likumā paredzētā kārtībā un pārliecībā, ka tās pieder viņas parādniekam Lībmanim, viņas atbildība konkrētā gadījumā tomēr neatkristu, jo arī tādā gadījumā prasītājai būtu tiesība prasīt no atbildētājas par oglēm izsolē ieņemto naudas summu uz condictio sine causa (CL. 3727. p.) pamata. Šī par prasītājai piederošām oglēm ieņemtā naudas summa acīmredzot atrodas bez jebkāda materiāli-tiesiska attaisnojuma pamata atbildētājas mantībā, kādēļ prasītājai likumīga tiesība šo naudu, ar kuŗu atbildētāja iedzīvojusies uz prasītājas rēķina, atprasīt no atbildētājas saskaņā ar CL. 3729., 3733., 3695. p.; 3729. panta uzskaitījums, kas atļauj atprasīt visu, kas dots uz aizliegta spēkā neesoša vai tiesas ceļā atcelta darījuma pamata, nav pilnīgs un nav šaubu, ka condictio sine causa pielaižama arī citos gadījumos un sevišķi apspriežamā gadījumā, kad kreditors licis pārdot izsolē viņa parādniekam nepiederošo mantu, ja viņš pie tam arī būtu rīkojies likuma robežās un labticībā (sk. Dernburg, System des röm. Rechts, § 398, Enneccerus, Kipp und Wolff, Lehrb. des bürgerl. Rechts, II sēj. § 217, I; § 218, II, 3, e; § 222, I, 1. un piez. 4; jāpiezīmē, ka arī Kr. Sen. civ. kas. dep. pat no Kr. lik. kop. X sēj. 1. d. viedokļa — atzinis par pilnīgi pielaižamu tādu prasību, kādu cēlusi prasītāja; sk. spried. 1876. g. № 6, 1879. g. № 348, 1896. g. № 70 un c.). Tā tad Tiesu palāta, atzīstot prasītājas tiesību atprasīt no atbildētājas par oglēm izsolē ieņemto naudu, nav gala atzinumā likumu pārkāpusi.

Par pilnīgi pareizu atzīstams Tiesu palātas uzskats par to, ka nekrīt svarā, vai prasītāja cēlusi CPN. 1092. p. paredzēto intervencijas prasību. Šās prasības mērķis, kā tas tieši izteikts pašā likumā, ir tikai novērst izsoli vai ieņemtās naudas summas izdošanu kreditoriem; ja tomēr trešā persona šādu prasību nav cēlusi, tad ar to — kā to daudzkārt jau paskaidrojis Kr. Sen. Civ. kas. dep. (sk. spr. 1876. g. № 6, 1879. g. № 348. u. c.), viņai nebūt nav liegts celt vispārēja noilguma termiņā prasību pēc pārdotas mantas vērtības.

Atzīstot, ka aiz aprādītiem iemesliem atbildētāja Bute kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Elizabetes Bute pilnvarnieka zv. adv. pal. Kīglera kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. panta pamata, atstāt bez ievērības.

70. 1932. g. 27. oktobrī. Atbildētājas Brantu patērētāju b-bas „Vārpa" likvidācijas komisijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 19. oktobŗa spriedumu Launkalna patērētāju biedrības un citu prasībā pret Brantu patērētāju b-bu „Vārpa" un citiem. (L. № 1847.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: atbildētāja vairs neuztur savā kasācijas sūdzībā iebildumu par to, ka prasība esot nepareizi celta pret sabiedrību „Vārpa", tās likvidācijas komisijas personā, tomēr apstrīd vēl šās sabiedrības biedru aktivleģitimāciju tagadējās prasības celšanai. Šajā ziņā Tiesu palāta pareizi atsaucas uz to, ka minētie biedri gan arī personīgi ieinteresēti savas sabiedrības mantas liktenī; īstenībā, lieta, kuŗa jau nonākusi civiltiesas izspriešanā, nav uzskatāma par tīri publiskās intereses aizskarošu lietu, jo prasība celta par sabiedrības organa (likvidācijas komisijas) lēmuma atcelšanu, ar kuŗu tika rīkots par sabiedrības mantu. Tā tad prasības celšanai par pietiekoši leģitimētiem uzskatāmi arī sabiedrības „Vārpa" biedri. Turpretim, kas attiecas uz atbildētājas kasācijas sūdzības pārējiem pret Tiesu palātas spriedumu vērstiem apcerējumiem, tādi atzīstami par ievērību pelnošiem. Ar piespiedu likvidāciju pilnsapulces funkcijas izteicas vienīgi likvidācijas komisijas locekļa nozīmēšanā (1928. g. 12. aprīļa noteik. 3. p. 2. d. 1. teik. — 28 (77). Pārskatu par likvidācijas komisijas darbību skata cauri nevis biedru pilnsapulce, kā to paredz not. par kooperāt. 46. p. 1. teik. un arī Kreditnolik. 10. sadal. 128. p.), bet gan Kooperātīvu revīzijas padome (1928. g. noteik. 4. p. 2. d.). Tā tad likvidācijas komisijas locekļi atbild par savu darbību (Kreditnolik. 134. p.) nevis likvidējamās sabiedrības biedru pilnsapulcei, bet gan Kooperātīvu revīzijas padomei. Pretēji Tiesu palātas domām, 1928. g. noteik. 4. p. 1. d., paredzot, ka likvidācija izdarāma „piemērojoties" tur minētiem likumiem, nenosaka šajā ziņā kādu izšķirību starp minētiem likumiem, it kā attiecinot vārdu „piemērojoties" tikai uz noteikumiem par kooperātīviem, bet atrodot it kā par tieši piemērojamu Kreditnolik. 10. sadal. 130., 134.—136. p. Minētā 4. p. (1. d. beigās) ieviesies pilnīgi lieks vārds „uz", tā, acīmredzot, tikai iespieduma kļūda. Tiesu palāta, minot pēdējo tās pašas 4. p. 1. daļas vārdu „pantiem", to sagroza, lasot to kā „panta" un papildinot to vēl ar vārdu „pamata". Pēc 4. p. 1. d. īstās izpratnes, nevar būt šaubu, ka likumdevējs domājis vārdu „piemērojoties" attiecināt netikvien uz not. par kooperātīviem 42. un turpm. p., bet arī uz Kreditnolik. 130. u. t. p. Vārds „piemērojoties" nenozīmē „saskaņā", bet gan nozīmē krievu vārdu „применяясь", t. i. jāpiemēro nevis visi turklāt minētie nosacījumi, bet gan tikai tie, kuŗi būtu attiecīgi, pēc sava loģiskā sakara ar runā esošo jautājumu, ņemami vērā un papildinoši attiecināmi uz šo pēdējo. No šā viedokļa Kreditnolik. 130. p. ir tieši piemērojams piespiedu likvidācijai tikai jautājumā par likvidācijas organa reprezentācijas funkcijām un pašas likvidācijas uzdevumiem, t. i. tikai savā 1. teikumā. Turpretim, 130. p. 2. teikums, kas paredz vēl pilnsapulces līdzdarbību, nav piemērojams piespiedu likvidācijas kārtībai pēc 1928. g. noteikumiem, kuŗu 4. p. 2. d. pilnīgi neatzīst pilnsapulces noteicošo lomu un funkciju, kādu vēl atzīst Kreditnolikums arī pie piespiedu likvidācijas. Tā tad, pats Tiesu palātas uzsvērtais izejas punkts, iztulkojot 4. p. 1. d. lietoto vārdu „piemērojoties", izrādās par maldīgu, kādēļ sabrūk visi uz to Tiesu palātas pamatotie atzinumi par to, ka sabiedrības „Vārpa" biedru pilnsapulcei piekrītot noteicošs vārds jautājumā par šīs sabiedrības nekustamās mantas nodošanu Smiltenes sabiedrībai. Līdz ar to atkrīt arī likvidējamās sabiedrības „Vārpa" t. s. pilnsapulces 1929. g. 3. marta lēmums kā juridiski pilnīgi nenozīmīgs un ar to, arī pašas prasības pamats, kas vērsta uz likvidācijas komisijas 1930. g. 24. jūlija lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu un atceļamu.

Tā tad Tiesu palātas spriedums, ar kuŗu prasība tikusi apmierināta, atceļams 1928. g. 12. aprīļa noteikumu 4. p. un CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 19. oktobŗa spriedumu 1928. g. 12. aprīļa noteikumu 4. p. (Lkr. 77), un CPN. 816. (711). p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

71. 1932. g. 30. septembrī. Prasītāja Pauļa Korpa pilnvarnieka zv. adv. K. Trauciņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 27. augusta spriedumu Pauļa Korpa prasībā pret Latvijas banku, un atbildētājas Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. Fr. Gailīša paskaidrojums. (L. № 1863.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: 1930. g. 22. dec. papildinājumam pie lik. par darba laiku 17. panta (Lkr. 194), pēc kuŗa virsstundu atlīdzības prasības noilgst divu gadu laikā, nav piešķirts atpakaļējs spēks; tādēļ — saskaņā ar vispārīgi atzīto principu — prasījumi, kuŗi izcēlušies pirms jaunā likuma spēkā stāšanās un pēc agrākā likuma vēl nebija noilguši, nav atzīstami par noilgušiem, ja tie nav celti jaunā likumā noteiktā īsākā termiņā, skaitot no šo prasījumu nativitātes (sk. Regelsberger, Pandekten, 1. lpp. 184. un turpm.); šis pats princips izteikts arī 1924. g. 28. aug. noteikumos par Vidzemes un Kurzemes likumos pastāvošā noilguma starpības atcelšanu (Lkr. 138) III nodal. 3. p., pēc kuŗa apspriežamā gadījumā jaunais saīsinātais termiņš skaitās tikai no jauno noteikumu spēkā nākšanas dienas. Pretēji Tiesu palātas domām šis noteikums, pēc analoģijas, piemērojams arī konkrētā gadījumā (CL. XXI); tā tad, Tiesu palāta rīkojusies nepareizi, atzīstot šo prasību par noilgušu, tādēļ, ka tā nav tikusi celta 2 gadu laikā no tās nativitātes, lai gan prasījums bija izcēlies pirms 1930. g. 22. dec. likuma spēkā stāšanās dienas un šajā dienā pēc agrākā likuma vēl nebija noildzis. Tiesu palāta prasītāja prasību par virsstundu atlīdzību atraidījusi arī uz lik. par darba laiku 19. p. pamata, atzīstot, ka prasītājs, kā atbildētājas grāmatvedis, bijis uzticības persona; šāds Tiesu palātas motīvējums nav atzīstams par pietiekošu un pilnīgu. Pēc pareiza kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījuma, grāmatvedis, kā zināmas kantoŗa darbības nozares speciālists, nav eo ipso atzīstams par uzticības personu lik. par darba laiku 19. p. nozīmē, t. i. par personu, kuŗa pieņemta darbā ar sevišķi rūpīgu izlasi, kuŗam darba devējs piešķiŗ sevišķu uzticību un kuŗai garīgā vai morāliskā ziņā jāstāv tik augsti, ka viņu nevar katrā laikā viegli atvietot ar citu personu (Sen. Civ. kas. dep. spried. 1929. g. № 668.). Šādas pazīmes Tiesu palāta nav konstatējusi un, tā tad, pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību, pieskaitot prasītāju pie uzticības personām un nepārbaudot prasītāja apgalvojumu, ka pēc sava faktiskā dienesta stāvokļa viņš nav ieņēmis uzticības vietu, būdams padots nodaļas vadītājam un izpildot tādu darbu, kuŗu katrā laikā bez kādām grūtībām varētu nodot citai personai. Pretēji Tiesu palātas domām, pilnīgi iespējams noskaidrot šos apstākļus ar liecinieka nopratināšanu. Nepareizi Tiesu palāta atsaucas arī uz Senāta spried. 1927. g. № 538 Vilciņa lietā, jo Senāts tajā spriedumā par uzticības personu atzinis tikai galveno grāmatvedi. Tiesu palāta nav konstatējusi, ka prasītājs ieņēmis šādu amatu. Atbildētājas apcerējumi par to, ka alga prasītājam tikusi paaugstināta uz septītās stundas rēķina, Senātā nav apspriežami, jo Tiesu palāta nav šādus apcerējumus likusi sava sprieduma pamatā. Atrodot, ka Tiesu palātas spriedums atceļams CPN. 444. (339.), 816. (711.) panta pārkāpumu dēļ, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 27. augusta spriedumu atcelt CPN. 444. (339.), 816. (711.) panta pārkāpumu dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna cita sastāvā.

72. 1932. g. 16. decembrī. Prasītāja Vladimira Buchofa pilnvarnieka zv. adv. O. Borkovska lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 1. oktobŗa spriedumu Vladimira Buchofa prasībā pret Madi Strīķe. (L. № 1886.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Tiesu palāta atzinusi, ka mir. Feliksa Buchofa atstātais pēcnāves rīkojums ir intestātkodicils CL. 2433. panta nozīmē, saskaņā ar kuŗu atbildētājai atstāti nami Liepājā, kā arī mantojuma devēja kustamā manta. Prasītājs pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā aizrāda uz to, ka minētais rīkojums esot atzīstams nevis par kodicilu, bet par testāmentu tādēļ, ka Buchofs liecinieku

klātbūtnē esot izteicies, ka viņa atstātais raksts esot testaments. Šis aizrādījums tādēļ Senātā nav apspriežams, un kasācijas sūdzības 1. pkts, kuŗā prasītājs aizstāv viedokli, ka Buchofa rīkojums neesot uzturams spēkā tādēļ, ka šajā „testāmentā" neatrodoties CL. 2792. pantā paredzētā kodicilklauzula, noraidāms. Prasītājs savus iebildumus par Buchofa pēcnāves rīkojuma nederīgumu likumīgu formālitātu neievērošanas dēļ (CL. 2062., 2074. p.), nedz savā par apgabaltiesas spriedumu iesniegtā apellācijā, nedz lietu skatot cauri otrā instancē konkrēti nav uzturējis spēkā, bet tikai nenoteikti aizrādījis uz to, ka „esot vesela rinda citu trūkumu, kuŗu dēļ testaments būtu atceļams". Tādēļ prasītājam nav pamata savā kasācijas sūdzībā no jauna iekustināt šos pirmā instancē izvirzītos, bet otrā instancē neuzturētos iebildumus, un pārmest Tiesu palātai to neapspriešanu; ar to noraidāms arī kasācijas sūdzības 3. pkts. Ja šajā lietā nevar būt runas par testāmentu, bet gan par intestātkodicilu, tad arī noraidāma prasītāja atsaukšanās uz CL. 2827. pantu (kas. sūdz. 2. pkts), pēc kuŗa testāmentā nodibinātas noveles nav spēkā, kad testaments atzīts par spēkā neesošu. Patiesībā Tiesu palāta nostājusies uz prasītāja aizstāvēto viedokli (kasācijas sūdzības 4. pkts), ka viņš atzīstams par mir. Buchofa universālmantinieku, jo Tiesu palāta atzinusi prasītāja mantošanas tiesības uz visu Buchofa atstāto mantu. Ja Tiesu palāta no šās mantas izņēmusi kodicilā minēto mantu un prasītāju šajā daļā nav atzinusi par mantinieku, tad Tiesu palāta gan rīkojusies nekonsekventi un formāli nepareizi, jo pēc CL. 2434. pkta viņa varēja tikai noteikt, ka šī manta izdodama atbildētājai no prasītāja ka intestātmantinieka puses; tomēr uz šo defektu apgabaltiesas rezolūcijas formulējumā, kuŗu pieņēmusi arī Tiesu palāta, prasītājs, lietu skatot cauri otrā instancē, nav aizrādījis, kādēļ tas nevar novest pie Tiesu palātas sprieduma atcelšanas; tādēļ noraidāms arī kasācijas sūdzības 4. pkts. Atrodot, ka prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Vladimira Buchofa pilnvarnieka zv. adv. Borkovska kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

73. 1932. g. 3. jūnijā. Atbildētāja Jāņa Pavāra lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 21. maija spriedumu Bertas Dimitriadi, dzim. Maldonis, prasībā pret Jāni Pavāru. (L. № 1895.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: pēc CL. 4485. panta dāvinātāja tiesība atsaukt dāvinājumu apdāvinātā nepateicības dēļ nepāriet uz dāvinātāja mantiniekiem, un dāvinātājam ir tiesība celt tikai personīgu prasību (Klage, иск) pret apdāvināto, lai tas atdod pašu lietu līdz ar tās piederumiem un augļiem; no šā likuma noteikuma izriet, ka dāvinātājs nevar atsaukt dāvinājumu (inter vivos) tādā ceļā, ka viņš, apdāvinātam klāt neesot, paziņo lieciniekū klātbūtnē par dāvinājuma atsaukšanu, bet viņam ar tādu paziņojumu jāgriežas katrā ziņā pie paša apdāvinātā, prasot no viņa dāvinājuma atdošanu (sal. arī 4485. panta avotu: L. 1 inf. C. de revoc. donat. (VIII, 56): „Neque enim fas est ullo modo inquietari donationes, quas is, qui donaverat, in diem vitas suae nonretractavit"). Ja nu apdāvinātājs dāvinājuma atsaukšanai pretojas, tad dāvinātājs savu nodomu var reālizēt tikai ceļot prasību tiesā (kā tas tieši izteikts 4485. pantā), ja tikai nebija konstatējami (tagad atceltā) CL. 3632. p. paredzētie apstākļi (sk. arī Erdmann, System, 4. sēj. 459. lpp.); tikai pēc šādas prasības celšanas dāvinātāja prasījums pret apdāvināto zaudē savu personīgo raksturu un tādēļ šādu jau iesākto prasību var turpināt dāvinātāja mantinieki (Sen. Civ. kas. dep. spried. 1927. g. № 358). Tā tad, pretēji Tiesu palātas domām, mir. Jānis Maldonis nevarēja atsaukt dāvinājumu vienkārši ar to, ka viņš, apdāvinātam atbildētājam klāt neesot, lūdzis lieciniekus Bērziņš un Zitmans būt par lieciniekiem tam faktam, ka viņš, taisot mutisku testāmentu, līdz ar to atcēlis dāvinājumu (atbildētāja nepateicības dēļ); šādam dāvinātāja rīkojumam nav nekādas juridiskas nozīmes, jo tas nav taisīts likumā paredzētā kārtībā. Tiesu palāta eventuāli gan arī nostājusies uz tā redzes stāvokļa,

ka, spriežot pēc lietas apstākļiem, runā esošo darījumu varētu uzskatīt par dāvinājumu mortis causa. Tādā gadījumā augšā minētais dāvinātāja rīkojums gan — kā pareizi atzinusi Tiesu palāta — būtu atzīstams par pilnspēcīgu pēc Vidz. zemn. lik. 1027. p., CL. 2427. p. un 2437. p. 1. punkta. Kā redzams no 2427. un 2429. p. avotiem (L. 37 D. de m c. donat XXXIX, 6; Nov. LXXXVII pr.) dāvinājums mortis causa pielīdzināts legātiem, kādēļ šim dāvinājuma veidam piemērojami noteikumi, kuŗi spēkā legātiem. Tāpēc jāatzīst, ka dāvinātājs var atcelt dāvinājumu mortis causa tādā pat kārtībā, kā mantojuma atstājējs novēli, t. i. tādai atcelšanai pietiek ikviens neapšaubāms gribas izteikums, tiklab nosacīti izsacīts, kā arī klusējot izdarīts (CL. 2820. p.). Tādu gribas izteikumu Tiesu palāta konkrētā gadījumā konstatējusi un tas tādēļ — uzskatot dāvinājumu par donatio mortis causa — būtu atzīstams par pietiekošu, kādēļ arī dāvinātāja Maldoņa mantiniece, prasītāja, varētu lūgt tiesu konstatēt, ka tāda dāvinājuma atcelšana no dāvinātāja puses notikusi. Tomēr konkrētā lietā, kur Tiesu palāta nav ieņēmusi noteiktu stāvokli jautājumā par to, vai mir. Maldoņa un atbildētāju starpā ticis noslēgts dāvināšanas līgums starp dzīvajiem (kā apgalvojis atbildētājs), vai noticis dāvinājums nāves gadījumam (kā apgalvo prasītāja), Tiesu palāta ņēmusi Senātam iespēju pārbaudīt viņas sprieduma pareizību, kuŗu, kā tas izriet no sacītā, šā sprieduma motīvi attaisnotu tikai tad, ja strīdā esošais akts būtu atzīstams par dāvinājumu nāves gadījumam, bet nevis arī tad, ja tas būtu uzskatāms par dāvinājumu inter vivos. Pielaistās motīvēšanas nepilnības dēļ Tiesu palātas spriedums atceļams CPN. 339., 711. panta pārkāpumu dēļ, neielaižoties citu atbildētāja kasācijas sūdzībā aprādīto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, kādēļ Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 21. maija spriedumu atcelt CPN. 339., 771. panta pārkāpumu dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

74. 1932. g. 1. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 10. septembŗa lēmumu lietā par atsavināšanas un zīmognodevas aprēķināšanu no Jezupa Krakopa par valdīšanas noilguma ceļā iegūto nekustamo mantu. (L. № 1902.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: sakarā ar lietas pamatā esošiem apstākļiem — Nodokļu departamenta iesniegtās kasācijas sūdzības robežās — Senātam jāizšķiŗ jautājums par to, no kādas immobila vērtības ņemams atsavināšanas nodoklis gadījumā, ja immobils pāriet iesēdējuma ceļā.

Īpašuma tiesības uz iesēdējuma pamata pāriet uz iesēdētāju ipso jure jau ar iesēdēšanas laika notecējumu, t. i. neatkarīgi no tiesas lēmuma; šajā ziņā nav starpības starp CL. un LCL. (sk. Kr. Senāta spried. krāj. 10/111, 390. lpp.). Atsavināšanas nodoklis ņemams, saskaņā ar to pašu Kr. Senāta spriedumu, nevis par īpašuma tiesību pāreju, bet gan no „krepost- — (vai viņam pielīdzināmā) akta", t. i. no dokumenta, kuŗu iesēdējuma gadījumā izsniedz tiesa, atzīstot īpašuma tiesības uz iesēdējuma pamata. Iztulkojot Nodokļu nolik. 235. p. sakarā ar nākošiem pantiem, jāatzīst, ka atsavināšanas nodoklis ņemams taisni pie „krepostvaldīšanas" pārmaiņas. Tāpat kā izsoles lietās par „krepostvaldīšanas" pārmaiņu uzskatāms apgabaltiesas lēmums par immobilu adjudikāciju (bet ne izsole), tā iesēdējuma lietās par „krepostvaldīšanas" pārmaiņu uzskatāms apgabaltiesas lēmums par īpašuma tiesību atzīšanu „aiz valdīšanas noilguma". Arī praktiski cita izeja nav domājama; atsavināšanas nodokli noteic un ņem amatpersona (piem., notārs) vai iestāde (tiesa), sakarā ar akta apliecināšanu vai tiesību atzīšanu, kamēr privātpersona no sevis, sastādot aktu, tādu nodokli pati nenoteic un no sevis arī nemaksā. Ja nostātos uz to viedokli, ka minētais nodoklis būtu jāmaksā jau iesēdējuma pabeigšanas dienā, vai lūguma iesniegšanas dienā (par īpašuma tiesību atzīšanu uz iesēdējuma pamata), tad būtu jāatzīst, ka vēlāka nodokļa maksāšana novestu pie soda naudas uzlikšanas uz lūdzēju, kādu konsekvenci Tiesu palāta tomēr

nav vilkusi. Bez tā, lūguma iesniegšanas moments, kas ir pilnīgi nejaušs un kas nekad nenodibina pats par sevi „krepostvaldīšanas" pārmaiņu, atzīstams par nenozīmīgu jautājumā par iegūstamā immobila novērtēšanu. Otrkārt, ja atzītu par izšķiroši iesēdējuma termiņa notecēšanas momentu, tad jāievēro, ka iesēdējuma pabeigšanas moments parasti paliek immobila ieguvējam nepamanīts; citādi būtu jāatzīst immobila ieguvēja pienākums pastāvīgi sekot iesēdējuma termiņa tecējumam, kas savukārt varētu nepielaist hipotezu par ieguvēja bona fides, un ar to vispār nepielaistu (izņemot Latgali) iesēdējumu kā īpašuma iegūšanas pamatu.

Tāpēc atsavināšanas nodokļa ņemšanai par izšķirošu atzīstama vienīgi tā vērtība, kuŗa immobilam ir tiesas lēmuma taisīšanas laikā, kā pareizi aizrāda Nodokļu departaments.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, aprēķinot runā esošā immobila vērtību pēc lūguma iesniegšanas laika, pārkāpusi Nodokļu nolik. 235. p. un CPN. 711. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 10. septembŗa lēmumu Nodokļu nol. 235. p. un CPN. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

75. 1932. g. 10. maijā. Līdijas Hiršfelds pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 12. oktobŗa lēmumu lietā par Līdijas Hiršfelds lūgumu apturēt viņas un Īzāka Hiršfelda nekustamas mantas pārdošanu izsolē, un Alfrēda Dzelmaņa un Otrās Liepājas Savstarpējās Kreditbiedrības pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa paskaidrojums. (L. № 1907.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta atstājusi blakus sūdzību bez ievērības aiz tā iemesla: a) ka tiesu izpildītājam nav pienākuma paziņot parādniekam par izsoles dienu, uz kuŗu nolikts pārdošanai viņa immobils; b) ka, bez tam, konkrētā gadījumā sūdzētājas vīrs, kā sievas likumīgs pārstāvis, bija saņēmis no tiesu izpildītāja pavēsti; c) ka konkrētā gadījumā par immobila izsoli bija vienīgi izziņojams „Valdības Vēstnesī" saskaņā ar CPN. 1149. p. 2. pk. CPN. 1148. p. prasījums izlikt paziņojumu par izsoli uz paša immobila ietilpst sadalījumā, kuŗš runā par immobilu publiskās izsoles izsludināšanu un aptveŗ CPN. 1146.—1150. p. Šie noteikumi paredz izsoles izsludināšanu ar paziņojuma izlikšanu uz paša immobila un publikāciju „Valdības Vēstnesī", bet šie noteikumi neprasa vēl īpašas pavēstes nosūtīšanu parādniekam, kam sākot ar izpildīšanas pavēstes izsniegšanu ir jāseko izpildīšanas darbībai (Kr. Sen. spried. № 104/84. g.). Tādēļ sūdzētāja nevar uz pavēstes nesaņemšanu atsaukties kā uz iemeslu, kādēļ viņa nokavējusi savlaicīgi iesniegt sūdzību CPN. 1204. p. kārtībā par nepareizībām izsoles izsludināšanā. Aiz aprādītiem iemesliem Tiesu palāta varēja arī neievērot aizrādījumu, ka CPN. 1204. p. nav piemērojams tad, kad parādniekam nav izsniegta pavēste par izsoles dienu, un varēja arī neapspriest norādījumu uz paziņojuma neizlikšanu pašā immobilā kā pamatu CPN. 1204. p. paredzētās sūdzības nokavēšanai, jo par nepareizībām izsoles izsludināšanā sūdzētājai bija jāseko neatkarīgi no pavēstes izsniegšanas par izsoles dienu. Aiz šā iemesla arī nav svarīgi noskaidrot, vai sūdzētāja caur savu vīru varēja Cai nevarēja dabūt zināt par izsoles dienu, un šajā ziņā Tiesu palātas atsaukšanās uz vPN. 8. p. 4. pk. un 9. p. 2. pk. ir vienīgi blakus motīvs, kuŗa pareizība vai nepareizība nesatricina tiesas gala atzinuma pareizību par to, ka sūdzība par nepareizībām izsludināšanā ir novēlota. Ar to noraidāmi visi paskaidrojumi sūdzētājas kasācijas sūdzībā. Atrodot, ka Tiesu palāta savā lēmumā nav pielaidusi nekādus likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Līdijas Hiršfelds pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

76. 1932. g. 3. jūnijā. Paulīnes Krūmiņš lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 2. civīlnodaļas priekšsēdētāja 1932. g. 12. janvāra lēmumu izsniegt atpakaļ viņas, Krūmiņš, kasāciju prasības lietā pret Arturu Līcīti. (L. № 1931.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: sūdzētājas prasībā pret atbildētāju Arturu Līcīti par bērna uzturu, miertiesnesis noraidījis lūgumu par mazturības tiesību piešķiršanu un atteicies pieņemt pārsūdzību par mazturības tiesību nepiešķiršanu, pamatojoties uz CPN. 303. (200⁷.) p. 1914. g. red. Apgabaltiesa noraidījusi sūdzētājas blakus sūdzību par pārsūdzības nepieņemšanu tāpēc: a) ka miertiesnesis, nepieņemot pārsūdzību ir rīkojies saskaņā ar likumu, kurš neparedz iespēju pārsūdzēt miertiesneša lēmumu par mazturības tiesību nepiešķiršanu; b) ka miertiesneša apsvērumu jautājumā par mazturības tiesību piešķiršanu apgabaltiesai nav iespējams pārbaudīt. Kasācijas sūdzību par apgabaltiesas 1931. g. 16. dec. lēmumu priekšsēdētājs nav pieņēmis aiz tā iemesla, ka jautājums par mazturības tiesību piešķiršanu nav pārbaudāms kasācijas kārtībā. Pretēji priekšsēdētāja domām, apgabaltiesas 1931. g. 16. dec. lēmumā, par kuru bija iesniegta kasācijas sūdzība, jautājums nebūt negrozījās ap mazturības tiesību piešķiršanu vai nepiešķiršanu pēc būtības, bet vienīgi ap to, vai miertiesnesis pareizi vai nepareizi nebija pieņēmis pārsūdzību par viņa noraidošo lēmumu mazturības tiesību piešķiršanas jautājumā. Apgabaltiesa gan aizrāda, ka nepieņemot pārsūdzību, miertiesnesis ir pieturējies pie likuma, un šajā ziņā atsaucas uz CPN. 303. (200⁷.) p.; šā panta redakcijā kodifikācija ir pielaidusi kļūdu, izlaižot teikumu, ka miertiesneša lēmums nav pārsūdzams, kā to paredz šā panta 1921. g. redakcija (Lkr. 21./72). Bet taisni tajā laikā, kad pārsūdzība netika pieņemta, bija spēkā CPN. 303. (200⁷.) p. 1931. g. redakcija (Lkr. 31./137), kurā likumdevējs ir izmetis teikumu par pārsūdzēšanas neiespējamību; no tā būtu spriežams, ka miertiesu iestādēm jautājumā par mazturības tiesību nepiešķiršanas lēmumu pārsūdzamību būtu jāvadās no vispārējo tiesu principiem, kuri tādu pārsūdzēšanas iespējamību gan atzīst (sal. Isačenko komment. pie CPN. 880. p.). Ja nu lēmums par mazturības tiesību nepiešķiršanu principā bija pārsūdzams, un ar pārsūdzības nepieņemšanu divās instancēs sūdzētājai galīgi noliegts tālāks ceļš savu tiesību panākšanā pēc iesniegtās prasības, tad tāds otrās instances lēmums par pārsūdzības nepieņemšanu gan bija pārsūdzams kasācijas kārtībā; izejot no nepareiza motīva, it kā apgabaltiesas 1931. g. 16. dec. lēmums būtu izšķīris pēc būtības jautājumu par mazturības tiesību piešķiršanu, tiesas priekšsēdētājs ir pielaidis savā 1932. g. 12. janv. lēmumā motivēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 196. (142.) p. Atrodot, ka CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ tiesas priekšsēdētāja pārsūdzētais lēmums nav uzturams spēkā un lieta ir nododama atpakaļ, lai tiktu skatīts cauri jautājums par kasācijas virzīšanu, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 2. civīlnodaļas priekšsēdētāja 1932. g. 12. janvāra lēmumu atcelt CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tam pašam priekšsēdētājam jautājuma caurskatīšanai par kasācijas sūdzības virzīšanu.

77. 1932. g. 13. aprīlī. Andreja Kolberga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 11. decembra lēmumu par zīmogsodu lietā ar Kārli Micīti. (L. № 1964.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrad: sūdzētājs savā blakus sūdzībā aizrādījis, ka runā esošā vēstule pēc būtības esot attiecināma uz tirdzniecības korespondenci; apgabaltiesa šo sūdzētāja aizrādījumu noraidījusi un pat bez apspriešanas, ar to vien pārkāpjot CPN. 196. (142.) p. Īstenībā, vēstule, ar kuru personu uzaicina iestāties par tirgotavas palīgu tirdzniecības uzņēmumā, raksturojama kā tirdzniecības korespondence, jo darījums par tirgotavas palīga pieņemšanu dienestā ir tirdzniecības darījums, kaut arī ne divpusīgs, bet vienpusīgs, t. i. tirdzniecības darījums, kurā vismaz no vienas puses uzstājas tirgotājs, t. i. uzņēmuma īpašnieks vai saimnieks, kā tirgotājs (sk. Kr. Senāta 4. dep. 1895. g. 23. februāra spried. Grütcmachera lietā: Šeršenevičs, 4. izd. Курс торг. права 1. sēj. 109., 110. lpp.; Kr. tirdzn. proc. lik. 42. p. 1. pk.). Pēc rīkoj. par zīmognod. 46. p.

55. pk., tirdzniecīskā korespondence atsvabināma no zīmognodevas, pie kam, pretēji zīmognod. nolik. (57. p. 3. pk.), rīkoj. par zīmognod. neierobežo korespondenci tikai ar darījumiem par preču pārdošanu un pirkšanu, bet, taisni otrādi, uzsveŗ, ka arī šādi darījumi atsvabināmi no zīmognodevas; no tā izriet, ka, bez darījumiem par preču pārdošanu un pirkšanu, no zīmognodevas atsvabināmi arī pārējie (divpusīgi vai vienpusīgi) tirdzniecības darījumi, tā tad arī darījumi par tirdzniecisku darbinieku (tirgotavas palīgu) pieņemšanu dienestā. Tā tad, apgabaltiesa, apliekot runā esošo vēstuli ar zīmognodevu, pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 46. p. 55. pk. un CPN. 181., 196. (129., 142.) p. un viņas lēmums atceļams, kādēļ Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 11. decembŗa lēmumu rīkoj. par zīmognod. 46. p. 56. punkta un CPN. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai *izspriešanai no jauna citā sastāvā.*

78. 1932. g. 12. maijā. Atbildētājas Ķemeŗu sēravotu pārvaldes lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 19. novembŗa spriedumu Jāņa Feodorova prasībā pret Ķemeŗu sēravotu pārvaldi. *(L. № 1976.)*

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesas atzinums, ka Ķemeŗu sēravotu un peldvietu iestāde nav pielīdzināma slimnīcām lik. par darba laiku 19. p. nozīmē, atzīstams par pareizu. No Ārstn. lik. noteikumiem (Kr. lik. kop. XIII sēj.), uz kuŗiem atsaucas pati kasācijas sūdzības iesniedzēja, redzams, ka Ķemeŗu sēravoti pieskaitāmi nevis pie slimnīcām (par kuŗām runā šā likuma II sadaļa), bet gan pie „minerālūdeņu" iestādēm, uz kuŗām *attiecas likuma III sadaļa. Likuma 297. p., 297. p. 2. piez., 337. p. tieši pieskaita Ķemeŗu* sēravotus pie minētām minerālūdeņu iestādēm; tas apstāklis, ka likuma 337., 348. p. minerālūdeņu iestādes nosauc par „лечебные заведения" un ka pēc Ķemeŗu sēravotu statūtu (Lkr. 1922. g. 160) 2. p. iestādes uzdevums ir sniegt palīdzību veselības kopšanai, bet pēc 3. p., iestāde ierēdņus uzņem ārstēšanai uz vispārējo noteikumu pamata par ierēdņu ārstēšanu, minētam atzinumam nerunā pretim, jo arī minerālūdeņu iestādes, protams, ir ārstniecības iestādes (лечебные заведения), kuŗu mērķis ir slimo veselības kopšana; tomēr šīs iestādes (tā tad arī Ķemeŗu sēravoti) nav atzīstamas par slimnīcām ārstn. lik. 280.—296. panta nozīmē, jo pēc apgabaltiesas konstatējuma (kādu konstatējuma pareizību kasācijas sūdzības iesniedzēja neapstrīd) Ķemeŗu sēravotu iestāde naktī nedarbojas un peldu viesi dzīvo ārpus iestādes, tā tad šai iestādei trūkst slimnīcas raksturīgās pazīmes (sk. ārstn. lik. 280. p., 280. p. pielik. 5. pantu, kas slimnīcas šķiro atkarībā no slimnīcā esošo gultu skaita un tā tad paredz slimnieku atrašanos slimnīcā pa visu slimības laiku, un šā pielik. 45. p., kas prasa slimnīcu ārstu vai feldšeru dežūrēšanu, protams, kā dienas tā nakts laikā). Tā tad apgabaltiesa, neatzīstot Ķemeŗu *sēravotu un peldvietu iestādi par slimnīcu un sakarā ar to nepieskaitot prasītāju, kā* šās iestādes kalpotāju, pie lik. par darba laiku 19. p. minētiem slimnīcu kalpotājiem, nav pielaidusi nekādus likuma pārkāpumus. Tādēļ neprasa izšķiršanu jautājums par to, vai prasītājs pēc sava aroda (kā elektriskas stacijas mašīnists) varētu tikt pielīdzināts *slimnīcu kalpotājiem. Šis jautājums noraidāms pats par sevi, reiz Ķemeŗu sēravotu* iestāde vispār pie slimnīcām nav pieskaitāma; tādēļ Senātā nemaz nav apspriežami kasācijas sūdzības iesniedzējas paskaidrojumi, kuŗos viņa apstrīd apgabaltiesas atzinumu šajā pēdējā jautājumā (kuŗu apgabaltiesa izšķīrusi tāpat noraidoši). Atrodot, ka atbildētājas kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Ķemeŗu sēravotu pārvaldes kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

79. 1932. g. 26. oktobrī. Atbildētājas Ogres pagasta sabiedrības pilnvarnieku zv. adv. E. *Grīnberga un H. Rūša lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 1./8. jūnija spriedumu* Mades Ernest un Andreja Luca prasībā pret Ogres pagasta sabiedrību, par mir. Jāņa Luca testāmentu un prasītāju Mades Ernest un Andreja Luca pilnvarnieka zv. adv. Fr. Gailīša paskaidrojums. (L. № 1992.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka, pēc tiesas konstatējuma, pagasta amatpersonas maldinājušas testātoru par savu ierašanos sastādīt testāmentu, kādēļ testātors nomiris, nepaspēdams izdarīt pagastam par labu sastādītā testāmenta grozījumus; ar to pagasta amata personas pielaidušas viltu, par kuru runā CL. 2848. p. 2. pk.; b) ka, neatkarīgi no tā, pagasta sabiedrība, kā to konstatē tiesa, Jāņa Luca atstāto mantojumu nav izlietojusi tam mērķim, kuram Lucs to novēlējis, proti, nav izlietojusi testātora līdzekļus vispārējās izglītības, sevišķi zemkopības izglītības, veicināšanai, bet ieskaitījusi skaidru atlikumu no Braku mājām pagasta vispārējos budžeta ienākumos; ar to pagasta sabiedrība ir zaudējusi visas tiesības uz Jāņa Luca mantojumu pēc 1915. g. 8. maija testāmenta uz CL. 2848. un 2854. p. pamata; c) ka CL. 2854. p. gan runā par tiesas atgādinājumu, bet ar civilprocesa noteikumu ievešanu šis nosacījums par tiesas atgādinājumu ir zaudējis savu spēku, kādēļ uz CL. 2854. p. pamatotu prasību prasītāji varēja celt pēc gada notecēšanas no mantojuma pieņemšanas valdīšanā. CL. 2847., 2848. u. t. p. runā par mantojuma vai noveļu atraušanu personām, kuras izrādījušās par necienīgām (Indignität, Erbunwürdigkeit). Tādēļ Tiesu palātai, ja viņa mantojuma atraušanu Ogres pagasta sabiedrībai pamato uz CL. 2848. p. 2. pk., bija jākonstatē, ka pagasta s-bas rīcībā ir saskatāmi vardarbība vai viltus, ar kuriem tā būtu mantojuma atstājēju atturējusi no testāmenta taisīšanas vai grozīšanas. Pagasta sabiedrības, kā juridiskas personas, rīcība vispār var izpausties vienīgi tās likumīgo organu darbos. Gan juridiska persona ir uzskatāma nevien par tiesību subjektu, bet arī par gribas subjektu, t. i. juridiska persona parādās kā patstāvīgi caur saviem organiem daroša un darbojošās persona ar reālu gribu, pie kam, viņas organu darbi — vispārējo pilnvarojumu robežās — uzskatāmi tieši kā pašas juridiskas personas darbi, kādēļ juridiskai personai piemīt arī deliktu spēja, t. i. viņas organu delikti tieši tiek pārnesti uz pašu juridisko personu, sastādot tās deliktu (sal. Sen. CKD. spried. № 419/25. g.). Bet no tā vēl neizriet, ka atsevišķu pagasta amatpersonu rīcība, kuŗai nepiemīt likumīga organa darbības rakstura, ar tādu pat saistošu nozīmi ir pārnesama uz pagasta sabiedrību, kvalificējot to par pašas pagasta sabiedrības rīcību. Tādēļ, ja Tiesu palāta ir domājusi pašu pagasta sabiedrību pasludināt par necienīgu mantinieku, nepietika ar to vien, ka tiesa ir konstatējusi dažu pagasta amatu vīru tīšu izvairīšanos no ierašanās pie Luca un pēdējā viltīgu maldināšanu no šo personu puses, bet Tiesu palātai bija arī jāpaskaidro, kādēļ šo personu rīcībai ir piešķiŗama likumīgu organu darbības nozīme, ar pagasta sabiedrībai saistošu spēku. Nesniedzot šajā ziņā nekādus paskaidrojumus un izejot vienīgi no tā, ka atsevišķu pagasta amatu personu viltus jau pats par sevi ir pašas pagasta sabiedrības viltus, Tiesu palāta savā spriedumā ir pielaidusi netik vien motīvēšanas nepilnību, bet arī motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 816. (711.) p. Piemērojot CL. 2854. p. Tiesu palāta ir pielaidusi savā spriedumā motīvēšanas nepareizību. No tā vien, ka civilprocesa likums neparedz, kādā kārtībā izdarāms tiesas atgādinājums, par kādu, pēc tiesas konstatējuma, runā CL. 2854. p., vēl neizriet, ka šā panta noteikums par atgadinājumu un gada termiņa skaitīšanu tieši no atgadinājuma, būtu vispār zaudējis spēku, jo smaguma punkts šajā pantā taisni ir termiņa palaišana no atgādinājuma izpildīt testātora uzlikumu (sal. Erdmann, III, 504. lpp.). Lieta grozās ap atgādinājumu, un šajā ziņā priekšreformas tiesu darbības noteikumu grozīšana ar civilprocesa likumu ir novedusi pie civillikumos paredzētās tiesu darbības aizvietošanas ar notāra darbību (sal. CL. 3309. p. 1864. g. izd. ar šā panta tekstu Kodifik. nodaļas 1890. g. izdevumā, un šā panta avotu zem burta „a" ar atsaukšanos uz 1889. g. 9. jūlija lik. un Notār. nolik. 141. un t. p.; sk. CL. 3633., 3665. p., Nolkena 1891. g. izdev. ar Nolkena piezīmēm 462., 466. lpp.). Tā tad tas vien, ka materiāltiesisks noteikums stādīts atkarībā no tiesu darbības, kādu vairs neparedz civilprocesa likums, vēl nenozīmē, ka šis noteikums vispār būtu zaudējis savu spēku un ka tiesas atgādinājuma atkrišana nozīmē vispār atgādinājuma, kā materiāltiesiska noteikuma, atkrišanu un ka tādēļ CL. 2854. pantā pa-

redzēto gada laiku varētu skaitīt tieši no mantojuma pieņemšanas valdīšanā. Tā tad, ja tiesa konstatētu, ka atgādinājums nav izdarīts, viņai vispār prasība būtu jāatzīst par priekšlaicīgu un uz tā pamata par atraidāmu; nepareizi iztulkojot CL. 2854. p. un nākot caur to pie prasību apmierinošā atzinuma, Tiesu palāta ir pārkāpusi savā spriedumā CL. 2854. p. un CPN. 816. (711). p. Atrodot, ka Tiesu palāta ir pielaidusi savā spriedumā CL. 2854. p. un CPN. 816. (711). p. pārkāpumus, un ka tādēļ vien jau viņas spriedums nav uzturams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 1./8. jūlija spriedumu CL. 2854. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

80. 1932. g. 2. jūnijā. Jāņa Riekstiņa pilnvarnieka Kārļa Riekstiņa lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas 1932. g. 13. janvāra lēmumu viņa, Riekstiņa, prasības lietā pret Subatas pilsētas valdi. (L. № 2027.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Jānis Riekstiņš ir iesniedzis prasību miertiesnesim, kurā tas lūdz piespriest viņam par labu no atbildētājas Subatas pilsētas pašvaldības Ls 724, kas viņam pienākoties uz lik. par oblig. skolu skolotāju algošanu no 1920. g. 1. oktobra līdz 1921. g. 1. februārim, kad viņš bijis par Subatas žīdu pamatskolas skolotāju. Šāda skolotāja prasība izriet tieši no likuma nosacījumiem par skolotāju atalgošanu un nav padota partu brīvai vienošanai, un tādēļ nav uzskatāma par civiltiesisku strīdu, kādēļ šī lieta nepiekrīt civiltiesas izšķiršanai (Senāta spried. 23./194; 26./143, 465). Ja Skolu departaments ir paskaidrojis prasītājam, ka viņam ar šādu prasību jāgriežas pie civiltiesas, tad šāds Skolu departamenta paskaidrojums nevar tomēr grozīt lietas piekritību. Prasītājs nepareizi atsaucas uz 1930. g. likumu (Lkr. 1930./82) par darba algas piedzīšanas kārtību, jo tas attiecas vienīgi uz tādu darba algu, kurai piemīt civiltiesisks raksturs. Tā tad apgabaltiesa, atrodot, ka šī lieta nepiekrīt civiltiesas izšķiršanai, nav pārkāpusi prasītāja kasācijas sūdzībā aprādītos likuma nosacījumus, kādēļ šī sūdzība, kā nepamatota atraidāma. Tādēļ Senāts nolemj: Jāņa Riekstiņa pilnvarnieka Kārļa Riekstiņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

81. 1932. g. 1./7./15./30. jūnijā. Atbildētājas Elzas Reinhards pilnvarnieku zv. adv. V. Holcmaņa un E. Magnusa lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 21./28. oktobra spriedumu Makša Reinharda prasībā pret Elzu-Annu-Jozefini Reinhards, dzim. Heims, par laulības šķiršanu un prasītāja Makša Reinharda pilnvarnieku zvēr. adv. B. Bērenta un Ž. Freidenfelda paskaidrojums. (L. № 2098.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc CL. 3066. p. par personas dzīves vietu jeb domicilu atzīstama vieta, kas sastāda viņas pilsoniskās dzīves un veikala centru. Dzīves vietu nodibina: 1) ar gribu apmesties vietā pastāvīgai dzīvošanai (animus manendi), un 2) ar faktisko apmešanos (habitatio) tajā vietā. Gribu nodibināt savu domicilu zināmā vietā izteic un izdara (Ausführung des Entschlusses), ierīkojot sev jaunu saimniecību vai pārnesot savas mantas lielāko (ja nelikvidē pirmo domicilu) daļu uz to vietu un iesākot tur dzīvot (3067. p. Erdmann, System, I, 88. lpp. pie 2.—4. piez.). Nav šaubu, ka nupat aprādītie *domicila nodibināšanas veidi minēti CL. 3067. pantā tikai piemēra veidā un tie tāpēc nav* uzskatāmi par vienīgiem. Pie tam minētie veidi saprotami nevis kā kumulatīvi, bet gan tikai kā alternātīvi. No otras puses, Latvijas civīllikums aizrāda arī uz tādu darbību, kura nav pietiekoša, lai no tās varētu spriest par personas gribu (nodomu) nodibināt savu domicilu kādā noteiktā vietā (3068. p. ar piez.). Šajā ziņā Tiesu palāta no viņas aprādītiem apstākļiem un aiz viņas paskaidrotiem iemesliem konstatējusi, un to pēc būtības arī atbildētāja nenoliedz, ka prasītājs ieradies Rīgā 1931. g. 7. februārī (nevis 9. februārī, kā tagad aizrāda atbildētāja savā kasācijas sūdzībā), ka prasītājs

noīrējis 8. februārī Rīgā, dzīvokli, noslēdzis līgumu ar Latvijas Nacionālās Operas direkciju par operetes „Sikspārnis" inscenējumu pirms 1930./31. g. sezonas slēgšanas un 7. februārī noslēdzis ar vācu teātŗa biedrību līgumu par dažu izrāžu inscenējumiem 1931./33. g. Tālāk Tiesu palāta konstatējusi arī to, ka prasītājs pārvedis uz Latviju savas lietotās mājas mantas un arī turpmāk paturējis savu dzīvokli Rīgā, noīrējis vasarnīcu Buļļos un vasaras laiku tur arī pavadījis un izgādājis Iekšlietu ministrijas atļauju uzturēties Latvijā vienu gadu, kaut arī prasītājs dzīvojis Latvijā laikā no prasības iesniegšanas (1931. g. 14. februāŗa līdz 1931. g. oktobrim) tikai 55 dienas, pa to laiku braukājot uz Berlīni, Stokholmu un citur. No šādiem lietā nodibinātiem apstākļiem Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka prasītājs patiesi jau pirms prasības celšanas nodibinājis domicilu Latvijā, Rīgā. Šāds Tiesu palātas atzinums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā (Kr. Sen. spried. 78/41; 82/29, 88/72). Šajā ziņā nekrīt svarā tas galvenais arguments, kuŗu atbildētāja min pret aprādīto Tiesu palātas atzinumu, proti, ka tik īsā laikā (no 7. februāŗa līdz 14. februārim) neesot iespējams nopietni nodibināt domicilu. Īstenībā, likums netikvien nekādu minimālu laiku šajā ziņā neparedz, bet pat tieši aizrāda (CL. 3067. p. 3. pk. beigās) kā uz vienu domicila izvēlēšanas veidu, uz to gadījumu, kad kāds „pārcēlis savas mantas lielāko daļu uz vienu vietu un tur iesāk dzīvot". Patiesībā apmešanās griba (nodoms, „Entschluss" pēc Erdmaņa; sk. arī terminoloģiju CL. 2936. p. 3. pk.) var loģiski izteikties un reālizēties arī vienā pašā momentā, proti, pārceļoties uz jaunu dzīves vietu. Gan lietā varētu pacelties jautājums par to, cik ilgi šī griba patiesi tika uzturēta; arī šajā ziņā (3071. p.) tāpat, lai atceltu augšā aprādītā kārtībā nodibinātu domicilu, likums prasa tādas pretējas gribas noteiktu izteikšanu un patiesu izvešanu. Pēc Tiesu palātas pareiza aizrādījuma, ar to vien, ka prasītājs kā mākslinieks pa lielāko gada laiku apmeklē citas vietas un pilsētas, kur viņš tāpat nodarbojas ar inscenējumiem, viņš nav vēl atcēlis savu reiz jau nodibināto domicilu Latvijā. Sakarā ar to, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, izšķiŗams atraidoši, arī jautājums par to, vai tas apstāklis, ka prasītājam ir domicils arī Berlīnē, nepielaistu, ka viņš varētu tajā pašā laikā nodibināt tādu arī Rīgā. Lai nodibinātu jaunu domicilu, nemaz nav prasāms, lai iepriekš likvidē līdzšinējo domicilu, jo pēc CL. 3073 p. domicils var būt reizē divās vietās (Erdmanis 1. c. 88. lpp. 5. piez.). Likums pie tam nemaz nenoliedz, ka abi vai vairāki domicili varētu būt arī nevienādi jeb nevienlīdzīgi saimnieciskā vai idejiskā nozīmē; likums pilnīgi pielaiž tādu situāciju, ka vienam domicilam būtu šajā ziņā zināms pārsvars, ja vien attiecīgās personas darbība koncentrējas abos vai vairākos viņa domicilos, kā tas taisni iespējams prasītājam kā teātŗu izrāžu organizātoram starptautiskos apmēros (von internationalem Ausmaasse). Tāpēc Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls neievērot atbildētājas lūgumu nopratināt viņas uzdotos lieciniekus par to, ka Rīga, salīdzinot ar Berlīni, neesot vienādā mērā uzskatāma par prasītāja dzīves vidus punktu, jo likums (3073. p.) principā pielaiž vairākus domicilus. Jautājumu par to, vai un cik tālu šādi vairākie domicili būtu savienojami vienā personā, izšķiŗ tiesa pēc sava ieskata. Tiesu palāta aprādījusi faktiskos apstākļus, kādēļ viņa uzskata Rīgu, katrā ziņā, par vienu no prasītāja domiciliem, kur prasītājs izrāda taisni tādu darbību, kuŗa ieiet viņa dzīves centrālā, profesionālā darbībā pēc būtības. Atzīstot, ka Rīga, tāpat kā Berlīne, prasītājam ir domicils, juridiskā izpratnē, tā tad nevis tikai uzturēšanās vietā, Tiesu palāta varēja uzskatīt par indiferentu jautājumu par viena domicila pārsvaru par otru un tāpēc arī varēja atzīt par lieku nodibināt šādu pārsvaru. Jautājums par pārsvaru būtu ievērojams tikai tad, ja Tiesu palāta vēl nebūtu izšķīrusi jautājumu par to vai Berlīnē vai Rīgā prasītājam ir domicils. Bet, atzīstot, uz viņas aprādīto datu pamata, ka prasītājam katrā ziņā viens domicils ir Rīgā, Tiesu palātai nebija vajadzības ielaisties jautājuma izšķiršanā par to, vai vēl kādā citā vietā prasītājs izrādījis intensīvāku, plašāku darbību, ja vien likums pielaiž iespēju nodibināt vairākus domicilus, kādu iespēju tieši paredz Latvijas civīllikums. Tāpēc prasītājs varēja savu domicilu nodibināt Rīgā, arī nelikvidējot savu veco domicilu Berlīnē vai kādās citās vietās, kur viņš, varbūt, tāpat izrāda intensīvu

organizācijas darbību. Gan pēc vispārēja procesuālā principa prasības tiesiskam pamatam jābūt nodibinātam jau prasības celšanas laikā. Šis princips tomēr nav pārkāpts runā esoša gadījumā. Lai nodibinātu savu domicilu noteiktā vietā, pietiek, kā augšā aprādīts, ka tur kaut arī tikai „iesāk" dzīvot. Tiesu palāta konstatējusi, ka prasītājs „iesācis" dzīvot Rīgā, jau pirms prasības celšanas ar to faktisko rīcību, kādu viņš parādījis drīz pēc iebraukšanas Rīgā, un kuru Tiesu palāta sīki min sava sprieduma motīvos. Tiesu palāta varēja atsaukties arī uz prasītāja izturēšanos pēc prasības celšanas un proti, tajā izpratnē, ka tā devusi Tiesu palātai iemeslu atzīt, ka prasītājs nav atsacījies no savas jau no paša sākuma izteiktās gribas un nodoma Rīgā nodibināt domicilu, t. i., ka prasītājs patiesi nodomājis palikt Latvijā un tur pastāvīgi apmesties. Taisni, lai uzsvērtu šādu prasītāja nodomu, Tiesu palāta varēja pamatot savu atzinumu arī uz tādu tālāko prasītāja rīcību, kādu viņš parādījis arī pēc prasības celšanas. Motīvs, aiz kura prasītājs izvēlējies domicilu taisni Latvijā un pie tam taisni Rīgā, kā tīri psicholoģisks moments, nekrīt svarā jautājumā par domicila nodibināšanas juridiskām sekām, tiesas piekritības radīšanas ziņā. Tiesas piekritības nodibināšana ar prasības celšanu ir tīri civīlprocestiesisks akts un tam nav piemērojami privātlikuma noteikumi par fiktīviem vai simulatīviem darījumiem. Tāpēc CL. 2951. p. (par fiktīviem darījumiem) un 2952. p. (par simulatīviem darījumiem) nedod atbildētājai tiesību Rīgas apgabaltiesas piekritību apstrīdēt uz tā pamata, ka prasītājs savu domicilu izvēlējies un nodibinājis Rīgā vienīgi ar nolūku nodibināt tur tiesas piekritību tagadējās prasības celšanai. Tāpat arī paša domicila nodibināšanu Rīgā atbildētāja nevarētu apstrīdēt it kā fiktīvu, jo minētais akts pats par sevi pastāv netikvien gribas izteikšanā, bet arī reālos darbos, kuŗus noteikti konstatē Tiesu palāta. Neatkarīgi no tā, vispār Tiesu palātas atzinums jautājumā par zināma juridiska akta (Rechtshandlung) fiktīvo raksturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Lieki visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos tā apstrīd Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības. Pēc aprādītiem vispārējiem apsvērumiem, griežoties pie atsevišķiem atbildētājas aizrādījumiem viņas kasācijas sūdzībā, jāpiezīmē vispirms, ka Tiesu palātas atzinums par to faktisko domicila priekšnoteikumu esamību, kuŗus paredz Latvijas civīllikumi, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc kasācijas kārtībā pārbaudāms. Domicila jēdzienu Tiesu palāta pareizi pēc Latvijas civīllikumu un teorijas noskaidrojusi un šajā ziņā arī atbildētāja nepārmet Tiesu palātai, ka tā nepareizi būtu iztulkojusi Latvijas civīllikumu noteikumus par domicilu, bet apstrīd vienīgi Tiesu palātas atzinumu par domicila nodibināšanas faktisko priekšnoteikumu esamību runā esošā lietā. Bet, ja nu — kā augšā aprādīts — taisni arī šāds Tiesu palātas atzinums ir atzinums pēc lietas būtības, tad paši par sevi noraidāmi visi atbildētājas paskaidrojumi, kuŗos viņa apstrīd arī šā Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības, un kuŗos izteicas kasācijas sūdzības galvenā daļa. Ja nu prasītāja domicils likumīgi nodibinājies Rīgā, tad viņam uz lik. par laulību 63[1]. p. pamata ir tiesības celt laulības šķiršanas prasību Latvijas tiesā. Tas apstāklis, ka prasītājs, pēc atbildētājas apgalvojuma, ir Čechoslovakijas pavalstnieks, nemaz negroza Latvijas likumos paredzēto Latvijas tiesu piekritību laulības šķiršanas lietās, kuŗās prasība celta pēc prasītāja domicila Latvijā. Hāgas 1902. g. 12. jūlija konvencijai nedz bij. Krievija, nedz Latvija nav pievienojusies (Senāta spried. 28./708, Landolta lietā); tāpēc prasītājam nebija jāgriežas pie Čechoslovakijas tiesām, un viņa laulības šķiršanas lietā nav arī piemērojami Čechoslovakijas likumi. Taisni otrādi, saskaņā ar Latvijas likuma par laulību 1. p., šis likums piemērojams visiem Latvijas iedzīvotājiem, tā tad, nevis tikai, Latvijas pilsoņiem vien (sk. minēto Senāta spriedumu). Tā tad Latvija minētā likumā pieturas nevis pie nacionālā, bet gan pie territoriālā principa. Jautājumam par laulības šķiršanas sprieduma izpildīšanas, t. i. starptautiskās atzīšanas, iespēju nav nekādas nozīmes tagad izspriežamā lietā. Tādēļ ir lieki atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības otrā daļā. Tālāk atbildētāja atrod, ka šajā lietā neesot likuma par laulību 50. pantā paredzēto priekšnoteikumu. Tomēr Tiesu palāta šajā ziņā konstatējusi,

ka parti nepārtraukti vismaz pēdējos 3 gadus dzīvojuši atšķirti. Šāds Tiesu palātas konstatējums tāpat attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to vispirms atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības tajā daļā, kuros tā apstrīd arī šādu Tiesu palātas konstatējumu pareizību pēc būtības. Tālāk, pretēji atbildētājas domām, Tiesu palāta pareizi ierauga laulāto atšķirto dzīvi taisni tajos apstākļos, ka viņiem nav nedz kopējas saimniecības, nedz tuvāku sakaru, t. i. ka laulātiem šķirta gulta un galds, un ka tāpēc nekrīt svarā tas, ka viņi kādreiz arī satiekas, piemēram, sakarā ar bērnu interesēm. Atbildētāja pati Tiesu palātas sēdē uz priekšsēdētāja jautājumu (II, 120. o. p.) noteikti paskaidrojusi, ka prasītājs runā esošo 3 gadu laikā vairs nedzīvojot Kupfergraben 7. namā Berlīnē. Atzīstot, ka laulātie dzīvo šķirti vismaz 3 gadus, Tiesu palāta tā tad nemaz nav sagrozījusi lietas apstākļus. Pretēji atbildētājas domām, apstāklis, ka parti abi ir mākslinieki, nemaz, pats par sevi, neizslēgtu partu kopējo (neatšķirto) dzīvi. Tagadējā prasība celta nevis aiz laulības iziršanas (it kā uz 49. p. 3. pk. pamata), bet gan uz 50. p. pamata, t. i. neatkarīgi no atšķirtās dzīves iemesliem. Tā tad lieki atbildētājas paskaidrojumi arī viņas kasācijas sūdzības pēdējā daļā. Aiz šiem iemesliem Tiesu palāta varēja atraidīt atbildētājas lūgumu nopratināt viņas uzdotos lieciniekus par to, ka parti esot satikušies viņas minētās viesnīcās un restorānos, jo, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, šāda satikšanās nav uzskatāma par atšķirtas dzīves pārtraukšanu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumus, un ka tāpēc viņas kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Elzas Reinhards pilnvarnieku zvēr. advokātu Holcmaņa un Magnusa kasācijas sūdzību, uz CPN. 793. p. pamata, atstāt bez ievērības.

82. 1932. g. 23. novembrī. Atbildētāja Jēkaba Štāla pilnvarnieka privātadv. A. Frīdenberga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 29. janvāra spriedumu Bērtiņa Krevica prasībā pret Jēkabu Štālu un Bērtiņa Krevica pilnvarnieka zv. adv. T. Goldes paskaidrojumus. (L. № 2125.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka, pēc tiesas konstatējuma, atbildētājs apņēmies prasītājam maksāt Ls 1000, ja pēdējais uzrādīšot sievieti ar naudu, kura vēloties precēties, un atbildētājs prasītāja uzrādīto Baltkevičs arī apprecējis; b) ka prasītājs gan nav pierādījis, ka viņa uzrādītai Baltkevičs bijuši prasītāja apgalvotie Ls 40.000, bet tiesa šo apstākli atrod par neapstrīdētu uz CPN. 199. p. pamata; c) ka, pēc tiesas konstatējuma, pienākums, kādu uzņēmies atbildētājs nerunā pretim labiem tikumiem, kādēļ partu vienošanās nav izņemama no likuma aizsardzības. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, konkrētā gadījumā jautājums nebūt negrozās ap prasītāja starpniecību laulības noslēgšanā, bet ap prasītāja darbību sievietes sameklēšanā un uzrādīšanā, kuŗai būtu kapitāls un kuŗa vēlētos iestāties laulībā. Šādā prasītāja darbībā nav iemesla saskatīt kaut ko nemorālisku, vai runājošu pretīm labiem tikumiem, jo šāda darbība nekādi neiespaido pašu laulības noslēgšanu; tādēļ lieka atbildētāja atsaukšanās uz viņa minētiem bij. Kriev. Senāta spriedumiem, kuŗi savā pamatā iziet no citiem lietas apstākļiem, uzsveŗot, ka pati laulība gan nevar būt par darījuma priekšmetu, un ka apņemšanās par maksu novest līdz laulībai personas, no kuŗām vienlīdzīgākā puse zināmā mērā ir jāiespaido, gan runā pretim labiem tikumiem. No šādiem apcerējumiem nekādi neizriet, ka jau paša laulības kontrahenta sameklēšanā un uzrādīšanā būtu saskatāms kaut kas aizskarošs un tikumībai pretīgs; ar to ir lieks atbildētāja aizrādījums, it kā apgabaltiesa būtu pārkāpusi CL. 2922. p. Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka atbildētājs ir apņēmies maksāt prasītājam Ls 1000, ja pēdējais uzrādīs sievieti ar kapitālu; tāpat tiesa ir konstatējusi, ka atbildētājs ar uzrādīto sievieti ir iestājies laulībā. Šādu konstatējumu pareizību atbildētājs savā kasācijas sūdzībā gan neapstrīd, to-

mēr noteikti noliedz, ka viņa laulātā draudzene būtu ienesusi pūrā prasītāja apgalvoto kapitālu. Arī pati apgabaltiesa atrod, ka prasītājs nav pierādījis, ka atbildētāja laulātai draudzenei būtu bijuši tie Ls 40.000, uz kuŗiem prasītājs aizrāda, tomēr atzīst, ka šis apstāklis uzskatāms par neapstrīdētu saskaņā ar CPN. 199. (145-I.) p.; pie šāda atzinuma tiesa gan varētu nākt, ja uz viņas aicinājumu absolūti nekāda atbilde nebūtu ienākusi. Konkrētā gadījumā atbildētājs sava pilnvarnieka personā taisni ir devis — kā rakstiski, tā mutiski — paskaidrojumus, un tiesa tos nav atzinusi par nepietiekošiem. Pēc CPN. 199. p. noteikumiem pavēstē jānorāda apstākļi, kuŗu noskaidrošanai partu aicina, kā arī neierašanās sekas, ko tiesa šajā gadījumā nav izpildījusi. Bez tā atbildētājs vēl pirms speciālas aicināšanas CPN. 199. p. kārtībā pirmā miertiesneša sēdē bija paskaidrojis, ka Balkevičs viņam nekādu naudu nav iedevusi. Tādos apstākļos, ja tiesas priekšā noteikti tiek apstrīdēts tas apstāklis, kuŗu tiesa ir uzsvērusi, t. i. ka kapitāls būtu ienests laulībā, tad tiesai nebija nekāda pamata uzskatīt šo apstākli par neapstrīdētu it kā uz CPN. 199. (145-I.) p. pamata. Tā tad, ja partu attiecībās pati tiesa ir piešķīrusi nozīmi kapitālam, ko ienes laulībā prasītāja uzrādītā sieviete, tad viņai šāda kapitāla esamība arī bija jānodibina; nenodibinot ar noteiktību šo apstāklī, tiesa, izejot no viņas pašas apsvērumiem par apstākļiem, kādos atbildētājam jāmaksā Ls 1000, nevarēja nākt pie pareiza gala atzinuma savā spriedumā. Ar to tiesa ir pielaidusi kā lietas apstākļu noskaidrošanas nepilnību, tā arī motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot CPN. 181. un 196. p. Atrodot, ka CPN. 181., 196. p. pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 29. janvāŗa spriedumu atcelt CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

83. 1932. g. 24. novembrī. Tatjanas Lībeks lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 14. janvāŗa lēmumu Tatjanas Lībeks un S.P.R.S. tirdzniecības pārstāvniecības Latvijā šķīrējtiesas lietā. (L. № 2137.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: *vispirms nav pamatots prasītājas apgalvojums, it kā esot jāizšķiŗ* no vienas puses „brīvprātīga šķīrējtiesa" un no otras puses „saistoša" šķīrējtiesa, un ka konvencijā paredzētā šķīrējtiesa esot „saistoša" šķīrējtiesa. Īstenībā, arī 1928. g. konvencijā paredzētā šķīrējtiesa atzīstama par „brīvprātīgu", tāpat kā arī parastā šķīrējtiesa, jo abas pamatojas uz „šķīrējtiesas nolīguma" (konvencijas 2. p.), un tikai gadījumam, kad puses savā starpā nevar vienoties par šķīrējtiesnešu personām, konvencija paredz zināmus saistošus noteikumus (3. p.). Prasītāja savu kasācijas sūdzību pamato uz veselu rindu Tiesu palātas it kā pielaistu Civīlprocesa likumu noteikumu par šķīrējtiesāšanu pārkāpumiem, kuŗos prasītāja ierauga kasācijas iemeslus. Šāds izejas punkts nav savienojams ar konvencijas pieņemto iztiesāšanas principu. Konvencija savā pamatpantā (7. p.) uzstāda to principu, ka šķīrējtiesas spriedumam, kuŗā nav konvencijas 9. pantā aprādīto defektu, kas dotu iemeslu noraidīt viņa izpildīšanu, ir likumīgā spēkā gājušā tiesas sprieduma nozīme. Tā tad konvencijas 9. p. pilnīgi min visus pamatus, uz kuŗiem šķīrējtiesas spriedums būtu atspēkojams, t. i. nebūtu atzīstams par likumīgā spēkā gājušu tiesas spriedumu. Konvencijas 9. pantam tādēļ netikvien tāda nozīme, kā tas min pamatus, aiz kuŗiem civīltiesai būtu tiesība noraidīt prasītāja lūgumu taisīt lēmumu par šķīrējtiesas sprieduma izpildīšanu, bet — galvenais — arī tā nozīme, ka līdz ar to tiek noteikts, aiz kādiem īsti iemesliem šķīrējtiesas spriedumam nav atzīstams tiesas sprieduma spēks. No visa tā izriet, ka konvencijā paredzētā kārtībā nodibināto šķīrējtiesu lietās piemērojami, vismaz jautājumā par šķīrējtiesas sprieduma atspēkošanas iemesliem, vienīgi pašā konvencijā paredzētie, bet ne vispārējie Civīlprocesa likumā paredzētie noteikumi par šķīrējtiesas spriepuma apstrīdēšanas pamatiem. Arī konvencijas 11. p. nemaz nenosaka, ka šķīrējtiesai

būtu jārīkojas pēc vietējā Civīlprocesa likuma, bet, runājot par „vietējiem likumiem", izteicas, ka „jāņem vērā": 1) tiesas sacīkstes dati, 2) pušu minētie pierādījumi, 3) vietējie likumi, 4) starptautiskie tirdznieciskie paradumi. Tā tad, 11. p., blakus starptautiskiem paradumiem minot arī par vietējiem likumiem, varēja domāt vienīgi par materiāli-tiesiska rakstura likumiem. Pretstats, kuru uzsveŗ 11. p., atrodams, no vienas puses, aizrādījumā uz vietējo — pretēji starptautiskam — momentu, un, no otras puses, aizrādījumā uz likumiem — pretēji paradumiem. Neatkarīgi no tā, 11. p. nekad nav iztulkojams tajā izpratnē, it kā 11. p. būtu domājis šķīrējtiesas spriedumu apstrīdēšanu padot vispārējiem civīlprocesa noteikumiem. Šāda hipoteze neiespējama jau tāpēc vien, ka 11. p. runā par lietas caurlūkošanu pašā šķīrējtiesā, tā tad nevis par tādu tiesāšanās kārtību, kuŗa atrastos pilnīgi ārpus šķīrējtiesu funkcijām un darbības, kā, piem. taisni par šķīrējtiesas spriedumu apstrīdēšanas kārtību. Tas fakts, ka konvencija noteikti min visus pamatus, aiz kuŗiem būtu iespējams atspēkot šķīrējtiesas sprieduma spēku, t. i. nepielaižot vispārējā civīlprocesa likuma noteikumus, izriet vēl no šādiem apcerējumiem. Konvencijas pamatnoteikumi, pēc satura un pa daļai pat formulējuma ziņā, un it sevišķi 9. p. pēc būtības sakrīt ar 1925. g. 12.oktobrī starp Vāciju un Padomju Krieviju noslēgto šķīrējtiesu konvenciju, pie kam Latvijas konvencijas 9. p. atbilst Vācijas konvencijas 10. p. Savukārt, Vācijas konvencijas 10. p. gandrīz sakrīt ar Vācijas Civīlprocesa likuma 1041. p. Pārskata dēļ tiek minēta šāda salīdzinoša tabula, izejot no Latvijas konvencijas 9. p.

Latvijas konvencija.		Vācijas konvencija.		Vācijas Z.P.O.	
9. p.	1. d.	10. p.	2. d.	1041. §	—
	2. d.		1. d.		1. d.
	1. pk.		1. pk.		1. pk.
	2.		3.		3.
	3.		4.		4.
	4.		6.		6.
	5.		2.		2.
7. p.		8. p.		1042. p. 2. d. (iepriekšējā redakcijā).	

Latvijas konvencijas 9. p. iztulkošanai tāpēc svarīgi ievērot interpretāciju, pie kuŗas pieturējās Vācijas konvencijas tekstu sastādot, t. i. konvenciju iesniedzot ratifikācijai parlamentā (vācu reichstagā). Šajā ziņā Vācijas valdības paskaidrojumi („Amtliche Deutsche Begründung zum Abkommen über Schiedsgerichte in Handelssachen und anderen bürgerlichen Angelegenheiten", Reichsdrucksachen 1924./25. 1551. № 54. sek. lpp.) savās piezīmēs pie 8.—10. p. noteikti uzsveŗ: „Neben dem Abkommen ist grundsätzlich die Anwendung der Landesgesetze über das schiedsgerichtliche Verfahren ausgeschlossen". Neatkarīgi no tā, arī no vācu Z. P. O. (1041. p.) viedokļa, tajā minētie šķīrējtiesu sprieduma atcelšanas iemesli atzīstami par absolūti izsmeļošiem: sk. Sydow un Busch kommentāru (14. izd.) pie vācu Z. P. O. 1041. p. 2. parindu piez.: „Nur aus den Gründen des § 1041"; tāpat arī Mittelstein, Recht und Praxis der Schiedsgerichte in Deutschland, žurnālā „Internationales Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelssachen" 1. sēj. 51. lpp.). Jāpiezīmē vēl, ka pēc vācu prakses un literātūras, vācu Z. P. O. 1041. p. 1. pk., kas atbilst Latvijas konvencijas 10. p. 1. pk., iztulkojams paplašināti un proti tā, ka tas aptveŗ netikvien gadījumu, kad šķīrējtiesas spriedums izrādās par nejēdzīgu (widersinnig), bet arī tad, kad šķīrējtiesa nav attiecīgā veidā tikusi sastādīta, vai nav tikuši ievēroti esenciālie tiesāšanās noteikumi, vai kad spriedums taisīts par priekšmetiem, uz kuŗiem šķīrējtiesas nolīgums neattiecas, vai par prasījumiem, kuŗi nav no partiem celti (Mittelstein, 1. c. 51. lpp.). No šādas vācu Z. P. O. 1041 § 1. d. 1. pkta īstas izpratnes būtu jāiziet arī iztulkojot Vācijas konvencijas 10. p. 1. d. 1. pktu un līdz ar to arī Latvijas konvencijas 9. p. 1. d. 1. punktu, t. i. tāpat iztulkojot tos tajā pašā paplašinātā izpratnē,

jo visi minētie pkti, satura ziņā savā starpā sakrīt, un, tā tad, sniedzas tālāk par to burtisko tekstu. Latvijas konvencijas 9. p. noteikumi, ar to, ka tie jāiztulko kopā ar 7. p., iegūst paplašinātu nozīmi arī tajā ziņā, ka 9. p. ir attiecināms netikvien uz gadījumiem, kad ar šķīrējtiesas spriedumu prasība būtu apmierināta, bet arī uz to gadījumu, kad prasība būtu atraidīta. Jo, kā augšā aprādīts, šķīrējtiesas spriedums iegūst likumīgā spēkā gājušā tiesas sprieduma nozīmi tikai tad, ja „tajā nav neviena šās konvencijas 9. pantā norādītā pamata to izpildīšanas noraidīšanai" (7. p.). Tā tad, ja šķīrējtiesas spriedumā būtu kādi trūkumi, kuŗi dotu pamatu, saskaņā ar 9. p., noraidīt tā izpildīšanu, tad šāds šķīrējtiesas spriedums vispār neiegūtu spēkā gājuša tiesas sprieduma nozīmi, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai ar šādu šķīrējtiesas spriedumu prasība tiktu apmierināta vai atraidīta. Uz minēto 9. p. paplašināto izpratni nupat aprādītā nozīmē aizrāda arī šā panta 2. un 3. pkta vispārējā redakcija, pēc kuŗas tie tieši piemērojami, netikvien gadījumos, kad šķīrējtiesas spriedums apmierinājis prasību, bet arī kad ar to prasība ir atraidīta, un proti, abos minētos pantos tiek runāts par pārkāpumiem, kuŗi aizskartu „vienu" (tā tad vienalga kādu) no pusēm. Tāpēc netikvien atbildētājs, pret kuŗu prasība apmierināta, bet arī prasītājs, kuŗa prasība atraidīta, var prasīt šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu tikai aiz 9. p. 1. d. aprādītiem pamatiem, kādi pamati gan atzīstami par izsmeļošiem. Pie šādas konvencijas noteikumu nozīmes prasītājai tagadējā lietā būtu tiesība prasīt šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu tikai tad, ja viņa jau savā pirmā lūgumā Rīgas apgabaltiesai būtu aizrādījusi taisni uz kādu no konvencijas 9. p. 1. d. aprādītiem sprieduma defektiem un prasītājas kasācijas sūdzība būtu pamatota tikai tad, ja viņa būtu varējusi aizrādīt uz to, ka Tiesu palāta neesot pārbaudījusi prasītājas aizrādījumus uz minētiem defektiem. Īstenībā, prasītāja šajā lietā, savā lūgumā apgabaltiesai pārmet šķīrējtiesai tikai CPN. vispārējo noteikumu (339., 711., 366., 337., 793. p.) pārkāpumus, tā tad nemin nevienu no konvencijas 9. p. aprādītiem pārkāpumiem. Arī savā apellācijas un kasācijas sūdzībā prasītāja, izejot no nepareizā uzskata, ka tagadējā lietā esot piemērojami arī civilproc. likuma noteikumi par šķīrējtiesāšanas noteikumiem, atrod vienīgi, ka Tiesu palāta esot pārkāpusi prasītāja minētos CPN. 1396., 1397., 1399. p., kā arī vispārējos 793., 15., 772. p. un konvencijas 9. p., neminot tomēr savā kasācijas sūdzībā, kādu īsti punktu un ar ko īsti Tiesu palāta būtu šo 9. pantu pārkāpusi. Šādos apstākļos prasītājas kasācijas sūdzība izrādās par ievērību nepelnošu.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tatjanas Lībeks kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793). p. pamata, atstāt bez ievērības.

84. 1932. gada 3. jūnijā. Atbildētāja Luija Braudes pilnvarnieka zv. adv. pal. M. Minca lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 21. janvāŗa spriedumu Filipa Berkoviča sūdzībā pret Luiju Braudi par darba algu un pretsūdzībā. (L. № 2141.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasītāja prasību: a) par darba algas (aģenta provīzijas) atlikumu Ls 33,20 apmērā, un b) par prasītāja atlaišanu no darba bez iepriekšējas uzteikšanas Ls 100 (viena mēneša algas) apmērā; atbildētāja pretprasību, kuŗu tas pamato uz apgalvojuma, ka prasītājam provīzija pienākoties tikai pēc naudas saņemšanas par pārdotām precēm, kādēļ viņam esot jāatmaksā atbildētājam, atskaitot no viņam uz provīzijas rēķina vairāk kreditētiem Ls 127,20 augšā minētos Ls 33,20, Ls 94,02, jo attiecīgie rēķini no pircējiem līdz šim vēl neesot samaksāti, — apgabaltiesa atraidījusi. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, apgabaltiesa, atraidot pretprasību, nav likumu pārkāpusi, jo apgabaltiesa nākusi pie kasācijas kārtībā nepārbaudāma atzinuma, ka atbildētājs prasītāju atlaižot atzinis, ka prasītājam pienākoties augšā (zem a) minētie Ls 33,20 un ka strīds partu starpā izcēlies tikai atlīdzības dēļ par vienu mēnesi uz priekšu; šādos apstākļos apgabaltiesa pareizi apmierinājusi prasības daļu Ls 33,20 apmērā par provīzijas atlikuma un tāpat pareizi

atraidījusi pretprasību, jo, saskaņā ar apgabaltiesas konstatēto atbildētāja atzīšanos, viņš palicis prasītājam parādā, bet ne otrādi. Apgabaltiesas aizrādījums, ka liecinieka Majora liecība par to, ka prasītājam pienākoties provīzija tikai par pārdotām precēm, balstoties tikai uz paša atbildētāja izteicieniem, pilnīgi saskan ar Majora liecību. Apgabaltiesas uzskats, ka *aģentūras līgums ir pakalpojuma līguma nozare, atzīstams* par pareizu; šajā ziņā arī Senāta CKD. jau izteicis savā spriedumā 1924. g. № 266, ka aģenta attiecībās gan ieiet arī mandāta pazīmes, bet ka tās tomēr pieskaitāmas pie pakalpojuma līgumiem, ja aģents — kā konkrētā gadījumā — *saņēmis noteiktu atalgojumu provīzijas veidā par savu darbību* (CL. 4367. p., 4173. p. piez.). Tā tad apgabaltiesa rīkojusies pareizi, apsverot no pakalpojuma līguma viedokļa jautājumu par to, vai prasītājam pienākas atlīdzība par atlaišanu bez iepriekšējas uzteikšanas. Izšķirot šo jautājumu apgabaltiesa tomēr vispirms pielaidusi kļūdu, atzīstot, *it kā katrs uz nenoteiktu laiku noslēgtais pakalpojuma līgums pirms izbeigšanās jāuzteic.* Šāds apgabaltiesas uzskats runā pretim CL. 4186. pantam, pēc kura pakalpojuma (personiska darba) līgumu — ja par laiku nekas nav norunāts un tas neizriet no pašas darba būtības un mērķa — katra puse var otrai uzteikt pēc sava ieskata, ja *vien vietējā paraša nav nodibinājusi uzteikšanai kādu zināmu termiņu.* Apgabaltiesa savos tālākos motīvos uzsver, ka šāds termiņš (proti viena mēneša termiņš) konkrētam gadījumam esot noteikts Rīgas biržas parašās; tomēr apgabaltiesa pie šāda atzinuma nav nākusi tādēļ, ka viņa pati būtu konstatējusi tādas parašas pastāvēšanu (attiecībā *uz uzteikšanas termiņu tirgotavu aģentam*), bet šajā ziņā atsaucas vienīgi uz to, ka atbildētājs šādu uzteikšanas termiņu neesot apstrīdējis. Šāds apgabaltiesas motivējums atzīstams par nepareizu, jo atbildētājs pa visu procesa gaitu aizstāvējis to viedokli, ka tirgotavu aģentam nav jāuzteic pie atlaišanas, ar to pašu noliedzot apgabaltiesas spriedumā minētās parašas pastāvēšanu. Atrodot, ka apgabaltiesas spriedums atceļams CPN. 196. (142). panta pārkāpuma dēļ attiecībā uz pamatprasības apmierināšanu par prasītāja atlaišanu bez iepriekšējās uzteikšanas, kamēr pārējās daļās atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 21. janvāra spriedumu atcelt CPN. 196. (142). p. pārkāpuma dēļ attiecībā uz pamatprasības apmierināšanu par prasītāja atlaišanu bez iepriekšējas uzteikšanas un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna šajā daļā citā sastāvā; pārējās daļās Luija Braudes pilnvarnieka zv. adv. pal. Minca kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

85. 1932. g. 30. septembrī. Atbildētāja Kārļa Reisona un Jāņa Āboltiņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 18. decembra spriedumu Ernesta Buša prasībā pret Kārli Reisonu un Jāni Āboltiņu un prasītāja Ernesta Buša paskaidrojums. (L. № 3148.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: apgabaltiesa šo lietu skatījusi caurī tādā tiesnešu sastāvā, kurā piedalījies tikai viens apgabaltiesas loceklis, bet pārējie tiesneši ir bijuši izmeklēšanas tiesnesis un miertiesnesis. Šāds apgabaltiesas sastāvs nav uzskatāms par likumīgu, jo, lai gan T. iek. lik. 86. p. pielaiž tiesas sastāva komplektēšanai pieaicināt izmeklēšanas tiesnešus vai miertiesnešus, bet tas pielaižams tikai izņēmuma gadījumos, un pieaicināt var tikai vienu miertiesnesi vai izmeklēšanas tiesnesi. Lai gan T. iek. lik. 86. p. lieto izteicienus daudzskaitlī „miertiesneši" un „izmeklēšanas tiesneši", tomēr tas, ka apgabaltiesas sastāva papildināšanai var pieaicināt tikai vienu izmeklēšanas tiesnesi vai vienu miertiesnesi, izriet no 86. p. tālākā satura, kur norādīts, ka Tiesu palāta sastāva papildināšanai var pieaicināt tikai apgabaltiesas locekli (bet ne locekļus). Bez tam, ja pielaistu, ka lietas izspriešanā varētu piedalīties, piem., 2 miertiesneši, tad lieta tiktu izspriesta ar balsu vairākumu tādā kollēģijā, kuru pēc tiesu iekārtas likuma nevarētu atzīt par nākošo padotības kārtībā augstāko instanci, jo attiecībā

uz miertiesnešu spriedumiem kā otrā instance ir paredzēta apgabaltiesa, bet ne miertiesnešu sapulce. Atrodot, ka skatot cauri šo lietu augšā minētā sastāvā, apgabaltiesa ir pārkāpusi T. iek. lik. 86. p., kāda pārkāpuma dēļ viņas spriedums atceļams, kādēļ neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 18. decembŗa spriedumu Tiesu iek. lik. 86. p. pārkāpuma dēļ atcelt un nodot šo lietu izspriešanai no jauna citā sastāvā tai pašai apgabaltiesai.

86. 1932. g. 14. decembrī. Atbildētājas Chavas Opeškin pilnvarnieka zv. adv. M. Hillmaņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1931. g. 16. decembŗa spriedumu Latvijas bankas prasībā pret Chavu Opeškin, un prasītājas Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. Fr. Gailīša paskaidrojums. (L. № 2324.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Senāts savā pirmā, šajā lietā dotā spriedumā, atceļot Tiesu palātas pirmo spriedumu, starp citu, uzsvēris, ka atbildētāja, kuŗa izdevusi runā esošo vārda obligāciju tieši uz prasītājas vārdu, iestājusies no sevis fiduciāra darījuma attiecībās ar prasītāju, ieķīlājot savu mantu sveša (t. i. sava vīra) parāda nodrošināšanai. Senāts pie tam tālāk bija aizrādījis, ka Tiesu palāta, konstatējot, ka atbildētājas vīra parāds ir lielāks par minētās vārda obligācijas summu, nav noskaidrojusi, ka atbildētājas vīra parāds sniegtos taisni līdz pārējo līdziesūdzēto obligāciju summām, ka prasītājai nav tiesības uzreiz reālizet visas viņai ieķīlātās lietas (obligācijas), neatkarīgi no tā, vai prasījums būtu vai nebūtu jau sedzams kaut arī ar vienu jeb dažām no ieķīlātām lietām un ka tas pats princips izteikts arī beneficium'ā excussionis realis (CPN. 977., 1873. p.).

Tiesu palāta savā jaunajā spriedumā atzinusi prasību par apmierināmu uz tā pamata, ka prasītāja uzskatāma par runā esošo obligāciju likumīgo turētāju; ka prasības celšanas laikā atbildētājas vīrs (parādnieks-ieķīlātājs) bijis prasītājai parādā lielākas naudas summas; ka prasītājai bijusi tiesība — principā — visas 5 obligācijas iesūdzēt pilnos apmēros neatkarīgi no nodrošināmā parāda lieluma; ka par varbūtējo pārpalikumu (hyperrocha) prasītājai bijis jārēķinās nevis ar minētās vārda obligācijas parādnieci (atbildētāju šajā lietā), bet gan tikai ar parādnieku-ieķīlātāju (atbildētājas vīru); ka šis pēdējais šajā lietā nav piedalījies; ka atbildētāja neesot uzskatāma par viņas vīra (ķīlu devēja) galvotāju; ka atbildētāja prasību Ls 198.926,76 apmērā atzīst; ka, pat izejot no šās summas, ieķīlātāja parāds sniedzoties „līdz" pēdējās (jaunākās) obligācijas (t. i. runā esošai vārda obligācijas) summai; ka prasītājai esot bijis pietiekošs iemesls iesūdzēt taisni arī šo pēdējo obligāciju, jo gadījumā, kad jaunākās obligācijas summa pārsniedz nekustamas mantas vērtību, obligāciju turētājs esot piespiests, līdz ar vecākām obligācijām (kuŗas parādu nesedz) iesūdzēt arī jaunāko (minēto vārda) obligāciju un ka tāpēc neesot nozīmes apmierināt atbildētājas 1930. g. 19. maija lūgumā (II, 114.—117.) izteiktos blakus lūgumus.

Tā tad, Tiesu palāta, apspriežot lietas apstākļus, vispirms, nav ievērojusi, ka, kā uz to bija aizrādījis Senāts savā pirmā sprieduma 3. pktā, sevišķi vārda obligācija nozīmēja pēc būtības fiducijas darījumā ietērpto atbildētājas nekustamas mantas ieķīlāšanu prasītājai, uz kādas obligācijas blanko cesijas uzraksta nav bijis. Tā tad atbildētājas vīrs, kas šo obligāciju nodevis prasītājai, nav bijis šās obligācijas papīrtiesiski leģitimēts turētājs. Tāpēc viņš pats šo obligāciju arī nevarēja likumīgi ieķīlāt prasītājai. Tomēr, kā atzīst Tiesu palāta, šī obligācija nonākusi atbildētājas vīra rokās un līdz ar to arī prasītājas rokās ar atbildētājas piekrišanu. Tiesu palāta nenoliedz arī to, ka prasītājai pirmatnējās parādu attiecības pret atbildētāju uz minētās obligācijas pamata nav bijušas. Pēc Tiesu palātas noskaidrotiem lietas apstākļiem, atbildētāja savu nekustamo mantu apgrūtinājusi sveša parāda dēļ, t. i., konkrēti runājot, sava vīra (kā prasītājas īstā, pirmatnējā parādnieka) parāda nodrošināšanai. Tā tad atbildētāja, izdodot minēto obligāciju, un iedodot to savam vīram tālāk nodošanai prasītājai, pēc būtības taisni iestājusies augšā aprādītās tiešās fiduciāra darījuma attiecībās ar prasītāju,

ieķīlājot savu nekustamu īpašumu prasītājai, sava vīra parādu nodrošināšanai. Bez tā, Tiesu palāta nevarēja nākt pie katēgoriska atzinuma, ka prasītājai par varbūtējo hyperrocha nebūtu jārēķinas taisni ar atbildētāju un proti, izejot pie tādas izrēķināšanās no atbildētājas vīra (kā tieša parādnieka) īstās parādu summas. Partu fiduciārās attiecības uzliek fiduciāram (prasītājai), taisni jau attiecībā uz minēto vārda obligāciju, par pienākumu, labticīgi izlietot viņai fiducijas vārdā nodibināto ķīlu un reālizēt to ne tālāk par pamatparāda apmēru. Tāpēc lieks prasītājas aizrādījums viņas paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, ka viņai esot tiesība prasīt no atbildētājas visu obligāciju pilno vērtību (izņemot arī vārda obligāciju), nenoskaidrojot pamatparāda īsto summu.

Ja nu iziet no nodibinātām fiduciārām attiecībām starp prasītāju un atbildētāju, tad no tām vien jau izriet, ka prasītājai, reālizējot, minēto obligāciju par nodrošināmo pamatprasību, ir jāizrēķinās saskaņā ar CL. 1467., 1455. p., taisni ar atbildētāju, bet nevis ar viņas vīru. Neatkarīgi no visa tā, visas iesūdzētās 5 obligācijas nodotas prasītājai kā nodrošinājums atbildētājas vira parādam prasītājai uz kontokorenta pamata. Tāpēc, kā uz to Senāts bija aizrādījis arī savā pirmajā spriedumā, jāatzīst, ka Tiesu palātai bija jāuzliek prasītājai par pienākumu noskaidrot galvenā parāda summu, t. i. atbildētājas vīra parāda apmēru (sk. Senāta spried. 30/899., it sevišķi motīvu II pk.).

Nav izšķirošs šajā ziņā Tiesu palātas aizrādījums uz to, ka prasītājai bijusi tiesība iesūdzēt reizē arī vecākās 4 obligācijas, lai nodrošinātu sevi gadījumam, kad nekustamas mantas vērtība nesegtu visas, to starpā arī jaunāko (vārda) obligāciju. Tiesu palāta nav mēģinājusi noskaidrot apgrūtinātās nekustamās mantas īsto vērtību, un tāpēc Tiesu palātas apcerējumam trūkst faktiskās bazes. Tālāk, ar minēto apcerējumu nav attaisnota prasītājas rīcība, iesūdzot visas 5 obligācijas uzreiz, un nodarot ar to atbildētājai liekus zaudējumus, jo, nekustamās mantas nolikšanai izsolē, pietiktu ar vienas pašas (piem., mazākas) obligācijas iesūdzēšanu. Visas 5 obligācijas atrodas jau prasītājas rokās. Kā pareizi aizrāda atbildētāja savā kasācijas sūdzībā, minētie Tiesu palātas apcerējumi zīmētos vienīgi uz izsolē ienākušo summu sadalīšanu starp atsevišķām obligācijām, kam nav sakara ar runā esošo jautājumu par to, ka prasītājai, kā ķīlu ņēmējai, bija — reālizējot ķīlas — jāievēro parādnieka un ieķīlātāja un it sevišķi atbildētājas intereses, jo līgumos vispār (ko atzīst arī Tiesu palāta) un fiduciāros līgumos sevišķi, kreditoram jārīkojas ar labu ticību, nenodarot parādniekam liekus zaudējumus (CL. 344. p. beigās).

Tā tad, arī no šā viedokļa, Tiesu palātai nebija pamata nerēķināties ar Senāta pirmā spriedumā dotiem paskaidrojumiem par to, ka atbildētājai, kuŗa savu nekustamo mantu apgrūtinājusi ar vairākām obligācijām (kuŗas nokļuvušas prasītājas rokās kā atbildētājas vīra parādu nodrošinājums), nevar liegt tiesību prasīt, lai viņu pievilktu pie atbildības tikai tiktālu, ka ar attiecīgiem atsevišķiem rokas ķīlas priekšmetiem (obligācijām) tiek jau segts kreditora galvenais prasījums, un ka tāpēc atbildētājai tiesība prasīt, lai kreditors iesūdzētu atsevišķas ieķīlātās obligācijas tikai tik tālu, ka ar to nenodarītu ieķīlātājai liekus zaudējumus. Taisni lai aizsargātu ieķīlātāja-parādnieka intereses, pastāv institūts beneficium excussionis. Tiesu palāta šādas, uz Senāta apsvērtā beneficium excussionis realis, pamatotās atbildētājas tiesības nav apsvērusi un tās nav ievērojusi. Ja, kā pareizi aizrāda pati Tiesu palāta, kreditoram, kas domā reālizēt viņam ieķīlāto prasījumu pret trešo parādnieku, jāpiemēro visa rūpība attiecībā pret savu tiešo parādnieku, tad tas pats jāatzīst, indirekti, arī pret trešo (ieķīlātā prasījuma) parādnieku. Gan nevarētu liegt kreditoram vispirms iesūdzēt galveno prasījumu, kas nodrošināts ar ieķīlātiem svešiem prasījumiem, bet taisni šādus prasījumus prasītāja nav cēlusi.

Starp prasītāju un atbildētājas vīru pastāvēja, uz kreditatklāšanas darījuma pamata, kontokorenta attiecības, kuŗas atbildētājas vīrs bija nodrošinājis ar runā esošām obligācijām vai atbildētāja ar savu vārda obligāciju. Pēc būtības, minētām 5 obligācijām bija it kā t. s. kreditobligāciju nozīme (CL. 1337. p. piez.), kuŗu reālizācija,

protams, paredz, ka vispirms tiktu nodibināts — vajadzības gadījumā ar tiesas spriedumu — no kontokorenta izrietošais prasījums; runā esošā gadījumā maksimālais kredita apmērs gan nav ticis iepriekš noteikts; tāpēc no formālā viedokļa — minētās obligācijas nevarētu tieši apzīmēt par kredithipotēkām, kuru tekstos jānoteic būtu atklājamā kredita maksimālās summas. Bet tam pašam nolūkam kā kredithipotēkas—saimnieciski — kalpojušas minētās 5 obligācijas. Jau tāpēc vien atbildētājai, ar kuras piekrišanu visas 5 obligācijas nokļuvušas prasītājas rokās, tiesība prasīt, lai prasītāja vispirms ar tiesas spriedumu nodibinātu galvenā prasījuma apmēru.

Aiz aprādītiem iemesliem atrod, ka Tiesu palāta arī savā otrā spriedumā pārkāpusi CPN. 444., 816., 930. (339., 711., 813.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaizdamies pārējo atbildētājas aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, — nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 16. decembŗa spriedumu CPN. 444., 816., 930. (339., 711., 813.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

87. 1932. g. 25. novembrī. Paulines Krūmiņš lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 16. decembŗa lēmumu viņas prasības lietā pret Arturu Līcīti par alimentu izsniegšanu Ls 40,— mēnesī. (L. № 2336.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: ar 1931. g. 16. decembŗa lēmumu apgabaltiesa ir atstājusi bez ievērības Paulines Krūmiņš blakus sūdzību par miertiesneša 1931. g. 7. novembŗa lēmumu, kuŗā miertiesnesis atteicies pieņemt pārsūdzību par mazturības nepiešķiršanu. Šo savu lēmumu apgabaltiesa pamato uz to, it kā likums neparedz iespēju pārsūdzēt miertiesnešu lēmumus par mazturības tiesību nepiešķiršanu. Senāts jau ir paskaidrojis (Sen. CKD. spried. № 1931./32. g., № 2606/32. g.), ka miertiesu iestādēm jautājumā par mazturības tiesību nepiešķiršanas lēmumu pārsūdzamību jāvadās no vispārējo tiesu principiem, kur tāda pārsūdzība taisni ir iespējama. Tādēļ apgabaltiesai nebija pamata atzīt,ka blakus sūdzībai par miertiesneša 1931. g. 7. novembŗa lēmumu nav dodams virziens un kā otrai instancei nav apskatāms pēc būtības jautājums vai sūdzētājai pareizi vai nepareizi liegtas mazturības tiesības. Tādēļ apgabaltiesas lēmums, kā taisīts ar CPN. 303. (2007.) un 196. (142.) p. pārkāpumiem, nav uzturams spēkā, kādēļ Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 16. decembŗa lēmumu atcelt CPN. 303. (2007.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā sastāvā.

88. 1932. g. 26. oktobrī. Latvijas bankas pilnv. zv. adv. J. Dambekalna lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 19. maija lēmumu lietā par Latviešu lauksaimnieku ekonomiskās s-bas immobila pārdošanu. (L. № 2486.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Latvijas bankas sūdzību par Latgales apgabaltiesas 1932. g. 25. janvāŗa lēmumu daļā, kas attiecas uz pieprasīto atsavināšanas nodevu Ls 260 apmērā, Tiesu palāta atstājusi bez ievērības aiz tā iemesla, ka, saskaņā ar Nodevu nolik. 269. p. (1928. g. red.), nodevu piedzīšana tiek atlikta vienīgi tajā gadījumā, ja šajā pantā minētās iestādes patur pārdodamo nekustamo mantu izsolē CPN. 1316. (1880.) p. nozīmē, turpretim konkrētā gadījumā sūdzētāja bija pirkusi izsolē pārdoto immobili, kādēļ atsavināšanas nodeva bija maksājama uz vispārēja pamata. Pēc pareiza Tiesu palātas uzskata, Nod. nolik. 269. pantā (1928. g. red. Lik. kr. 28. g. 123) paredzētais atsvabinājums no atsavināšanas nodevu samaksas nav attiecināms uz gadījumu, kad izsolē pārdota nekustama manta, jo par šādu gadījumu runā šā panta pirmā daļa, nosakot atsavināšanas nodevas samaksu parastā kārtībā saskaņā ar CPN. 1162. un 1874. p. (1914. g. izd.); turpretim šā panta otrā daļa runā par pārdodamo nekustamu mantu, kuŗa izsolē „paliek" valsts, pašvaldību vai privātām kreditiestādēm tādēļ, ka tās paturē-

jušas nekustamu mantu par izsniegto aizdevumu. Šāds likuma noteikums taisni ir iztulkojams sakarā ar CPN. 1316. (1880.) un 1320. (1881.) p. noteikumiem, ar kuŗiem minētajam noteikumam ir kopīgs pamats un tuvākais iekšējais sakars. Abos gadījumos likums runā par nekustamas mantas paturēšanu no kreditoru puses; kādēļ, pēc Tiesu palātas pareiza atzinuma, noteikums attiecināms uz gadījumiem, kad nekustama manta tiek paturēta pēc nenotikušas izsoles, bet ne uz gadījumiem, kad Nod. nolik. 269. p. minētās iestādes būtu pirkušas izsolē pārdotu nekustamu mantu; ar to atkrīt visi apcerējumi, kādus sūdzētāja minējusi savā kasācijas sūdzībā. Atrodot, ka Tiesu palātas lēmums neuzrāda nekādus likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. J. Dambekalna kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

89. 1932. g. 29. septembrī/27. oktobrī. Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 29. februāŗa lēmumu mir. Džona Lezdiņa mantojuma lietā un Jūlija Lezdiņa paskaidrojums. (L. № 2529.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta atcēlusi apgabaltiesas lēmumu, ar kuŗu bija apstiprināts Nodokļu departamenta uzrēķins par mantojuma nodokļa piedzīšanu no mantojuma, ko mantojuma atstājējs J. Lezdiņš, kas miris Ziemeļ-Amerikas Savienotās valstīs, novēlējis saviem brāļiem Jūlijam un Gothardam Lezdiņiem Latvijā, un atzinusi, ka mantojuma nodoklis šajā gadījumā neesot ņemams tādēļ: a) ka mir. J. Lezdiņa testaments apstiprināts no Ziem.-Amerikas Sav. valstu tiesas un tur aprēķināts un samaksāts mantojuma nodoklis, un b) ka Nod. nolik. 224. p. tieši neparedzot, ka ārzemēs atklājies mantojums būtu vēl apliekams ar mantojuma nodokli Latvijā. Šāds Tiesu palātas uzskats atzīstams par pareizu aiz šādiem iemesliem: mantojuma nodoklis, kā to jau vairākkārt paskaidrojis Senāts (CKD. spried. 1925. g. № 250; 1927. g. № 99 un citi), ir ņemams par un pie atstātās mantas pārejas uz mantiniekiem, un šis nodoklis pēc savas būtības nav personīgs nodoklis, ar ko it kā aplikti mantinieki personīgi, bet gan nodoklis no mantas, kas pāriet uz mantiniekiem (пошлина с имущества, Nod. nolik. 201. p., Vermögenssteuer). Pēc civillikumu noteikumiem aicinājums pie mantojuma dod iespēju aicinātai personai būt par mantinieku (CL. 2622. p.) un gadījumā, kad mantinieks mantojumu pieņem, viņš iegūst tiesības uz atstāto mantu jau ar mantojuma atstājēja miršanu (CL. 1691. un 1698. p.), pie kam mantojuma pāreja notiek tur, kur mantojuma atstājējam ir bijusi pēdējā dzīves vieta (CL. XXXIV p. un CPN. 1628. (2011.) un 1573. (1956.) p.). Tā tad arī šajā gadījumā mir. J. Lezdiņa atstātā manta ir pārgājusi uz viņa mantiniekiem jau Amerikā un Latvijā vairs nekāda pāreja nenotiek, kādēļ šajā gadījumā arī nav pamata mantojuma nodokļa ņemšanai; būtu pilnīgi nepareizi nostādīt mantojuma nodokļa ņemšanu atkarībā no tā, kur atrodas mantinieki, jo nevienam nenāktu prātā, ka būtu ņemams arī mantojuma nodoklis par labu Latvijas valstij tajā gadījumā, kad mantinieki Latvijas pavalstnieki atrastos ārzemēs mantojuma atklāšanas vietā (sal. prof. Dr A. Lēbera rakstu „Zeitschrift für Ostrecht, 1929. g. 10. burtn. 1352.—1358. lpp.). Ja arī bij. Krievijas Senāts savos spriedumos no 1892. g. №№ 104 un 109 ir atzinis, ka Krievijas pavalstniekiem jāmaksā mantojuma nodoklis no mantojuma, kas atrodas ārzemēs, tad tajos gadījumos ir bijuši citi lietas apstākļi, piem., mantinieku vai testāmenta apstiprināšana ir izdarījušas Krievijas tiesu iestādes. Tā tad atzīstot, ka šajā gadījumā mantojuma nodoklis nav ņemams, Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā aprādītos likuma noteikumus, kādēļ iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

90. 1932. g. 27. oktobrī. Akc. sab. „Rīgas konservu fabrikas S. K. F." valdes locekļa Lazara Vellera lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 18. februāŗa lēmumu

akc. sab. „Rīgas konservu fabrikas S. K. F." prasības lietā pret Rozāliju Jakubaitis, un atbildētājas Rozālijas Jakubaitis paskaidrojums. (L. № 2539.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: akc. sab. „Rīgas konservu fabrika S. K. F." pilnvarā valdes loceklis Vellers cēlis prasību pret Rozāliju Jakubaitis par Ls 1104,38. Pilnvaru Velleram izdevuši valdes locekļi Lepate un Kaplans, rīkojoties savukārt uz 1931. g. 4. marta akcionāru akciju sabiedrības pilnsapulces lēmuma pamata. Atbildētāja cēlusi ierunu par to, ka apgabaltiesa — 2 akcionāru prasībā — ar 1931. g. 9./16. novembra spriedumu minēto pilnsapulces 1931. g. 4. marta lēmumu atcēlusi, kāds spriedums gan vēl līdz šim nav stājies likumīgā spēkā. Apgabaltiesa, atsaukdamās uz CPN. 584. p. 3., 4. pk., nolēmusi tagadējās lietas gaitu apturēt līdz augšā aprādītās prasības lietas galīgai izspriešanai. Akc. sab. „S. K. F." blakus sūdzību Tiesu palāta atstājusi bez ievērības uz CPN. 571. p. 2. pk. pamata, aizrādot, ka ja tagadējās lietas gaita netiktu apturēta līdz augšā aprādītās lietas galīgai izspriešanai, apgabaltiesa būtu varējusi taisīt 2 vienu otram pretimrunājošus spriedumus. Prasītāja pārsūdzējusi Tiesu palātas lēmumu kasācijas kārtībā.

Pretēji Tiesu palātas domām, tas apstāklis vien, ka par akc. sab. valdes sastāva likumību tikusi celta prasība tiesā, vēl pats par sevi nav atņēmis šai valdei ar likumu pieškirtās reprezentācijas tiesības, līdz kamēr tādas tiktu viņai noliegtas ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu. Ja nostātos uz Tiesu palātas viedokli, tad tiktu radīts tāds stāvoklis, ka akciju sabiedrība paliktu pagaidām bez kaut kāda reprezentācijas organa, un ar to tiktu pilnīgi pārtraukta akciju sabiedrības darbība uz nenoteiktu laiku. Ar prasības celšanu atzīt pilnsapulces lēmumu par nelikumīgu, un pat apmierinot prasības ar spriedumu, kas vēl nav nācis likumīgā spēkā, nav nedz attiecībās starp akciju sabiedrību un tās akcionāriem, nedz attiecībā pret trešām personām (piem., pret akc. sab. parādniekiem) pierādīts galīgi, ka ar apstrīdēto pilnsapulces lēmumu ievēlētais valdes sastāvs tiešām būtu uzskatāms par nelikumīgu. Taisni otrādi, jāatzīst, ka valde šajos apstākļos likumīgi pastāv līdz kamēr tās ievēlēšana netiktu atzīta par nelikumīgu ar spēkā gājušu tiesas spriedumu. Tiesas spriedumam, kas nav vēl gājis likumīgā spēkā, nav tās nozīmes, ka tas „jus facit inter partes" un tāpēc, no materiāli-tiesiskā viedokļa tas vēl neeksistē. Kuru valdes sastāvu atbildētāja šajā lietā atzītu par likumīgu, tam nav izšķirošas nozīmes. Bet atbildētājai nav tiesības pret tagadējo prasību celt ierunu par to vien, ka prasību cēlis prasītājas organs, kas neesot uz to leģitimēts. Atbildētāja savu parādu akciju sabiedrībai nenoliedz un viņa kā trešā persona būtu varējusi pat tieši izdarīt izpildījumu tagadējam valdes sastāvam un šāds izpildījums būtu bijis saistošs pašai akciju sabiedrībai. Bet atbildētājai nav tiesības izpildījumu pilnīgi apturēt, atrodot, ka neesot leģitimēta akciju sabiedrības organa. Mūsu civīlprocess neatzīst pagaidu lēmumus, ar kuriem tiesa — šai lietai līdzīgos gadījumos — varētu sakarā ar iesniegtu prasību pagaidām apturēt apstrīdētās valdes sastāva tālāko darbību. Tāpat nav likuma, kas nupat minētos gadījumos paredzētu vai nu ar aizgādnības iecelšanu par pašu akc. sab. līdz jauna valdes sastāva ievēlēšanai, vai paredzētu finanču ministram vispārējo tiesību nekavējoties sasaukt no sevis ārkārtīgu pilnsapulci jauna valdes sastāva ievēlēšanai, kādu tiesību likums atzīst finanču ministram tikai attiecībā pret kreditiestādēm (Kred. nolik. 854. p. pēc 1931. g. 13. janvāra noteik.: Lkr. 9). Katrā ziņā atbildētājai nav likumīgas intereses tagadējā lietā pastāvēt uz jautājuma izšķiršanu tiesas ceļā par īsto valdes sastāvu, jo atbildētājai pieder un piederēja tiesība izpildījumu izdarīt arī tagadējam valdes sastāvam, vai rīkoties pēc CL. 3325. p. piez. un 3522. p., nemaz nenogaidot strīda izšķiršanu ar likumīgā spēkā gājušu tiesas spriedumu par vienas vai otras valdes sastāvu. Tāpēc, tagādējā lietā, tiesai nemaz nav jāielaižas jautājuma izspriešanā pēc būtības par tā valdes sastāva likumību, kurš akciju sabiedrības vārdā cēlis šo prasību. Otrkārt, ja arī aprādītā otrā prasības lietā tiesa būtu atzinusi tagadējo prasību cēlušo valdes sastāvu par nelikumīgu, tad tomēr ar to atbildētājas tiesības un intereses netiktu aizskartas, jo viņai bija tiesība izpildījumu izdarīt tagadējai

valdei, kuŗas likumība nav vēl prasības celšanas laikā tikusi tiesas ceļā apstrīdēta ar likumīgā spēkā gājušu spriedumu. Tā tad nebija nekādas vajadzības tagadējās lietas gaitu apturēt līdz minētās otrās prasības lietas izspriešanai ar likumīgā spēkā gājušo spriedumu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palātai nav bijis pietiekoša iemesla tagadējās lietas gaitu apturēt un ka tāpēc Tiesu palāta savā pārsūdzētā lēmumā nepareizi piemērojusi CPN. 571. p. 2. pk., kādēļ viņas lēmums CPN. 661. (571.) p. 2. pk., 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 18. februāŗa lēmumu CPN. 661. (571.) p. 2. pk., 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

91. 1932. g. 28. oktobrī. Arvīda Vichmaņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 20. jūnija lēmumu lietā par Jozefa (Jāzepa) Frīdmaņa (Friedmaņa) atzīšanu par maksātnespējīgu parādnieku. (L. № 2544.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta izbeigusi šo lietu aiz tā iemesla, ka sūdzētājs Vichmanis neesot pietiekoši leģitimēts ierosināt jautājumu par Frīdmaņa atzīšanu par maksātnespējīgu parādnieku tāpēc, ka par pamatu savam ierosinājumam zv. adv. Vichmanis liekot prasījumu pēc izpildu raksta, ko viņš cesijas kārtībā saņēmis no savas bij. pilnvaras devējas Rīgas zīdrūpniecības akc. sab., bet šāda cesija pēc Tiesu iek. lik. 324. p. esot atzīstama par spēkā neesošu. Tiesu palātas uzskats nav atzīstams par pareizu, jo, kā tas redzams no likumdošanas motīviem pie šā 324. p., tad noliegums zvērinātiem advokātiem iegūt viņu pilnvaras devēju tiesības viņu prāvās ievests vienīgi ar nolūku aizsargāt nepiedzīvojušus pilnvaras devējus pret viņu pilnvarnieku izmantošanu (для ограждения неопытных тяжущихся от неблагонамеренных действий их поверенных), kādēļ aizstāvēties ar atsaukšanos uz Tiesu iek. lik. 324. p. varētu vienīgi pilnvaras devēji, bet ne trešā persona, Frīdmanis, kā tas ir šajā gadījumā; tā šo jautājumu ir izšķīris bij. Krievijas Senāts (spried. № 62/1897. u. cit.). Atzīstot uz trešās personas iebildumu par spēkā neesošu cesiju, ar ko Rīgas zīdrūpniecības akc. sab. savas tiesības pēc izpildu raksta pret Frīdmani nodevusi savam bij. pilnvarniekam zv. adv. Vichmanim, Tiesu palāta ir pielaidusi savā lēmumā motīvu nepareizību, ar ko pārkāpusi CPN. 816. (711.) p. un arī nepareizi iztulkojusi Tiesu iek. lik. 324. p., kādu pārkāpumu dēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 20. jūnija lēmumu Tiesu iek. lik. 324. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un nodot šo lietu izspriešanai no jauna Tiesu palātai citā sastāvā.

92. 1932. g. 30. septembrī. Jēkaba Karpa pilnvarnieka zv. adv. A. Lazdiņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 17./27. jūnija lēmumu viņa sūdzības lietā par Madonas apriņķa tiesu izpildītāja rīcību. (L. № 2558.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: pēc apgabaltiesas pareiza atzinuma, pēc nenotikušas izsoles piedzinējs, kas izlietojis viņam ar CPN. 1208. (1063.) p. piešķirto tiesību un paziņojis tiesu izpildītājam savu vēlēšanos paturēt aprākstīto mantu par novērtējumu summu, nav — līdz mantas nodošanai viņam — uz to ieguvis īpašuma tiesības. Kā Kr. Sen. kas. dep. jau paskaidrojis savā 1879. g. spr. № 127 Dragomonova lietā, pēc nenotikušas izsoles nekustamas mantas stāvoklis attiecībā uz personu, par kuŗas parādu mantu pārdod, nemaz nemainās; manta paliek parādnieka īpašumā, kamēr nav notikusi jauna izsole vai kamēr manta nav apstiprināta kreditoriem pēc CPL. 1171. panta. Tā tad, ja šis pants arī atļauj kreditoriem lūgt, lai notur jaunu izsoli, vai paturēt nekustamu mantu sev, tad ar to vien viņi vēl neiegūst materiālas tiesības uz pašu mantu, bet gan tikai jaunu līdzekli savu pretenziju apmierināšanai; tādēļ kredi-

toriem nepieder absolūta tiesība izlietot kādu no minētiem līdzekļiem savu pretenziju *apmierināšanai, bet parādnieks var šo tiesību paralizēt, apmierinot uz mantu vērstas* piedzīšanas līdz jaunai izsolei, t. i. mantas apstiprināšanai kreditoram. Saskaņā ar minētiem K. Senāta apcerējumiem, kuŗiem Senāts pilnīgi pievienojas un kuŗi pēc anoloģijas attiecināmi arī uz kustamas mantas nenotikušo izsoli, jāatzīst, ka pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, ar to vien, ka viņš kā piedzinējs izlietojis CPN. 1208. (1063.) pantā paredzēto tiesību un tiesu izpildītājs viņam bija nolēmis nodot izsolē nepārdoto parādnieka mantu, vēl nebūt nebija iegūvis (it kā no tiesu izpildītāja lēmuma saņemšanas dienas, t. i. 7. martā) uz šo mantu kādas materiālas tiesības. Parādnieks, neskatoties uz piedzinēja paziņojumu par vēlēšanos paturēt mantu sev, *tomēr vēl palicis par mantas īpašnieku, kādas īpašuma tiesības viņš būtu zaudējis tikai* pēc mantas nodošanas kreditoram; tikai šajā pēdējā momentā piedzīšanas procedūra būtu atzīstama par izbeigušos un manta galīgi paliktu piedzinējam. Konkrētā gadījumā, pirms mantas nodošanas piedzinējam, noticis apgabaltiesas 2. marta lēmums, ar kuŗu apgabaltiesa uz CPN. 810. (706[2].) p. pamata sadalījusi parādnieka piedzinējam maksājamo summu termiņos par Ls 200 mēnesī, sākot ar 1932. g. 25. martu; ar to pašu apgabaltiesa noteikusi piedzinējam jaunu līdzekli viņa pretenzijas apmierināšanai, ar kuŗu piedzinējam jārēķinās pilnīgi neatkarīgi no tā, kad apgabaltiesas izpildu raksts par maksājumu sadalīšanu termiņos ienācis tiesu izpildītājam, ja tikai izpildu raksta ienākšanas laikā nebūtu jau notikusi mantas nodošana piedzinējam (kas konkrētā gadījumā nebija vēl noticis). Apgabaltiesa, atzīstot tiesu izpildītāja rīcību, kas atteicies mantu nodot piedzinējam, par pareizu, nav kasācijas sūdzības iesniedzēja minētos likumus pārkāpusi; pie tam tiesu izpildītājam, pretēji sūdzētāja domām, bija tiesība *un pienākums grozīt savu iepriekšējo lēmumu par mantas nodošanu piedzinējam,* jo ar apgabaltiesas lēmumu piedzīšanas procedūra bija dabūjusi citu virzienu un tas tiesu izpildītājam ipso jure bija jārespektē. Atrodot, ka Jēkaba Karpa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Jēkaba Karpa pilnvarnieka zv. adv. Lazdiņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

93. 1932. g. 14. decembrī. Reinholda Lamstera pilnvarnieka zv. adv. pal. G. Brēma un Katrīnas Magnuss pilnvarnieka zv. adv. O. Kēlbranta lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 25. februāŗa/3. marta lēmumu lietā par Katrīnas Magnuss nekustama īpašuma pārdošanu. (L. № 2638.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta atstājusi bez ievērības Katrīnas Magnuss un Reinholda Lamstera blakus sūdzības, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka blakus sūdzētāju paceltie jautājumi par CPN. 1288. (1147.) un 1293. (1871.) p. pārkāpumiem izdarot izsoli jau ir izlemti ar Tiesu palātas 1930. g. 6. novembŗa lēmumu, kādēļ sūdzēšanās par šiem apstākļiem atzīstama par nokavētu; b) kā arī pēc būtības nevar būt runas par CPN. 1293. (1871.) un 1288. (1147.) p. pārkāpumiem, jo tas vien, ka vecākais hipotēkārs (Valsts zemes *banka) savu piedziņu uz immobilu ir pievienojis pēc publikācijas, nedeva tiesu izpildītājam* tiesību ignorēt šā hipotēkāra līdz izsoles dienai pieteikto piedziņu ar visām tās priekšrocībām, kādēļ izsoles sākuma summa noteikta pareizi, izejot no priekšrocību baudošām summām taisni pret vecāko hipotēkāru kā piedzinēju. Likums neprasa, lai par vēlākā laikā (līdz izsolei) pievienojušamies piedzinējiem papildu kārtā publicētu, jo tiklab kreditoriem, kā parādniekam jāzina, ka pēc publikācijas vēl var nākt klāt jauni piedzinēji. Tiesu palāta pareizi ir uzsvērusi, ka vecākā hipotēkāra piedalīšanās piedziņā, saskaņā ar CPN. 1293. (1871.) p., var samazināt to priekšrocīgo prasījumu summu apmēru, no kāda iesāktos izsole uz jaunākā hipotēkāra piedziņas pamata (sal. Sen. CKD. spried. № 577/27. g.); bet Tiesu palātas šajā ziņā minētiem apcerējumiem par sūdzētāju blakus sūdzībās paceltiem jautājumiem pēc būtības nav sevišķas nozīmes, jo par izšķiŗošu lietā ir uzskatāms Tiesu palātas konstatējums, ka sūdzēšanās par

izsolē it kā pielaistiem CPN. 1288. (1147.) un 1293. (1871.) p. pārkāpumiem ir nokavēta. Saskaņā ar CPN. 1342. (1205.) p. sūdzības par izsoles nepareizu noturēšanu iesniedzamas 7 dienu laikā no izsoles dienas, un ar šādu noteikumu taisni tiek paredzēts prekluzīvs termiņš šādām sūdzībām (sal. Isačenko, komment. V, VI, 417., 420. lpp., CPL. 1205. p. Valsts kancelejas izd. 1867. g.). Sūdzētāju blakus sūdzību smaguma punkts taisni pastāv norādījumā, ka immobils pārdots ar CPN. 1324. (1180.) p. 4. pk. pārkāpumiem, sūdzības par kādām nepareizībām taisni ietilpst CPN. 1342. (1888. vai 1205.) pantā. Tā kā apgabaltiesa bija atstājusi sūdzētāju sūdzības bez caurskatīšanas kā nokavētas, Tiesu palāta, gala atzinumā pareizi atzinusi, ka sūdzēšanās par izsoles nepareizu noturēšanu vispār ir novēlota, kādēļ arī varēja atstāt bez ievērības sūdzētāju blakus sūdzības par apgabaltiesas 1931. g. 4. novembra un 1930. g. 12. augusta lēmumiem. Tā tad lieki visi apcerējumi, kādus sūdzētāji minējuši savās kasācijas sūdzībās. Atrodot, ka Tiesu palātas lēmums neuzrāda likuma pārkāpumus un abas iesniegtās kasācijas sūdzības kā nepamatotas atraidāmas, — Senāts nolemj: Reinholda Lamstera pilnvarnieka zv. adv. pal. G. Brēma un Katrīnas Magnuss pilnvarnieka zv. adv. O. Kēlbranta, kasācijas sūdzības, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

J. Osīts.

94. 1932. g. 16./20. decembrī. Prasītāja Jāņa Vaserberga pilnvarnieka zv. adv. pal. A. Petrevica lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 29. jūnija spriedumu Jāņa Vaserberga prasībā pret Rīgas ielu dzelzceļu akc. sab. (L. № 2703.)

Sēdi vada preiekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: apgabaltiesa prasību atraidījusi, starp citu, aiz tā iemesla, ka uz prasītāju kā uz ielas dzelzceļa strādnieku neesot attiecināms lik. par darba laiku 19. p. (1922. g. redakcijā). Šāds apgabaltiesas uzskats atzīstams par pareizu aiz šādiem iemesliem.

Senāta Apvienotā sapulce savā 1926. g. spriedumā (Sen. Apv. sap. public. spr. kr. 1926. g. № 7) jau paskaidroja, ka ielu dzelzceļu darbinieki pieskaitāmi satiksmes līdzekļu darbiniekiem un ka tie satiksmes līdzekļu darbinieki, kuru darbība vedama tiešā sakarā ar attiecīgā satiksmes līdzekļa ekspluatāciju vai kustību, nav padoti lik. par darba laiku 19. p. noteikumiem. Šajā lietā apgabaltiesa konstatējusi, ka prasītāja pienākums bijis slaucīt vāgus, smērēt asis, iebērt smiltis, apmainīt spuldzes u. t. t. un, starp citu, palīdzēt atslēdzniekiem sīku remontu izdarīšanai. Šādai darbībai, kaut arī tā būtu norisinājusies tramvaja depo telpās, ir tiešs sakars ar tramvaja kustību, kādēļ arī apgabaltiesa pareizi atzinusi, kā šāds darbinieks pieskaitāms satiksmes līdzekļu darbiniekiem, kas nav padoti lik. par darba laiku 19. p., jo vairāk vēl tāpēc, ka prasītājs kā brīvdienu ir baudījis nevis kā parasti septīto, bet gan sesto dienu. Ja arī prasītājs ir bijis padots darbnīcu, bet ne kustības administrācijai, tad, kā to pareizi aizrāda apgabaltiesa, tam nav izšķirošas nozīmes šajā lietā, jo padotība vienai vai otrai administrācijas nozarei pati par sevi negroza darba raksturu. Prasītājs nepareizi atsaucas uz darbiniekam Bolzanam izdoto apliecību, jo tas, kā attestējusi administrācija darbinieku Bolzanu, nekrīt svarā šajā lietā, kur prasītājs ir cita persona. Tā tad lieks prasītāja kasācijas sūdzības 1. un 2. punkts. Tāpat nepamatots ir prasītāja aizrādījums, ka viņš esot bijis dienas strādnieks, jo tas vien, ka viņš katru mēnesi nav saņēmis vienādu algu nepierāda, ka viņš būtu bijis dienas strādnieks. Šajā gadījumā apgabaltiesa konstatējusi, ka prasītājs bijis mēneša strādnieks, šāds apgabaltiesas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to noraidāms kasācijas sūdzības 3. punkts.

Aiz aprādītiem iemesliem prasītāja iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Jāņa Vaserberga pilnvarnieka zv. adv. pal. A. Petrevica kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

95. 1932. g. 16. decembrī. Atbildētājas Annas Jansons lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 21. jūlija spriedumu Pēteŗa Cīruļa prasībā pret „Daugavas Pirtis" īpašnieci Annu Jansons. (L. № 2752.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka, pēc tiesas konstatējuma, prasītājs atradies ar atbildētāju darba līguma attiecībās un strādājis prasībā aprādītās virsstundas; b) ka atbildētājas iebildums, it kā prasītājs būtu atradies uzņēmuma līguma attiecībās, nav pierādīts, jo prasītājs nepārtraukti izpildījis pirts skapīšu slēdzēja un pirts aptīrītāja uzdevumus, būdams saistīts visu laiku darba vietā; c) ka savu iebildumu par to, it kā prasītājs būtu bijis uzticības persona lik. par darba laiku nozīmē, atbildētāja pat nav mēģinājusi pierādīt, kādēļ arī šis iebildums noraidāms. Pierādījumu spēku un nozīmi lietā nosaka tiesa, kas lietu izspriež pēc būtības, pie kam tiesa savus atzinumus var pamatot arī uz liecību kopības. Izejot no liecinieku konstatētiem apstākļiem par to, ka prasītājs strādāja pie atbildētājas par pirts skapīšu slēdzēju un uzraudzītāju un pirts aptīrītāju pret noteiktu dienas algu, pie kam prasītājam nepārtraukti vajadzējis atrasties darba vietā noteiktu laiku, apgabaltiesa varēja izšķirties par to, ka parti atradās darba līguma, un nevis uzņēmuma līguma, attiecībās. Par to, ka prasītājam bijusi piešķirta pilnīga patstāvība darbā un viņš varējis darbu izpildīt arī ar citām personām, atbildētāja pirmo reizi aizrāda tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šis apstāklis Senātā nav apsveŗams; bet, neatkarīgi no tā, arī darba līgums principā neliedz personisko pakalpojumu aizvietošanu ar citu personu pakalpojumiem (sal. CL. 4177. p.), kādēļ tas vien, ka prasītājs dažreiz aicināja palīgā arī savu dēlu un sievu, nevarēja dot iemeslu apgabaltiesai konstatēt partu attiecībās uzņēmuma līgumu. Tiesa ir paskaidrojusi, kādu nozīmi viņa piešķiŗ tam apstāklim, ka prasītājs ar atbildētājas atļauju pārdevis pirts apmeklētājiem atspirdzinošus dzērienus, un ka viņam it kā bijusi iespēja saņemt no apmeklētājiem dzeŗamnaudas: tiesa ir atradusi, ka dzērienu pārdošana neatrāva prasītāju no tiešiem darba pienākumiem pirts apkalpošanā un neiespaidoja viņa darba līguma attiecības, un ka dzeŗamnaudu saņemšana lietā vispār nav pierādīta, un tai nebūtu arī nozīmes prasītājas stāvokļa noteikšanā. Tāpat tiesa ir izgājusi no tā, ka nevis interese gūt ienākumus no dzērienu pārdošanas, bet pienākums apkalpot apmeklētājus, un pēc tam iztīrīt pirti, spieda prasītāju palikt tik ilgi pirtī; tiesas konstatējumi un atzinumi šajā ziņā attiecas uz lietas faktisko pusi, kuŗa kasācijas kārtībā nav pārbaudāma. Tā tad lieki visi paskaiddrojumi kasācijas sūdzībā, kuŗos atbildētāja mēģina atspēkot tiesas atzinumu pēc būtības un aizrāda, it kā prasītāja īpatnējais stāvoklis darba atlīdzības saņemšanas ziņā nedeva viņam tiesību uz atlīdzības saņemšanu par virsstundu darbu. Senāts jau vairākkārtīgi ir paskaidrojis, ka par lik. par darba laiku 19. p. minētām uzticības personām ir saprotamas personas, kuŗu darbs pēc tā rakstura un būtības nav aprobežojams ar noteiktu laika notecēšanu, un kuŗas pieņemtas darbā ar sevišķi rūpīgu izlasi, pie kam darba devējs tām piešķiŗ sevišķu uzticību, kā personām, kuŗas garīgā vai morāliskā ziņā stāv tik augstu, ka tās nav viegli atvietojamas katrā laikā (sal. Sen. CKD. spried. № 668/29. g.). Vienkāršs pirts apkalpotājs, kuŗa darbs pastāv pirts skapīšu slēgšanā un uzraudzībā, un pirts tīrīšanā, nepakļaujas šai kvalifikācijai, jo, lai šādu darbu izpildītu, darbiniekam jāizrāda uzmanība un cītība, kādu var prasīt no katra darbinieka; ka prasītājam būtu piešķrta sevišķa uzticība, apgabaltiesa atradusi par nepierādītu, un šāda konstatējuma pareizību atbildētāja savā kasācijas sūdzībā neapstrīd; ar to noraidāmi visi pārējie aizrādījumi kasācijas sūdzībā. Atrodot, ka atbildētāja kasācijas sūdzība nepelna ievērību, Senāts nolemj: atbildētājas Annas Jansons kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

Likumu rādītājs

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1932. g. spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabētiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likumu, resp. noteikumu pantu, otrie — spriedumu numuru pēc šā krājuma.

Lik. par sociālo **apgādību** (Lkr. 28/73)
4 37

Lik. par nekustamas mantas **atsavināšanu** (Lkr. 28/129)
1. p. 15. pk. 40
4 40
20 60

Latvijas **bankas** statūti (Lkr. 23/65)
59, 63, 64 51

Civillikumi (CL)
Ievads XVIII 55
XX 51
XXI 37, 65, 71
XXVII, XXX 55
XXXIV 89
XXXV 55
80, 83 12
132, 163, 167, 168 65
197 30
199 . . . . . 30, 37
344 86
497, 498, 502, 504 56
549 15
586 3
592 44
630, 641, 645 6
668 . . . . . 6, 42
672 6
734, 735, 738 33
832, 835 5
936, 937, 993, 1006 29
1033[1] 52
1048 25
1118, 1261 44
1337 86
1351 10
1455 86
1456 16
1467 86
1470, 1488, 1489 6
1597 16
1691, 1698 89
1822, 1827 12
1828 49
1829 12
1834 49
2022 38

2062, 2074 72
2404 3
2427, 2429 73
2434 72
2437 73
2487 11
2622 88
2792 72
2820 73
2827 72
2848, 2854 79
2922 82
2924, 2925 34
2936 68
2939 . . . . . 42, 68
2943, 2946, 2948 68
2951 81
2952 . . . . . 14, 81
2958, 2959 68
3004 52
3012, 3013 60
3036 63
3066, 3067, 3071, 3073 81
3103 14
3105 . . . . . 34, 42
3106 42
3116 60
3136 27
3156 3
3214 67
3274 14
3275 . . . . . 14, 21
3284, 3285 69
3309 79
3325 90
3371, 3372 34
3437 3
3444, 3446 69
3447 . . . . . 36, 47
3449, 3450 69
3456 3
3459, 3460 69
3522 90
3603, 3605 28
3633 79
3661 39
3665 79
3705, 3711 3
3727, 3729 69
3765 42
3831 14
3851 34
3856 3
3942 14
3959 67
4053, 4054, 4056 7
4173 84
4177 95
4186 84
4192, 4222, 4224 45
4272 54
4367 84
4419, 4420 14
4485 73
4495 3
4566 48
4582 47

Latgales **civillikumi** (LCL.)

406, 434 44

Civilprocesa nolikums (CPN.) (1932. g. izdev.)

6 49
11 65
35. p. pielik. 6. p. . . . 50
94 42
199 . . . . . 50, 82
238, 239 50

303 . . . . . 76, 87
345, 346 44
358 63
386, 387, 459 50
567, 568 14
661, 675 90
725, 726, 727, 728, 729 41
763 5
810 92
824 50
866, 867 63
892 64
915 63
1003 76
1074 50
1086 20
1125 86
1208 92
1222 41
1234 69
1288 93
1289, 1290 75
1293 93
1296 86
1307, 1316, 1320 88
1324 . . . . . 67, 93
1341 75
1342 93
1361, 1362 28
1367, 1370 41
1396. p. pielik. 44, 1396. p. pielik. 45 . . . 54
1468, 1470, 1471, 1472 65
1518, 1519, 1521 33
1573, 1628 89
1641, 1657 59

Likums par **darba** laiku (Lkr. 22/74)
17 71
19 . . . . . 71, 78, 94

Dzelzceļu likums (Lkr. 27/127)
59 66
129, 136, 137 58

Likums par telpu **īri** (Lkr. 24/91)
2 46
32 35
32. p. 2. pk., 32. p. 7. pk. 43
37 46
39 45

Noteik. par **kooperātīvām** sabiedrībām (Lkr. 19/126)
1 . . . . . 57, 68
42, 46 70
47, 48, 49 54

Kreditnolikums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d.)
128, 130, 134 70

Konvencija par šķīrējtiesām (Lkr. 28/150)
7, 9, 11 83

Kriminālprocesa likumi (1926. g. izd.)
985 34

Likums par **laulību** (Lkr. 21/39)
49, 50 81
55 30
63¹ 81

Nodevu nolikums (Kr. lik. kop. V sēj.)

201 88
208 17
213 16
224 89
226 19
231 13
235 . . . . . 59, 74
253, 254 17
269 88

Nodokļu nolikums (1928. g. izd.)

133, 146 53
193, 198, 208 1
280, 282 53

Notāriāta nolikums (1914. g. izd.)

311 62
336 10
340[1] 62
349 10

Tirdzniecības nolikums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d.)

34, 37, 38 1
54[1], 54[4], 54[5], 54[16] 14

Tirdzniecības procesa nolikums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d.)

42 77
518, 545, 548 54

Tiesu iekārtas likumi (1924. g. izd.)

86 85
227, 228, 254 20
321 . . . . . 31, 54
324 91
328 31

Kurzemes **zemnieku** likumi.

122 . . . . . 4, 24

Vidzemes **zemnieku** likumi (1860. g.)

994 38
1006 . . . . . 11, 38
1007 11
1010 38
1024 5
1027 73

Lik. par **zemes** ceļiem (1925.g. un 1928. g. red.)

2, 3, 9, 42 44

1925. g. 18. apr. papild. pie 1869. g. lik. par bij. kroņa **zemnieku** mājām (Lkr. 25/72)

1 8

Rīkojums par **zīmognodevu** (Lkr. 21/165)

4. p. 1. pk. 53
15. p. 11. pk. 15
39. p. 7. pk. 15
41 15
46. p. 55. pk., 57. p. 3. pk. 77